

Bibliotéka poučná a zábavná

vydávaná

„Dědictvím sv. Cyrilla a Methoděje“.

Všeckých Dědictvím vydaných spisů č. 48. na rok 1901.

Zpět k Římu!

čili

Za Matkou a pro Matku.

Obrazy

ze života slavných konvertitův a rekovných sluhů Božích.

Napsali

Fr. Janovský, Josef Weiss a Pavel Pavelka.



V BRNĚ, 1901.

V komisi u K. Winikra v Brně, Bedřicha Grosse v Olomouci
a v Cyrillo-Methodějském knihkupectví (Gustava Francla) v Praze.

ZPĚT K ŘÍMU!

čili

Za Matkou a pro Matku.

Obrazy ze života
slavných konvertitův a rekovných sluhů Božích.

Napsali

Fr. Janovský, Josef Weiss a Pavel Pavelka.



V BRNĚ, 1901.

V komisi u K. Winikra v Brně, Bedřicha Grosse v Olomouci
a v Cyrillo-Methodějském knihkupectví (Gustava Francela) v Praze.

Tiskem benediktinské knihtiskárny v Brně.

Církvi Páně.



Církvi svatá, matko moje drahá,
tužbo vroucná mojí útroby!
Jaké vedou na tě žaloby,
že jsi mornou národního blaha.

Přemnohý syn na tě mečem sahá,
sráží božské tvoje ozdoby,
kydá na tě slepé hanoby,
proti matce zuří hněvem vraha.

Co díš tomu, svatá matko moje? —
Srdce mé se rozpaluje hněvem
nad té zloby nepřirodným zjevem.

Leč ty svatá! Ty máš jiné zbroje.
A ty mstíš se nad vrahovou hrozbou
požehnáním, láskou, slzou, prosbou.

FR. SUŠIL.



Církvi svatá, budiž zdráva!

Město Boží, svatá církvi Páně,
jež se leskem věčné slávy stkvíš,
ku hvězdám se zdvihají tvé báně
a z nich světu vládne svatý kříž;
na skále tvé hradby zbudovány,
marný útok vedou světa brány,
základ tvůj vší zlobě odolává:
město Boží, církvi, budiž zdráva!

Církvi jedna! po oboru země
zákon lásky hlásáš jediný,
hříchem rozeštvané lidské plémě
pojíš svazkem Boží rodiny;
jednou cestou vedeš všechny k cíli,
národ každý v tobě zkvétá, sílí,
bez tvé jednoty se rozpadává:
církvi Páně jediná, buď zdráva!

Církvi svatá, království ty Boží,
říše bez hranic a bez mezí,
jež se hájí ctností, vírou množí,
a jež utrpením vítězí:
Hrdinové tvoji — mučeníci,
tvoji vládci — sluhů služebníci;
tělo Kristovo jsi, On tvá hlava:
církvi Boží svatá, budiž zdráva!

Církvi obecná, ty pravdy světlo
sama rozžiháš všem národům,
a kde v duších věřících se vznětlo,
blažen národ, šťasten každý dům;
tebou Kristus posud všude učí,
tebou chvála Bohu světem zvučí,
prchá noc a slunce jasné vstává:
církvi katolická, budiž zdráva!

Církvi Páně, církvi apoštolů,
jež Pán stále tebou vysílá,
aby zvali k svátostnému stolu,
kde všem kyne nebes posila;
Petr mluví papežů tvých rtoma,
řádem Božím světovládá Roma
stádce Kristovo pást neustává:
církvi apoštolská, budiž zdráva!

Církvi svatá, naše drahá máti,
naděje ty spásy jediná!
V míru, v boji při tobě chcem' státí,
ved' nás, až kde věčnost počíná;
byť, jak musí, zloch tě nenáviděl,
byť se slaboch za svou matku styděl,
ty jsi naše láska, naše sláva,
církvi, drahá máti, budiž zdráva!

VL. ŠŤASTNÝ.



Proslov.

„Církev! Její královnou jest
pravda, zákonem láska, měrou
věčnost“. Sv. Augustin.

I.

Nepřítel řádu Božího, a proto i pravého řádu lidského, přibývá. Slovem, písmem i skutkem šíří se zásady na výsost nebezpečné. Kéž by nás už byly minulé časy s dostatek poučily, jak nebezpečno okrádati křesťanský lid o křesťanský řád. Smutným, děsným, hrozným pomníkem této podvrtné práce zůstane na věčné časy lotrovská revoluce francouzská z minulého století. Zlotřilé chase revoluční neběželo jen o to, aby překáželi volné působnosti církve katolické, nýbrž všecko křesťanství mělo býti odstraněno. Kristus měl býti zničen v srdci jednotlivcově; Kristus měl býti odstraněn ze života veřejného, sociálního; Kristus měl býti vypuzen ze státu, ze zákonů, z rodiny, školy, z věd, z umění. Lidstvo mělo prý býti obrozeno. Čím? Rozumem vášněmi zaslepeným a zotročeným; rozumem, jenž se vzpíral všemu nadpřirozenému. Krásné urodilo se tenkrát ovoce! Země od krve lidské téměř ani neusýchala.

Pohromou onou mělo lidstvo navždy vystřízlivěti; národové křesťanští mají z té duše býti sobě vědomi, že čím jsou, jsou právě křesťanstvím. Naše všechna civilisace, všechna pravá sociální dobra jsou ovocem křesťanství. Kam bychom se poděli, kdybychom neměli

pokladu svaté víry? Tam, kde se octla Asie a Afrika, když se zřekli Říma a církve. Ba ještě dále bychom zabředli; neboť řecké schisma, ba ani mohammedanismus neútočí na pravdy křesťanské tak, jako moderní nevěra našich časů, kteráž netoliko nenávidí pozitivního křesťanství, ale vzpírá se a v posměch uvádí základní pravdy rozumové a boří veškeren základ společnosti lidské.

Naše však naděje, že bude Evropa přece uchována hrubého barbarství, odtud pochodí, že prozíratelnost Boží položila střed své nerozborné říše — církve — do Evropy, do Říma. Jako za dob minulých, tak i nyní i v dobách příštích rozbijí se o skálu Petrovu útoky nepřátel, ukážou se ničemnými snahy těch, kdož vzpírajíce se autoritě Boží, autoritě církevní, autoritě vůbec, zbožňují svůj vlastní rozum, zbožňují sebe.

Blaze tedy tomu, kdo se věrně drží církve. Blaze tomu, kdo odmítnuv vývody pyšných rozumářů, nedá se zmásti ani těmi, jimž každé náboženství stejně dobrým jest, aneb alespoň všechna vyznání křesťanská. Jestliť takováto lhostejnost na výsost nebezpečna. Vzala svůj původ zejména z protestantismu. Jakmile tak zvaní reformatoři prohlásili, že jediná bible jest pramenem víry a každý čtenář jejím vykladačem, prohlášeno tím, že každý dojde spasení podle náboženství, jež si z bible vyčetl, třebaš že takto nalezené náboženské názory jeho liší se od názorů všech ostatních lidí. Tohoto důsledku ovšem netrpěli reformatoři vzhledem k sobě; chtělť každý z nich býti opravcem ostatních; každý z nich proklínal ty, kdož se ho nedrželi; přes to však uložen byl onen důsledek v principu a v době příhodné se vyvíjel. Odtud pochodí děsné názory a zásady pozdějších pohlavářů protestantských, jichž by se byli staří reformatoři zhrozili, ač měli svědomí široké, velmi široké.

Zwingli věnoval jedno své dílo Františku I., králi francouzskému; ve slovech věnovacích zmínil, že král spatří v nebi vedle Krista a apoštolů netoliko pohany Sokrata, Aristida, Antigonu, Numu, Camilla, Catony, Scipiony, nýbrž také polobohy Herkula a Thesea. Slova ta poštvala Lutra proti Zwinglimu tak, že prohlásil Zwingliho pohanem, ježto se opovážuje vedle Krista stavěti lidi bezbožné, ba i epikurejce Scipona a původce římského modlářství Numu; nač že by byl křest, nač svátosti, nač Písmo svaté, nač Kristus, jestliže bezbožníci, modláři, epikurejci svati jsou a blahoslaveni?

Co díme o dnešních frasích? Každé náboženství jest prý dobré. Na víře prý nezáleží; jen když člověk dobře žije! Člověk ctný prý nemění náboženství. Tolerance je prý nade všecko.

Toť moudrost mnohých. Jest velmi laciná! Náboženství jest duševní, mravní svazek člověka s Bohem. Člověk svým rozumem dozkoumá se ho z přírody Boží i ze své vlastní lidské přirozenosti, ovšem způsobem jenom nedokonalým; dokonale oznámil je Bůh sám zjevením nadpřirozeným. Bůh jest jeden a nikdy se nemění; i přirozenost lidská jedna jest a nezměnitelná. Může tento jeden Bůh jednomu člověčenstvu zjevovati náboženství proměnlivá, různá, vespolek si odporující? Má Bůh, věčná pravda, schvalovati bludy, klamy, lži, podvody, jež se vylíhly ve hlavách pokažených lidí? Nemají lidé podrobiti chabého rozumu svého věčně pravdivému rozumu Božímu? Je tedy jenom jedno pravé náboženství.

Neříkej též nikdo: „Na víře nezáleží; jen když člověk dobře žije!“ Touto frasí ohánějí se zvláště protestanté; nevidí, jaký circulus vitiosus jim spletl cestu. Když se protestantismus narodil, oblažoval svět větou: „Na skutcích nezáleží; jenom víra spasí člověka!“ Dnes, když se mu víra proměnila v nevěru, volá, že skutky jsou nade všecko. To však jest právě

umění, se které člověk není. Dobře žítí bez dobré víry ! Kdo si chceš posměch utržiti, řekni někde mezi umělci: „Co na tom, jak kdo soudí a jaké názory má o pravidlech hudby, malířství, stavitelství ! Jen když krásně brá, maluje, staví!“

Má-li kdo věc pravou, dokonalou chtítí a vykonati, musí ji napřed znáti; a je-li dílo ono těžké a obtížné, musí rozum mocnými důvody vůli pohnouti, aby se díla nelekala; jestiť jednání člověkovu úměrno jeho pokání; špatné jednání pochodí obyčejně ze špatného poznání, dobré jednání z dobrého poznání. Proto kdo chtějí člověka pokaziti neb polepšiti, vštěpují napřed jeho rozumu špatné nebo dobré názory.

Aby tedy člověk bohumile žil, musí napřed o Bohu a věcech božských pravě smýšleti, musí míti pravou víru a vírou touto všechny své schopnosti a síly, činy a skutky autoritě Boží podrobovati, rázu nadpřirozeného jim dodávati; sic jsou činy a skutky ty jenom výronem osobní umíněnosti a pro věčnost nezáslužny. Právem dí sv. Pavel: „Spravedlivý živ jest z víry.“ (Řím 1, 17.) „Bez víry nemožno jest Bohu se líbiti.“ (Žid. 11, 6.)

A což frase „Člověk ctný nemění náboženství?“ Ovšem že nemění z příčin nicotných, pro nějaký pozemský prospěch. Ale kdo hoden jména „člověk“, tomu jest poznané, osvědčené pravdě vzdáti čest, poznanou povinnost vyplniti, poznaného bludu zanechati. Jen dvě bytosti jsou nezměnitelný: Bůh — protože jest neomylný, a ďábel — protože jest nepolepšitelný.

Mnozí lidé radostí mnou si ruce, vidí-li, an spulbližní omámen lichým pokrokem, lichou osvětou jejich, den ze dne hlouběji a hlouběji klesá, pravdu za pravdou zavrhuje, hanebnost za hanebností páchá; pravdě však vydati svědectví, zanechati bludu — to prý nectno ! Nesvědčí-li nikomu tato lichá vytáčka, svědčí tím méně protestantům. Zapomínají, co učinili jejich otcové a matky ? Co jest protestantismus ? Co jest právo

volného hloubání v bibli? Což jiného než právo, stále náboženství měniti! Tímto právem možno člověku a dovoleno podstoupiti kde jakou přeměnu; dnes může býti fanatickým novokřtěncem, zítra blaseovaným rationalistou, pozítřku naprostým pohanem, později nestydatým mormonem; jenom katolíkem nesmí býti! Za takovou toleranci děkujeme.

Nedáme se nikterak zmásti, nedáme se strhnouti s cesty, jež označena slovy: „Za církví, za pravdou.“ Držíce se slov sv. Pavla „Jeden Pán, jedna víra, jeden křest“ (Efes. 4, 5.), dokládáme: „Jedna, církev!“ Musí pak tato pravá forma křesťanství, tato říše pravdy od Krista založená, trvati právě od časů Kristových až do konce světa. Učení, jež teprve po Kristu povstalo, anebo už zase pominulo, nemůže býti učním Páně. Tak na př. po všecka století křesťanská před Lutrem, Zwinglim, Calvinem věřilo se, že Kristus ustanovil sedm svátostí; naše církev římsko-katolická věřila tak, řecká, ruská, všecky menší sekty východní; nebylo křesťanského vyznání, jež by nebylo uznávalo sedmera svátostí; tot' tedy pravá byla víra, a protestanté zavrhlí podstatnou část křesťanství, když ze sedmi svátostí pět zamítli. Totéž platí o všech ostatních člancích víry, proti nimž se protestanté v 16. století vzepřeli. Nepravda protestantismu jest lehká a zkrátka ukázána, a jest mu ustoupiti ze zápasiště; palma vítězství, palma pravdy jest v ruce církve katolické. Nejinak povede se církvi řecké a ruské. Neuznávají římského papeže, viditelné hlavy církve. Jaká pak byla víra v té příčině, prve než se oni rozkolníci od nás odštěpili? Všimněme si vyznání víry, jež pochodí od papeže Hormisdy z roku 517.; bylot' už tenkrát podepsáno i od patriarchy cařihradského Jana a 2500 biskupů; na osmý všeobecný sněm (IV. cařihradský 869) byli připuštěni jenom oni biskupové, kteří se podpisem hlásili k onomu vyznání; čteme pak v něm

toto: „Spása naše jest, bychom právě pravidlo víry zachovali. Nezapomínejme výroku Kristova: Ty jsi Petr, a na této skále vzdělám církev svou. Na apoštolské stoliční bylo náboženství vždycky bez poskvrny; že se od její víry, od její nauky nikterak nechceme odloučiti, doufáme, že se nalézáme v jednom obcování, jež hlásá stolice apoštolská, ve které jest založena celá a pravá síla katolického náboženství.“

Na dvanáctém všeobecném sněmu (IV. lateranském 1215) bylo prohlášeno: „Řízením Božím dostala římská církev popřednictví nade všemi ostatními, jako matka a učitelka všech věřících.“ Podobně na sněmu čtrnáctém (II. lyonském 1274) i na osmnáctém (florencském 1439). Prohlášení sněmu florencského podepsali též řecký císař Michael Palaeologus, cařihradský patriarcha Josef, vyslanci ostatních patriarchův a ruský metropolita Isidor. Před rozkolem řeckým i ruským věřeno tedy všeobecně v primat římského papeže; i tento článek víry patří k pokladu pravd křesťanských, právě jako sedm svátostí, nebo víra ve skutečnou přítomnost Páně ve velebné svátosti, nebo v Božství Kristovo.

Kdo jde za církví, jde za pravdou.

II.

Následkem osudné porážky Španělska r. 1899. v boji proti ohromné přemoci hrabivého soustátí Amerického často slyšíme tvrditi, že katoličtí národové jsou v úpadku a že se jim nedaří tak jako národům nekatolickým, kteří prý se vyprostili ze jha římského, všeliký vzlet a pokrok prý dusícího. Je-li pak to pravda, a byla-li a je-li skutečně katolická církev na úkor pravému blahu člověčenstva a ne spíše jeho nejlepší pěstitelkou? Odpovíme několika slovy již předem podotýkající, že stát a národ není totéž, a že třeba se rozhlednouti něco dále než po několika letech, ve kterých duch odboje podlomil vliv náboženství vůbec

na veřejný život politický a sociální a kdy moderní státnictví ode všech náboženských zásad a pohnutek odezírá, jestliže je přímo nepotlačuje.

Rozhlédněme se po třech stoletích protestantských od r. 1500.—1800., a po třech stoletích katolických od r. 1200.—1500. Chlubí-li se protestanté, že u nich je pravé křesťanství, byli by musili r. 1800. býti daleko výše, než katolíci, jako ten, kdo se počne vznášeti s výše 1500 m., dále se vznéstí musí za touž dobu, než ten, kdo začíná od výše 1200 m.

V čistě katolických stoletích od 1200—1500 rozvinula se co nejkrásněji v národech druhdy barských věda i umění, na př. čistě katolická gothika, kvetla překrásně poesie, vynalezen prach, vynalezeno knihtiskařství, nalezena cesta kolem Afriky, objevena Amerika, kvetl obchod, kvetla řemesla.

V protestantských stoletích 1500—1800 u národů katolickou církví již vzdělaných a pokročilých zuřila třicetiletá válka, lidstvo úpelo pod tvrdým despotismem knížat, rozmohly se pověry čarodějské a strašné jejich soudy, vzešla děsná revoluce francouzská, pohřbeno jest ideální císařství svatě římské říše.

Které tedy období bylo šťastnější, blaženější? Bojováno sice a válčeno a byly zde onde revoluce i v dobách katolických; avšak nebylo v dobách těch války, jež by 30 let trvala, a nebylo revoluce, jako byla francouzská. Mají sice i protestantská století objevy a vynálezy; co však jsou tyto proti objevení Ameriky, co proti umění knihtiskařskému! Nad to pak velice se mýlí lidé, naší svaté církvi nepřátelští, když osobují sobě pokrok za posledních tří století, a prohlašují jej jen za svůj monopol. Či jsou světu neznámí slovníci a nejen dle jména katolíci: Calderou, Cervantes, Lope de Vega, Shakespeare, Dante, Rafael, Michel Angelo, Leonardo da Vinci, Corregio, Rubens, Palaestrina, Lotti, Orlando Lasso, Allegri, Koperník; sv. František Saleský, sv. Karel Borromejský, Baronius, Bellarmin, Suarez,

Toledo; Haydn, Beethoven; Cornelius, Overbeck, Secchi, Kleutgen, Franzelin; Gfrörer, Hurter, Klopp, Janssen, Pastor atd. atd?

Ale umění a věda nejsou účelem, proč Syn Boží stal se člověkem a nejsou jediným ovocem, po němž se poznává pravé křesťanství; především tu běží o víru a mravnost. A jaké výsledky má v této příčině období katolické, jaké období protestantské? Když vystoupil Luther, měl vůkol sebe většinou ještě věřící lid z lob katolických. Jaké ovoce přinesla po letech vzpoura Luthrova? Slyšme, co praví za 300 let po Luthrovi stoupenec jeho, David Straus, volaje ve spise „Der alte und der neue Glaube“: „Jste ještě křesťany? Nejsme!“ A co nyní se děje na protest. theologických fakultách na př. se články apoštolského snesení víry, jest důkazem, že nevěří se tam už v samé základní pravdy zjevení křesťanského a že tu zavládl úplný rationalismus.

Avšak tážou se nás odpůrcové, proč že v novější době právě v zemích, jež se protestantismu byly uchránily, ve Španělsích, Francii, Italii, častěji řadí revoluce nežli v zemích protestantských, v Prusku, v Anglii a proč následkem toho katolické země hmotně klesají? Odpovídáme: Kdo osnuje revoluce? Živlové církvi nepřátelští a tímto nepřátelstvím s protestantismem spříznění. Nezpůsobil v Italii revoluci ani papež, ani církevní stát, ale Piemontsko s Pruskem spojené. Nebyli revolucionáři ve Francii, Španělsích, Portugalsku katolíci, ale jejich odpůrcové. Tito hráli v katolických zemích podobnou úlohu, jako první protestanté v Němcích. I Německo bývalo zemí katolickou; avšak přetrhlo svazek s katolickou minulostí, spojilo se s Francií a Švédskem, vzepřelo se svému zákonitému panovníkovi a zavedlo nový řád. Řád? To když učinili, neosnovali nových revolucí, nýbrž trvají ve staré. Oni zůstali pány, katolíci zůstali utlačenými. Katolíci se v revoluci nevyznají, proto jich nemohou podvrtní

živlové potřebovati. Sebe hroznější příkrostiti kulturního boje nevehnaly katolíků do revoluce. Katoličtí biskupové i kněží byli vláčeni do žalářů jako zločinci; plat jim zadržován; kněží, kteří posloužili umírajícím svatými svátostmi, pronásledováni jako plachá zvěř; katolíci byli zarmouceni, sklíčení, ale do revoluce se nepustili.

Co pak se týče revoluce francouzské z r. 1789., vezme, že po názoru Choiseulové a Pompadourové, jakož i přičiněním jejich musil napřed řád Tovaryšstva Ježíšova býti povalen, musil mu napřed z rukou býti vyrván výchov mládeže, musil pozbyti vlivu na lid; potom teprve byla revoluce možna. O vůdcích revoluce praví dějepisec Louis Blanc: „Je důležité ukázati čtenáři podkopy, jimiž tenkrát důkladnější a činnější revolucionáři, než byli encyklopedisté, podkopali trůny a oltáře. Byla to společnost mužů ze všech zemí, všeho náboženství, všech stavů; byli sdružení symbolickými odznaky a vázání přísahou, že neprozradí tajemství, na němž zbudována jejich soustava; podrobovali se příšerným zkouškám, konali blouznivé obřady; byli sice dobročinnými a pokládali sebe vespolek za rovny, ač jich byly tři třídy: učenci, tovaryši, mistři.“ Toť svobodné zednářství. Právě však v předvečer francouzské revoluce zmohutnělo zednářství nad míru. Rozšíření po celé Evropě, přizpůsobili se v Německu hloubavým Němcům, udržovali popudlivé Franouze ve hrozivém napjetí; jeví se všude společnosti, jež z té duše jest na odpor starému, dobrému, poctivému řádu občanskému.

Tak jest s revolucí; katolíkům ji vyčítati jest veliká ošemetnost. Nejinak jest s bouřemi dělnickými. Pohlaváři internacionaly zasazují nejcitelnější rány povždy církvi katolické; země katolické právě si obírají svým polem, vědouce, že se jim nepodaří vítězství, dokud církev bude pevným sloupem počestného řádu socialního.

Když v březnu 1886 strojilo dělnictvo belgické

děsné bouře, ptal se v Essenu vzdělaný muž úředníka ohromných závodů Kruppových: „Co byste si počali, kdyby se i vaše dělnictvo vzbouřilo?“ Úředník odpovéděl: „Co se děje v Belgii, nestane se v Essenu; jestiž u nás vliv katolického kněžstva tak veliký, že by hned začátek vzpoury byl udušen.“

Revoluce, bouře, stávky, nepokoje jsou ovocem, jež vypěstilo a dosud pěstí svobodné zednářství a s ním spojená nevěrecká filosofie i liberalismus; o všechny pak tyto zlé a nebezpečné zahradníky získal si veliké zásluhy protestantismus.

Když svatý Otec náš Lev XIII. r. 1884. vydal památnou encykliku o svobodném zednářství, jež tala do živého, vyšel v Lipsku spis: „P a p e ž s k á církev a svobodné zednářství. Zednářská odpověď na papežskou encykliku.“ Ve spise tom vyznal bratr zednář a nezapíral, že loži běží o těchto pět věcí: 1. Zničení autority církevní. 2. Úplné odloučení církve od školy — kněží budtež zapuzeni ze stolic učitelských, z místní školní rady, z dozoru školního; duchovním řádům, ženským i mužským, budiž vyučování vzato. Veškery školy svěřeny budtež učitelům svobodomyšlným, kteří nemají s kněžstvem obcovati. 3. Vyučování náboženské přestaniž; onoť mate mladistvou mysl, kazí ji, zatemňuje inteligenci, překáží vzletu myšlenek, otupuje cit atd. Proto budiž zavedena beznáboženská škola, beznáboženské knihy; pryč s biblickou dějepravou, pryč s katechismem. 4. Odkřesťanění rodiny. 5. Emancipace žen Založení beznáboženských dívčích pensionátů pod správou žen emancipovaných. Výchov dívek ku „zdravé lidkosti“: tělocvik, tanec, krasověda, osvícená četba.

Tot' „pia desideria,“ tot' přání svobodného zednářstva; zaznívají z každého jejich spisu, tlumočí je v každé loži, přednášejí je na každém sjezdě. Považme, že se zednářům ve mnohých státech podařilo dosíci vysokých úřadův, ano zcela opanovati tisk, vládu,

veřejné mínění, a nedivme se, čím byl lid od nich oblažen a k jakým koncům věci dospěly v Italii, ve Španělsku a dospívají ve Francii. *Corruptio optimi-pessima*. Čím lepším bylo co se poruší, tím horším se stává.

Úpadek států s katolickým obyvatelstvem jest tedy hledati právě v tom, že nejsou po katolicku řízeny, nýbrž že vlády jejich jsou druhdy největšími odpůrci katolicismu.

Nuže, za matkou církví, zpět k Římu!



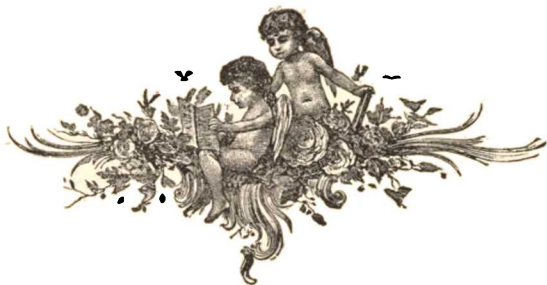
H r a b ě

Bedřich Leop. Stolberg.

Podává

František Janovský.





I.

Protestantem.

Hrabě Bedřich Leopold Stolberg na rodil se 7. listopadu 1750 v Bramstedtě v Holštýnsku; otec, veleštedrý a zbožný hrabě Křišťan Guntýř, byl tam nejvyšším královským úředníkem. Mládí trávil Bedřich Leopold se starším bratrem Křišťanem*) na ostrově Selandě, na rozkošném statku Rongstedtě na Sundě a v Kodani, kamž otec roku 1756. byl povolán za tajného rádce a vrchního hofmistra ovdovělé královny Žofie Magdaleny.

U obou bratří jevily se záhy výtečné vlohy, zejména chuť básnická. Křišťan byl povahy mírné, Leopold ohnivý; přes to však po všecek život milovali se láskou věrnou, vpravdě bratrskou. Duše

*) Nar. 15 října 1748.

i tělo souběžně pěstovány. Učili se jezdit na koni, zápasiti, pl. vati, brusliti. K bruslení nabádal slavný básník Klopstock; častější obcování s mužem tímto blahodárně působilo i na duše obou mladíků; jeho básně rozněcovaly je pro ctnost, svobodu a vlast.

Stateční duchem i tělem vybrali se bratři roku 1770. do Halle*) na universitu, studovat filosofie a práv, jakož i prohloubit svých vědomostí ve starých, klassických i novějších řečech. Za dvě léta vidíme je na universitě v Göttingách; zavedeni tam touhou slyšeti přednášky Heyneho o řecké řeči a literatuře, jakož vůbec více doufali získati v městě tom nežli v Halle.

Básnické nadání uvedlo je do básnického spolku „Hainbund“, jehož nejčelnějšími členy byli Mass, Miller, Overbeck, Höltz, Bürger a Leisenitz. Stolbergové jsou ve spolku tom vřele uvítáni; byť členům s nemalou ctí, že se k nim přidružili synové rodiny tak urozené a nejstarší v Německu, přátelé Klopstocka všude ctěného; byli by je takřka na rukách nosili.

V Göttingách pobýli si bratři jen rok. Vrátili se do Kodaň za matkou; těšili se jí jen na krátko; týž rok 1773. v prosinci zemřela; otec byl skonal už roku 1765. Za dvě léta vydali se na cestu do Švýcar, do země „svaté svobody a krás přírodních.“ Ve Frankfurtě přijal je pohostinu Goethe, slynoucí básník, a cestoval potom s nimi. Ve Švýcarsku seznámili se se slavným Lavatrem a spřátelili

*) V saské provincii.

se s ním na celý život. Vracejíce se stavili se ve Výmáru. Zamiloval si je tam kde kdo. Vévoda Karel August byl by rád získal Bedřicha Leopolda svým dvorním službám, tento však na radu Klopstockovu nabídky nepřijal, nýbrž stal se raději dvorním hodnostářem protestantského arcibiskupa lubeckého vévody Oldenburského v Eutině, bratr pak Křišťan vrchním v Tremsbüttelu v Holštýnsku. Bylo se jim rozloučiti a zvláštními cestami se bráti, avšak až do smrti lnuli k sobě něžnou láskou a věrností.

Bedřich Leopold meškával na vévodském dvoře v Eutině, u přátel v Holštýnsku, občas též jako splnomocněnec vévodův na dánském dvoře v Kodani. Octl se též na krátko i v Petrohradě jako vyslanec oldenburský; císařovna Kateřina přijala ho velmi čestně. Roku 1786. vyprosil si na v. vodovi místa krajského v Neuenburce v Oldenbursku.

Zde našel vše, po čem srdce jeho toužilo, klid i práci; zde se mohl věnovati milému studiu, zde jej oblažovala drahá choť i milé děti; bylť se už roku 1782. zasnoubil se sličnou a duchaplnou dvorní dámou Anežkou Witzlebenovou. Tenkrát dostoupil vrcholu slávy básnické; mnoho písní jeho stalo se národními; v Eutině napsal satyrické „Jamby“, básnické to epištoly a poučné verše, jimiž káral pošetilé názory své doby.

Blahý a šťastný klid neuenburský netrval však dlouho. Dne 15. listopadu 1788 zemřela mu drahá choť. Byl hluboce dojat a velmi rozrušen. „Čím může smrtelníkovi býti smrtelnice, tím byla mi má

Anežka; jakoby část mé osoby byla mi urvána,“ napsal v zármutku a bolesti. Už se mu nelíbilo v Neuenburce; i přijal rád návrh švakra Bernstorfa, ministra v Kodani, a stal se dánským vyslancem v Berlíně z jara 1789. Než ani Berlín mu nesvědčil; panovala tam rozpoutaná svobodomyslnost, dvorní život byl pln unavujícího rozčilení. Oženiv se tam se spanilomyslnou hraběnkou Žofií Rederovou, aby svým čtyřem „dítkám Anežčiným“ získal opět matku, vrátil se po roce znova do služeb milého vévody Oldenburského; stal se presidentem arcibiskupské vlády v Eutině.

II.

Cesta do Němec, Švýcar, Italie a Sicilie.

V červenci 1791 vydal se Stolberg s chotí, nejstarším synem Arnoštem a jeho vychovatelem Nikoloviem na vzácnou cestu; sám ji popsal a vylíčil ve veliké, čtyřsvazkové knize; spolupůsobení cesty této na návrat Stolbergův do lůna naší svaté církve bylo veliké.

Zastávka v Monastýru (Münsteru) stala se velepamátnou; seznámil se tam náš hrabě s kněžnou Gallicinovou a její společností; vzešlo mu nové, upřímné přátelství, jímž se později všecek jeho život nově utvářil. Píše kněžně Hohenlohové přichvaluje si tuto známost: „Hned na počátku cesty své poznal jsem v Monastýře dceru církve, dceru, na níž zjevně spočívá duch křesťanství, duch víry katolické, tak zjevně, že mi záplálo

srdce hlubokým přesvědčením, kterak v cíkvi této lze bezpečně dojít spasení. Jest to kněžna Gallicinová.“

Daleko by nás vedlo, kdybychom chtěli líčiti, čeho zažil a co se mu zvláště líbilo ve skrovných, starobylých městech německých, co ho poutalo ve Švýcarech, kde tolik krás přírodních, památek historických, děl přeslavných. Veleduch Stolbergův všemu věnoval pozornost, ze všeho čerpal. A což, když zavítal do Italie, do Říma! Dojeli tam na Štědrý den. V Hod Boží vánoční navštívili velechrám sv. Petra, právě když sloužil slavnou mši svatou svatý Otec Pius VI. „Žádné dílo rukou lidských nedojalo mne tak, jako tento chrám“, zapsal si do denníku, ač v celém cestopise neprojevil zvláštní přichylnosti k církvi katolické; toužil jen po kráse a věcech velebných; a těch shledal hojnost v zemi slynoucí krásou přírodní i klassickou slávou starověkou. Jest půvabno čísti mistrné líčení starobylých památek římských, z nichž žádná neušla pozornosti Stolbergově; velice důmyslně uvádí případné úryvky ze starých pohanských dějepiscův a básníků; jako pravý znalec rozepisuje se o velebných stavbách, sochách a obrazech, jichž množství převeliké nashromážděno v proslulých sbírkách papežských i jiných osob knížecích a šlechtických, jejichž domy a paláce byly pohostině otevřeny urozenému Stolbergovi.

3. února 1792 přijat jest od svatého Otce Pia VI.; píše: „Dnes dopoledne měl jsem slyšení u papeže. S velebnou důstojností zastává svůj úřad;

jest už stařec, pomilování hodný, velmi přívětivý. Zastal jsem ho, an pracoval. Ihned bylo mi vedle něho usednouti. Rozhovořil se velmi živě a důmyslně. Ráno velmi časně vstává a pořádá důležité záležitosti papežské Stolicy, znaje všecko dokonale a rozhoduje pevně a nezvratně. Krásným svědectvím o jeho moudrosti a mírnosti jest způsob, jak naložil s dvěma Francouzi, Basvillem a La Flottem, kteří rozdmýchovali v Římě revoluci. Basvilla byli by věrní Římané ihned zabili; střelili do nich; avšak přičiněním papežovým jest vychvácen z rukou rozkaceného lidu, a papežovým lékařem obvázány jsou mu rány; La Flottovi poručil odcestovati do Neapole a dal mu i peníze na cestu.“

Velice si liboval Stolberg i návštěvy u kardinála Zolady, státního sekretáře, u kardinála Borgie, jenž hostíval o polednách slavné učence, u kardinála Franginiho, proslulého básníka, u papežského senatora prince Rezonika, u kardinála Bernisa.

Meškaje v Neapoli, sytil opět dychtivého ducha svého znamenitými památkami města i okolí. Několik stran svého cestopisu věnuje pověstným neapolským Lazaronům, lidem to, jejichž denním zaměstnáním jest — zahálka; píšeť o nich: Jest prý jich se 40.000. Žijí pod širým nebem, za nepohody utekou se do bud, do podsíní, do skrýší skalních. Do práce se nedají, pokud mají jaký halíř. O zítřek se nestarají! Libá obloha dodává jim dobré myslí. Starostí si nepřipouštějí. Nabídne-li se komu z nich práce, nesouží-li ho svrchovaná bída, ne-

přijme práce, ba ani neodpoví. Zaujme-li se ho jaká věc, chopí se jí s chutí, jest hovorný a pln posunků. Jeden z nich jest nyní u takové vážnosti, že ho nazývají capo degli Lazzaroni, hlavou, náčelníkem Lazzaronů; chodí bos a roztrhán, jako ostatní; bývá jejich řečníkem, kdykoliv čeho na vládě žádají, ba i ke králi se osměluje.

Loni vydal se král Ferdinand do Němec; nežli odjel, zašel si k němu zmíněný náčelník, Mikuláš Sabbato; litoval, že nebude poddaný lid krále vídati. „Jest nás 33.000; my budeme zatím pečovati o bezpečnost říše. Nebojte se. Začne-li kdo bouři, roztrháme ho na tolik kusů, kolik nás jest; tak jsme se zapřísáhli.“

Co byl král na cestách, navštěvoval Sabbato královské prince a princezny, doptával se, jak se mají, aby prý mohl lidu pověděti. I k prvnímu ministru Actonovi docházel. Jednou přiběhl k němu s takovouto: „Spatřil jsem na náměstí muže oděného v roucho poutnické; rozdává francouzské lístky a dává líbat jakýs kámen z Paříže. Jistě obmýšlí revoluci. Chěli jsme ho vhoditi do moře; avšak přišel jsem ještě vás se zeptat.“ Ministr měl ho co mírniti a mu dokazovati, že nutno věc napřed vyšetřiti; Sabbato neměl jiných slov, leč ustavičně: „Do moře s ním!“ Konečně podezřelý poutník přivlečen od Lazzaronů do vězení. Shledáno, že jest to nebezpečný spiklenec, od revolučního klubu pařížského vyslaný, aby lid proti panovníkovi šťval a revoluci zosnoval. Podle mezinárodního práva měl

býti oběšen; ale vláda neapolská spokojila se s jeho vyhnanstvím na ostrov Maritimu.

Také nám vyličil Stolberg neapolský karneval, mazopustní to radovánky, jež v Itálii až dosud konány. Páni i paní vyjedou v kočárech zakukleni a přestrojeni do široké a přímé ulice toledské. Žertovně bojují vespolek i s diváky, jichž plno a plno na balkonech. V levici drží štít, aby se jím hájili, a pravicí rozhazují cukrovinky; plné koše jich mají na kočárech. I vozy, i koně jsou v maškarním úboru. Dragoni na koních pečují o pořádek a bezpečnost. Ulice jest plna chlapců, kteří sbírají rozhazované pamlsky. Pro obveselení lidu přicválal pojednou celý pluk Albánců; byli to přestrojení šlechtici neapolští. Po té se objevil ohromný mnohopatrový vůz, tažený osmi koňmi; seděly na něm různé bájeslovné osoby, jež metaly divákům básnická psaní. Byla to pěkná slavnost; neštěstí nestalo se ničádné, ač pobíhalo ulicí tolik lidstva; byla pořádána na počest uherské šlechty, jež přinesla králi pamětní peníz.

Krásně zmiňuje se náš cestovatel o krvi sv. Januaria, chované v kathedrálním chrámě neapolském.*)

*) Tuším, že bude zajímavo, co o krvi sv. Januaria, dobrých sto let po návštěvě Stolbergově v Neapoli, napsal očitý svědek, důstojný pan Dr. Fr. Kolísek, kons. rada a vikář na dómě v Brně, jenž s bratrem svým v měsíci květnu 1894 navštívil Řím i Neapol, a tuto neapolskou návštěvu vyličil v brněnském »Obzoru« v článku »Neapolský zázrak«, z něhož vyňímáme:

Když jsme v Neapoli dne 11. května asi o čtvrt na devátou dopoledne dorazili ke chrámu arcibiskupskému, vstoupili jsme napřed do kaple sv. Januaria.

25. a 26. února 1792 neustále vystupoval bílý kouř ze sopky Vesuva; kouř ten neznamená ještě, že hora vychrlí oheň; oheň-li se ohlašuje, vystupuje napřed z hory rychle a po chvílích černá pára, s popelem smíšená; takovou zpozorovali jsme večer dne 26. února. Abychom se dostali k jícnu

—
Ihned u vchodu zarazilo nás neobyčejné množství lidu ve svatyni. Bylť obyčejný všední den, pátek před Božím hodem Svatodušním. Všecko vřkol bylo ticho. Jdeme dále a zpozorovali jsme kněze na kazatelně. »Co to?« — tázali jsme se druh druhá »Mají snad Neapolitané dnes zvláštní slavnost místní? Vždyť ranní kázání bývá tu zřídka!« — Nevědouce příčiny a ničeho netušíce přišli jsme do sakristie poprosit, abychom směli tu sloužiti mši svatou. Kněz sakristián žádal od nás »Celebret«, t. j. pověřovací listinu z Říma na základě biskupského doporučení vydanou, že jsme kněží, a že nám může býti dovoleno mši sv. sloužiti. Obdrževše svolení připravovali jsme se k oltáři. Ale bylo nám přes čtvrt hodiny čekati, až by některý oltář byl volný. Mezi jinými četnými kněžími byl tu biskup až z Ameriky. O půl deváté šel jsem k oltáři. Přislouhoval mi jeden kaplan z dómu. Po mši svaté vrátiv se do sakristie, vidím zástup kněžstva s arcibiskupem v čele, jakoby někam jíti zamýšleli ve slavnostním průvodu. Měli v rukou rozžaté svíce. Ministrant-kněz pravil mi, abych se rychle svlekl s mešních rouch a připojil se k ostatním, kteří jižž vycházeli ze sakristie a ubírali se ke hlavnímu oltáři v kapli svatého Januaria. Učinil jsem dle vybídnutí a chvátám za průvodem kněžským až k samému oltáři, nevěda dosud ani netuše, co se dítí má.

Tu vynesl ceremoniář arcibiskupský ze zoltáři poprsí sv. biskupa, jenž měl na sobě malý pluvial a mitru barvy červené, jakož i kříž náprsní. I položil poprsí na skvostný polštář na straně evandělní a před zrakoma všech vzal nejprve světeci mitru s hlavy, pak náprsní kříž a konečně i pluvialek. Nahradil však ihned ony předměty mnohem vzácnějšími. Napřed přioděl poprsí ono pluvialekem bílým, velmi krásně zlatem vykládaným, pak posadil na hlavu převzácnou mitru drahokamy ozdobenou a konečně zavěsil na krk přeskvostný kříž náprsní.

Po této úpravě poprsí světcova konal arcibiskup s kněžstvem průvod s hořícími svícemi kolem oltáře, a všichni modlili se polohlasitě jisté modlitby obvyklé, z nichž vyrozuměl jsem pouze »Credo«, t. j. Věřím v Boha atd.

Vesuva, prve než počne oheň chrliti, vyjeli jsme sedmadvacátého z Neapole do Portici. V Portici vsedli jsme na osly a jeli na Vesuv vinohrady a křovím kaštanovým. Znamenali jsme zpod země ohromné dunění, jakoby v dálce z děl bylo stříleno; po každém zadunění vyrazil z vrcholu hory černý mrak a množství kamení.

Po modlitbě této vynesl ceremoniář arcibiskupský ze zoltáří nádherně pouzdro, odtud vyndal schránku podobnou malé monstranci, a ukázav ji lidu, zvolal: »E duro!« to znamená: »Jest tvrdá!« Dívám se, co tím míní, — a ejhle! nyní teprve poznal jsem, oč tu běží — V oné schránce totiž uchovává se krev sv. Januaria, biskupa mučeníka, a zvoláním: »E duro!« naznačil ceremoniář lidu shromážděnému, že ona krev jest ztuhlá.

Uslyšev lid přítomný od oltáře »E duro!« — zakřikl děsným hlasem, jenž zahřměl celou prostorou chrámovou: »E duro?« — (»Jest ztuhlá?«) a začal tak pronikavě se modliti, že jsem oním dojmem byl všecek jako ztrnulý a chvěl se na celém těle. To bylo nátku a bédování! Děti spínaly prosebně ručenky své k oltáři a s pláčem doprovázely modlitby své. Dospělí mávali rukama k poprsí sv. Januaria a vzývali svěťce tohoto úpěnlivě, aby zázrak se stal s krví jeho. Bylo slyšet i výkřiky prosebné k Panně Marii, jejíž obraz jest nad hlavním oltářem, aby Ona u Synáčka svého vyprosila zázrak onen a nevydala své Neapolitány hanbě před světem. — Tyto a podobné výrony srdce bylo slyšet z lodi chrámové. Byl to pravý útok učiněný na celé nebe! — Dojem ten nedá se ani ústy ani pérem vyličit; to musí se zakusiti osobně. Arciř dá se počinání takové částečně vysvětliti z prudké, vášnivé povahy italské.

Mezitím odevzdal ceremoniář schránku s krví sv. Januaria arcibiskupovi, jenž dotekl se jí hlavy svěťce tohoto v poprsí onom uložené. Na to stojí uprostřed oltáře a k lidu jsa obrácen arcibiskup ukázal schránku, v níž jsem zpozoroval skleněnou lahvičku, která byla asi dvč třetiny naplněna červeným obsahem ztuhlým, jedna třetina lahvičky byla prázdná. — Arcibiskup obracel schránku semotam dívaje se po chvilkách na lahvičku, kterou držel hrdélkem dolů obrácenou. Ale prázdná prostora lahvičky zůstávala — prázdnou; krev byla ještě ztuhlá. Na-

Dosti vysoko, avšak přece dobré půldruhého hodiny od temene, na úbočí vesuvském zvaném Somma, bydlí poustevník. Varoval nás, že prý nyní nebezpečno k jícnu stoupati. I nechal jsem u něho svého syna, ne že by se mu bylo báti kamení z jícnu Vesuvova metaného, nýbrž příkrého stoupání, jakéž nám bylo voliti, abychom se kamennému dešti vyhnuili.

jednou asi za sedm minut zpozoroval hodnostář církevní, že některé kapky začínají stékat po stěných lahvičky do prázdného prostoru. Usmál se radostně na nás tu přítomné a upozornil nás na zázrak počínající. Držel klidně monstranci dolů schýlenou, a tu vyděli jsme všichni docela jasně, která kdříve ztuhlá krev začíná ožívovati a stékat do prázdného prostoru, — až naplněna jest nádobka celá, — a krev, nabývši barvy černočervené, začala bubřeti. Všichni stáli jsme podivem jako ztrnulí. V tom dáno u oltáře zvonkem znamení, — zvony se rozezvučely, — na kůře ozval se hlas varhan, a zpíváno »Te Deum laudamus!«

S jakým nadšením a s jakou vroucností vděkuplnou ve chvíli této zpíváno bylo, nedá se vylíčiti. Nedaleko mne stál vznešený pán, který opíraje se o zábradlí před oltářem slavnějším tenorem zpíval, maje oči k nebi povznesené, z nichž mu kanuly slzy jako perly po lících. — My všichni slzeli jsme jako děti.

Přiklekli jsme na nejvyšší stupeň oltáře, kde nám arcibiskup dal políbiti monstranci s tekutou krví sv. Januaria. — Dle zvyku italského děje se líbání takto: Nejprve se dá předmět políbiti ústy, pak se jím dotkne čela a zase ještě jednou se líbá.

Až do smrti budu pamatovati na tento výjev převzácný, a to tím více, jelikož jsem odjížděje z Brna na pouť do Říma — i z Říma do Neapole — ani tušení neměl, že bych mohl spatřiti zázrak Neapolský.

Kdo byl sv. Januarius? Byl biskupem Beneventským, jenž za pronásledování Diokletianova kolem r. 305. v Puteoli u Neapole byl umučen. Po různých mukách, z nichž zázračně vyvázl, byl konečně stat mečem. Křesťané zbožní zachytili do nádoby krev jeho. Tělo jeho odpočívá v kapli, která přista-

Cesta na Vesuv jest na výsost obtížna; jestiž kráčet po ostrých struskách lávy, a není-li místy těch, zapadá člověk do popela. Průvodčí sice pomáhají, ovážou si bokem šátky, jichž se cestovatel chytne a jest takto od průvodce takřka vlečen; avšak přes to stoupá se klopotně a obtížně.

Krajina, kudy se běřeš, jest hrozna. Kostrbaté nivy, plny kamení z Vesuva vyvrženého, plny strusek a popela. Srázné stěny skalní zakrývají kouřící temeno; už abys ani nedoufal, že ho dostoupíš; kolik kroků pokročíš, tolikrát do popela se proboříš. Všecek znaven musíš se často zastaviti, anebo na hranaté strusky usednouti. Kamkoli popatříš, samá pustina; toť tvé únavě teprv dodá; jen když zalétneš okem k moři, okřeješ poněkud.

Že z rozlícené hory stále jen kamení sršelo, nebylo možna až k jícnu se dostat; i usedli jsme na ohromný balvan, jenž také kdysi z jícnu byl vyvržen, a tož velmi daleko. Sedíce na balvaně slyšeli jsme i viděli, téměř neustálou práci Vesuva. Dunění se zmáhalo, kamení sršelo více a více. —

vena jest ke chrámu arcibiskupskému; hlava pak a schránka s krví jeho uschovávají se v klenotnici.

Zázrak s krví sv. Januaria opakuje se dle výpovědi, kterou jsem slyšel, dvakráte do roka, a sice první neděli v měsíci květnu a po celou oktávu na památku »Přenesení těla sv. Januaria,« — a pak dne 19 září na slavnost sv. Januaria a po celou oktávu.

Uvážíme-li, že již při smrti svěťce tohoto staly se zázraky, — byltě uvržen do peci ohnivé, ale neporušený vyvázl; pak byl předhozen dravé zvěři v amfiteatru, ale dravec sklonil šije své před ním — zajisté není nám s podivením, že Bůh milostivý a všemocný i po smrti oslavuje miláčka svého zázrakem Neapolským.

Každé zadunění otrásló i balvanem, na němž jsme seděli. Kamení dopadají na lávové strusky chřestilo, jako když kroupy bijí do oken. Slyšeli jsme též strašný sykot, podobný sykotu vařící vody. — Viděli jsme žhavé strusky, velmi vysoko metané; padaly i nedaleko nás; můj komorník popadl jednu do kleští; ohřívá se u ní; byloť chladno; jeden si od ní zapálil dýmku; a když pak vrátivši se večer, ukázali jsme strusku mé paní, byla ještě teplá.

S černým kouřem mísil se i žlutý; ve sloupech kouře obrazil se oblesk podzemských plamenů. I byli jsme svědky převedlebného divadla přírodního; výbuch, právě se odehrávající působil na nás tím hrozněji a příšerněji, ježto jsme vůkol v kamení, struskách a popelu spatřovali stopy výbuchů minulých ba viděli jsme poblíž i jícen, který se byl utvořil roku minulého.

Vraceli jsme se. U poustevníka jsme pojedli i také vínem, výplodem hory Sommy, se občerstvili. Čím více se smrákalo, tím žlutší spatřovali jsme kouř z jícnu Vesuvova vystupující; po té byl ohnivý.

U Portici prohlédli jsme si s pochodněmi divadlo starého města Herakleje, čili jak Římané je nazývali, Herkulanea.

Toto město bylo původu řeckého, založil prý je Herkules; roku 97. po Kr., prvního léta panování Titova, zničeno jest výbuchem hory Vesuva, zaplaveno popelem a lávou.

Roku 1713. kopal si sedlák v těch končinách studni; kopaje dokopal se místo pramene vody sedadel divadelních. — Princ Emanuel z domu lotrinského, zakoupil si pozemek zmíněného sedláka, kopal dále, našel sochu Herkulovu, sochu Kleopatřinu a jiné; dokopal se kulatého chrámu pohanského o 24 alabastrových sloupech a tolikéž sochách.

Roku 1736. stavěl si v portici neapolský král Don Karlos zámek. Za této stavby odkryto město Herkulaneum, ve hloubce 80 stop. Nalezeno i řečiště řeky, jež městem kdysi tekla, chrám Jupiterův se zlatou sochou, divadlo s dvěma velikými sochama. Byliť staří Řekové velikými milovníky divadla; divadlo, jež si byli pořídili v Herkulaneu — a bylo to jen menší město — bylo větší než nádherné divadlo Karlovo v Neapoli, jež patří k nejkrásnějším a největším divadlům evropským.

Vykopané ulice shledány prázdnými, po obou stranách vyvýšené chodníky pro pěšáky; nemáme takových ani v našich krásných městech. Z domů vybráno mnoho podivuhodného nářadí, zbraní, peněz a svinutých knih, jaký to požitek pro milovníky starožitností! Těším se na ně, až navštívím muzeum v Portici. Napřed hodlám navštívit ještě Pompeji, kteréž město týž rok 79. zároveň s Herkulaneem zasypáno.

Ráno 28. února jel jsem se svou paní na horu Solfataru. Je to propadlá sopka. Kdysi mívala kolik živých jíců; my jsme viděli jen ze tří otvorů vystupovati řídký kouř. Zdá se, že jest

Solfatara pod zemí spojena s Vesuvem, ač jsou na povrchu vzdáleny tři míle. Než co jsou tři míle! Vždyť se domívají znalci, že i sopka Aetna na Sicilii, jakož i sopky na ostrovech Liparských jsou s Vesuvem spojeny. Ba, když roku 1783. navštíveny Kalabrie a Sicilie zemětřesením, vyšlehl i na dalekém ostrově Islandě, poblíž severního polu, ze sopky Hekly ohnivé plameny a plály kolik měsíců! —

Nápisy, jež jsme spatřili ve vykopaném městě Pompeji, byly vesměs latinské. Dobrý asi byl člověk, jenž nade vchoďem do svého domu ozdobnými písmeny dal napsati: „Salve — Buď zdrav!“ Odhaleny ovšem i věci mrzké a hanebné, jež jsou smutným svědětvím o mravní zvrhlosti pohanské. Však pomněme, že ukrutnými, hanebnými zápasy gladiatorskými, při nichž proudy tekla krev lidská, uctívána tenkrát památka zemřelých, ba i slavností bohů jimi slaveno. Klamné, falešné náboženství pohanské utvářelo se dle chlípných rozkoší lidských a také jim plnou měrou sloužilo. Kde jakou mrzkost lidskou zastíral Řek i Říman podobnou mrzkostí svých domnělých bohův a bohyň. Čistotě srdce, lásce bliženské a milosrdenství naučilo nás teprv naše svaté náboženství.

Před několika lety odkryta v Pompejích část divadla; soudí se, že i toto divadlo, jako v Herkulaneu, bylo ohromné.

Na konci města viděli jsme hroby; u některých stála kamenná zakulacená sedadla pro osm, deset,

ba více osob; na nich zasedávali staří k filosofickým anebo řečnickým rozpravám.

Opodál města stojí villa, letní sídlo; v ní spatřuje se všecko zařízení, jaké tam bylo, když nadešla zkáza roku 79.; patřila asi bohatému muži. Pod zahradní zdí jest pěkný, široký sklep; nalezeny tam různé kamenné láhve, i také sedm mrtvol; byliť se tam utekli lidé, když počal žhavý, popelný déšť vesuvský. V domě ležela mrtvola muže, jenž držel v ruce měšec peněz.

* * *

Dne 8. května 1792 dojeli jsme Tarenta; ihned jsme přijati od arcibiskupa tarentského. Jest to velebný, vznešený muž; pochází z urozeného neapolského rodu Capece-Latro; zřídka, velmi zřídka setkal jsem se s takovým znalcem přírody a kras jejích, jakým jest arcibiskup tarentský. Zavedl nás do klášterní zahrady za městem; spatřují se v ní zbytky starého, dávnověkého divadla. Ze zahrady doprovodil nás do svého letohrádku na břehu mořském; má tam přístaveček a v něm několik lodí; usedli jsme do jedné a pojíždějíce po moři divili jsme se bohatému chovu ústřic, ohromnému množství ryb. Jako jablko chutná nejlépe pod stromem, s něhož jsme je utrhlí, tak chutná ústřice nejlépe v loďi na moři, z něhož jsme ji právě vylovili.

10. května slavili Tarentané svátek svého patrona, sv. Katalda. Narodil se v Irsku v druhém prý století po Kr., přišel do Tarenta a stal se zde

biskupem. Takovéto slavnosti slavívají se způsobem velkolepým. Hostí příchozích bývá na tisíce; ten den čítáno jich 10.000.

Městská rada chtěla mě vyznamenati při slavném procesí, jež konáno se stříbrnou sochou světcovou; mělť jsem nésti hvězdu; arcibiskup měl jim to co vymlouvati!

Už odpoledne 9. května vyndána socha ze skřínky a postavena uprostřed kostela. Jaký to jásot lidu, jaké úpěnlivé volání! Kde kdo chtěl světce se dotknouti, jedni ústy, druzí rukama, třetí — nejpokornější — alespoň šatem.

Služby Boží byly velmi slavný a trvaly dlouho. V Tarentě i v Brindisi čítají se epištoly a evangelia napřed řecky, pak latinsky. Průvod městem se sochou sv. Katalda byl ohromný. Po starořeckém způsobě oslavován památný ten den i národními hrami. Lezeno na vysokou zeď, nahoře ověsenou rozmanitými dary; konány dostihy na oslích, běháno o závod a m. j.

* * *

V Syrakusách, dne 2. července 1792.

Nejslavnější spisovatelé starověcí souhlasí ve chválách, jakýmiž zastypávány Syrakusy, jakýmiž velebena jejich краса a moc. Za doby slávy a rozkvětu největšího mělo město ono 4 míle v objemu. Veliká chvalořeč o Syrakusách dochovala se nás ve spisech Ciceronových (z I. století př. Kr.), a tož v řeči jeho proti Verrovi: „Často jste slychali, že jsou Syrakusy největší a nejkrásnější

město řecké, a jest to pravda. Mílo popatřiti na jeho pevnou polohu, ať se díváme se země, ať s moře. — Syrakusy jsou tak veliké, že se říká, že jsou to čtyři města; jedno jest zbudováno na ostrově, obemknuto dvěma přístavy; tam jest hrad Hieronuv, nyní obydlí praetorův; tam mnoho chrámů, z nichž zvláště vynikají Dianin a Minervin; tam sladký pramen Arethusa, veliký a rybami bohatý. Druhé město syrakuské sluje Akradina; má největší náměstí, krásné sloupohradí, ozdobnou dvoranu prytimeion, velikou radnici a velebný chrám olympského Joviše. Třetí město sluje Tyche; stávalť tam starý chrám Štěstěny; spatřujeme tam prostorné gymnasium a mnoho posvátných budov. Čtvrté město sluje Neapolis; byloť zbudováno naposled; na nejvyšším prostranství vypíná se veliké divadlo, dva chrámy a převelebná socha Apollonova. Obyvatelstva syrakuského čítáno tenkrát milion.“

Dne 26. června dopoledne zašli jsme k maltéskému rytíři Saveriu Landolinu Navovi; příchozí do Syrakus bývají mu obyčejně doporučení; jestiž velelaskavý, zná nynější poměry i všecku starou slávu země. Nabídl se přeochoťně, že nám ukáže památnosti městské; věnoval se nám po šest dní, co jsme v Syrakusách meškali. Prvně nás zavedl milý rytíř do katedrálního chrámu; pojedné straně stojí 12 či 13 starodórských sloupů; pocházejí prý ze sloupohradí starého chrámu Minervina, o němž se svrchu zmiňuje Cicero. Před průčelím spatřují se sochy knížat apoštolských sv. Petra

a Pavla; sv. Petr poslal prý Syrakusanům prvního biskupa; socha Petrova ozdobena nápisem: „Apostolorum principi, fundatori suo, Ecclesia Syracusana p. — Apoštolskému knížeti, svému zakladateli, církev syrakusánská postavila“. Socha Pavlova má tento nápis: „Apostolo gentium, hospiti suo, Ecclesia Syracusana p. — Apoštolu národův, hosti svému, církev syrakusánská postavila“. Ctemeť ve Skutcích apoštolských, že sv. Pavel ubíraje se jako vězeň z Jerusalema do Říma před soudnou stolicí císařskou, k níž se byl odvolal, stavil se po ztroskotání lodi u Malty v městě Syrakusách a pobyl tam tři dny.

V kněžském semináři prohlédli jsme si krásnou knihovnu, jakož i znamenitou sbírku peněz.

Vedro bylo náramné; vítr, jenž vál, jakoby přicházel z ohnivé peci; marno bylo hledati stínu; i na chladném jindy dvoře bylo 31° R. Odpoledne jsme ani nevyšli z uzavřeného, tmavého pokoje; vedrem jsme byli všeci zmalátněli a cítili bolest v prsou. Poněkud jsme se osvěžili mraženým a vínem.

Mražené jest v Italii a na Sicilii nevyhnutelno; lékaři neznají mnohdy jiného prostředku leč mražené. Však i za starých pohanských časů býval sněh nezbytným občerstvením za parných dnů letních, jak pěl staří básníci.

Ve františkánském kostele podívovali jsme se přesličné soše svaté Lucie, v kapucínské zahradě ohromnému stromu, v katakombách četným hrobům prvokřesťanů.

* * *

Vrátiv se Stolberg ze Sicilie do Neapole meškal kolik dní na blízském ostrově Ischii, kdež napsal dávnému příteli Ebertovi výtečné epištoly básnické „Hesperidy“. Velice si zamiloval Ischiany. Roznemohla se mu tam dceruška, nedávno v Neapoli narozená, a také skonala. Co chvíle zastavil se někdo u okna a ptal se srdečně: „Che fa la bambina — Co dělá děvčátko?“ Když pak zesnulo, pravil jim bodrý starý vinař: „Nermutte se, že vám umřelo dítě. Jest v ráji nebeském, modlí se za vás, vyslali jste dušičku do nebe, bude se nad vámi vznášeti na další vaší cestě a uchrání vás nebezpečí.“

* * *

Staviv se v Římě, Loretě, Padově, Benátkách a ve Vídni, stanul 27. prosince 1792 v Drážďanech, odkudž se šťastně dostal do svého milého Eutina.

Podali jsme tuto ze znamenité oné cesty jen přenepatrné zlomky. Těžko nalézti druhého cestopisu, jenž by se vyrovnal Stolbergovu; jestiž v něm uloženo veliké bohatství hlubokých vědomostí jeho téměř ze všech oborů lidského vědění; krásy přírodní střídají se s krásami uměleckými, dějiny novověké pojí se s dějinami starověku, věci vezdejšího života doprovázeny věcmi nebeskými. Průvodce jeho Nikolovius podotýká k cestě italské toto:

„Kráčejte ssutinami pokleslé velikosti dávných pánů světa, ubíraje se krajinami znamenitými krásou přírodní, znamenitými dávnou historií, cítil Stolberg chudobu a mdlobu lidského vědění, mocně se v něm ozývala neukojená dosud touha po říši pravého

světla, v níž jediné lze rozeznati pravdu od bludu, dychtil po pramenu bezpečné útěchy, bezpečného míru; skrýval však zatím tuto náladu své čisté duše, jen zde onde zmínil se o ní.“

* * *

Úřad presidentský ponechával mu dosti volného času na pěstění prací literárních. Město Eutin, ač malé, stalo se přičiněním Stolbergovým magnetem, jenž z blízka i z daleka přitahoval pěstitele vyšších zájmů duševních, stoupence a podporovatele mnohoslibných snah. Do Eutina za Stolbergem putovali slovutní mužové z Němec, Švýcar, z Dánska; jedni si tam jen pobyli, druzí tam trvale zůstali, zejména učený Voss, jež Stotberg ustanovil už roku 1782. rektorem vyšších škol eutinských; později uslyšíme, jak se Voss odměnil svému příteli dobrodinci, když se tento roku 1800. vrátil do církve katolické.

Jak pak se stalo, že se Stolberg, tak urozený, tak mocný, tak vzdělaný muž, tak slavný básník a spisovatel, tak slovutný státník odvážil skutku onoho, návratu do církve, o němž dobře předvídal, že způsobí rozruch v celé zemi, nejen rozruch, ale i mnoho protivenství? Uvidíme, kterou cestou bral se ten veleduch, uvidíme, kterak ponenáhlu nad slunce jasněji poznával, že jenom v církvi katolické jest pravá spása, že jenom církev katolická jest církví Ježíše Krista.

III.

Kde jest pravda?

Rodiče Stolbergovi byli zbožni a věrní zásadám náboženským; v téže zbožnosti a věrnosti vychovávali i své děti, a tož s úspěchem. Odtud pochodí, že i náš slavný Bedřich Leopold věrným a horlivým byl protestantem, věrnějším a horlivějším, než jak za doby jeho bylo obyčejem; přes to však nezhrdal ideami svobody a osvěty, mysle, že bude zpomoženo lidu nižšímu; proto s potěšením uvítal i začátek francouzské revoluce; vždyť i zbožný Klopstock, milý a otcovský přítel jeho, radostně byl událostí tou překvapen a opěvoval ji nadšenou písní.

Začátek revoluce uvítali, avšak děsného vývinu jejího se zděsili; totož se nenadáli; mysleli, že království francouzské se očistí, obrodí a v nové zaskví se moci i slávě; zatím však s hrůzou patřili, kterak všecek duchovní i světský řád revolucí pohlcen, zničen a zkažen. Stolberg prohlédl a vzpa-matoval se první ze všech.

Dne 20. ledna 1791 napsal příteli Halemovi: „Víte, jak velice ctím a miluji svobodu; musí však býti založena na ctnosti; ale tohoto základu Francie nemá, Francie, jež otrávila celou Evropu jedem své nemravnosti, svého bezbožectví.“

11. ledna 1792 napsal z Říma témuž Halemovi: „Nikdy neuvěřím, že by pyramida mohla státí na svém hrotě. Dějiny, filosofie a vlastní přemýšlení naučily mě, že jenom rozumní a ctnostní národové

podrželi svobodu. Svoboda musí spočívat na zákonech, zákony na mravnosti, mravnost na náboženství. Poteče-li Tibera od večera do rána to-
kem obráceným, uvěřím francouzské svobodě; avšak zároveň prosil bych celé Evropy, aby se stáhla státu, jenž záleží z bezbožců.“

Kdež pak jinde měla hledána býti hráze, o níž by se rozbily vlny zhoubné revoluce, kdež jinde měla býti hledána než v náboženství? Kdež jinde hledal jí Stolberg, zbožný křesťan?

Stačil však na to tehdejší protestantismus, jenž z náboženství Kristova odstranil, čeho mdlý a vášněmi zmámený rozum lidský nemohl pochopiti? Protestantismus, jenž si sám podle své chuti zbudoval mravovědu, jenž s kazatelen nehlásal Písma svatého a článků víry, nýbrž zabýval se věcmi nejsprostšími? Protestantismus, jenž myslil, že, stará-li se kdo o domácnost, nezabije-li kdo koho, neokrade-li koho, že už dostatečně se postaral o věčnost? V tomto protestantismu neviděl Stolberg nikterak bezpečné hráze proti revolučnímu přívalu; bylať Stolbergovi už dávno heslem tato pravda: „Všechno jest marno, čeho základem a cílem není Bůh.“

28. dubna 1788 psal filosofu Jacobimu: „Jak bolno otci, jenž s hrůzou vidí blížiti se časy, kdy jeho dítky budou žíti s pokřtěnými pohany, ba i s nekřtěnými pohany. Neudržíť se nynější pokřesťanství, jež Krista pokládá jen za největšího a nejlepšího poslance Božího.“

Za rok napsal z Berlína opět Jakobimu: „S bolestí a zármutkem patřím na lidi, kteří myslí, že mohou žítí bez Boha. Co platno lidské rozumování, když srdce zůstane pusto?“

Tenkrát sbánil Stolberg převelebné písně duchovní, do nichž vložil svou pevnou, živou víru; byly pojaty do mnoha kostelních zpěvníků. Když se chystal H a l e m vydati zpěvník oldenburský a dopsal v té příčině Stolbergovi prose ho, aby jednu píseň znova spracoval, odpověděl mu tento: „Pracujete o novém, opraveném kancionále. Žertem dopřál jste mi šesti týdnů, abych opravil jednu svou píseň a vidím, že spěcháte. Já však pokládám za dílo veliké a na výsost důležité sbírku písní, jež veřejně i soukromě mají býti pěny, jež mají celé obce křesťanské povznášeti k nebesům a přinášeti odtud útěchu i požehnání do příbytku venkovana i řemeslníka.“

Psával častěji Halemovi; ze všech listů vyznívá upřímná víra věřícího srdce a rázná neohroženost proti mátorným a pošetilým snahám tehdejších nekřesťanských rozumářů. Hledaje vychovatele svým dítkám, psal filosofu J a c o b i m u : „Maje dítkám opatřiti učitele, neznám tolerance; jest mi jedno, je-li bohoslovec či právník, je-li luterán či kalvinec, avšak evangeliu musí věřiti!“ Vybral si konečně poctivého luterána N i k o l o v i a, poctil ho nejen důvěrou, ale později též přátelstvím.

Roku 1788. vydal básník Schiller báseň „Řečtí bohové“; dobírá si posměšně trudného prý,

zasmušilého sebezapírání, jakéž poroučeno křesťanským náboženstvím; chválí a doporučí veselý, čistě lidský, krasocitný názor o světě, jemuž prý se těšili Řekové, uctívající bohy své. Těmito básnickými vývody Schillerovými uražen ve svých křesťanských citech, povstal Stolberg a napsal výtečný článek odvetou za urážku způsobenou „Řeckými bohy“. Schiller se mu pomstil jizlivými urážkami v dalších básních.

Láska ku křesťanství ponoukala Stolberga, by se přidružil duchům stejně smýšlejícím; našel je ve vestfálském městě *M o n a s t ý ř e*,*) jež tenkrát chvalně nazýváno „německými Athenami“; středem těchto monastýrských horlitelů křesťanských byla slovnatá kněžna *Amalie Gallicinová*, kdysi choť *Dimitrije Gallicina*, ruského vyslance v Holandsku. Básník Goethe napsal o ní: „Kdo kněžny neviděl, neučiní si o ní pojmu; kdo není svědkem jejího života, kdo nepozoruje jejího boje s proudem času, nepodá o ní pravého soudu. Z té duše jest přesvědčena, že marno do světa čeho se nadíti, že dlužno se ustraniti a v ústranní pečlivě dbáti času i věčnosti. Nejkrásnější prostřednicí mezi časem a věčností vykvetla jí štědrá dobročinnost a vážná přísnost; tráví čas plněním povinností náboženských a skutky milosrdenství; avšak nezapomínáno též na duchaplnou, srdečnou zábavu, na vážné rozpravy filosofické, na pěstění děl uměleckých. V takové společnosti nemožno býti drsným, nepřívětivým; už dávno nebylo mi nikde tak milo jako tam.“

*) Münster.

Nejinak soudil o kněžně hrabě Stolberg; on i spanilomyslná choť jeho děkovali prozřetelnosti Boží, že je uvedla do společnosti duchaplné kněžny a přátel jejích; od té doby obrozovala se duše Stolbergova ve smyslu katolickém; za sedm let pojala ho svatá matka naše církev do lůna svého. Vedle svědomitého studia bohoslovného zabýval se pilně oblíbenými pracemi literárními; roku 1796. vydal mistrný překlad nejkrásnějších rozmluv Platonových.*) Úsměšky a úhany nepřátel nikterak mu nepřekážely u velikém, podivuhodném snažení; náboženství bylo mu nezbytným živlem, v němž jediném se mu volně a mile dýchalo; podobně i jeho choti. Napsal: „Veliká jest věc, býti křesťanem. Kristu běželo především o to, by nás naučil sebezapírání, by nám ukázal, jak bychom očistili útroby srdce. Naše křesťanství musí býti zakořeněno v lásce Boží, sic jest suchým stromem.“

Veliký boj bylo Stolbergovi bojovati; konečně slavila pravda slavné vítězství; nové století, naše XIX. století spatřilo Stolberga v lůně naší svaté církve; o slavném hodě Božím svatodušním 1. června 1800 učinil s urozenou chotí svou katolické vyznání víry, a tož v Monastýře v domácí kapli kněžny Gallicinovy před ctihodným sluhou Páně Overbergem. Nikterak se neleká, že pozbuďe svého úřadu, svého presidentství ve vládě eutinské; slavně se ho zřekl dne 22. srpna.

*) Plato, slavný mudřec a učenec řecký (429—347 př. Kr.)

IV.

Katolíkem.

Návrat Stolbergův do církve nazván a uznán „nejvýznamnějším zjevem oné doby.“ Téměř ve všech zemích evropských byla církev tenkrát buď zjevně, buď tajně pronásledována; papež byl jako zajatcem, kardinálové a biskupové žili takřka z almužny, život církevní sevřen pouty policejními. Z věd a literatury, zejména v Německu, vymítěny ideje katolické, a literární pohlaváři prorokovali blízky už konec církve. Herder pravil: „Církev římská podobá se staré rozvalině, kam už nevejde nový život.“ Nikolai: „Jenom ve sprostém, pověrečném lidu může římská víra ještě nějakou dobu živořiti; před vědou a vzdělaností už nedostojí.“ Goethe: „Tridentinum už dávno se přežilo ve hlavách myslitelův; už je veta po vítězstvích katolické církve.“

Jaký úžas tedy, jaké podivení v celém Německu, když pokorným synem církve katolické se prohlásil a přesvědčení svému obětoval veškerý úřady, cti a prospěchy světské — hrabě Bedřich Leopold Stolberg, potomek nejstaršího a nejušlechtilejšího rodu,*) osvědčený diplomat na panovníckých dvorech, výtečný státník, chlouba národa jako básník a spisovatel, muž na výsost vážený pro důmysl, počestnost a pevný charakter!

*) Rod Stolbergův slynul už za Karla Velikého v VIII. a IX. století.

Bedřich Schlegel, jenž se později taktéž vrátil do lůna církve, napsal: „Přestoupení Stolbergovo bylo celému Německu veřejnou událostí, jež se dotkla každého, kdo se zajímal o vyšší otázky církevní a státní. Nejdůležitější a nejzávažnější jest osoba konvertitova. Suď si kdo, jak suď, o čistém přesvědčení Stolbergově, jenž všude a ode všech je ctěn, mohou pochybovati jen lidé nekalí a zarytí fanaticové.“

K fanaticům takovým patří též filosof Bedřich Jindřich Jacobi; vzpamatoval se však brzy, a roku 1802. vyznal o Stolbergovi: „Krásnější duše, čistějšího sebezapření přes všeliké sebe citelnější urážky, větší něžnosti a urozenosti nenalezl jsem v srdci žádného člověka. A což té lásky, jež mu zírá z oka!“

Pronásledovaným a utiskovaným katolíkům byl Stolbergův návrat do církve osvěžením a posilou u víře. Sdružili se kolem něho — praví protestant Nikolovius — šlechtní katoličtí vrstevníci; drželi se ho jako společného středu ve své náboženské tísní; povzbuzoval je a rozněcoval v nich zápas pro církev a církevní vědy, jež tenkrát skoro všude byly do prachu zašlapány; názory jeho platily blízko i daleko.

Stolbergovi pak samému nastala návratem do církve doba nejpožehnanější činnosti. Pokoj, jež čerpal, klid duševní, jímž byl oblažen, proud svatého nadšení, jenž mu stále mohutněl, dodaly duchu jeho síly obrovské. Byla sice už také před obrácením všechna jeho básnická i vědecká činnost

posvěcena náboženstvím, jakožto svrchovaným cílem člověka; avšak teprve nyní stal se křesťanským spisovatelem v pravém slova významu. Vzdam se úřadův a důstojností a nabyv takto volného času, byl mocně nutkán, aby též jiným dopomohl k pokoji a radosti, jichž se v církvi katolické stal účastným; vysvítá to z přečetných listů jeho.

Dne 26. října 1800 píše starému příteli Lavatrovu v Curychu: „Kdybych se nebyl ani dočkal téměř už hotového rozkladu protestantské církve, nebylo by mně již volno v jejich svatyních bez oltáře, bez přítomného Boha — praesens numen.

Cítil jsem mocný, neodolatelný pud, abych se přidružil církvi, jež jest Duchem svatým vedena v nauce neomylné; církvi, jíž Kristus slíbil, že s ní zůstane po všechny dny až do skonání světa; církvi, o jejíž skálu se rozbily všechny útoky pekla, v níž ustavičně splnomocněnci věčného velekněze mají moc hříchů odpouštět, hříchů zadržovati; církvi, v níž v záři božské lásky uzráli pro zahradu Boží Ambrožové, Augustinové, svatí poustevníci na poušti, Ludvík IX. na trůně, Lvové, Kateřiny, Teresie, Františkové, Borromeové; církvi, v níž Syn Boží takové divy tvoří v pokažených dnech našich, kdy antikrist s mocí zorganizovanou a strašnou hrozí otevřeným jícnem pekla; církvi, v níž Kristus pokažené vysoké duchovenstvo francouzské, na něž jako na kořen neplodného stromu byla už sekera položena, tak náhle proměnil, že strom jejich urodil plno plodů života. Příteli a bratře, církvi náležeti cítil jsem takovou touhu, k ní jsem byl tak poután,

že se mi síla těch pout podobala síle smrti; bylať to pouta lásky. Pokládám se v lůně jejím šťastným, ač nešťastným. Varuje mne sice, abych se přílišné bezpečnosti nepoddával, ježto jak mi možná v milosrdenství Boží se důvěřovati, tak že třeba též s bázní a třesením spásy hledati, a že nevím tedy, zdaž budu na věky plesati; přes to však plesám nyní a raduji se, ježto, tato církev Boží stojí a státi bude na pevné skále, tak že antikrist proti ní nic nesvede. Panna, dcera sionská, směje se mu, dcera jerusalémská pohrdá jím.“

O neomylnosti církve svaté byl Stolberg z té duše přesvědčen; píšeť v témže listě Lavatrovi:

„Neomylností církve stojí všechny ostatní články víry, bez neomylnosti kolísají. Všichni křesťané pokládají Písmo svaté pravidlem víry, protestanté jediným, katolíci spolu s ústním podáním. Kdyby měla býti jediným pravidlem, musilo by býti sepsáno tak jasně a určitě, že by bylo vyloučeno všeliké nepochopení. Že však Písmo svaté, jak nám je Bůh dal, nestačí, aby byly odůvodněny všechny články víry, toť dokazuje zkušenost všech století. Kdo pak doufá, že mu upřímností srdce a modlitbou vysvitne pravda u všech naukách, tenť propadá pyšnému soudu, že všem, kdož v Písmě svatém jiného smyslu se dopátrají, schází upřímnost, anebo že Bůh pohrdá jejich modlitbou. Není zákona bez autority vykladače, není nauky bez pověrného učitele. Proto založil Syn Boží církev.

Nepřetržitou apoštolskou posloupností zachovala

se po všechny časy dokonalá shoda učení u všech biskupů katolické církve a ve všech obcích, jež už za doby apoštolské spatřujeme ve třech zemědělích. Proto pokládá se od pradávna svorné podání naukou katolickou, všeobecnou, apoštolskou. Věru, není možná, aby se jaké nové učení vloudilo do katolické církve; sic by neplatila zaslíbení Syna Božího, sic by církve svou netoliko opouštěli, nýbrž místo zaslíbeného „Ducha pravdy“ vysílal by ducha lži.“

Viditelnou hlavou církve jest papež. Sv. Ireneus, učenník sv. Polykarpa, žáka sv. Jana Evandělisty — možno jej tedy nazvati duchovním vnukem Janovým — píše, že všechny obce křesťanské musejí se držeti církve římské — pro její mocné popřednictvo. Táže se, kdy a jak pojednou mohla povstati víra v popřednictvo církve římské? Nezapomínejž nikdo, že už v 1. století byla církev katolická rozšířena po třech zemědělích. Biskupové byli nástupci apoštolův; uznáváno to všude a ode všech. Byli si vědomi své důstojnosti, nesměli si zadati; byli též jako lidé vůbec nevalně ochotni, aby se svévolně práv a svobod zříkali. Jak, kdy a čím byli všichni pospolu pohnuti, aby prohlásili svou hlavou biskupa římského, jenž nemaje světské moci, více byl vydán meči a pronásledování než oni?“

* * *

V listě hraběti ze Schmettova — taktéž z r. 1800. — píše:

„Jako rozený protestant s bolestí jsem patřil, jak se protestantismus rozpadá. Nikdo ho nepodvracel, padal sám svou mdlobou, padal zárodkem zkázy, jež mu jest přirozena. Už jméno ‚protestantismus‘ opovírá nepokojného, bouřlivého ducha, jenž raději boří, než staví. Brzy vztáhl zbraň sám na sebe, zhostil se svatých pravd, jichž si dosud byl vážil, zaměnil si je za pochybnosti a chystá se rychlým krokem chvátati za atheismem. Katolické náboženství, povahou nerozborné a nezměnitelné, nepodléhá bořivým zásadám liché moudrosti, aniž může podlehnouti. Katolík přestává býti katolíkem, jakmile sebe méně se odchýlí od dogmatu; neboť soustava pravého náboženství, založená na pravdě, jež jest toliko jedna, nemůže se zřící charakterní známky jednoty; podobá se kouli; uberte s koule sebe menší částčku, není už koulí. Cítil jsem mocně tuto pravdu; nad to znamenal jsem, že se katolíci daleko lépe než protestanté řídí mravoukou, jaká evangeliem poručena. Podívoval jsem se jednomu a témuž duchu, který už 18 století šíří tytéž ná-zory a odvahy a síly propůjčuje, život dle něho upravit.

Byl jsem dojat a unesen velebným divadlem, jež se za našich dnů skytalo zrakům našim. Viděl jsem, kterak církev, podle soudu nevěřcova prý už dožilá, vydala věrné vyznavače, šlechtné mu-čenníky. Osmnácté století, ač vysíleno a znesváčeno, způsobilo tyto divy u národa, jenž celému století dodal charakteristických známek, u národa, jehož mravnost byla podkopána přirozenou lehkomyšlností,

zkažeností zhýralého dvora a zlobou nevěreckého fanatismu . . . Všecky křesťanské obce přijímají sice zákoník křesťanské mravovědy, tak ctihodné a prosté zároveň; avšak jen u katolíků shledal jsem lidi, kteří této mravovědě byli věrni; našel jsem u nich ve všech stoletích lidi prosté a neobyčejné, poddané a hrdinské, slovem: světce. Katolík pracuje o své ctnosti podle těchto velikých vzorů; protestant, který se ještě nespustil křesťanství, jest v té příčině bludnou ovčí, a nezbyvá mu konečně, než dáti se osvěcovati světlem, jež září ze skutků katolíkův.“

* * *

Dne 8. července 1801 píše Stolberg luteranskému pastoru Ewaldovi v Brémách.

„Spatřuji v církvi katolické ve všech dobách lidi, kteří chtějíce Krista následovati, všecko opouštějí. Pravím ‚všecko‘, i svou vůli. Spatřuji lidi, kteří pro království nebeské zříkají se manželství; mluvil o nich sám Pán náš. Že nemíní blouznivce, nýbrž lidi, kteří konají věc velikou, těžkou, ba téměř nepochopitelnou, jest patrné z velikého slova jeho: ‚Kdo může pochopiti, pochop‘. Tak tomu rozumí i protestant Grotius, veliký Grotius; jak on místo toto vykládá, měli by povážiti jeho souvěrci. Spatřuji v církvi katolické ženy a muže, kteří přes všecek posměch, jímž veliký dav protestantů doprovází jméno ‚s v a t ý‘, naleznají u zbožných protestantů sice podivovatele, nikoli však mužův a žen sobě rovných. Jest věru divno, že vpravdě zbožný protestant Tersteegen,

jenž napsal veliký svazek životopisů svatých duší, nemohl k nim přidružiti ani jednoho ze svých souvěrců.

Ovšem nepochybuji, jako žádný katolík nepochybuje, že i mezi protestanty byly a jsou duše svaté, kterýmž slovem se míní všechny dítky Boží. Jako vy, ctím i já Lavatra a Pfenningra, Spenera, Franka, Zinzendorfa. Bylo mi jako dítěti, mladíku a muži dopráno štěstí, svazky rodu i lásky býti spojenu s krásnými dušemi obojího pohlaví, s dušemi, jejichž památka jest mi právě tak svata jako pamět oněch mužův. Avšak církev má učí mě, abych duše takové pokládal za údy církve pravé, třebaš od nich zneuznané.“

* * *

Kněžně Hohenlohové píše:

„Církev jeví se dobrou matkou a chotí Toho, jenž uče, žije a umíraje, hlásal lásku nejvyšší; onať přeněžným a svatým svazkem obcování objímá všechny své dítky. Obcování svatých jmenuje se sice i ve vyznáních sekt od církve katolické odloučených; smyslu však jeho neznají. Co katolík tím míní, jest nevýslovně veliké, útěchy plné a svaté. Onť cítí už zde na světě, že věčnými svazky přibývající lásky jest spojen se všemi, kdož rostou na velikém kmeni vinném, jehož ratolesti ze země a času se zdvihajíce, vinou se nebem a věčností.

Žijeme v době prazvláštní, nejmilostivější kněžno! Říši Ježíše Krista nebylo ještě nikdy bojovati tak zjevného boje s říší temnosti. Po lidsku souzeno, zdálo by se, že temnost obestře okrasek

země; avšak tím velkolepější bude vítězství světa. Možná, že bude nevděčné Evropě vzat svícen slova, aby v jiném zemědělu jasněji zazářil. Možná, že bude Evropa událostmi, jejíž předehtu zatím spatřujeme, jako v plamenech strastí vytříbena. Vždy zvítězí lev z pokolení Judova, a bude svým věrným ne lvem, ale beránkem, jenž byl obětován a jemuž i my jednou budeme zpívati: Hoden jest Beránek, kterýž byl zabit, vzíti moc a Božství, i moudrost i sílu i čest i slávu i dobrořečení.“

* * *

Sestře Kateřině píše Stolberg roku 1801.: „Charakteristickou známkou pravého náboženství jest, že jako po všechny časy jest jedno a též také všechněm lidem jest poznatelné. Bůh povolává i k poznání i ke ctnosti; my sami ze sebe nejsme ani se živé poznání ani se ctnost; ten však, jenž povolává, sílí nás též, zříkáme-li se samolibosti, zapíráme-li sebe a pokorně-li prosíme za sílu k víře i ke skutkům. Nemohl bych věřiti, že jedno jest pravé náboženství, kdybych myslil, že některá duše není této pravdě přístupna. Nesmím též mysliti, že některá z pravd náboženských jest podstatna, jiná nepodstatna. Darům Božím dodává ceny dárce, pravdám zjeveným zjevovatel. Vede nás ovšem různými cestami; jednoho stezkami kostrbatými, druhého rovnými; jednoho cestou utrpení, druhého cestou radosti atd.; nikoli však jednoho za pravdou, druhého za bludem; cesta bludu není jeho

cestou, třebaž že i bloudícím, ač dychtěl po pravdě, přichází vstříc. Opravdové zkoumání spojené s pokorou a upřímnou modlitbou nemine se Toho, jenž jest cesta, pravda a život; on není cesty, nýbrž cesta; on není domněnky, nýbrž pravda; on není ano a ne, nýbrž ano a amen.“



Cestuje poprvé Švýcarskem roku 1775. seznámil se Stolberg v Curychu se známým protestantským theologem Hessem; spřátelili se, dopisovali si. Píše mu 13. prosince 1803:

„Zbožní protestanté, kteří, jako já kdysi, hořekují nad blízkým koncem křesťanství, nehoršili se na mne, že jsem se vrátil do staré církve; jenom ti se horší, kteří s radostí čekají onoho konce, a přičiňují se, by už brzy nadešel.

Zkušení katolíci vědí, že nezaviněný blud neodsuzuje člověka. Tak učí otcové, tak i ti, kdož v šlépějích jejich krácejí. „Nemiluje-li kdo Pána našeho Ježíše Krista, budiž proklat!“ praví sv. Pavel. A jak by měla plnost lásky Ježíše Krista bydleti v bratru, jenž by neuznával také opaku věty oné: „Kdo Ježíše Krista miluje, ten budiž jako bratr přivinut na srdce mé?“

Podotýkám ještě, nejdražší Hessi, že podle mého soudu toto anathema týká se jen křesťanů, kteří milují Krista jim zvěstovaného, nikoli však lidí, kteří o Kristu neslyšeli, nebo třebaž že slyšeli, o božském poslání jeho nebyli přesvědčeni.

Má církev mě opravňuje, či lépe, výrok sv. apoštola ukládá mi povinnost, abych věřil, že pohané, kteří se věrně drží zákona do srdce vepsaného, před Bohem budou spravedlivými shledáni; pravíť v tomto smysle tak krásně sv. Justin, že Sokrates a jiní, kteří Slovu Božímu v nich — τῷ λόγῳ — věrni zůstali, byli křesťany. Takových jest mezi pohany, mohamedány a israelity možná více, než se nadějeme.

To že mé přesvědčení, ubezpečuji Vás, drahý příteli, jménem ,pravdivého a věrného svědka, jenž má oči jako plameny ohnivé', a nitro mé prohlédá; jménem toho, do něhož oba naději skládáme; jménem Ježíše Krista, jenž jest požehnaný na věky!

Vidíte, že nejsem netolerantní. Doufám však v Boha, že nikdy nebudu tolerantním v nejnovějším slova toho významu, t. j. lhostejným, vlažným, tak abych zasloužil býti vyvrhnut z úst Kristových.

Po sedmiletém zkoumání, ustavičně vzývaje Ducha svatého, stal jsem se katolíkem, stal jsem se údem společnosti, kterou Kristus založil na Šimonovi, nazvav jej s k á l o u; společnosti, jíž jednotu víry nejen doporučil, nýbrž též slíbil; slib ten zabezpečil sesláním Ducha svatého, jenž společnost tu všeliké pravdě učí a s ní zůstane na věky. Stal jsem se údem společnosti, které Kristus svátosti ustanovil, svátosti, jež ve chrámě Božím spatřuji po všecka století jako zářící a zahřívající světla na zlatém řetěze ústního podání.

Také já jsem věřival hlasům, jež vinily církev Boží z nepatřičných novot, hlasům, že prý články

víry, které protestanté v pochybnost vzali a leda-
byle zavrhli, právě víře časem byly přibásněny.
Nenalezl jsem však ani jednoho protestanta, jenž by
byl mohl udati, kdy který takový popíraný článek
povstal. Na obrat shledal jsem, že všecko učení
protestantské od katolické nauky se uchylující už
v dávných dobách káráno bylo jako hříšné novo-
tářství a ve všech zemědělech jako bludné bylo
zavrženo.

Především pak jsem pozoroval, že jednota
a neomylnost církve vždy ode všech učitelů cír-
kevních byla uznávána velikým palladiem. Pozo-
roval jsem, že velicí nástupcové apoštolů v Itálii,
Gallii, Africe, Alexandrii, Jerusalemě, Antiochii —
dávno před Konstantinem — mužové, kteří byli
i schopni i hodni své důstojnosti si uhájiti, mezi
nimi v 3. století veliký sv. Cyprian, který s od-
hodlaností apoštolskou, jako kdysi Pavel před Petrem,
stanul před dvěma svatými papeži — všichni,
jedněmi ústy všichni popřednictvo a sídlo
katolické v Římě na stolici Petrově uznávali.

Nuže, ještě slovo upřímné úcty a lásky k Vám,
veledrahý příteli! S bolestí patřím, jak mi podá-
váte ruku na rozloučenou pro tento svět. Podávám
i svou ruku; nemohuť se nadíti, že bych kdy Švý-
carsko ještě navštívil; ale jednou se shledáme!“

* * *

Vzácný je též Stolbergův dopis hraběnce
Amalii z Münsteru. Paní této zemřel manžel;
všecka nešťastna marně hledala útěchy ve filosofii

Jacobiově; náleželať k stoupencům jeho, pochybuje o pozitivních pravdách křesťanských. I píše jí Stolberg:

„Co jsem Vás poznal, vždy jsem se o Vás zajímal a nikterak lhostejně na Vás nemyslí. Takovéto účastenství proměňuje se v přání, jež ne snadno bývá ukojeno, ježto se nese vždy výš a výše, a věru nésti se má. Jak často a jak vroucně snášela se se mnou v tomto přání má nebožka Anežka.*)

Vím, že jest Vám drahá památka mé Anežky, vím též, že tato láskyplná, krásná duše vzala si památku své Amalie na věčnost, do krajů světa a lásky, do krajů, kde každý cit nepomine jako prázdné semeno zde na zemi, nebo semeno, jež od ptáků bývá sezobáno, nýbrž pevné zapouští kořeny, kvete, přináší ovoce — ovoce věčnosti!

Zde na zemi jest nedokonalé naše vědění, nedokonalé též naše pocity; jak ono, tak tyto jsou jenom tušením, a tušení klamává. Znáte Homerovu ideji o rohové bráně a o bráně ze slonové kosti, jimiž k nám přicházejí sny; vidíme sen; kdo však nám zaručí, že přišel nevzhlednou branou rohovou a pravdu zvěstuje? Anebo zdaž se snesl zářivou branou ze slonové kosti a jest jenom nicotou? Byli bychom, šlechtná přítelkyně, hříčkou tušení, kdyby nám nepřispělo přátelství víry — jako tam přispěla Pallas Diomedovi — kdyby víra nesňala mlhy s očí našich, abychom rozeznali božské od lidského, pravdu od přeludu a klamu.

*) Stolbergova první choť, † 15. listopadu 1788.

Dokud se život na nás usmívá, jsme velice náchylni lehkovážnému pojmání snův, a nepochybujeme o příznivosti domněnek, jež nás líbají. Jak nedobře si vedeme! Proč pak si jako včely nechystáme medu na zimu? Bavíme se mydlinovými bublinami; jak rychle splasknou! A než splaskly, už pozbyly barvy.

Dolehne-li na nás utrpení, rádi zatoužíme po něčem lepším, rádi se obracíme za velikou a přec tak blízkou bytostí, rádi dopřáváme sluchu přívětivé víře, když nás chce potěšiti. Ten, jenž jest původcem, obsahem a dárcem víry zde míněné, zve všechny, kdož pracují a jsou obtíženi.

Zdá se mi, jako bych Vás viděl, jak se laskavě, zároveň však i smutně usmíváte a pravíte sobě: Kdo mi zaručí, že víra, kterou by mně rád namluvil, přichází rohovou branou pravých zjevův, a ne branou ze slonové kosti, jež vysílá jen klam a mam?

Sám ušed labyrintu pochybování a bloudění, přeji si z té duše, bych se s Vámi mohl sděliti o své přesvědčení; avšak list na to nestačí, abych Vás cestou, po níž se nám dostává víry, dovedl k bráně rohové. Také na to nestačí list, abych se očistil z poroku netolerance, kterou mi vyčítáte; láska Vás k němu přiměla, s láskou jej přijímám a zatím poodkládám. Ale s láskou opravdovou, s láskou, které nelze odloučiti od víry mé — od víry, která jak s nadějí, tak s láskou jest nerozdílně spojena — prosím a zapřísahám Vás, drahá Amalie, nespokojte se tím, co nová filosofie nazývá věrou,

ani tím, co jí sluje nadějí, ani tím, co jmenuje láskou. Nezapomínejte, že mimo náboženství Ježíše Krista nikde se nemluvilo o víře, naději a lásce: nejnovější filosofové, zapřísáhlí nepřátelé křesťanství, vypůjčili si právě od křesťanů tyto ideje, a snaží se nahraditi tyto dcery nebeské nicotnými výmysly, jimž dali posvátná jména.

Víra, jež nás má vésti nocí života, musí býti pověřena. Vyslancům bez pověřovacích listin se nevěří. Zdá se Vám listina podezřelou? Pak podezírejte alespoň posly, kteří přicházejí bez pověření! Avšak nesmí se Vám zdáti podezřelou potřeba, aby se nám bytost neviditelná, ač blízká, zjevila; nesmíte podezíratí citu, který Vás zajistí v hodinách samoty navštíví. Držte se ho, až zavítá, nenechte ho vychladnouti; nebraňte srdci, aby se vzneslo vzhůru; chraňte se klamného, nicotného uspokojení. Modlete se, modlete se! — Čtěte evangelium, nikdy však bez modlitby.

Považte, zdaž Ten, jenž se Vám v evangeliu zjevuje, v pravdě říci mohl o sobě, že jest cesta, pravda a život. Zdaž jako blouznivec a podvodník myslil, učil, jednal, umřel; zdaž jeho učedníci jako blouznivci a podvodníci myslili, učili, jednali a umírali; zdaž podstatný rozumný pojem má o něm nová filosofie; zdaž podle té filosofie svědectví Písma svatého v niveč se rozpadá? Zdaž naleznete sílu a život víry, ctnosti a lásky u těch, kteří na křesťanství nepřátelsky útočí, či u těch, kdož je neprávě vykládají, anebo u těch, kdož s Petrem volají: Pane, ke komu půjdeme? Ty máš slova života věčného!

Považte to, považte, a modlete se k bytosti neviditelné, blízké!“

Své neteri, věřící protestantce, píše Stolberg o této zoufalé hraběnce Amalii:

„Ty's její nejdůvěrnější přítelkyně; pomoz jí. Smrtí manželovou octla se v krizi, která může rozhodnouti o její věčnosti. Bůh tlučte vždy na dvěře srdce trpícího. Buď babičkou při novém tom porodě! Byly jste důvěrnými přítelkyněmi; byl však Bůh středem toho přátelství? Co se točí kolem slunce, sluncem se zvěčňuje. Mimo okrsek slunce jest kraj pomíjitelnosti, nicoty. Pros Boha, aby posvětil tebe i ji, i vaše přátelství! Zkus zavést ji k pramenům evangelia, jež jest mlékem začátečníkům, nektarem lidem dokonalým. Nedivím se, co v ní způsobila filosofie Jacobiho. Lituji ho, přítele svého, že ho, ješitnost svádí k radosti, kdykoli jakou šlechetnou duši chytí do sítě své filosofie, jejíž nicota a prázdnota mu povědoma, filosofie, jež ho — jak sám praví — přivádí na kraj atheismu, a věru, přivést tam musí každého důsledného myslitele.

O by rozlišovala naše Amalie Jacobiho laskavost ducha a kouzlo od Jacobiho filosofie; shledala by tuto odpornou mrtvou hlavu. Ó by ho viděla, kterák sebe menší bolesti, jež ho pamatuje na konec života, pozbývá myslí, stává se dětinou, nebo hněvem plá a v prachu se vzpouzí ruce, která dává život i smrt, vzpouzí se, kdežto by se měl pokoriti. Ó by ho viděla! Zhrozila by se filosofie, která člověka tak výtečného a nadějného ochromila a znetvořila. Co to píší, připadá mi na mysl krásné

místo u sv. Mat. 11, 25—30.)* Přečti si je a rozjmej se mnou. O by se dala přesvědčiti, že jest sladko toto jho na sebe vzíti, toto lehké břímě nésti a takto úplného dojíti občerstvení. Občerstvení, kde všeliká illuse prchá jako stín před sluncem netoliko spatřeným, nýbrž též svítícím a zahřívajícím.

Ježíš praví: Mé učení není mé, ale toho, kterýž mne poslal. Bude-li kdo chtíti vůli jeho činiti, pozná o učení mém, zda-li z Boha jest, čili já sám ze sebe mluvím.

Který filosof mohl, směl takto mluviti? A každý, i poslední učenník tohoto Mistra smí a může říci: Modli se se srdcem upřímným za osvětlení a posvěcení, a přísámbůh budeš osvěcen, budeš posvěcen.

V.

Dějiny náboženství Ježíše Krista.

Monastýr (Münster) byl bydlíštěm Stolberga katolíka i rodiny jeho; kněžna Gallicinová a kněz Kellermann, jenž se později stal biskupem monastýrským, zahrnovali upřímným přátelstvím slavného konvertitu; Kellermann byl u něho vychovatelem a přemilým duchovním otcem celé rodiny.

*) »V ten čas promluviv Ježíš řekl: Chváíme Tě, Otče, Pane nebes i země, že jsi skryl tyto věci před moudrými a opatrnými a zjevil jsi je maličkým. Ano, Otče; neb se tak líbilo Tobě. Všecky věci dány jsou mi od Otce mého, a žádný nezná Syna, jediné Otce; aniž Otce kdo zná, jediné Syn, a komuž Syn bude chtíti zjeviti. Pojďtež ke mně všichni, kteří pracujete a obtíženi jste, a já vás občerstvím. Vezměte jho mé na sebe a uče se ode mne; neboť jsem tichý a pokorný srdcem; a naleznete odpočinutí duším svým. Jho mé zajisté jest sladké a břímě mé lehké.«

Nalezen dávno kýžený klid a pokoj, jehož nebylo možno pobouřiti sebe horšími a hrubšími útoky, jakýmiž doráželi na slovutného obrácence někteří vášniví zaslepenci; proti takovýmto útokům nastavoval Stolberg štít mlčelivé trpělivosti křesťanské.

Své prázdně použil k sepsání velkolepého díla „Dějiny náboženství Ježíše Krista“; je to nejznamenitější a nejslavnější dílo Stolbergovo; s jakým zanícením, v jakém duchu je psal, vysvětá z obšírného „Věnování“, jež položil na začátek:

„Mým synům a dcerám!

Vám především, milé dítky, zůstavuji tuto památku mé pouti pozemské; vám především na srdce kladu předmět tohoto spisu — náboženství Ježíše Krista. Toť ono jedno potřebné!

Krátko, nejisto, mnohým nebezpečím obklopeno jest naše pozemské putování; jen jedno jest nám jisto — smrt. Nevidíme jí, jenom znamenáme, že život našich druhů pominul, stuhlá schránka tělesná po nich zůstala, jež se v prach rozpadá.

Tak se děje člověku, tak zvířeti. Avšak člověk cítí v sobě život, jenž nezávisí na tepoucí žíle, nezávisí na vdýchaném a vydýchaném vzduchu. Člověk patří zrakem vědomí na své nitro; člověk má rozum. Zrakem tím rozhlíží se vůkol a cítí život života, lásku.

Zdaž se láskou spojuje s praláskou? Zdaž svou lásku obrací jen na své vlastní „já“ tak, že ve všech věcech, jež se mu líbí, nalézá jen hrubší neb

jemnější prostředky sobětnosti? Odpověď na tyto dvě otázky rozhoduje o ceně člověka. Milujeme ve všem, co milujeme, Boha; nebo milujeme ve všem, co se domníváme milovati, jen sebe samy, a právě proto něco velmi špatného. Čím jemnější a zdánlivější tento náš klam, tím nebezpečnější, protože tím mámější.

Láska k Bohu jest naší úlohou. I sebe máme v Bohu milovati. Co se mine své úlohy, špatné jest.

Ani člověk, ani který rozumný tvor nenalezne pokoje, leč v Bohu a v naději, že se bude v Bohu na věky radovati. Že pak se člověk hříchem Boha vzdaluje a tak proti své odvěké úloze jedná, cítí ihned uvnitř nelad. Právem zoveme to svědomím. Člověk ví, i byť ho nikdo nepoučil, že hříchem své nitro rozrušuje, a zapíral-li by to, ruměnec studu usvědčil by ho ze lži. Svědomím zjevuje se Bůh. Zjevuje se též přírodou. Ovšem učí dějiny všech časů, jak málo dbali lidé tohoto dvojího zjevení. Přírody zneužívali a skláněli kolena přede tvory; aby pak svědomí oklamali, věnovali modlám své vlastní hanebné chtíče.

Avšak od počátku člověčenstva zjevoval se Bůh lidem i bez prostředně. Když naši prarodiče, podle obrazu Božího stvoření, smyslností a pýchou od Boha odpadli, doprovázelo je milosrdenství jeho; když jim bylo z ráje odejít do širého světa, bylo jim náboženství družkou, jež skýtala útěchu i posvěcení, naše svaté náboženství, náboženství Ježíše Krista, jehož zaslíbené příští

stalo se vůdčí hvězdou Starého Zákona, jehož skutečným příchodem nastal nám den; ve světle dne toho jest nám kráčet.

Náboženství Ježíše Krista dává nám Boha poznávati; náboženstvím tím zve nás Bůh, abychom ho milovali, zve nás do věčné spásy. Kdož pozváním tím pohrdají, těm oznámeno věčné odloučení od Krista, věčné utrpení. Abychom mohli, abychom chtěli pozvání toho následovati, musíme náboženství Ježíše Krista věřiti.

Pravda toho, co máme věřiti, musí býti tak jasna, že bezpečně a pevně věříme; nesmí ovšem vůle protiviti se přesvědčení. Avšak ve vůli spočívá bolest naší přirozenosti. Ve vyléčení vůle jest naše spása. Vůle jest v srdci; proto mluví Bůh našemu srdci. Náboženství Ježíše Krista, milé dítky, uchází se o lásku, jako ženich o nevěstu.

Ale — jak řečeno — musíme věřiti v Toho, jejž máme milovati. A naše, smyslností a pýchou pokažená vůle, protiví se víře. Proto musejí strach a naděje vůli domlouvat, strach a naděje, jež samy přirozeně, ba nutně plynou z pojmu věčného blaha a věčného spasení.

Lživě a zlostně vytýkají nepřátelé za našich dnů náboženství našemu, že prý trest a odměna jsou jeho hlavními pohnutkami, člověka nedůstojnými. Svatá bázeň Boží nejen že lásky nevylučuje, nýbrž jako bázeň dětinná k lásce přivádí, s láskou vždy víc a více spojuje. Bez lásky se Bohu nezalíbíme. Naděje, která by se nesla jen za darem

života věčného a láskou by nepřilula k Dárci jeho, minula by se cíle. Pravá, svatá bázeň Boží nebojí se mimo Boha nikoho; dodává brdinné myslí vzhledem ke všemu tvorstvu a bojí se jen Stvořitele; ba ani tohoto nebojí se člověk bohabojný, nýbrž spíše své slabosti, pro niž se Bohu zpronevěřuje, v nelibost Boží upadá.

Bez bázně Boží nedospěl nikdo blaženosti. Bázeň jest vychovatelkou duše, jako byl Starý Zákon pěstounem národa vyvoleného. Když přišel Pomazaný Páně, dán Nový Zákon evangelia. Učenník, „ježž Ježíš miloval“, mluví o „lásce dokonalé, která ven vyhání bázeň“. (Jan 4, 18.)

Nevěsta nebojí se Ženicha; avšak znelíbíti se Ženichovi — tohoť bude se báti, pokud na zemi zůstane; čím čistěji už zde na světě miluje, tím více touží po Ženichu než po nebi jeho. Takové naděje má náboženství! Ó toho svatého řádu milosrdenství Božího, jež člověku starostmi a pracemi sevřenému přirozený, nezrušitelný pud naděje povyšuje na božskou ctnost! A co mám říci o lásce, ježž ideji nám podává náboženství!

Milé dítky, což pak možná žádoucího, krásného a dobrého pomysli, čeho by nám náboženství Ježíše Krista neposkytovalo? Toužíte po radosti? Onoť podává věčnou slast, ježž naděje už zde na zemi převyšuje veškeru radost, převažuje všecko utrpení časné. Toužíte po dlouhém životě? Onoť poskytuje blažené nesmrtelnosti. Po odpočinku? V náboženství Ježíše

Krista jediné odpočinutí; onoť v bouřích života koji člověka jako nemluvnátko na prsou matčiných, a jednou uvede do odpočinutí věčného. Toužíte po pokoji? Tímto pozdravem pozdravuje Pán své následovníky: „Pokoj vám!“ (Jan 20, 19) Čím jest pokoj světa? Syn Boží dává pravý pokoj. „Pokoj zůstavuji vám, pokoj svůj dávám vám. Nermuť se srdce vaše, aniž se strachuj“ (Jan 14, 27.) Chce se vám přátelství? Kde jest jistější, vručenější, trvanlivější přátelství než mezi následovníky Kristovými, kteří všichni bez žárlivosti nesou se za jedním cílem, kde druh s druhem účast má a oběma prospěch kyne; kde svatá láska jednoho se zaněcuje láskou druhého? Toužíte po velikosti? Co jest nad synovství Boží? „Nejmilejší, nyní synové Boží jsme, a ještě se neukázalo, co budeme. Víme, že když se ukáže, podobni jemu budeme; neboť viděti jej budeme, jakož jest.“ (I. Jan 3, 2.) Dychtíte po moci? Kdo chce, co Bůh chce, zdaž není jistou měrou účasten všemohoucnosti Boží? Po svobodě? Evangelium jest „dokonalý zákon svobody.“ (Jak. 1, 25) Zde na zemi osvobozuje nás od panství hříšův a smrti. „Kde jest Duch Páně, tu svoboda.“ (II. Kor. 3, 17.) Slíbena pak nám „svoboda slávy synů Božích.“ (Řím. 8, 21.) Přejete si moudrosti? Jenom moudrost náboženství zasluhuje tohoto jména. „Ty osvěcuješ svíci mou, Hospodine.“ (Z. 17, 29.) „U Tebe je studnice života a ve světle Tvém uzříme světlo.“ (Ž. 35, 10.) Chcete ctnost? Které ctnosti by neučilo, ku které ctnosti by nedopomáhalo náboženství Ježíše Krista?

Jeho ctnost jest čista, protože se jí zdobí člověk pro Boha; jeho ctnost jest bezpečna, protože ji takřka za ruku vede libá pokora. Toužíte po lásce? Všecek duch tohoto náboženství jest láska; bez něho neměli by lidé ani pojmu o lásce; v něm jest „láska svazkem dokonalosti“. (Kol. 3, 14.) Všecky ctnosti, jimž učí, zakládá na lásce k Bohu; všecky ctnosti, jež podává, pochodí z lásky k Bohu. „Milujeme Boha, neboť Bůh prve miloval nás.“ (I. Jan 4, 19.)

Na lásce byl založen už Starý Zákon, jenž byl dán za děsné bouře, zvuku hromu a trub, na lásce k Bohu — „Milovati budeš Hospodina, Boha svého, z celého srdce svého a ze vší duše své a ze vší síly své“ (V. Mojž. 6, 5) — a na lásce k bližnímu — „Milovati budeš přítele svého jako sebe samého.“ (III. Mojž. 19, 18.) Daleko však živějším dechem vane nám láska ze všech knih Nového Zákona. Jestli celé náboženství zákonem věčné lásky s Bohem v Ježíši Kristu, zákonem věčné lásky věřících v Ježíši Kristu. „Bůh láska jest, a kdož zůstává v lásce, v Bohu zůstává, a Bůh v něm.“ (I. Jan 4, 16.)

Musíme však věřiti v Toho, jež máme milovati. Myslím, že víra v toto náboženství, v celek tak krásný a veliký, tak živý a oživující, víra ta měla by sama sebou rozumu i srdci se zamlouvat. Ano, jen kdyby vůle nebyla pokažena. Jako nešťastný národ israelský, jenž se evangeliu vzpírá a právě tímto odporem pravdě jeho svědectví vydává — byltě odpor ten prorokován — tak

protiví se pokažená vůle pravdě, a právě tím svědčí o své pokaženosti.

Je-li vůle naše čista, jest „oko naše sprostno“ (Mat. 6, 22) a náboženství Ježíše Krista jeví se nám u kráse, jako u kráse viděl milovaný učenník jeho církvev — „žena oděná sluncem a měsíc pod nohama jejíma, a na hlavě její koruna dvanácti hvězd.“ (Zjev. 12, 1.) Je-li vůle naše čista, přijmeme pozvání Syna Božího a řekneme s učenníkem, na němž založil církev: „Pane, ke komu půjdeme? Slova věčného života máš. A my jsme uvěřili a poznali, že jsi Ty Kristus, Syn Boží.“ (Jan 6. 69.) Je-li vůle naše čista, jsme blaženi už zde na zemi, s Maří Magdalenou usedáme k nohám Ježíšovým a voláme: „Jedno potřebné“.

Prohlásil kdysi Hospodin o Synu svém, proměněném na hoře Táboře: „Tentoť jest Syn můj milý, v němž se mi dobře zalíbilo; toho poslouchejte!“ (Mat. 17, 5). Tento hlas zní dosud; Krista poslouchati jest jediným potřebným dosud; na něho musí náš zrak v prostotě lásky stále býti obrácen; on, slunce spravedlnosti, musí býti středem, kolem něhož se pohybují naše duše, pozemským tělem zastřené, ale pro nebe určené, aby se rozum osvěcoval, srdce zabřívalo a život zúrodněn byl dobrými skutky.

Toť jedno potřebné! Všecko ostatní jest nicotným oblakem, který jen tenkrát jeví se krásným, pokud jest účasten lesku slunečního. Od tohoto jednoho potřebného odvrátiti zraky naše, zastříti je kouřem vystupujícím z nečistého žáru, nebo za svitu oslňujících pochodní zavésti

nás na noční bludné cesty, až na kraj proudu, jímž nám všem jest se bráti, pochodně pak pojednou zhasiti a u věčné tmě nás nechati — o to usiluje četná společnost, již světem nazval Ten, který jest „cesta, pravda a život.“ (Jan 14, 6.) Svět zapírá Krista, a kdo Krista chce následovati, musí svět zapíráti.

Jak zaslepen člověk smyslností a pýchou, dvěma to tyrany světa! Smyslností, která peklu vzdoruje, pýchou, která věčnou slávou pohrdá. Toť jsou rodičové nevěry, z nich nevěrou posel první hřích v ráji, z nich pochodí hřích každý.

Spatřujeme nyní nevěru na výsest beznadějnou, nesmyslnou a drzou; brzy Boha upírá, brzy každý kámen, každou krůpěj vody božstvem prolašuje. Rouhačství této nevěry je tak veliké jako její nesmyslnost. Bylo mi jednou nesmyslnost tu slyšeti z úst jednoho hlasatele nevěry; div se nerozplynul mazlivým zanícením, líče mi, jaká prý to blaženost, smrtí ponořiti se do lůna velikého — ničeho. Takovíto však hrdinové, kteří jako Curtius na vzdušném koni filosofie vesele se řítí do propasti, nebudou, tuším, míti mnoho následovníků; několik požene se s nimi až k zejícímu jícnu, tam se zachvějí hrůzou a ustoupí.

Daleko nebezpečnější jest nevěra, která pohrdajíc pokorou rozdmýchuje v člověku pýchu; která (co ve svatých knihách našich našla) si z náboženství vybírá jen co se jí líbí, ostatek pohrdavě zamítá; která, co ve svatých knihách našich našla a co se jí zamlouvá, prolašuje svým vynálezem,

svým výzkumem. Pohrdá posly, jež milosrdný Otec nebeský poslal bloudícím dítkám; pohrdá jimi, ale přece zpozdaleka, jakoby za dveřmi, naslouchá, a pohrdavě zapírá i jednorozeného Syna Otcova, Syna, jenž vtěliv se, sledoval kroky nás bratří svých a ukazoval nám cestu pravdy i života, on, jenž sám jest cesta, pravda a život.

Toť nejhorší nevěra, protože nejnebezpečnější; nejnebezpečnější, protože blýskajíc se peřím vypůjčeným, ba násilně vytrženým, zůstává nevěrou a přece hrá si na víru; jsouc jenom dcerou pozemskou, namlouvá nám, že prý ona odhalila oponu budoucnosti, že prý našla bezpečný brod, jímž možno přebřísti hrozný proud smrti; že prý si zabezpečila právo věčné blaženosti, blaženosti, o jakéž ve své pýše sní.

Žádáte od ní pověřujících listin, kdo že ji poslal a jí právo dal lidstvo učiti? Ihned dovolává se rozumu, jakoby jenom ona a učenníci její rozumem byli obdařeni; jakoby hlubokosti Boží moudrosti, Boží spravedlnosti, Božího smilování mohli býti vyzkoumány olovnicí lidského rozumu, který vidí jenom jevy, jenom jevy srovnává, jenom skrze jevy soudí o silách, avšak nikterak nemůže se dopátrati podstaty věci, žádné věci, tím méně podstaty Toho, jenž jest původem všech bytostí.

Ovšem ani víra si neosobuje, že by bytost Boží všecku vystihla; avšak podává nám o Bohu svrchovaný pojem, jakým jest konečná bytost; učít nás Bohu v prachu se kořiti, klaněti se Tomu, jenž jest, sám sebou jest, v němž všechny ostatní bytosti

mají původ, jak archanděl před trůnem jeho velebnosti se kořící, tak červ v prachu země se plížíci.

Chrám, jenž tato víra Bohu buduje, církve, stojí nerozborna, prosta a velika před očima světa. Božské zápisy i svatá ústní podání spojují se nahoře v obloucích, jež nesou smělou onu stavbu chrámovou. Vysoké klenutí otvírá se světlu nebeskému; část chrámu jest jím jasně ozářena, část v posvátném přítmí ponechána. Oheň nebeský zaněcuje na oltáři plamen zbožnosti, a v dýmu kadidlovém vznáší se vroucí modlitba. Jediné v tomto chrámě dostává se nám pravého poučení o životní úloze, jak se Bohu připodobniti, jak se s láskou Boží spojit.

Poctivý, bezelstný zkoumatel nalézá hojnost důkazův o pravdě našeho náboženství; svaté knihy poučují ho moudře o zemi i člověku. Jak neživotná příroda, tak dějiny národů svědčí o pravdě toho, co Mojžíš napsal, dějiny národů, které tam začínají, kde Mojžíš přestal.

A jaká to charakterní důstojnost, jaká prostota a velebnost mluví nám z Písma svatého! Tak vynalézavým, takovým mluvčím není lidský rozum. Duch láskyplné blahovůle bytosti nejvyšší vane nám z řeči a obsahu knih svatých, dětská vroucnost pojí se s božským majestatem; chceť Bůh, abychom myslí dětinnou chápali věci božské. Nad to spatřujeme v Písmě svatém překrásnou jednotu v přerůzných potřebách různých dob; ustavičný vztah na Boha a zjevení jeho, na Toho, jenž jest „Alfa

i Omega, počátek i konec“ (Zjev. 1, 8); ustavičné dožadování svatosti přemáháním smyslnosti a pýchy, protože Adam a Eva smyslností a pýchou zhřešili; ustavičné ukazování cesty, po níž očistou a pokorou lze dojít svatosti; ustavičný postup Ducha za jedním cílem, postup, jenž se nepřetržitě přímo bere, tu drtivým krokem spravedlnosti, pod níž se země třese a říše rozpadají, tu laskavým krokem lásky mateřské, „která se nezapomene nad nemluvňátkem“ (Is. 49, 15); ustavičná vláda jednoho Ducha, jenž v sobě spojuje spravedlnost a lásku, jenž vždy žádá a žádati musí poslušnosti a víry, protože trpký kořen nevěry vyrůstá jenom ze srdce smyslného a pyšného; žádá i lásky, ale pravé lásky, jež se projevuje skutky Jemu milými, Jemu, jenž za lásku všechno dává, nebe, Syna, Sebe sama.

Že Bůh víru činí podmínkou, aby nás mohl synovstvím Božím oblažiti, záleží všechno na tom, milé děti, abychom se nedali strhnouti duchem času, abychom se nedali od něho omámiti; chlubí se, že prý nás vyvede ze země Kanaanu, mluví řečí Kanaanu, mluví o víře a lásce podle svého rozumu, zneužívá svatých těch slov — pyšná, prázdná filosofie. Mluví o víře — v sebe samu; mluví o lásce k bohu, jež si sama postavila do říše, které sama dala ústavu; anebo mluví o lásce k bohu, který jest v kamenu strnulý a v krůpěje se rozplývá; mluví též o víře a lásce i nesmyslný pantheismus za našich časů, v nichž větší jest zmatek jazyků než kdysi v Babyloně.

Kam rozum lidský nemůže sám sebou dospět, právě že jest lidský, aby totiž poznal božskou pravdu, tuť podává Bůh klíč pokoře, jež jeho slovu naslouchá, a jenom pokoře. Této nezná pyšná filosofie, a nechce jí znáti. Šramotí-li zámkem a otevrou-li se jí dvěře, je to brána bludu, který ne jednu, ale sto bran má jako Babylon; brány nebes nenalezne, a ani by se jí neotevřela. „Stezky nezná pták, aniž jí spatřilo oko káně. Nešlapali po ní synové kupcův, ani šla po ní lvice.“ (Job 28, 7. 8.)

Toto poznání pravdy, se které rozum sám sebou není, podává mu milosrdenství Boží tak, že se mu neubrání, leč nechá-li se srdcem zmásti.

Rozum lidský budiž si vědom, že veškeré lidské filosofování stále se mění; kdežto ústava víry tím památna, že ona jediná se nezvrhla, nýbrž vždy víc a více se zdokonalovala, „až se naplnil čas“ (Mark. 1, 15), až přišel Syn Boží, jenž mohl Otci nebeskému říci: „Ját jsem oslavil tebe na zemi; dílo jsem dokonal, které jsi mi dal, abych činil.“ Od té chvíle stojí ústava víry dokonalá, a běda tomu, kdo by přidával či ubíral.

V Kristu Ježíši odhalena zjevení dávných století, zjevení, z nichž mnohá nabyla světla a trvání právě tímto odhalením; bezpečný to důkaz, že Duch, jenž je před časy oznámil, prozíral budoucnost; důkaz, jenž lépe a určitěji svědčí o pravdě našeho náboženství než neblahý, kdysi vyvolený, nyní po všem světě rozprášený a přece tak podivuhodně zachovávaný národ; rozprášení to

i zachovávání předpověděl Syn Boží, když ten ještě ve vlastní žil zemi a chrám v Jerusalemě ještě stál. A že vírou tou bylo učeno nejčistší a nejvznešenější mravovědě, tohož ani nepřátelé neuprou. Mravnost naše založena na lásce. Který čistý člověk neviděl by v tomto základě ruky Boží? Jaký příklad ukazuje nám víra pozemským životem Syna Božího! Abychom ho následovali, jakou pomoc slibuje nám náboženství přispěním Ducha svatého!

Dokonalost, základ, příklad, přispění — všecko božské.

Ejhle, jak četny, silny a jasny jsou důkazy o pravdě našeho náboženství, důkazy zevnější i vniterné, jež září z vniterné Božské povahy! Přes to však podle nejsvětější lásky Boha našeho nemá víra záviseti jen na rozumových důkazích; nejsouť všichni lidé schopni takových důkazův, a pochodí z nich jenom přesvědčení, ne však síla, podle přesvědčení toho žíti. Nabízejí nám Bůh věčnou blaženost, žádá na nás jen dobré vůle. „Dej mi, synu můj, srdce své, a oči tvé ať ostříhají cest mých“ (Přís. 23, 26), praví nám Pán ústy moudrého krále; Syn pak Boží dí: „Mé učení není mé, ale toho, který mne poslal. Bude-li kdo chtíti vůli jeho činiti, pozná učení, zdali z Boha jest, čili já sám od sebe mluvím“ (Jan 7, 16. 17).

Tak nemluvil ještě žádný člověk, milé dívky! Tak mohl mluviti jen Ten, který mohl též říci: „Všecky věci dány jsou mi od Otce mého; a žádný nezná Syna, jediné Otec; aniž Otce kdo zná, je-

diné Syn, a komu bude chtít Syn zjevití.“ (Mat. 11, 27.)

Toto zjevení a ono svrchu zmíněné poznání jest jedno; závisí na naší dobré vůli, že chceme vůli Otcovu činiti. Toto poznání není jenom přesvědčením rozumu; vždyť „i zlí duchové věří a třesou se“ (Jak. 2, 19); ale jest plodem dobré vůle, jest přesvědčením, jež rodí dobré skutky; přesvědčením, jež jest původcem „pokoje Božího, který převyšuje všeliký smysl“ (Filip. 4, 7); přesvědčením, jež v nás už zde na zemi zakládá království Boží, o němž praví apoštol, že je „spravedlnost a pokoj a radost v Duchu svatém.“ (Řím. 14, 17.)

Toť se nám nabízí, milé dívky, tak nabízí, že se nesmíme zpěčovati daru toho přijati, a nejhoršími blázny byli bychom, kdybychom se zpěčovati chtěli; neboť na přijetí či nepřijetí daru toho záleží věčné blaho či věčná strast; nabízí nám jej Bůh skrze Ježíše Krista, který nás laskavě zve, abychom jen brali; nechťti ho přijati, o to usiluje smyslnost a pýcha. Toť podstata náboženství Ježíše Krista, aby člověk, jenž smyslností a pýchou pozbyl synovství Božího, pokornou poslušností víry synovství toto opět dosáhl, vírou v Syna Božího, jenž, že člověk kdysi chtěl Bohu rovným býti a za to tvář nerozumné připodobněn, snížil se člověkem a pykal v jeslích i na kříži za naši smyslnost a pýchu; pykal za ně, přemohl je; pykal a vítězil pro nás, jimž Kristus ukřižovaný není „pohoršením, není

bláznovstvím, ale Boží mocí a Boží moudrostí.“
(I. Kor. 1, 23. 24.)

Kdo u jeslí, kdo u kříže nechce se zříci smyslnosti a pýchy, zřekni se Toho, „který učiněn jest nám moudrost od Boha, i spravedlnost i posvěcení i vykoupení.“ (I. Kor. 1, 30.) Zřekneme-li se však z lásky k Ježíši oněch pranepřátel naší duše, můžeme i v těchto smutných, Boha nedbalých, jménem lidkosti se zdobících, lidstvo drtících časech radostně a směle povznést hlavu a říci: „Kdo nás odloučí od lásky Kristovy? zdali soužení? zdali úzkost? zdali hlad? zdali nahota? zdali nebezpečnost? zdali protivnost? zdali meč? Ale v těch všech věcech vítězíme pro toho, kterýž nás zamiloval. Jist jsem zajisté, že ani smrt, ani život, ani andělé, ani knížectvo, ani mocnosti, ani nastávající časy, ani budoucí, ani síla, ani vysokost, ani hlubokost, ani jiné stvoření nebude moci nás odloučiti od lásky Boží, která jest v Kristu Ježíši, Pánu našem.“ (Řím. 8, 35. 37—39.)

Úloha, již nám Bůh uložil, pomíjitelnost a nejistota života, čekající nás věčnost — vážné rozjímání o pravdách těchto budiž vám, milé dívky, vždycky důležitě a potřebně, vždycky novo! Velikým věru bláznem jest — bohužel tak často se s ním setkáváme — a hrozným zaslepencem, komu pravdy ony zevšední, kdo se za kratičkého života nudí, jakmile mu kdo pravdy ony připomene, koho děsná představa pusté a hrozné věčnosti ze spánku duševního neprobudí. Kráčíme po hrobech, a nevzpo-

meneme, že prach, jenž se zdvihá za spěšným krokem naším, zdvihal se též za dušemi, které jím byly přioděny a na věčnost už se odebraly. Když složili tělesnou schránku, uslyšely všechny výrok věčné pravdy a podle něho šly jedny tam, druhé onam. —

Brzy vkročíme i my, milé dívky, krokem rozhodným na věčnost; i my uslyšíme výrok pravdy, i my půjdeme podle něho tam či onam; voliti si nebudeme moci Proto, milé dívky, prosím a zapřísahám vás hrozným soudem Božím i milosrdenstvím skrze Syna jeho, dbejte nyní, čeho jediné dbáti dlužno, dbejte „jednoho potřebného, volte dobrou stránku!“

Zapřete svět, jehož nicotnými radostmi zhrdati učí i pozemská moudrost. Zapřete svět, jenž zapírá Ježíše Krista; tohoto vyznávejte před lidmi, aby i on vás vyznal jednou před Otcem nebeským. Chraňte se lichého studu, jenž se stydí za věci svaté; toť rez duše, toť hanebná zbabělost. Až „přijde jednou Syn člověka ve velebnosti své a všichni andělé s ním, až se posadí na trůně velebnosti své a shromáždění budou před něj všichni národové“ (Mat. 25, 31. 23), — jak se zastydí tenkrát, kdo se za něho styděl na světě, kdo ho zapíral, kdo se mu rouhal, jemu, „jenž jest nade všechny věci Bůh požehnaný na věky“ (Řím. 9, 5), jak „bude volati horám: Padněte na nás! a pahrbkům: Přikryjte nás!“ (Luk. 23, 30.)

O milé dívky, vyznávejte Ježíše Krista směle a svobodně před ušima světa! Vyznávejte statečně

životem před očima světa a „sviř světlo vaše“! Vyznávejte ho v útrobách srdce, poslušností lásky, bdělostí, čilou bázní svatou! Nezachvacujž vás pycha, když bližní zhřešil; jsteť stejného druhu, mdlí a křehcí jak on; nezdej se vám však žádná ctnost nedostizitelnou. „Eliáš byl člověk nám podobný“ (Jak. 5, 17), a Bůh Eliášův jest i náš Bůh. Ruce vaše neumdlévejtež, očima bystře patřete. „Všecko budiž vám možno v tom, který nás posiluje v Kristu.“ (Filip. 4, 13.)

Dříve či později, možná už brzy, budu se bráti, milé dítky, cestou otců. Budu-li u vážné té hodině sebe vědom, popatřím ještě na vás, milé dítky, zrakem loučícího se ducha. Jak dojemná a tklivá to podívaná umírajícímu otcí! Chcete mi v tu vážnou a rozhodnou chvíli útěchu poskytnouti? Smiluje-li se nade mnou nejvyšš milosrdný Pán, doprovodí mě na věčnost naděje, milostí Boží a vaším přičiněním splnitelná, naděje, že „budete dobrý boj bojovati, že zachováte víru, že budete bojovati krátký čas života pozemského, na věky pak chváliti a milovati Toho, jenž jedině jest hoden naší lásky, jenž jedině dobrý jest?“

* * *

Stolbergovy „Dějiny náboženství Ježíše Krista“ — dílo 15 svazkův — obsahují celý Starý Zákon, velikého období zaslíbení a očekávání Spasitele, po té dobu náplně, děje evangelií, a další rozvoj království Božího, děje vzrostu, nebezpečí a záchrany církve až do počátku všeobecného sněmu

Efeského — roku 430., úmrtního roku sv. Augustina. S radostí a nadšením přijata je tato velikolepá práce.

Dne 14. února 1807, brzy potom, co vydán 1. svazek, píše Stolbergovi bratr Křišťan:

„Rád bych Ti pověděl z hloubi srdce, jak velebnou a drahou jest mi kniha Tvá. Byla mi částečně už známa, a všechno, co's mi kdysi předčítal, bylo mi nezapomenutelné; avšak nyní upraveno vše tak krásně a tak lepě zaokrouhleno, když čtu od začátku až do konce. Pořídil jsi dílo výtečné; přinese požehnání především Tobě, ale zajisté i čtenářům, jichž bude do nekonečna. Věnování Tvým dítkám četl jsem už několikrát; zanícen, uchvácen city vroucími, musil jsem pokaždé ustat; i bude mi je ještě častěji čísti, abych je náležitě posoudil a ocenil; zamiloval jsem si je z té duše. Kéž spočívá na něm požehnání Boží u dítek Tvých i potomků jejich! Hluboká učenost v díle Tvém a obšírná, tak výborně použitá sečtelost jsou ovšem zásluhou vedlejší, avšak prokazují věci hlavní službu velepodstatnou. Taktéž nemálo podívoval jsem se ušlechtilému, mocnému slohu, jenž jest přiměřen tak velebnému obsahu. Opakuji: Způsobil's mi velkou a milou radost nad tímto dítkem svého ducha a srdce. Má paní v pravdě se jím pokochala; věz, že se's jí stal ctihodnějším, ať nedím milejším.“

Odpovídaje bratrovi zmiňuje se Stolberg o Bedřichu Schleglovi:

„Psal mi a děkoval za radost, kterouž ho kniha má potěšila; neposlal jsem mu jí sice. Mimo jiné praví též, jak zřejmě je pravdivo, že Starý

Zákon jenom světlem Nového Zákona může býti objasněn a pochopen. To poznává nyní on, bývalý pantheista, t. j. atheista. Těším se z toho. V osudný podvečer naší doby, za běsivé omámenosti a hrozné úzkosti vidí mnohý tajemnou ruku píšící na zdi.“

Mnoho jiných vzácných, veleučených mužů zahrnovalo podivem, chválou a uznáním autora „Dějiny náboženství Ježíše Krista“; Stolbergovi bylo potom mnoho psáti a odpovídati katolíkům i protestantům, kteří přečetše „Dějiny“ ty a poznavše veleducha spisovatelova, doptávali se ho u věcech náboženských, žádali za poučení, radu a pomoc. Roku 1811. psal mu Sulzer z Kostnice:

„Skoro denně mám v rukách Vaše veliké a krásné dílo; vyznávám, že co jsem živ, nebyl jsem žádnou knihou tak poučen a povzbuzen. Dílo Vaše dodalo mi chuti spisovatelské; i posílám Vám přiložený spis, prose, byste mi ráčil oznámiti, co o něm soudíte.“

Roku 1812. radila se ho urozená protestantská dáma, jak by se měla vrátiti do katolické církve; odhadlala se, přečetši „Dějiny náboženství Ježíše Krista“. Stolberg jí poradil, napsal obšírný list, v němž také praví:

„Vím, má milá přítelkyně, kterak poděšena bývá obrazotvornost, když člověk vážnou pojme ideji vrátiti se do církve; zkusil jsem toho sám. Vám pak bude ovšem krok těžší, než byl mně a mé paní; avšak uvidíte, jak Vás Bůh posilní a ochotnu učiní, byste se nelekala žádné oběti; poznáte, jak zpověď, které se člověk leká, dokud jí nevy-

konal, jak ulehčí srdci, jak jsouc nezbytnou potřebou náboženství, jest i pravou potřebou srdce. Do požívání nejsvětější Svátosti oltářní nadějete se zajisté více, než slovy možno pověděti; zajisté Ježíš Kristus dáváje sebe sama dává nekonečně více, než by se člověk nadál. Má drahá, šlechtná přítelkyně, ničeho se nelekejte, nevzdalujte se tak velikých milostí! Radostně jděte, kam Vás Syn Boží vede; nehleďte ani na pravo, ani na levo, ani za sebe; on místo Vás patří v pravo, v levo, za Vás; on sloupem ohnivým svítí Vám na cestu; jemu sloupu ohnivému lehko schovati Vás zrakům lidským. Na konec doporučím Vám svatou knihu Tomáše Kempenského o následování Krista. Bůh s náplní milosrdenství svého budiž s Vámi, šlechtná přítelkyně! Jemu budiž chvála, že obrátil Vaši pozornost na církev od samého Ježíše Krista založenou. O tuto skálu rozbije se všechna pochybnost.“

Podobně radil roku 1813. K a n n e g i e s s e r o v i, jenž také přečet „Dějiny náboženství Ježíše Krista“ dotazoval se Stolberga, jak do církve se vrátiti.

„Kolik duší Stolbergovými ‚Dějiny náboženství Ježíše Krista‘ dospělo poznání katolické pravdy“, píše B. Schlegel r. 1816., „ukáže se ten den, kdy všechno bude zjeveno. Kdykoliv, slyše o návratech do církve — Bohu díky, přiházejí se nyní častěji — potazoval jsem se na příčiny, slýchal jsem jméno Stolbergovo, jmenovány jeho ‚Dějiny‘. Jak mně a mé paní byly nápomocny k návratu do církve příklad muže toho a dílo jeho, toť s opravdovým díkem jenom tam možná nám

vyсловiti, kde v tiché zbožnosti děkujeme Bohu nejvýš milosrdnému za milosti, a požehnání jeho svoláváme na ty, jichž užil nástrojem, milosti ony nám uděluje.“

„Je zde ve Vidni“, píše též Schlegel Stolbergovi, „slavný kazatel, P. Bernardin u Servitů, v pravdě katolický a apoštolský hlasatel slova Božího a velebnosti Boží, jakých nyní tak málo; řečník, jenž účtu vzbuzuje i u světáků. Byl jsem dojat a potěšen, když vyznal, že hlavně Vám a Vašemu dílu díky povinen z toho, co koná.“

Jako Schleglovi a choti jeho, byly Stolbergovy „Dějiny“ i principi Adolfu Meklenburskému nástrojem obrácení; roku 1818. píše princ Stolbergovi:

„Přijměte nejvroucnější dík, jakýž cítí duše, jež dlouho dychtila po pokoji a pevném přesvědčení, a konečně obého došla, čtouc Vaši výtečnou knihu náboženství Ježíšova. Nebe odplatíž Vám všecko požehnání, jež šíříte svými spisy, a to v době, kdy tak málo dobrých pracovníků, kdy duch lidského vědění zpyšněl proti moudrosti Boží, kdy tak mnohý myslí, že mu lidská moudrost postačí, aby dosáhl svého cíle zde na světě. Tato vše dobré podkopávající filosofie jest poražena důkazy díla Vašeho; onoť zajisté neustane nésti tisícero ovoce. Na věky budu děkovati Dárci všeho Dobra, že mi podal do ruky Vaši knihu náboženství Ježíše Krista. Od této chvíle bude mou jedinou snahou, abych víru tuto slovem i skutkem veřejně vyznával před

světem; jestiž to jediná bezpečná cesta, aby člověk došel, kam směřuje všechna naše naděje.“

„Vaše Jasnost“, odpověděl *Stolberg*, „mne zahanbuje i potěšuje. Z celého srdce Vám blahopřeji, že Vám vzešlo světlo a že jste světla toho tak věrně následoval. Věrnost ta jest milostí Boží a zabezpečuje Vám nové milosti, jichž nejvýš milosrdný Bůh dopřává těm, kdož první zůstali věrni. Jsem však zahanben vida, že mým ‚Dějínám náboženství Ježíše Krista‘ připisujete přesvědčení, jež Vám Bůh daroval. Jako v říši přírody dává Bůh bujného vzrostu seménku, jež padlo do země dobré, tak a mnohem více činí v říši milosti.“

VI.

Ostatek života.

Bouřlivé doby válečné, jež přivodil Napoleon Bonaparte, vypudily roku 1822. *Stolberga* z Monastýra do *Tattenhausenů* ke spřízněným hrabatům *Schmiesing-Kerssenbrockům*. Když pak se roku 1813. všecek národ německý vzchopil k rozhodnému boji za svobodu drahé vlasti, doprovázel *Stolberg* nadšené bojovníky nadšenými písněmi, jež tenkrát napsal, nemoha už pro šediny a sosláblé rámě spolu do boje táhnouti, jak by si byl přál; místo sebe vypravil své čtyři milé, rekovné syny; 18letý *Křišťan*, mladík nejkrásnějších vloh, padl jako hrdina v bitvě u *Ligny*. „Co Bůh činí, dobře činí“, píše otec příteli; „odměnit zajisté mého *Křišťana* za věrný boj, jakož mu byl dříve

dopomohl k takové vážnosti u smýšlení, k takové dětinné pokoře, jež přesahovala všecko naše očekávání. Ač jest nyní tak pusto místo, kdež naň oči moje se zálibou patřivaly, ač srdce moje hluboce raněno, přece pokládám se šťastným otcem; jestiť můj drahý syn u Spasitele našeho, u zdroje lásky; v jeho milost, v jeho zásluhy vždycky všecek se důvěřoval.“

Téhož roku 1813. zemřel mladší syn Stolbergův František maje 13 let, nad to brzy ten, brzy onen dobrý přítel odebral se na věčnost. Roku 1806. byla zemřela kněžna Gallicinová, nevyslovitelná to ztráta pro Stolberga; málokdo pochopil velikou, krásnou, láskyplnou duši její, málokdo si jí tak vážil, jako Stolberg; synu kněžninu, prince Dimitriju Gallicinovi, katol. missionáři v Americe (v Lorettě v Pensylvanii) napsal: „Netřeba Vám říkati, jakým andělem byla Vaše matka; avšak můj hluboký žal nutká mne, abych Vám pověděl, že co jsem ji poznal, patřil jsem na ni s největší úctou, lnul jsem k ní nejsrdečnější láskou a kochal jsem se přeblahou rozkoší, že nám Bůh u svém milosrdenství dopřál takového svazku. Srdce moje nyní všecko sklíčeno, avšak duše má přece se raduje; dosáhlť už Vaše matka nebeského cíle a pomůže i mně svou přímluvou.“

Na podzim 1816 obral si náš hrdina sídlem S o n d e r m ü h l y u Osnabrůka; tam rok před smrtí shromáždila se kolem něho všecka ctná rodina: jedenáct dítek, jndenácte vnuků, dva zeťové i milený bratr Křišťan. Byli to blazí dnové!

Avšak prve nežli odešel s bojiště pozemského do ráje věčného pokoje, bylo mu ještě jednou píti z kalicha hořkosti. Neustávalť u své spisovatelské činnosti; vedle zmíněných „Dějín náboženství Ježíše Krista“ a „Života sv. Vincence a Paulo“ vydal i „Vlastenecké básně“, „Život Alfreda Velikého“ a roku 1818. spis „O duchu času“. Tímto spisem rozeštván svrchu zmíněný V o s s vychrlil na šlechtetného Stolberga, svého příznivce a dobrodince, jakož i na všecku rodinu jeho, živou i zemřelou, tolik pomluvy, urážek a potupy, že nebylo cos podobného ani vídáno, ani slýcháno.

Kde kdo rozumný odsoudil sprostotu Vossovu; blahopřáli Stolbergovi, když i on povstal u své rytířské velebnosti na obhajobu cti své i cti své rodiny; proti hanopisu Vossovu napsal veřejné prohlášení; ovšem nedokončil ho; umíraje uložil dokončení svému bratru Křišťanovi, jenž byl zůstal protestantem; Křišťan přijal ochotně odkaz ten, obhajobu dopsal a uveřejnil.

Labutím zpěvem našeho slavného konvertity možno nazvati jeho „Knížku o lásce“. Jest to odkaz otcův dítkám, odkaz přítelův přátelům, odkaz křesťanův spolukřesťanům, odkaz podobný závěti miláčka Páně, jenž na konec neznal lepších slov než: „Synáčkové, milujte se!“

Dne 28. listopadu 1819 zachvácen smrtelnou nemocí vypustil duši 5. prosince.

Rodina zaznamenala si do denníku pečlivě každý den posledního téhodne drahého otce, aby měli památku oni i přátelé a příbuzní, památku

na muže tak slavného, překrásný pomník, jenž pravému šlechtici postaven. Smrt osvědčila se korunou života. „Loučil se jako patriarcha. Svolal všecek dům. Klečeli kolem lože. Žehnal všem, doporučel je ochraně Boha trojjediného; prosil všech za odpuštění; napomínal nás, bychom se i za ty modlili, kdož mu kdy ublížili.“ Když mu poslední večer lékař, jakož si sám byl přál, oznámil, že půlnoci nedožije, zvolal: „Děkuji, děkuji! Srdečně Vám děkuji. Pochválen buď Ježíš Kristus!“

Toť poslední slova Stolbergova. Pověděv je odešel k Bohu, jehož byl zde na zemi tak vytrvale a věrně hledal a našel.

Odpočívá ve Stockkempenách ve Vestfálsku. Hrob označen prostým pomníkem, na nějž sám si byl určil tento nápis: „Tak Bůh miloval svět, že Syna svého jednorozeného dal, aby žádný, kdo v něho věří, nezahynul, ale měl život věčný!“ (Jan. 3, 16.)

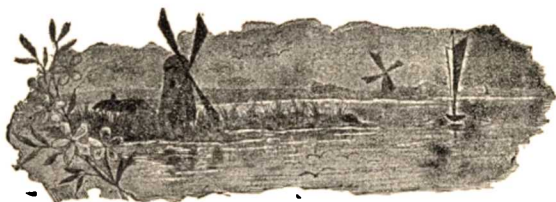


František Maria Libermann.

Obraz životopisný.

Napsal JOSEF WEISS.





I.

V domě otcovském.

Počátkem XIX. stol. žila v Savernu, v jižním Elsassku vážená rodina. Nebyla zámožná, však nicméně ráda otevírala dvéře domu svého chudým, potřebným lidem a skýtala jim přístřeší a pohostinství. Prostý její příbytek dosud lze spatřiti, rovněž i malou světnici určenou pro cizí příchodce. Otec rodiny slul Lazar Libermann, a Lia Susanna Hallesova, jeho manželka. Čtyřmi syny obdařen byl již jejich svazek manželský, když 12. dubna 1804 spatřil světlo světa ten, jehož život chceme tuto podati, a jemuž osmého dne dáno jméno Jakub. Z těchto biblických jmen čtenář již uhodne, že uveden jest do rodiny židovské. Třeba podotknouti, že Lazar Libermann byl nejen židem, nýbrž i rabínem, a že považoval za svatou svoji povinnost vychovati syny své přesně dle Talmudu.

Tím vysvětlíme si, že malý Jakub, jehož vnímavá a měkká mysl úplně poddávala se názorům otcovým, od nejútlejšího věku věrně až úzkostlivě zachovával předpisy Starého Zákona a Talmudu.

Poslyšme v té příčině cítěho svědka: Bylo to roku asi 1820.; Jakubovi bylo asi 18 let. Nejstarší bratr jeho Samson, doktor lékařství, provozoval lékařskou práci v městečku nedaleko Strassburku, a již po delší dobu nezachovával předpisů náboženství svého. Jednoho dne navštívil jej bratr Jakub, a účastnil se oběda, k němuž pozváno i několik přátel doktorových. „Když jsme k stolu zasedli,“ vypravuje zmíněný svědek, „zpozoroval jsem, že mladík náš pokrýl hlavu svou malou čepičkou. Usednuv rychle vedle něho osmělil jsem se mu říci: ‚Přítelíčku, vidíte přece, že máme všichni smeknuto, učiňte rovněž tak, byste se nezdál nezdvořilým.‘ Než on odvětil mně velmi živě a ostře přes všechnu svoji vrozenou jemnost: ‚Pane advokáte, vy se řídíte svým náboženstvím, dovolte také, bych své zachovával.‘ A nesmekl po celý oběd, věren předpisům Talmudu, jenž židům zakazuje s nepokrytou hlavou jísti.“ —

Než Talmud nejenom ukládá židu jisté obyčeje, on vyžaduje od svých vyznavačů hlubokou nenávist a odpor ku všemu křesťanskému. Křesťané jsou talmudistům pohany, lidmi povržení hodnými; jejich chrámy v očích židů — místa nečesti, a za jich zboření jest se vyznavačům Talmudu denně modlit; jejich statek lze bez trestu i bez hříchu si присvojiti. Tento názor od útlého mládí vštěpován byl dětem

rabínovým, a Jakub vžil se do něho nejvíce, ani na okamžik nepochybuje o slovech otcových, jehož pokládal za hlasatele a vykladače vůle Boží. Pročež nepřekvapí nás, slyšíme-li jej chlubit se, že ukradl ženě křesťanské 10 centimů. Smýšlení pacholíkovy osvětlují také tyto dvě příhody.

Jednoho dne vracel se katolický farář z rodného jeho města v oděvu kněžském ze hřbitova a potkal malého Jakuba. Pohled na roucha kněžská a na kříž celého jej pomátl. Spatřiv nedaleko otevřený krám, vpadl do něho, celý se chvěje a jsa bez sebe, skryl se za lavici, ovšem za smíchů všech přítomných, a tam vyčkal, až kněz přešel.

Jindy zase týž duchovní vracel se od nemocného; na rohu ulice potkal rabína, provázeného malým Jakubem. Ten celý zděšen odívem kněžským, a nevěda co činiti, jal se přelízat nízkou zídku a odtud dal se na útěk.

Kromě této náklonnosti k víře otců, jevily se u něho znamenité vlohy pro studium bohosloví židovského. Vždy první ve škole, předčil snadno všechny své spolužáky, jichž nebylo málo, neboť v četném počtu z celého okolí docházeli poslouchat výkladův otcových. A otec nemálo na svém synu si zakládal, veliké naděje v něho skládaje. Záhy poslal jej na vyšší školy do Met, by skončil tam svá studia rabínská. Zde však Bůh naň čekal, aby změnil mysl i srdce mladíkovo, a z nastávajícího rabína vytvořil kněze Kristova, zakladatele rodiny misijnářské, muže ctností výborných. Ponechmež samému nyní vylíčiti tajemnou onu přeměnu.

II.

Libermann křestanem.

„Bylo mi kolem dvaceti let, když se Bohu zalíbilo k sobě mne zavolati. Můj otec, vážený rabín, zasvěcoval mne sám do věd Talmudu. Byl spokojen s mým prospěchem, a liboval si v pomyšlení, že jednoho dne zdědím povolání, vědomosti jakož i vážnost, již se těšil u svých souvěrců. V době, o níž právě mluvím, rozhodl se poslati mě do Met, bych studia svá tam dokončil. Tam však začala působiti na mě Boží prozřetelnost. Pán, jenž chtěl mne z bludu, do něhož ponořen jsem byl, vyvésti, začal přetvářeti srdce mé.

Až dosud byl jsem pln víry v náboženství židovské, však tou dobou upadl jsem v jakousi náboženskou lhostejnost, jež brzy změnila se v úplnou pochybovačnost a nevěru. Četl jsem denně bibli, však s pochybnostmi; její zázraky se mi znechucovaly a na konec jsem v ně nevěřil.

Mezitím můj bratr nejstarší, lékař v Strassburku, stal se křestanem. Čin tento připisoval jsem z počátku důvodům přirozeným. Tušil jsem, že vzhledem k židovskému náboženství smýšlí stejně jako já, měl jsem mu však za zlé, že krokem tímto zarmoutil otce svého. Nicméně dopisoval jsem si s ním dále. Hned v prvním dopise čině mu výčitky vyložil jsem mu bez obalu své mínění o zázracích bible. —

Bratr ale odpověděl, že pevně v ně věří; Bůh že nyní zázraků proto nedělá, jelikož nejsou po-

třebny; když již přišel Messiáš, nemusí Bůh lidu svého na přijetí Jeho připravovati; a že všechny divy Zákona Starého jiného účelu neměly, než příchod Krista, Nový Zákon připravovati.

Dopis ten jaksi na mne působil; připomněl jsem si, že bratr svého času stejně jako já u otce se učil a v Talmudě cvičen byl; přes to připisoval jsem přec obrácení jeho důvodům čistě lidským, takže dojem listu jeho v brzku vymizel. Pochybnost má měla hlubší kořeny, než aby tímto slabým nárazem otřesena byla. Však dobrota Boží připravila pro mě ještě jiné.

Jeden z mých spolužákův ukázal mi týmhž časem knihu hebrejsky psanou, kterou nedovedl čísti, jsa teprve v počátcích hebrejštiny; přečetl jsem ji zvědavě, byl to Nový Zákon do hebrejštiny přeložený. Byl jsem jím mocně dojat. Však zázraky nesčetné, Kristem konané mne odpuzovaly.

Tak jsem smýšlel, když došla mě zpráva, že moji dva bratři v Paříži bydlící dali se pokřtíti. Zpráva ta mocně mnou hnula; srdce mě nutkalo, abych neváhal jich následovati (což díky Bohu, již se stalo). Miloval jsem zajisté bratry své a trpěl jsem nemálo, jsa od nich odloučen a sám u otce svého, který na ně zanevřel. Měl jsem přítele, který stejně se mnou o náboženství smýšlel. Denně jsme se stýkali a studia i procházky společně konali. A ten radil mi, bych zajel do Paříže a navštívil pana Dracha,*) tehdy pokřtěného a s ním o pochyb-

*) Znamenitý znatel východních řečí a Starého Zákona — pokřtěný žid.

nostech svých se poradil. Tento návrh se mi zalíbil, a bez rozpaků jsem mu přisvědčil. Než bylo třeba svolení otcova, což nebylo věcí tak snadnou; psáti mu o pravé příčině cesty bylo by cestu samu zmařiti; rozhodl jsem se tedy sám k němu dojíti. Přišel jsem do Savernu znaven dlouhou cestou pěšky konanou. Otec dopřál mi dříve odpočinku, však brzy byl jsem k němu zavolán. Vzpomínaje bratří mých — již křesťanů, bál se mé cesty parížské a proto chtěl se zbaviti napřed svých pochybností v mou pevnou víru. K tomu účelu měl vždy po ruce prostředek neklamný, dotazovati se na má studia, zvláště na Talmud. Moje odpovědi poučiti ho měly o opravdovém studiu a lásce k nastávajícímu povolání. A dobře odpovídati z četných nauk Talmudu nebylo snadno. Jen kdo po dlouhou dobu jej studoval, může jej vykládati a znalce uspokojiti. A znalcem takovým byl můj otec, a tu zajisté v několika minutách byl by poznal, že pravdivy byly pochybnosti jeho, kdyby Prozřetelnost Boží skorem zázračně mi nebyla přispěla.

První otázka, již mi dal, byla takového způsobu, že odpověď moje pochybnosti jeho zaplašiti anebo potvrditi musila. Třeba podotknouti, že již po dvě léta jsem Talmudu zanedbával, a jen sem tam v něm čítal. A hle! najednou, sotva zaslechl jsem nesnadnou otázku otcovu, zasvitlo mi v hlavě a hned věděl jsem, co mám říci, ačkoliv jsem onoho místa nestudoval. Sám jsem pochopiti nemohl, jak snadno vykládal jsem věci, jež jsem sotva četl.

Otec byl pln obdivu nade mnou a srdce jeho

chvělo se radostí a štěstím. Poznával, že jsem jeho hodným a všechny pochybnosti jeho o mně zmizely. Objal mne dojat velice a slzy jeho smáčely mou tvář. „Dobře jsem tušil,“ jal se mluvit, „že to pomluva, když mně donášeli o tobě, že se věnuješ latině (jazyk církevní) a málo se staráš o své budoucí povolání.“

K večeri dal dobrý otec na oslavu moji přinést láhev nejstaršího vína, jež vypito na zdar mojich úspěšných studií.

Na dovolenou do Paříže nemusil jsem dlouho čekat; přese všechny domluvy přátel, a výstražné dopisy, jimiž byl upozorňován, že účel cesty mé jest příkladů bratří následovati, věřil mně a svolil.

Pobyl jsem několik dní u bratří — viděl jsem jejich mysl blaženou, však dosud obrácen a pochybností zbaven jsem nebyl. Pan Drach opatřil mi místo v kolleji svatého Stanislava, kamž mě také uvedl. Zde byl jsem zavřen do celly, do rukou mi dány „Dějiny nauky křesťanské“ od Lhomonda a „Dějiny náboženství“ — a byl jsem nechán o samotě.

Okamžik ten byl pro mne závažným. V úplné samotě kobky klášterní, do níž jediným okénkem světlo vnikalo, pomýšlení, že tak daleko vzdálen jsem své rodiny, své rodné země, svých přátel, mě zasmušilo a já upadl v hluboký smutek.

V tom však vzpomínaje Boha otců svých, padl jsem na kolena a prosil, aby mě poučil o pravém náboženství. Prosil jsem Ho, jest-li náboženství

křesťanů pravým, by mi je zjevil a poznati dal, není-li, aby mě od něho vzdálil.

Pán pak, jenž blízek jest těch, kteří Ho vzývají, uslyšel prosbu mou. Byl jsem osvícen v tu hodinu, poznal jsem pravdu; víra pronikla ducha i srdce mé. A když jsem se jal čísti knihy předložené, chápal jsem všechno, co se vypravuje o životě a smrti Páně. I samo tajemství nejsvětější Svátosti oltářní mne neodpuzovalo. Věřil jsem všemu s velikou ochotou a snadností. Od toho okamžiku zatoužil jsem po křtu svatém. Štěstí toho dlouho jsem nepostrádal. Brzy jsem byl ku přijetí svátosti této připraven, a na štědrý den r. 1826 pokřtěn, kteréhož dne přistoupil jsem také ke stolu Páně.

Nejsem s to, abych vylíčil podivuhodnou změnu, jež udála se ve mně, když pokřtěn jsem byl. Stal jsem se novým člověkem. Všechny moje nejistoty, všechny mé pochyby najednou zmizely. Šat církevní, k němuž jsem dosud choval jakýsi odpor vrozený takorůzka židům, přestal se mi protiviti, ano počal jsem si v něm libovati; cítil jsem v sobě pojednou odvahu a sílu ku každé zkoušce, bych skutkem projevil zákon Kristův. Zkrátka, vše, co týkalo se mojí nové víry, bylo od té doby mou rozkoší.

Rok zůstal jsem v této kolejí, z té duše konaje všechny povinnosti svého náboženství, jsa mimo to povzbuzován dobrým příkladem svého okolí. Byl tu však mladík jeden, který mě mohl pohoršiti. Z důvodů, jichž dosud nemohu si vysvětliti, neustále tvrdil o mém obrácení, že stalo se lehkomyšlně a bez hlubšího podnětu. Často na mě dorážel, důvody

mé v pochybnost bera ; než přesvědčení mé zůstalo pevně, a přes to, že nedovedl jsem důvodů jemu podati, v hloubi srdce pevně jsem věřil. Bůh mě zajisté sílil.“

III.

V semináři sv. Sulpicia.

Křesťanem teprve od včerejška, František Maria Pavel Libermann (tak nazýval se nyní) hájil víru svou jako bojovník již osvědčený. Těžké zkoušky podrobil jej vlastní otec. Když utišil se jeho hněv, který rozbouřen byl křtem synovým, klidně rozvažoval a nevzdával se naděje, že „ztraceného“ syna opět k sobě přivede. Představme si nyní syna srdce tak něžného, když četl dopisy staříckého otce svého ne hněvivě, nýbrž láskyplně píšícího. Byla to věru přetěžká zkouška. Již zdálo se, že přirozená náklonnost k vítězi; však vůle, milostí Boží podporovaná, obstála statečně — hoře se podobajíc, u jejíhož úpatí tříštějí se pěnivé vlny moře rozbouřeného. Slyšeti bylo tehdy Františka, kterak vzdychaje, však přece pevným pronášel hlasem : „A přece věřím — jsem křesťanem a jím zůstanu.“ A zvítězil. Rabín umkl; brzy potom zemřel, neznámo, zda před smrtí po příkladu synů svých Spasiteli se nepoddal.

Zatím hlas vnitřný pobádal Františka, zcela oddati se Pánu, a obléci šat sluhů Jeho, který jej tak dříve děsil. Nebylo pochybnosti o jeho povolání. Však zavržen od otce svého, byl chud, bez chleba a přístřeší. Než Bůh, jenž stará se o ptactvo ne-

beské, neopouští těch, kteří Jemu úplně se věnují. Prozřetelnost Božská vzbudila útrpnost u lidí, kteří ochotně mladíka se ujali, a po roce stráveném v kolleji sv. Stanislava byl přijat do semináře sv. Sulpicia. Poslyšme, co sám o přijetí do ústavu toho vypravuje:

„Bylo to v říjnu 1827, když pan Drach mě tam uvedl. Duchovní cvičení, jimiž školní rok počíná, bylo již skončeno. Pan Drach vyslovil obavy ve příčině mého zdraví — že by snad ranní vstávání mně mohlo škoditi. Na to odpověděl suše P. Garnier, že seminář tedy pro mě není. Mimo to podotkl můj přímluvčí, že vzděláván jsa dosud v hebrejštině, velmi málo znám latinu. „Vědy bohoslovné přednášejí se latinsky, ne hebrejsky“ — velmi živě se ozval představený. Tyto dvě odpovědi mne zarazily, však neodstrašily. Poznal jsem později velmi často, že pod drsným tímto povrchem přechodné srdce se skrývalo.

Pobyt můj ve sv. Sulpici byl pro duši mou dobou požehnání Božího a radostí. Za opatrovníka*) byl mi přidělen P. Jiří, jenž později biskupem se stal. Laskavost, kterou ke mně prokazoval, mě až pokořovala, a já vždy více lnul k náboženství, jež tak něžné, láskyplné duše vytváří. A potom přikázané mlčení, pečlivě šetřené, a mysl Bohu oddaná, zračitá ve tvářích všech posvátný dům tento obývajících, blahem zvláštním plnily duši mou; cítil jsem se v novém jakéms živlu; dýchal jsem zdravý vzduch.“

*) Jenž zván byl strážným andělem.

Tak plynula první léta seminářského jeho života. Srdce jeho zap'aveno bylo takor'ka nebeskou útěchou. Boha milovati, v nejmenší věci Jemu se líbiti a Jeho vůli plniti, bylo jedinou jeho myšlenkou, nejmilejším zaměstnáním. Pokorný a skromný jsa posledním se měl mezi novými bratry svými. Byl málomluvný, a co mluvil, zbožně dojímalo ducha i srdce spolužáků. „Slyšel jste mluvit mladého toho žida o Bohu?“ tázal se jeden druhého za svých volných chvil. Tklivé bylo, viděti jej se modlití před nejsvětější Svátostí oltářní. Podobal se Serafu a chováním svým vzdělával své spolužáky.

S touto zbožností pojila se něžná mysl a láska k bližnímu. „Po delší dobu,“ vypravuje jeden jeho spolužák, „měli jsme spolu na starosti, podíletí jednou týdně chudinu oděvem. On byl almužníkem, já pak jako jáhen jsem dohlížel. A tu často bylo mi se diviti jeho lásce a něžnému soucitu k ubožákům a nešťastným. Tane mi na mysli zvláště tato událost. Zpozoroval jsem při prvním rozdělávání, že se dav lidí, dychtivý svého podaru, zbytečně tlačí. Zpozorovav to, upozornil jsem Libermanna: „Nebylo by dobře říci těm, kteří se tlačí ku předu, že nedostanou ničeho?“ — „Ach! chcete snad ubožákům ještě pokání uložit?“ odvětil mi s podivem a zároveň něžným soucitem. Poučoval pak po pořádku každého z chudých žadatelů. A tu radost bylo slyšeti Libermanna, z jehož slov hřála zrovna láska, jež duši jeho oživovala. Prostá byla sic jeho řeč, jako vše, co konal, však příjemná a hluboce dojímavá.

Týž svědek připomíná jinou ještě událost z pospolitého života, kteráž ukazuje nám hlubokou opravdovost mladíka nedávno pokřtěného.

„Vzpomínám si, že bydle vedle jeho komůrky často o půlnoci byl jsem probouzen kajicným bičováním, jímž tělo své již tehdy churavé trýznil. Ostatně již z jeho chování a z celé osobnosti bylo patrné, že to člověk sebezmrtnosti, ač na tváři jeho stále zřítí bylo úsměv sladké radosti.“

Kterak blahodárně působil na své spolužáky u sv. Sulpicia, vypravuje jiný jeho přítel: „Není lze vypsati,“ tak píše, „všeho blaha a dobra, jehož se nám od P. Libermanna dostalo. Jeho dobrota a laskavost získávala mu srdce všech. Jeho živost, jež zářila z celé jeho osobnosti, pojila se s klidem, umírněností a vážností — a bystrému pozorovateli neušlo, co sebezpřemáhání to stálo živého mladíka, než jmenované ctnosti si osvojil. Celý jeho zjev bylo mlčenlivé kázání, jež vybízelo posluchače či pozorovatele nad sebou se zardíti a ctnost si cblíbiti. Jediný pohled na Libermanna stačil zahnatí pokušení, utišiti duši sebe více zmítanou, a klidu patřičného si získati. Sám jsem toho nejednou zakusil, jen z daleka naň pohlížeje, a moji spolubratři často totéž o sobě vypravovali.“

IV.

Apoštolem ve své rodině.

Vzorem jsa svým spolužákům v semináři, stal se týž časem apoštolem v lůně své rodiny. Zde

třeba podotknouti, jak nesprávně soudí svět o zbožnosti, když tvrdí, že odporuje přirozenosti lidské. Nikterak, náboženství nikdy nedusí citu lásky a něžnosti vůči členům rodiny. Ono naopak ještě jej povznáší, očišťuje a zvelebuje. Náš konvertita byl o tom přesvědčen, hned jak přijal víru křesťanskou. Nyní ovšem propast dělila jej od otce a bratří, již židy zůstali; tito jemu zlořečí, však on miluje je láskou něžnou a upřímnou; modlí se za ně, a jest odhodlán, potřeba-li bude kázati, snéstí tváří v tvář všechno jich záští a zlořečení, jen když by je Kristu mohl získati. Tak šlechetné tužby nezůstaly bez výsledku. Pátý syn rabínův se obrátil a jako náš František přijal sv. křest v Paříži, v kolleji sv. Stanislava. „Tento den,“ psal nejstarší křesťan rodiny, lékař štrasburský, svému bratru: „Tento den řadím mezi nejšťastnější svého života. David tedy přináleží úplně Pánu našemu Ježíši Kristu! Srdce mé plesá a má zajisté příčinu radost má. Křtem svatým stal se mým bratrem také dle ducha, jediné to zajisté bratrství, jež potrvá v nebesích a na věčnosti. Tento okamžik má býti pro nás dobou obnovení našich svatých slibův a povzbuzením pro budoucnost; on nám na mysl přivádí všechny milosti, jež Pán ubohé rodině naší prokázal, milostí, kterých jsme nikterak nezasloužili. Uvažme, jak pln milosrdenství jeví se k nám dobrý náš Ježíš; on pozvedl nás z bláta a bídy, abychom jemu se zasvětili a jeho si zamilovali; milujme Jej, prosím vás, milého toho Pána, sladkého Ježíše, Otce svého a Spasitele; obětujme jemu celé srdce své, se všemi

žádostmi a tužbami. Odřekněme se ducha zlého se vši pýchou a skutky jeho. Toť jsme zajisté Bohu slíbili na křtu svatém. Prosmež Ježíše, Pána svého a Pannu blahoslavenou, by dostalo se nám milosti slibu svému dokonale dostáti a vždy vpravdě křestany zůstatí.“

Než snahy horlivého seminaristy neměly vždy tak příznivého výsledku.

Chtěl působiti na sestřenici jménem Sárú, se kterou u příbuzných se měl setkatí. Sotva však uzřela jej tato v taláru, zděšeně vykřikla a padla do mdlob. Když se vzpamatovala, s pláčem padla mu kolem krku volajíc: „Ach, jak jsem já nešťastná!“ Mněla se nešťastnou, že odloučena jest od svých bratří, jež tolik milovala. Než poslyšme o tom Libermannů:

„Plakali jsme oba jako děti, nemohouce slova promluvití. Když jsem se vzpamatoval, počal jsem ji chlácholít. Mluvili jsme o náboženství. Věřila v mé přesvědčení, jež však pochopiti nemohla. Její předsudky proti Ježíši a blahoslavené Panně Marii tak byly zakořeněny, že nebylo lze jich vymýtit. Představte si bolest mou, když slyšel jsem zlořečiti tomu, co mi nejmilejší na zemi i na nebi.“

Apoštol seminarista nezdár tento hradil však úsilným pěstěním víry v srdcích svých bratří obrácených a pečlivou starostí o výchovu křesťanskou jich dítek. Zpravidla trávil své prázdniny v rodině svého bratra v Strassburku, a pobyt jeho býval pro ni vždy pramenem Božího požehnání. Jeden synovec, později na kněze vysvěcen, vypra-

vuje o těchto návštěvách. „Když strýc, ještě seminarista, přicházel k nám návštěvou, nevycházel z domu leč do kostela. Jasný pohled a poklid nebeský, jímž zářil jeho obličej, hluboce nás dojímaly! Po celou dobu, co meškal mezi námi, zdálo se, jakoby ráj se k nám přistěhoval, a Hospodin k vůli němu hodnějších milostí nám uštědřoval. Na všechny nás působil vlivem neodolatelným.

Jednou vyprávěla chůva v naší přítomnosti své přítelkyni, že jedna paní vypila sklenici vody, nevšímajíc si, co v ní je, a s vodou pozřela i malého červa, který naplodil mnoho jiných, jimiž ona paní potom strašně byla trápena. Nesmyslnou onu povídačku zaslechl jeden z nás, chlapec as osmiletý, velmi živé fantasie. Nedlouho před tím vypil také sklenici vody, a tu si najednou do hlavy vzal, že ho také čeká týž osud jak onu paní. Strach a hrůza před tím tak na něho působily, že otec sám byl poděšen křečovitými záchvaty, jimiž pojednou chlapec zmítán byl. Aby chlapec se utišil, zavedl jej ke strýci. A hle, sotva tento jej vzal do náručí, přestal křičeti a záchvaty se stišily.

Nedlouho potom jiný bratr, sedmiletý, povahy zlostné a násilné, rozvzteklil se proti jednomu z nás, který mu odporoval. Prosby, hrozby, sliby nedovedly ho utišiti. On na vše, že odpustí, ale dříve se musí pomstit. A tento hněv trval celý den. Večer, jako obyčejně, shromáždil nás strýc kolem sebe ku společné modlitbě. Přišli jsme na Otčenáš — když však došlo na prosbu pátou: „Odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme našim vinníkům“ —

tu strýc obrátil se k malému hněvivci a přisným hlasem praví: „Milý N., ty dnes nesmíš tuto prosbu se modliti, abys nelhal; a protože nechceš odpustiti, Pán Ježíš tě nemá rád, a neodpustí tobě žádný hřích.“ — Slova tato neminula se s účinkem. Beze slova běžel malý svéhlavec ku svému bratru, objal, políbil ho a prosil za odpuštění — a potom pln radosti vrátil se ku svému strýci skončit modlitbu.

Ze své celly v semináři pokračoval i nadále ctihodný sluha Boží ve svém apoštolátu rodinném — píše svým malým přátelům krásná psaní, plná něžné zbožnosti. „Milá Marie,“ — píše své neteři jedenáctileté — děkuji Ti srdečně za novoroční blahopřání. Neřekla jsi však všechno, čeho si přeji. Biskupem anebo kardinálem být přeješ mně ve své lásce dětinné, já však, díky Bohu, dalek jsem tužeb takových, a to mne těší velice. Ostatně, milá Marie, koruna slávy nebeské platí nejméně tolik aspoň co všechny hodnosti tohoto světa.“

Několik měsíců potom táž dívka oznamuje, že chystá se ku prvnímu sv. přijímání.

„Těším se z té duše s tebou,“ odvětil hned, „ze štěstí, jakýmž Bůh tě obdaří. Za nedlouho dostaví se den, kdy staneš se svatou dcerou P. Marie. Ježíš zavítá v duši tvou; a spojí se s tebou způsobem zázračným i dokonalým a šťastnou učiní Tebe. Ach! Jak spokojena bude s tebou v ten den veliký a nejšťastnější tvého života dobrá, přelaskavá, máti tvá, Maria! Neboj se, dítě, Ježíš, nejsladší a milování nejhodnější Ježíš, se zalíbením a láskou

vezme Tě do náručí svého! Nepřijde k tobě jako soudce. Všechny hříchy budou již zapomenuty. Myslíš, milé dítě, že svatý Stanislav Kostka se bál, když P. Maria svého milého Syna do náručí mu vložila? A hle! Milé dítě Marianské, tys jednou z oněch duší tak milovaných matkou věčné lásky; a ona položí do tvých rukou svého Ježíška; nuže, přivíň jej k srdci svému a neboj se ničeho. Než co pravil jsem, že Maria položí do tvého náručí božského Synáčka? Není dosti na tom, ty mnohem šťastnější budeš, než Stanislav ve svém vidění. Ježíš přijde k tobě s láskou mnohem větší, přijde do hlubin srdce tvého, on nadchne duši tvou božskou láskou svou. Neboj se, drahé dítě, nýbrž oddej se mu s důvěrou bezmeznou. A když Ježíš spočine v duši tvé, rozmlouvej s ním a buď úplně s ním spojena, jemu oddána. Jest zapotřebí, milé dítě, abys jemu obětovala samu sebe, všechny své rozkoše a zábavy tohoto světa. Čím více srdce tvé bude velkomyslnější, tím štědřejší bude Ježíš sám.“

Tímto způsobem apoštoloval Libermann ve své rodině a snahy jeho namnoze potkaly se s utěšeným výsledkem. Zbožná mysl v rodině oné nikdy nevymizela a mnozí její údové oddali se buď životu řeholnímu v klášteře anebo stavu kněžskému.

V.

Nemoc.

Zatím blížil se pro našeho šťastného seminaristu okamžik důležitý — svěcení na podjáhna, po kterém nelze již couvnouti, — když tu náhle

zachvácen byl nemocí nad jiné trapnou a bolestnou. Jednoho dne, když se zpovídal, jat byl třesením na celém těle; tvář počne se křečovitě stahovati, oči jeho shasínají, rty pokryty pěnou, ruce křečící se svíjejí, a on bez smyslů padá k zemi. Stal se obětí padoucnice. Církev ovšem zbraňuje touto nemocí stíženým přístup ku stavu kněžskému. Než byla naděje snad v brzké či pozdější uzdravení? Věda lékařská dí o této nemoci, že přikvapí-li po věku 25 let, potrvá až do smrti. A Libermann byl již 26 let stár. Byli tedy nuceni představení semináře, dáti mu na srozuměnou, aby po 4 letech v semináři strávených, jinde sobě hledal útulku. Ctihodný sluha Boží přijal zprávu tu s oddaností do osudu podivuhodnou: „Račte mi laskavě, pane řediteli,“ pravil, „udati den, kdy dům tento opustiti mám.“

„A kam se míníte odebrati?“ ptal se představený.

„Nevím sám; jisto však, že o světě nechci již slyšeti; Pán, jak pevně doufám, postará se o moji budoucnost.“

Tato poslední slova pronesená s klidem a pokojem duše, zvyklé úplně do vůle Boží se oddávati, až k slzám pohnula zbožného ředitele. Zpravil o tom spolubratry své, kteří jednomyslně usnesli se ponechati mladíka v domě, zdarma jej stravovati, až by Hospodinu jinak s ním naložiti se zalíbilo.

Konal v semináři pokorně práce sluhy a ze všech sil snažil se státi se ústavu užitečným. Jeho život vpravdě byl životem světce, a něžná mysl

jeho a laskavost byly mnohým ku poučení a vzdělání. Lidé padoucníci stížení bývají obyčejně nestálí a často nesnesitelní; po záchvatu nemoci bývají smutní, zahanbení a velmi vznětliví. Po záchvatech přichází těžkomyslnost a náklonnost k sebevraždě. Obyčejně končí nemoc ta šílenstvím. Jak nemoc ta působila na ctihodného sluhu Božího, Libermanna, vypravují očití svědkové.

Jednoho dne kráčel vzhůru po schodech, když pojednou jako bleskem nemocí opět byl zasažen. Byl by se po schodech sřítíl dolů; však zpozorovav nebezpečí, hlasitě vykřikl. Hned vyběhli alumni z blízkých cell a zanesli jej do nemocnice, kdež hroznými křečmi zachvácen byl. Posláno pro lékaře. Tento znaje následky této nemoci a věda, že po ní následuje tupá těžkomyslnost, hodlal mu říci několik slov potěšných; však ku svému podivu zpozoroval, kterak nemocný úplného nabývá klidu, a kterak z obličeje nemocí schváceného opět září klidné odevzdání, jakoby anděl z umírajícího se usmíval. Sotva opustil nemocnici, ptal se lékař:

„Kdo je tento pan Libermann?“ — Opatrovník nepochopil hned smyslu těchto slov. „Vím přece,“ děl na to lékař, „že takové záchvaty rozruší a roztrpčí mysl každého až do základův; a on zůstává při tom klidným a málem šťastným. Jest to buď anděl, anebo světec.“

Jindy zase šel po mostě pařížském s mladíkem seminaristou, zmítaným pochybnostmi mnohými ve příčině svého povolání. Libermann snažil se jej potěšiti a vzbuditi v něm důvěru a oddanost do

vůle Boží. Z jeho slov vyzařovala něha a srdečnost, jež vycházejí jen z duše útěchy nebeské a radosti požívající. Mladík však zdál se býti nedojat a nepřesvědčen. Na konec rozmrzele odvětil: „Jen ten, kdo sám je šťasten a spokojen, může tak raditi; z vaší řeči a z vaší tváře lze vidět, že můj zármutek a moje těžkosti vás nedojímají; jinak byste se tak neusmíval.“

„Ah! můj drahý,“ odvětil společník, „nepřál bych vám kráčetí křížovou cestou, kterou já jsem krácel. Nedej Bůh, by vám život byl takou obtíží jako mně. Ani jednou nekráčím po mostě bez pokusení s něho do vody skočiti a trapnému životu konec učiniti; než pohled na jméno Ježíše mne vzpřimuje a dodává mi trpělivosti.“

Hle, ona náklonnost k sebevraždě, již věda pokládá za následek nemoci, jíž náš sluha Páně byl sklíčen! Ani on nebyl náklonnosti té zproštěn a proto pečlivě odstraňoval z bytu svého všechny ostré nástroje; než přes to v nemoci tak těžké neztrácel onoho klidu a oné nevylicitelné laskavosti, jež mu srdce všech získávala; ni nejmenší slovo, ni nejkratší věta netrpělivosti nebo hněvu nevyšla z jeho úst

„Čemu nejvíce jsem se divil,“ praví jeden z jeho spolužáků, jenž později vstoupil do řádu jezuitského, „byla odevzdanost do vůle Boží, s kterou snášel těžký neľuh svůj, jehož vyhojení trpělivě od Boha očekával.“

A jeden z představených jeho v této době, jenž neustále Libermanna měl na očích, ujišťuje

o něm, že byl v době té neobyčejně zbožný a s velikou až úzkostlivou věrností plnil všecky předpisy řádu domácího vzorem, jsa a povzbuzením pro všechny.

Poslyšme, co praví bratrovi v listě, ve kterém prostě srdce své mu otvírá. Popsav mu dříve smutný stav nemoci své a sděliv, že se musil vzdáti svěcení, na něž tak se těšil, píše dále:

„To vše je velmi bolestno, trudno — nesnesitelné. Tak mluvil by člověk tohoto světa, který vidí štěstí své jen na tomto světě, a který žije a jedná tak, jakoby pro něho Boha nebylo; než jinak věc se má u pravého křesťana; on spokojí se se vším, co se Bohu nebeskému zalíbilo mu dáti, poněvadž dobře ví: co Bůh činí, dobře činí — i když zlé věci na nás sesílá. Běda křesťanu, jemuž vše dobře se daří; ten jistě není u Boha v lásce.“

„A proto, drazí přátelé, mohu vás ujistiti, že pokládám nemoc svou za poklad vzácnější nade všecko, čeho svět svým ctitelům poskytnouti může, poněvadž všecko to v očích pravého křesťana nic není leč bídné bláto, jež vzdaluje jej od výšin nebeských. A doufám, popřeje-li mi Bůh milosti své, již mi dosud uštěďruje, a které jsem nehoden, že povedu život sice chudý, však službě Boží zasvěcený a tehdy budu tak šťasten, jakoby celý svět mi náležel — a nebude nade mne v celém světě člověka šťastnějšího. Kdo zajisté je bohatší nežli ten, jenž nechce již ničeho? Kdo je šťastnější toho, jehož přání jest vyhověno? A proč se nade mnou rmoutíte? Myslíte, že umru hladu? Ach, můj Pane!

Ty živiš ptáky nebeské, a nemohl bys uživiti mne? Vždyť milejší jsem Tobě nad ptactvo nebeské. Než řeknete snad, kdybych byl knězem, mohl bych podporovati svou přízeň. Nikoli, drazí přátelé, jste na omylu; tělo mé, duše má, já celý přináležím Bohu, a kdybych věděl, že na mně něco jest, co není pro Boha, co se mu přičí, hned bych to se sebe strhl a ve prach zašlapal.“

„Ať jsem knězem čili nic, bohatým nebo chudým život můj i jmění mé náleží Bohu samému; a žádám vás, byste nechtěli na mně, bych jinak jednal; pak byste na mně chtěli věc nemožnou.“

Několik měsíců potom, aby posilnil a odměnil miláčka svého, zjevil se mu Pán ve vidění. Bylo to v den, kdy seminář sv. Sulpicia zvláště uctíval kněžský úřad Spasitelův. Ctihodný sluha Boží Libermann klečel před nejsvětější Svátostí a rozjímal o tajemství onoho dne. A tu zjevil se mu Ježíš v podobě velekněze. Z rukou jeho řinuly se proudy světla a milostí, a kolem něho shromáždění byli všichni chovanci semináře. Zdálo se mu, kterak božský Mistr procházel řadami jejich a rozdával každému část svých milostí, jej vyjímaje; na konec však světil mu do ochrany všechny spolu-bratry a zároveň i poklad milostí, ze kterého je poděloval.

A co znamenalo zjevení toto? Ctihodný sluha Boží vykládal si je ve své pokoře v ten smysl, že na vždy je vyloučen z úřadu kněžského; viděl v Ném potvrzeno své domnění, že jest úřadu toho nehoden, a proto ještě více se pokořoval. Pozdější

události jeho života ukázaly však, že pokora jeho zakryla, ztajila mu smysl vidění; Pán zajisté obmyslel učiniti jej vzorem, apoštolem oněch kněží a proto viděním na budoucnost tuto jej připravoval.

VI.

Libermann ujímá se mouřenínů.

Uplynulo již deset let, co mladý konvertita přijat byl do semináře sv. Sulpicia, deset dlouhých, a bolestných let, však i úrodných, neboť v době té Prozřetelnost Boží připravovala Libermannu na úkol, jejž vykonati mu bylo v lůně církve svaté. Pokorný klerik, ač neznal ještě budoucího osudu svého, přec mlhavé měl o něm tušení. Jednoho dne zabrán v důvěrný, přátelský hovor s druhem svým pravil: „Doufám, že Pán přece k něčemu mě použije, a potom udělám vše, co bude chtít, i věci nejtěžší.“

Okamžik či doba věcí těžkých nadešla brzy. Představený kláštera Eudistů potřeboval dobrého noviciestra a za tím účelem obrátil se na ředitelství semináře sv. Sulpicia, kteréž mu doporučilo Libermannu. Navržený byl přijat; prostý klerik s nižším svěcením, od vyššího úplně vyloučený, octl se pojednou v čele noviců, z veliké části kněží.

Než nebylo to posledním jeho posláním. To zjeveno mu bylo o dva roky později. — V semináři seznámil se s mladíkem, jenž brzy stal se jeho věrným přítelem a žákem horlivým. Byl to Bedřich Le Vavas seur, rodilý z ostrova afrického Reunion, kdež otec jeho důležitý úřad zastával. Poslán od otce do Paříže, by studoval práva, vzdělával se

nejdříve na školách polytechnických, až konečně pocítil v sobě povolání duchovní a vstoupil do semináře. A vstup jeho byl zároveň zárodkem díla Božské prozřetelnosti, jehož klerik padoucníci stížený měl býti kamenem základním. Klerik onen, přítel Libermannův, byl totiž očitým svědkem ubohého stavu otrokův afrických.

V osadách francouzských panoval tenkrátě hanebný obchod s lidmi pleti černé. Jen vmysleme se v duchu ve mrzké ty trhy lidských bytostí. „Tu byli nakupeni,“ vypravuje jeden missionář, „jako zboží ve skladišti — ženy, muži a děti, většinou vychrtlí a vyzáblí jako kostry. Surový výraz zřítí jim v obličeji, lehký jen pás kolem boku zakrývá jejich nahotu — a pohled jejich jest tak blbý, že zdá se jim vše lhostejno, co se kolem nich děje.“

„Nelze vypsati takový trh otrocký — tak soudí všichni Evropané, kteří jej viděli. Zavedl jsem na takové trhy námořníky otrlé, kteří však tak byli dojati pohledem na výjevy tam se odehrávající, že mi říkali se slzami v očích: „Otče můj, je mi až zle, je mi bolno u srdce, nikdy jsem neviděl něco tak bolestného.“

„O zajisté, nelze ubrániti se bolestnému dojmu, když vidíte, kterak kupec za rameno vleka ubohého černocha ukazuje jej po trhu a dává jako zvíře ohledati. Koupěchtivý uchopí jej, otvírá mu ústa, prohlíží jazyk i zuby, prozkoumává oči, nohy, prsa, a potom nabízí cenu.“

„A jaký čeká osud nešťastného otroka? Jakmile stal se majetkem bělochů, roven domácímu zvířeti, zdá se, že již nenáleží ku pokolení lidskému, ba jest nižším zvířete, a není tu nikoho, kdo by jej chránil. Zákon je stále pohotově krutě jej trestati, však nikdy jej chrániti; ba jeho svědectví u soudu ani neplatí. Bičem bývá k práci doháněn a obyčejně umírá přílišnou prací přetížen anebo následkem surového týrání. Když ze zoufalství pokusí se o útěk, smečka psů bývá za ním vyslána jako za divou zvěří.“

„Ano často se pořádaly pravé hony a štvance na utíkající černochoy, jako v Evropě na černou zvěř se pořádají — a ubozí trýznění otroci na konec usmrcování pro zábavu panstva. Kdyby byli věděli tenkrát v Evropě, co slz a krve prolito pro žok kávy nebo homoli cukru, která stojí před nimi, s nechutí by se od něho odvrátili.“

Tak vypravuje očitý svědek, který vypisuje nám osud černých otroků ve příčině tělesného s nimi nakládání. A co máme říci o stavu mravném a náboženském jich duší nesmrtelných? Vždyť bytosti ty, za dobytek považované, jsou nám rovny, jsou obdařeny duší nesmrtelnou krví Syna Božího vykoupenou a určeny ku poznání pravdy a ku požívání blaženosti věčné.

Písmo svaté o nich vypravuje, že jsou potomci Cháma, nezdárného Syna Noemova, jehož otec pro nestoudné jeho počínání kletbou stihl a zároveň vyřkl, že budou potomci jeho služebníky sluhů bratrů jeho. A vskutku jak vypravuje jistý cesto-

vatel africký, černý syn Afriky je si vědom své podřízenosti a nízkého stavu svého. A vědomí toto spočívá na tradici či podání, jež dosud uchovala se v území mozambickém. Vypravuje se totiž, že dříve z počátku Afrikáni byli rovněž tak bílí a rozumní jako Evropané. Však jednoho dne Maluka (Bůh dobrý) přemožen vínem upadl na cestě veřejně obnažen. Afrikáni kolem jdoucí posmívali se jeho nahotě, kdežto Evropané nad ním se ustrnuli, natrhali květin a uctivě jimi jej pokryli. A za to ztrestal bůh Afrikány. —

Afrika jest zemí fetišismu, to jest nejnižší modloslužby. Miliony lidí klaní se v prachu před tvorem bídným, hadem živým, jenž ve chrámech je přechováván a kněžími a kněžkami opatrován.

Afrika jest zemí lidských obětí, jest zemí ustavičných válek, jež kmen s kmenem stále vede; jest zemí, ve které podnikají se štvance na lidi jako u nás na divou zvěř, kde krvelačnost tak veliká, že krev pijí a živí se masem lidským.

Afrika jest zemí divokých, strašných šelem — jedovatého hmyzu, nesmírných pouští, jichž pohyblivý písek unášen větry jak vlny mořské pohřbívá celé karavany, ba celé osady, — Afrika z větší části v pásmu horkém položená jest zemí dusných paren a smrtících zimnic.

A zůstane stále zavrženo toto pokolení Chá-movo? Na vždy proklete zůstane sto milionů lidských bytostí se svými potomky, jež obývá veliké území africké? Nikoliv, toť by se přičilo Božímu milosrdenství. Jako Bůh smiloval se nad celým po-

kolením lidským, tak smiluje se i nad vámi. Pán pošle k vám posly smilování svého, a vzbudí vám otce, přátele, apoštoly. Uzříte je přicházeti k sobě, bídným otrokům; oni líbati budou rány vaše a přikryjí vaši nahotu; oni vás přijmou za dítky své a poslechnou nářky vaše. A srdce vaše otevrou se srdcím jejich a oni objímají budou vás v lásce bratrské. Oni za vámi půjdou a vyhledají vás v zemích vašich nehostinných, které vás zplodily. A jich horlivost neochabne, jejich láska neuhasne. Oni nebudou se děsiti palčivého a smrtícího slunce, vašich krajů sluncem vypálených, ani divoké zvěře vaše lesy obývající. Oni dovedou křehkosti vaše snášeti, a když pochybíte, pomohou vám, a na konec i vlastní život pro život váš hotovi budou ze srdce obětovati.

Takoví budou missionáři černochoů. My již známe seminaristu afrického, jehož prozřetelnost Božská určila k tomu, aby k dílu missionářskému podnět dal. On vlastníma očima viděl smutný a hanebný stav oněch také lidských bytostí, a vzpomínka na ně stále k srdci jeho důtklivěji mluvila, — až konečně podnět dala podniku vznešenému, Boží Prozřetelností vyvolanému, jehož kamenem základním měl se státi ctihodný sluha Boží Libermann.

Pokorný klerik tento již asi dvě léta řídil noviciát Eudistů, když pojednou došel ho list tohoto znění:

„Živ buď Ježíš i Maria!

Předrahý bratře, duch Páně budiž s Vámi. Pan Pinault (představený semináře) mě vybídl, bych

Vám dopsal ve příčině díla, jež pokládá za dílo Boží. Často zajisté slyšel jste mne vypravovat o bídném stavu náboženského života na Bourbonu a ostrovech okolních, a děsné opuštěnosti, ve které žijí zvláště divoši ubozí krajín těch. — Stav jejich nelze vypsati. A dokud tam nebude kněží plných Ducha svatého, hotových k lidem těmto se snížiti a s nimi za jedno se pokládati, nikdo neujme se duší jejich. Však úkol jejich bude těžký. Neboť ujeti se tohoto údu na tajemném těle Páně, znamená vrhnouti se do bezedného moře pohrdání, potupy, nesnázi a odporu, jež peklo rozpoutá a Pán v dobrotě své připustí. Vidíte z toho, jakých mužů třeba k dílu tomuto; mužů plných Ducha Páně, jímž nadšen byl Petr Claver. Tam přijíti musí duše, jež dovedou nésti kříže nejrozmanitější, vnitřné i zevnitřné, jež snížiti se dovedou i pod úroveň bídných černochův, a s nimi snášeti jich chudobu, bídu, pohrdání a potupu, by s úspěchem hlásati jim mohli Ježíše ukřižovaného. Poznáváte, jak spasitelné bylo by to dílo, však aby v něm jen den kdo setrval, třeba, by prahnul opravdově po svatosti a křesťanské dokonalosti. Však kde nalézt i připraviti lidi druhu toho? Zdá se mi, že Pán sám několik duší zde v semináři k dílu tomu připravuje. Několik mladíků pojalo tutéž myšlenku a touhu jako já.“

List pak končí slovy: „Uvažujte před Bohem, co by dobrého v tom celém bylo. Raději však tisíckrát umřítí než chtítí nebo mysliti něco proti vůli Boží.“

Na to odpověděl Libermann:

„Bratře nemilejší! Jednej mužně a posilniž se srdce své! Doufám, že Pán poskytne zdaru podniku, který ku větší slávě své Vám vnukl. Pokračujte v něm s důvěrou a láskou k Ježíši. Radím Vám tedy — chopte se velkého díla toho a vážně o něm s horlivostí pracujte. Nepočítejte však příliš na sebe a na pílí svou; nesnažte se nikoho přesvědčiti, neňte nikoho; ponechte jednatí Pána domu, na něm jest hledati dělníků, jež chce vyslati na vinici svou.

Vaši přední starosti musí nyní být, ponížiti se před ním, a považovati se za velikou překážku v provedení milosrdných záměrů Božích vzhledem k duším oněm ubohým a jemu tak milým. Naplňte však srdce své důvěrou a láskou k němu a pracujte horlivě. Netraťte myslí pro nesnáze, jež potkáte na dráze své.“

Po dopisech těchto následovaly ještě jiné; veliký podnik doporučen modlitbám zvláště arcibratrstva Panny Marie Vítězné. Konečně se svolením představených uvolil se P. Libermann postaviti se v čelo budoucích missionářů. Opustil Rennes a vydal se na cestu do Říma, aby vyžádal si rozkazův od svatého Otce a požehnání si vyprosil na hrobě knížete Apoštolského.

VII.

V Římě.

J sme v Římě se zbožným naším poutníkem, jenž blubokou choval v srdci svém úctu k náměstku Páně a k věčnému, památnému městu. Snadno si tedy představíme, co pocítil v duši své, když dne

6. ledna 1840 na den Zjevení Páně vkročil na zemi onu požehnanou. Nebyl sám, byl provázen přítelem svým panem de la Brunière, kterýž bděl nad ním jak opatrovník. Oba poutníci nejprve procházeli s modlitbou na rtech nejvzácnější svatyně římské, aby pro podnik svůj vyprosili sobě rosy požehnání Božího. Pan Drach, jsa tenkrát právě v Římě a dobře znám u papeže Řehoře XVI., představil je jeho svatosti. Slyšení bylo krátké, poněvadž dostavil se právě k Jeho Svatosti kardinál s nutnou záležitostí; svatý Otec povzbudil srdečnými slovy velkodušné apoštoly, a dříve než jim požehnal, položil pravici na jednoho z nich zřejmě dojat. Když vyšli, Řehoř XVI. zůstav o samotě s p. Drachem, tázal se ho, kdo byl ten, jehož hlavy se dotkl. — Byl to Libermann, jehož obrácení a ctnostný život krátce svatému Otci vylíčil. Tehdy pronesl papež prorocká o něm slova: „Ten bude světcem“!

Zdálo se, že vše půjde hladce a vše nasvědčovalo tomu, že sv. Stolica nebude otálet se schválením návrhu zříditi novou společnost missonářů pro černochoy. Dříve však podrobiti bylo se zakladateli řádu zkouškám a strastem, jež dlouho na sebe čekati nedaly.

Nedůvěřuje sobě a svým názorům obracel se P. Libermann o radu k mužům, buď svatostí, buď vynikající moudrostí a učeností v Římě proslulým. Ti však nad plány jeho krčili rameny, ano někteří nedovedli se smíchu zdržeti, kdykoli mluvil o založení řádu — a přímo do očí neostýchali se mu říci, že je buď snílek anebo člověk domýšlivý.

Druh jeho nesnesl dlouho tohoto odmítavého chování, a beze všeho brzy opustil přítele a odebral se do Číny, aby se tam oddal práci misijnářské.

Osamotněv a úplně chud nalezl si nyní Libermann přibýtek přiměřený své chudobě a životu sebezapíravému. Byla to sýpka polosbořená, obývaná holuby. Něco slámy a kámen byly mu lůžkem. Malý stolek v chatrném již stavu, židle a obraz svatého Františka z Assisi, přibitý na trámě, byly celý jeho nábytek. Jídla požíval jednou za den a často ubíral se ku bráně některého kláštera, kde s chudými žebráky vyprošoval si trochu polévky.

Dny své dělil na dvě polovice, jednu půl věnoval modlitbě a návštěvě chrámů římských, druhou spisování řehole pro svoji společnost; neboť vnitřní hlas jej ujišťoval neustále, že práce jeho marna nebude přes odpor tolika lidí. A hlas ten ho neklamal. Neboť když o řeholi své obšírnou podal zprávu kardinálu představenému Propagandy, obdržel přípis velmi povzbuzující a příslibení, že bude připuštěn ku svěcení kněžstva.

Již po dvě léta náš sluha Páně nebyl stížen nemocí svou; však pokora jeho mu zbraňovala ucházeti se o ordinaci. Jako vždy hledal v modlitbě a hlubokém pokoření rady i v této příčině. Zahalen sešlým zaplátovaným pláštěm podnikl pouť do Loreta.

Jeho tvář strádáním sešlá, jeho výraz obličeje zřejmě židovský vyvolaly mu mnoho potupy a posměchu; a kdykoli vešel do některé vesnice, zástupy rozpustilých kluků za ním pobíhaly, posmívající se jeho plášti roztrhanému. Konečně však dopřáno mu

pokleknouti ve svatyni posvěcené přítomností Ježíše, Marie a Josefa. Tam klečel dlouhé hodiny ve vroucí modlitbu pohřížen, až světlem nebeským osvěcen zvěděl, že nemoc jeho úplně pominula a že za rok dostane se mu útěchy svěcení kněžstva.

Když se vracel do Říma, přihodila se tato událost. Když jednoho večera, odbočiv od cesty přímé, navštívit chtěl hrobku svěťice v krajině té velmi uctívané, přišel do osady, kde před ním všudy dveře zavřeli. I kráčel dále a tu vidí malou chaloupku; vkročí do ní a s velikou ochotou jest na noclech přijat, ačkoliv obyvatelé byli velmi chudí a nuzní. Chlapeček jejich trápen byl právě těžkou nemocí a sténal, že by se člověk i tvrdého srdce nad ním ustrnul. Jat lítostí nad bolestí jejich pravil poutník:

„Zajisté již, dobří lidé, nevíte si rady, nuže obraťme se k Bohu a jeho svatým. Přicházím právě ode hrobu svěťice, a nesu rostlinu, jež na blízku roste. Vezměte ji, namočte ve vodě a dejte z toho pít nemocnému dítěti.“ — A otec pevně důvěřuje prostředku tomu, sklenicí vody té podával nemocnému. — „Nechte mě,“ podotkl poutník, „dostačí jediná kapka.“ A namočil prst do vody, a potřel jím rty nemocného chlapce; a hle, pojednou bolest zmizela; chlapec klidně spal celou noc a když příštího dne poutník opouštěl chaloupku, byl již hošík zdrav.

P. Libermann opouštěl Řím 7. ledna 1841, rok právě po svém příchodu, a odebral se do Strassburku, kdež biskup Raess, pod jehož diecési náležel,

se nabídl jej vysvětit. Aby se k tomu lépe připravil, vstoupil bývalý novicmistr opět do semináře a stal se prostým seminaristou. Po 6 měsících pobyl v semináři, kdež jako u sv. Sulpice, šířil vůni svých spanilých ctností a svatým zjevem svým přivábil k sobě mnoho žáků, mezi jinými i svého pozdějšího nástupce.

VIII.

Noviciát missionářů nejsv. Srdce Panny Marie v Neuville les-Amiens.

Řím promluvil; nezbývalo nyní velkodušným zakladatelům než chopiti se díla. A ti věrní byli poslání svému. Prozřetelnost Boží určila jim za protektora biskupa Amienského Mons. Miolanda, a jeho přispěním otevřen byl noviciát řádu zvaného Nejsvětější Srdce Pany Marie v říjnu l. P. 1841 v městečku Neuville, nedaleko sídla biskupského. La Vavasseur a Collin, mladý klerik, byli prvními novici, kteří podřídili se P. Libermannovi, před několika dny na kněze posvěcenému. Počátek byl velice trapný a skromný. Žili v největší chudobě, stěží opatření nejpotřebnějším. Když se přihlásil člen nový, jeden ze starších přenechával mu svoji komůrku a své lůžko, a šel spat na jediný stůl v jídelně. Bylo-li toto lože již obsazeno, spalo se na schodech. Superior, nejlépe umístněný, neměl než jeden stůl, lože a slamník, který sám denně si upravoval. Pracovali všichni v jedné jizbě, kdež byl jen jediný kalamář, do něhož střídavě namáčeli.

Každý po řadě sloužil ostatním a vařil. Jeden po druhém chodil do městečka nakupovat — čerpat vodu ke studni, zkrátka hospodařili sami. Jednoho dne jeden z neučených kuchařů si vzpomněl, aby ušetřil času i dříví, že navaří v pondělí brachu na celý týden. Ve středu jde pro zásoby a nalezá je všechny zplesnivělé. Jiný opět, jenž oddával se rád rozjímání, rozjímal a modlil se celé dopoledne před křížem v kuchyni visícím. O jedenácti vyrušen byl znamením zvoucím do společné porady. Tu však zpozoruje, že oheň dosud není ani rozdělán. I běží s klíčem ku představenému a vypravuje, co se přihodilo. Ten však ani dost málo nerozmrzen rozpustil shromáždění; šel do kuchyně a přičinil se tak, že v určitou hodinu oběd byl hotov.

Tací byli missionáři černochův afrických v samotě Neuville. P. Libermann sám říkal: „V řadě našem nesmějí býti duše slabé, nýbrž velkodušné, jež zcela dovedou se obětovati, hotovy jsouce všechno trpěti ku větší slávě Spasitelově.“ A věren tomuto heslu nepřipouštěl do řádu svých učeníků leč ty, na nichž právě pozoroval povolání. — Kdykoli Prozřetelnost Boží posílala k němu nového spolupracovníka, hned obeznamoval jej se životem plným strádání v rodině klášterní obvyklým.

Proslulý missionář, jenž po dlouhá léta řídil vikariát Guinejský, vypravoval, že, když dostavil se poprvé do Neuville, zavedl jej superior Libermann do kapličky, a když se pomodlili, zvěděv, že nějakou almužnu přináší, pravil: „Přicházíte právě vhod, máme vyplácet pekaře.“

A za tohoto života plného strádání pracoval sluha Boží úsilovně až do pozdní noci. Jsa služebníkem všech nedopřával sám sobě nejnutnějšího odpočinku. Však následky toho počaly se brzy jeviti. Vidouce to učenci jeho, svorně stanovili pro všecky pracovní řád, a poprosili představeného, aby jemu vzhledem ku zdraví svému se podřídil, pravíce, že zdraví jeho nad jich vlastní jest jim milejší.

IX.

První missionáři v horkém pásmu.

Těžké zkoušky.

Ostrov zvaný L'isle de France, či svatého Mořice byl prvním jevištěm missionářské horlivosti záků P. Libermanna. Na 80.000 černochů žilo tam v úplné opuštěnosti, když došel k nim P. Laval, učeník Libermannův. A sotva uplynul rok, muž ten apoštolský shromáždil kolem sebe zástup početný, který jej miloval a za otce považoval. Na doklad toho stůž zde tato událost: Jednoho dne jiný missionář přistav na ostrově onom, tázal se lodníka — černocha, zná-li pana Lavalu: „Ach, ano Lavalu: to je náš, to je náš otec; není na světě hodnějšího člověka.“ A dobrý černoch nepřestával jej chváliti, dokládaje, že ani v knihách nelze dočísti se o tak hodném muži, jako je P. Laval.

Ostrov Bourbon měl rovněž několik missionářů, v jich čele P. La Vavasseyra. R. 1843. podniknuta první výprava do Afriky západní, po poříčí řeky Nigru. Bylo to sedm kněží a tři bratři laikové,

plni ducha lásky apoštolské, jež rodí mučeníky. A ti vskutku spěli k mučeníctví; neboť za půl roku padli již za oběť smrtícího slunce krajín tropických. „Ubírám se na lože,“ psal jeden z nich, pan de Regnier, nedlouho před smrtí, „proste dobrou máti za mne. Kdybych měl znova započítí dílo své, učinil bych tak tisíckrát z lásky k Ježíši a Marii, jejichž milosrdenství neustávám se diviti. Nevyměnil bych osud svůj za zlato celého světa. Neztrácejte myslí, nejdražší otče, když vše se bude zdáti ztraceno, tehdy P. Maria se ukáže.“ — Proroctví toto později se splnilo. Mezitím vyslána nová výprava z Toulonu, v čele majíc P. Tisseranta. Vypravili se k smrti velmi blízké; neboť za několik dní potom loď se ztroskotala. Poslyšme o tcm svědka očitého :

„Vítr zuřivě hnal vlny mořské na bok lodní; na palubě stal se pobyt nemožný. — Bylo as 11 hodin v noci. Sto padesát cestujících uteklo se do vnitř lodi, sklíčeno myšlenkou, že je čeká smrt v rozbouřených vlnách. P. Tisserant získal si svou dobrotou po čas plavby srdce všech spolucestujících. Tvář jeho vždy klidná, obestřena něžnou jakousi melancholií, prozrazovala mužnost a čin.“

Při pohledu na hučící vlny, jež v okamžiku mohly pohřbiti loď celou, chopil se řízení lodi; umínil si zachrániti duše, když nemožno těl bratří svých smrti vyrvati. Vzávav Boha o pomoc krátkou a vroucí modlitbou obrátil se k nim a vyzval všechny doporučiti se do ochrany P. Marie, hvězdy mořské, a zvláště milosrdenství Ježíšovu, jejího Božského

Syna, který v krátce je souditi bude, a proto povzbudil je, aby s ním zároveň připravili se na brzký příchod před soudnou jeho stolicí.

„Všichni,“ vypravuje svědek dále, „poklonili se před Bohem, poklekli, prosili a přijali rozhrěšení, jež dává se v okamžiku smrti.“ — „Ten missionář,“ pravil lodník, jenž tehdy smrti unikl, „jeho hlas i pohyby jevily cosi Bohem nadšeného. My vzpomněli si, že jsme křesťané a jako křesťané chceme umřítí. Co bychom si bez něho počali?“ dodával s pláčem.

„Byl také na lodi ubohý Žid, celý zoufalý, který křičel, že nechce takto umřítí. Pojednou vrhl se do náručí P. Tisseranta, a hlasem vzlykotem přerývaným prosil ho o zachránění. „Milý příteli,“ děl missionář, „nemohu ničeho proti bouři, nemohu zachrániti ani váš ba ani svůj život. A co mě více bolí, nemohu ničeho učiniti u Boha pro duši vaši, poněvaž nejste křesťanem.“ —

„Však kdybych se dal pokřtít, rcete, odpustí mi Bůh hříchy moje a přijme mne na milost?“

„Zajisté,“ odpověděl missionář, „Bůh smiluje se nad vámi pro zásluby Ježíše Krista, Božského Syna svého, který umřel za všechny, Židy i pohany.“ Žid padl před ním na kolena, prohlašuje, „že pevně věří a doufá“.

Lodník, jenž toto vypravuje, přinesl hned vody, a missionář pokřtí kajicného žida na jméno sv. Mikuláše, patrona lodi. Brzy potom vnikla voda do vnitra lodi; cestující vyskákali na palubu, než zuřivá vlna smetla missionáře, novokřtěnce a šedesát pět cestujících a v propasti mořské zmizela celá loď.

Smutná událost právě popsaná neměla však ještě skončiti dobu zkoušek a strádání našich apoštolů. Nástupcem P. Tisseranta byl P. Truffes, rodem ze Savojska. Byl jmenován prvním biskupem rodícího se řádu, a známo, že Pán vyžaduje si prvotín. Poslyšme, dříve než oběť tato obětována bude, z vlastních úst vypravování o jeho cestě a příchodu na místo apoštolské činnosti.

„Na palubě lodi zvané ‚Maria‘ srdce neposkvrněné dobré Mateře štědrým se nám ukázalo svou milostí. Třetího května přistoupili po dobré přípravě dva lodníci k prvnímu sv. přijímání, z nichž jeden bydlí na lodi dnem i nocí celých 12 let. Sloužil jsem mši sv. na lodi na místě dříve slavnostně posvěceném. — Práce na lodi ustala. Všichni klečeli a tiše se modlili. Nebylo slyšeti leč šumot vln a hlas biskupa obětujícího; skorem všichni lodníci provázeli druhý své první přijímací ke stolu Páně. Na lodi vyprávěl jsem o arcibratrstvu Marianském a všichni stali se členy jeho. A věřte, ctihodný Otče, lidé ti, vzezření surového, umínili si dříve než jsme vstoupili na loď, nezakleti po celou plavbu, aby nezarmoutili biskupa a missionářův, a slovu svému dostáli. A Bůh je za to odměnil, neboť loď jejich se stala takorůzka kaplí Matce Boží zasvěcenou.“

„Každého večera zpívali jsme Magnificat, litanie a písně marianské s týmže nadšením, jako u nás doma.“

„Správy vikariátu,“ pokračuje týž dopis, „ujal jsem se 8. května. Zbožný kapitán nabídl mně lodici, bych přistáti mohl na pobřeží Dakarském.

Černoši, ozbrojení, na břehu mě očekávali. Byl jsem uvítán s nadšením; na počest vystřelili z pušek svých a roztodivně poskakovali. Po několika dnech propustil náčelník jeden na svobodu otroka a daroval ho mně. Byl to syn černocha, již dříve osvobozeného. Otec přivedl nyní syna ke mně a takto mi jej daroval: „Biskup“, pravil vážným hlasem, „je nyní tvým otcem a tvou matkou“, potom naplil mu na temeno hlavy a odevzdání bylo provedeno.“

Navý pastýř lačněl a žíznil po spáse oveček ještě tak vzdálených pravého ovčince. Za nedlouho byl však považován andělem míru v každé chatě domorodců. Jeho láska otcovská, jeho něžnost a dobrota, jež zářily z jeho tváře a mluvily z jeho slov, získaly mu v brzkú srdce černochoův i inohamedánů. Jméno P. Truffeta, milovaného otce, ozývalo se v ústech všech až do lesů nejvzdálenějších kmenův. Z daleka přicházeli k němu o radu a útěchu. A on každému byl k službám, a kdokoli jej navštívil, odnášel si símě buď obrácení ku Kristu nebo života spořádanějšího.

Než jen šest měsíců dopřáno bylo muži apoštolskému blahodárně působiti — a již dostavil se čas, aby nová oběť Pánu byla obětována. Jeho smrt provázena smutkem všeobecným. Sotva roznesla se pověst o smrti jeho, přicházeli se všech stran o pravdě zprávy té se přesvědčit. — „Jakže, on jest mrtev, jenž tak nás miloval; — on nás vskutku miloval.“ — Tak volali jednohlasně křesťané i nevěřící, a slzy smáčely černá jejich líce.

X.

Upevnění missií afrických.

Zatím smutné zprávy o nezdaru a ustavičných obětích missií afrických budily nepokoj nejen ve Francii, nýbrž i v Římě. Činily se se všech stran pokusy odvrátit Patera Libermanna od pokračování v missiích oněch krajin, podněbí tak záhubného, a k tomu podotýkáno, že missie ty u černochů, tak málo vzdělání schopných, beztoho marny budou. Však superior Neuville, povzbuzen nadšením neutuchajícím svých učeníkův, odhodlal se pevně zastati se černochů a jich budoucnosti.

„Bylo by možno,“ tak píše v pamětním listě sv. Stolicí zaslaném, „aby milosrdenství Boží odešlo milosti spášení věčného tolika milionům ubohých duší? Bylo by možno, aby v nás milost Boží takové nadšení pro spásu jejich rozlítla a v nadšení tom nás nepodporovala? Lze tomu uvěřiti, že by nám Pán tolik missionářů nadšených a hrdinných nadarmo vzbudil a nadarmo krve jejich si vyžádal? — Ó nešťastná Guinea!“ volal: „Zdá se mi, jako bych celou ji choval v srdci svém. Bída a neštěstí ubohých oněch duší nasrdci stále mi leží — a s bolem na ně vzpomínám. Máme jich opustiti? Nikoliv — tož nemožno. Dnes více než kdy jindy roste naděje moje. — A já myslím, že Pán proto tolik apoštolských mužů za oběť si vyžádal, aby požehnání své zemím těm přivábil. A co se týče povahy černochů,“ dokládá horlivý superior, „možno nám s potěšením zjistiti, že v celku jsou dobří, citliví, vděční a že snadno je

říditi, mírně-li a laskavě s nimi se zachází. Základní pravdy svaté víry lehce chápají a v srdci svém hluboko ukládají. Naši missionáři v Senegambii, dříve nežli poznali jazyk domorodců, hned zpočátku svou nábožností a několika skutky lásky bliženské získali si srdce jejich. A černoši nejsou méně nadaní, než ostatní národové. Spolubratří naši na ostrově Bourbonském a na Guinei ujišťují mne, že našli mezi nimi mnohé schopné studií bohosloveckých. Co se tkne katechismu, velmi snadno učí se nauce křesťanské. Nezřídka slyšeti z úst jejich odpovědi jasné a bystrost ducha prozrazující. Ovšem třeba učiti je způsobem prostým a mluvití jich nedokonalým jazykem a pojmy náboženské jemu přizpůsobiti.“

Na doklad účelivosti černočův afrických uvádí P. Libermann výrok očitého svědka: „Znal jsem černocho jednoho, který ač neuměl ni číst ni počítat a vzdělání neměl žádného, přec byl dobrým mechanikem či strojníkem. Kdysi viděl parní stroj ústrojí velmi složitého. Jakmile prohlédl celý mechanism, podal vysvětlení jeho s podivuhodnou přesností.“ —

Jiný případ: „Třicet otroků spiklo se, aby vydobylo sobě a druhům svým svobody. Přípravy, jež za tím účelem učinili, byly takové, že, kdyby nebyli prozrazeni, mnoho tisíc černočů bylo by na svobodě dříve, než by se toho byli běloši nadáli.“

P. Libermann uznával sám, že podnebí nezdравé je největší překážkou misii afrických; byl

však toho mínění, že opatrností a zkušeností lze i tuto překážku překonati.

Takto hájil ctihodný sluha Boží podnik svůj, avšak netoliko písemně, nýbrž i osobně zavítal do Říma ke svatému Otcí. A cesta jeho marnou nebyla. Papež povýšil dva missionáře na biskupy: Mons. Bessieuxa a Kobès-a, ustanoviv onoho pro missie v Guinei, tohoto pro Senegambii (1849). — A od té doby zdá se, že již nebe milostivým se ukázalo podniku Libermannovu. Mons. Kobès po dvacet tři léta až do roku 1872. spravoval diecési svou, když Pánem byl odvolán, a Mons. Bessieux zemřel roku 1876.

Milosrdenství Boží sneslo se tedy na zemi onu zavrženou. Křesťanství zkvétá tam, kde před nedávnem bujel fanatismus a pověra. Mnoho mladíků domorodých připuštěno ku svátosti svěcení kněžstva, a mnoho jiných připravují se k témuž povolání v seminářích, v zemích jejich zřízených.

XI.

O povaze a ctnostech sluhý Božího.

Vraťme se zpět k sluhovi Božímu Pateru Libermannovi. Neuplynulo ještě deset let, co zřeli jsme jej u papeže prosit o radu a požehnání, a již duchovní jeho rodina zaujímá v Církvi sv. místo čestné. Ve Francii má již několik domů řeholních, a členové její káží evangelium mezi černochoy Afriky západní, na březích moře indického a v Antilách moře atlantického.

Než sluha Páně neskončil poslání svého. Čekala naň jiná ještě práce neméně obtížná prací předešlých, ba snad obtížnější, ježto těže jest ve květ přivésti rostlinu mladou, než oživit strom po léta červy hlodaný. Mínilo totiž splynutí kongregace Nejsv. srdce P. Marie se společností sv. Ducha,*) založenou v Paříži r. 1703. od Desplacesa, jejíž další trvání, povážlivě bylo otřeseno. Ale prozřetelnost Boží upravila všechny okolnosti, že přičiněním sluhy Božího obě společnosti splynuly r. 1848. k velkému uspokojení sv. Stolice a všech přátel církve a náboženství. Ctihodný pak P. Libermann jednohlasně zvolen představeným obou spojených kongregací a přenesl sídlo své do Paříže.

Brzy potom jeho přičiněním zřízena biskupství zámořská na ostrovech Reunion, Martinique a Guadeloupe. Toto dílo jeho bylo pravým dobrodiním pro krajiny ty vzdálené a zároveň korunou apoštolské missionářské činnosti P. Libermannova; — neboť ještě maličko a duše jeho požehnaná, zbavená pout pozemských spočine v lůně Hospodinově.

Dříve však než nás opustí, vyberme ze života jeho několik květův a složme v kytici vůně líbezných, neboť dle svědka očitého: „Pater Libermann byl

*) P. Poulard, Desplaces z Rennes, byl alumnem Col. Clementského a založil společnost a seminář sv. Ducha, jehož účelem bylo pomáhati mladíkům schopným, však chudobným při studiích bohoslovných a takto opatřovati církvi horlivé kněze, zvláště pro missie, jak ve Francii tak v zemích zámořských. — Nyní dává Congregace Nejsv. Srdce P. Marie a svatého Ducha od 4. třídy počínaje na své útraty studovati mladíky z rodin chudobných, kteří oddati se chtějí životu missionářskému.

světec přelíbezný“. Svatost jeho prosta byla oné zevnější vážnosti, jež z daleka odstrašuje. Jako sv. František Saleský dobře věděl, že více nachytá se much na lžíčku medu, nežli na sud octa, a nade vše stále na mysli měl památná slova Spasitelova: „Ode mě se uče, neboť jsem tichý a pokorný srdcem.“ — „Vždy mně připadalo,“ cí biskup jeden, „že cosi neobyčejného a zvláštního má tvář cti-hodného sluhy Božího; cosi jakoby vyzařovalo z tváře této ve dnech, kdy trpíval nejvíce.“

Byl to účín lásky, jímž plálo jeho srdce; jak praví sv. Augustin: „on mluvil láskou a miloval řečí,“ tak že i jeho nářky i jeho výčitky láskou byly provanuty. Když dílo jeho bylo v počátcích, a třeba bylo mnoho snášeti a se uskrovnovati, novic jeden projevil přání zavéztí na nejbližší stanici železniční na malém vozíku jednoho z bývalých svých představených ze semináře, který jej přišel navštívit. Kdosi podotkl, že snad novic nedovede řídit koně. P. Libermann zavolal novice a tázal se ho, zná-li jezdit. „Ano, pane; již kolikrát doma jsem jezdil.“ Odjeli; však dvě minuty na to chlubitý kočí vůz převrhl. Náraz byl velmi silný — vůz nadobro zkažen. Vrátiv se domu vypravoval P. superiorovi neštěstí přihodilé: „Jak velká škoda tím způsobena?“ laskavě tázal se tento. „Škoda se může páčit na na dvě stě franků.“ — „Nuž, dobře!“ připojil P. Libermann s úsměvem, „pro vás to má cenu větší než čtyři sta franků.“ A odpověď tato plná laskavosti neminula se s výsledkem — novic více chlubitostí nebřešil.

„Za těžké jeho nemoci,“ vypravuje svědek, „když bděl jsem v noci u něho, přemožen spánkem usnul jsem. Ctihodný otec pocítil žízeň, než nechtěl mne ze spánku vyrušiti. Když jsem se probudil, prosil jsem za odpuštění: „Nemluvte o tom, již jsem to obětoval Pánu.“ A nezmínil se již o tom.

„Jednoho dne,“ vypravoval starý jeden bratr laik, „zametal jsem schody, a v tom přicházel nahoru P. superior, já však nevida ho, vmetl jsem mu do obličeje smeták. Zpozorovav to snažně prosil jsem za odpuštění. „Netrapte se proto, odpověděl, to se může snadno stát.““

Dobrota a laskavost jeho zdály se často přílišnými učeníkům jeho. Kdysi domlouval jemu jeden z nich, že se sbližuje i s osobami, od nichž nelze se ničeho nadíti: „A což Pán nepřijímal k sobě a neobcovoal se všemi, kdožkoli k němu přicházeli?“ Odpověď tato byla jediným jeho ospravedlněním.

Jindy opět jiný, jemuž zdálo se, že příliš showivavým jest k chybám bližního, prohodil: „Ale, otče, vždyť láska není slepota.“ —

„Mýlíte se,“ odpověděl sluha Boží, „spravedlnost není slepá, ale láska může často slepou být.“

A tato laskavost vždy stejná a dobrota stále se usmívající byly příčinou, že často slyšeti bylo slova: „Jen když vidím Patera Libermanna, již jsem spokojen; chtěl bych naň pořád patřit.“

A jiný se vyjádřil: „Chci-li si představit Pána našeho, když žil na zemi, tane mi na mysli Pater superior.“

Aby však dospěl k takovému stupni dokonalosti a tak živě napodobit dovedl božský vzor, nelze vylíčit, co sebezapírání a bojů se sebou samým bylo mu podstoupiti. Jsa povahy živé a citlivé často sebou samým musil bojovat, však zápas tento byl tak skrytý, že pozorovatel sebe pozornější nemohl toho postihnout.

Pokora jeho nebyla menší jeho dobroty, ano tato původ svůj měla v ní. On považoval se za nejmenšího ze svých bratří. „Mám tušení,“ říkával, „že jednoho dne vyženou mě z kongregace, jako neužitečného služebníka, a tehdy splní se mé přání nejmilejší.“ A tento duch pokory otevíral srdce jeho lásky plné právě těm ubohým a nejvíce opuštěným. V Neuvilleu shromažďoval v neděli kolem sebe malé Savojarďy z okolí, vykládal jim katechismus, hostil je a obveseloval sem tam žerty něžnou láskou dýšícími. V Paříži stal se seminář sv. Ducha po revoluci r. 1848. útočištěm chudiny a dělníků bez práce z celé čtvrti. „Přichází jich sem,“ píše tou dobou, „až 4—5 set. Shromáždíme je do kaple, kdež klidně a pozorně službám Božím jsou přítomni. As padesát z nich připravují se k prvnímu svatému přijímání, mnozí již starci s hlavou šedivou. Socialisté zuří proti nám, noviny jejich píší o schůzích našich způsobem neurvalým.“

Jednoho dne, když právě učenci Patera Libermanna vyučovali dělníky ve sv. náboženství, pobuřující výkřiky ozvaly se v pozadí kostela, na podnětí strany revoluční, jež chtěla schůze ony zameziti. Někteří ze spiklenců tajně vnikli do svatyně,

jiní čekali venku pohotovi jim přispěti. Z toho ovšem povstal zmatek a zděšení; v tom však přikvačil zbožný superior, a vyzval syny své, aby jen dále pokračovali v duchovním cvičení, vždyť Bůh nedopustí, aby věrným sluhům jeho bylo utlíženo. A vskutku, po marné námaze vyvrátiti zavřené dvěře kostelní — tlupa buřičů se rozešla.

Než nejen duchovní almužnou hostil křesťanské dělníky laskavý superior. Ač sám ústav tehdy v úzkých byl, kázal rozdávatí tenkrát v týdnů maso i chléb nuzným dělníkům. Aby takto bližnímu svému přispěti mohl, zbavoval se sám i věci nejpotřebnějších. Dlouhé cesty, jež konati mu bylo po Paříži, konal pěšky a když učenici jeho domlouvali mu, aby přece vzhledem ku zdraví svému vozu upotřebil, zdvořile a skromně odmítal říkaje, že takto lépe pomoci může svým ubožákům.

Takový byl ctihodný zakladatel. A ducha jeho zdédila i jeho rodina. První článek stanov řádu jím založeného zní: „Kongregace má za účel kázati evangelium lidem chudým a nevěřícím a vyhledávati zvláště a ochotně práce nejnižší a nejtěžší, pro které nejméně pracovníků lze najíti,“ — účel to zajisté důstojný kněze a sluhy Ježíše Krista, jenž sám poslán byl od Otce svého nebeského, aby hledal blahou zvěst duším ubohým a opuštěným.

XII.

Nemoc a smrt.

Jeden z prvních žáků P. Libermanna vypravuje: „Slyšel jsem (bylo to kolem r. 1842.), kterak Pater

superior sám se vyjádřil, že dlouhého věku se nedožije, jen co by skončiti mohl dílo své. Tázal jsem ho později, zdali to pravda. Odpověděl: „Dostačí mi deset let, nežádám více a jsem skorem jist, že Hospodin mi jich popřeje.“ — Bylo vám snad od Boha něco o tom zjeveno? „Praví mi to jakýs vnitřní hlas či tušení.“ — A nyní jsme právě na konci deseti oněch let. Vrátiv se z provincie do Paříže po svátcích vánočních r. 1851., pravil dozorce nemocnice, když vcházel do cely své: „Musím ulehnout a nevím, kdy vstanu — není mi dobře.“ A skutečně ulehl, aby duši svou po pěti nedělích Bohu odevzdal. Bolesti jeho byly hrozné a často vynutily mu bezděčný výkřik: „Oh! můj Bože, jaká to muka!“ Přece však sladký úsměv pohrával ustavičně na jeho rtech. Byl vzorem odevzdanosti do vůle Boží a tklivé trpělivosti, vše bez odmluvy konaje, co lékař a opatrovníci jemu nařizovali.

Na počátku ledna (1852) nemoc povážlivý brala obrat; bratr nemocného Dr. Libermann, jakmile o tom zvěděl, ihned přikvapil ze Strassburku. — O posledních dnech svatého muže toho zachoval nám zprávy superior kláštera od P. Libermannna založeného, jenž takto vyličuje poslední jeho okamžiky svým spolubratřím:

„Ach!“ píše, „kdybyste viděli, jak dobrý otec náš jest klidný a oddán do vůle Boží. Ptal jsem se ho, co mám jeho jménem oznámiti vám, bratři draží. „Řekněte jim, odpověděl, aby se jen modlili k dobrému P. Bohu; aby vši svou naději v Něho složili; aby podrobili se svaté vůli jeho ve všem,

že na ně nezapomenu, že na ně nezapomenu nikdy“.

„Po chvíli, píše dále, tázal jsem se ho u přítomnosti P. Lannurieu, jak mu je. „Trpím velice,“ odpovéděl. — Zajisté obětujete bolesti své Bohu za syny své — neníliž pravda? — Ano, dobrému Bohu — za vás . . . za všechny . . . za všechny vás. — A také za Guineu? dodal jsem. — Oh, také za Guineu, za Guineu . . . a zvláště Dakar . . . Monsignor Kobès . . ., nešťastná Guinea! . . . nešťastná Guinea! . . . opakoval čtyři až pětkrát.

P. Lannurieu řekl po chvíli: „A také za nás, otče, abychom byli dobrými řeholníky? „Ano . . . ano . . . dobrými řeholníky . . . dobrými řeholníky.“ — Tázal jsem se, co by nám doporučil, bychom se stali dobrými řeholníky? Na slova ta chvíli se zamyslel, a potom s velkým úsilím pravil: „Jen horlivými buďte, horlivými, vždy horliví . . . a nade vše láska . . . láska . . . láska nade všechno . . . láska v Kristu Ježíši . . . láska pro Ježíše . . . láska jménem Ježíše Krista . . . horlivost . . . láska . . . spojení v Ježíši Kristu.“

V devět hodin večer 31. ledna, když seminaristé ulehli, shromáždili se všichni údové kongregace v jeho pokoji. P. Le Wavasseur mu oznamuje, že všichni synové kolem něho stojí a přejí si vyslechnouti poslední jeho napomenutí. Nemocný pomalu se probíral, otevírá oči, ohlíží se kolem, a mluví ovšem s velikou námahou: „Vidím vás naposled, . . . naposled . . . jsem šťasten, že vás vidím.“ Po malé pomlce pokračuje hlasem sotva slyšitelným:

„Oběťte se pro Ježíše . . . pro Ježíše samého . . . s Ježíšem . . . s Ježíšem samým . . . Oběťte se s Marií . . . s Marií . . . Bůh je všechno, člověk není nic. Duch oběti . . . horlivost pro slávu Boží . . . spása duší. — Opakoval ještě několikrát poslední slova, přidávaje k nim něco o lásce. Upadáje do mdlob pravil: „Již nemohu.“ Vyzývá jej, aby vyslovil jména svatá Ježíš, Maria, Josef, a hned je opakoval — a s námahou opakoval je několikrát, až dále nemohl. Na to, sebrav síly své požehnal nás několikrát.“ —

První den v únoru dostavily se známky blížícího se zápasu smrtelného. Oči jeho shasínaly; jen s velkou obtíží vyslovoval jména svatá a vzdech kalvarský: „Bože můj! Bože můj!“

Večer shromáždili se seminaristé a přátelé umírajícího ve chrámu Páně Panny Marie vítězně. Byla právě neděle a schůze arcibratrstva, k němuž farář Desgenettes promluvil takto: „Drazí přátelé, radost dnešní naší krásné slavnosti jest pro mě s bolestí smíšena. Drahý můj přítel, světec, po tři dny již se smrtí zápasí: jest to důstojný pan Pater Libermann. Dobrý Bůh nechává jej trpěti za hříchy světa. Život jeho celý byl samým utrpením. Z daleka přivedl jej Pán, aby stal se obětí smíření; vyprostil jej ze židovstva způsobem podivným, aby učinil jej zakladatelem a prvním představeným společnosti zvané Sv. Ducha a Nejčistšího Srdce P. Marie, již tak miloval po celý život svůj. On zvolil si toto jméno, poněvadž byl rovněž údem

arbitrářství a ujeti se chtěl duší nejvíce opuštěných. A již tři dny kolísá mezi životem a smrtí.

Lékaři sami nemohou pochopiti, kterak takovým mukám dovede vzdorovati. Ačkoli zdá se, že pozbyl již smyslů, duch jeho přece oživen city víry živé a zbožnosti, duch jeho stále spojen s Bohem tak jako duše světců. Dobrý Bůh snad prodlužuje smrtelný jeho zápas, aby vyslyšel modlitby naše. Neosmělíme se prositi za jeho uzdravení, vždyť nechceme jej zbaviti odměny věčné, jež jej již očekává. Vzávejme však proň Boží milosrdenství, poněvadž i největší světci ubozí přec tvorové jsou před Bohem, smilování Božího pro chyby své jsouce potřebni. Modleme se za něho, za šťastnou hodinu jeho smrti a on modliti se bude za nás v nebesích. Bratři drazí, opakuji, ztrácím v něm přítele a vzor dokonalý.“

Nastalo jitro a po třech dnech zápasu života i smrti odhalilo se tajemství dlouhého toho umírání, jež obdivem plnilo všechny. Po třech dnech kalvarských následovala radostná slavnost Očišťování P. Marie či Obětování Páně.

Očitý svědek vypravuje dále: „Po třetí hodině odpolední milovaný otec náš nevěděl takofka o sobě, a zdálo se, že nevidí a neslyší ničeho. Pojednou se probudí, otevře oči, dívá se kolem a zdá se, že poznává, nač se dívá. Ukážeme mu kříž, pohlíží naň pobledem, v němž bolest i radost smísená. Předříkávají mu slova svatá: „Ježíš, Maria, Josef — Pane, v ruce tvé poroučím ducha svého,“ a podobné. Zdá se, že rozumí. Při každém slově ožívuje

se jeho zrak; hned vzhledá na kříž, hned k nebi vzhlíží s vroucností.

Však když jsem mu ukázal obraz P. Marie s Ježíškem v náručí, pojednou oči jeho zazářily, obličej utrpením a blížící se smrtí strhaný nabyl výrazu něžného a lásky plného a zdál se jako čímsi ozářený. A zdálo se, jakoby naslouchal něčemu a slyšel rajskou hudbu, jež jej uchvacovala a vábila. Pokoušel se hlavu pozvednouti a několikrát pohnul rukou, jakoby chtěl obraz uchopit a na prsa přitisknout. Ach! Jak byl krásný v tom okamžiku! Zdálo se, jakoby se doň život vracel, život nový . . .

Dech už dochází, shasíná. Za pět až šest minut vše bude skončeno. Dobrý otec náš bude v nebesích; Panna blahoslavená povede jej tam, jako dnešního dne zavedla Syna svého do chrámu. V kapli počínají Magnificat . . . Již ho nebude, až ukončí.“

Zemřel smrtí lícbeznou před očima Páně 2. února 1852, když právě učeníci jeho konajíce nešpory zpívali hlasem až do jizby umírajícího slyšitelným: „Et exaltavit humiles — a povýšil pokorné.“

XIII.

Pověst o svatosti Libermannově.

Bůh povýšil pokoru sluby svého. Slavně a vítězně, jak tušiti lze, vstupovala duše jeho na nebe, zatím co synové jeho na zemi pěli chvalozpěv Královny andělů a svatých. — Povýšení jeho odpovídalo jeho poníženosti. On sám o sobě říkal, žeť člověkem neužitečným, a že mají jej vyhnati

z kongregace. Ubožáci a děti byly jeho radostí, jeho potěšením. Svatá jeho horlivost nutkala jej přispět právě těm nejbídnějším a nejopuštěnějším. A proto právě povýšil jej Bůh a lze se nadíti, že jednou splní se předpověď jistého knížete církevního: „že jeho jméno, jako jméno světce zaskvěje v záři čím dál jasnější.“

Nad smrtí jeho truchlila církev, truchlil i stát francouzský, jemůž v osadách P. Libermann velmi byl nápomocen. „Ztrátu jeho,“ tak píše ministr kultu a vyučování, „těžce nese vláda, jež vždy vysoce cenila služby, které důstojný váš představený v zámořských osadách náboženství prokázal.“ — Ministr námořnictví píše: „Za štěstí si pokládám, že dopřáno mi bylo poznati Vašeho P. Libermann. Vždy vzpomínati budu, že poctil mě laskavostí svou světec, dokud žil na zemi, a doufám, že na mě nezapomene v životě lepším.“

Však dílo ctihodného sluby Božího smrtí jeho nezahynulo. Ruka mocná, neviditelná řídila je dále a sluha Páně přimluvou svou u Boha vléval sílu a dodával ducha obětovného synům svým. Nové missie brzy po sobě založeny na Zanzibaru v Indiích, na ostrovech Martinique a San Domingo, v Cayumes a ve Státech Spojených.

Ovšem že těžké zkoušky bylo missionářům stále snášeti. Každého léta nové oběti vyžadoval si úpal horkého pásma; vždy však znova opouštějí rodnou zemi noví dělníci, aby ztrátu nahradili. Ti pak, kteří z poslušnosti v Evropě bydlí, týmž duchem horlivosti a sebezapření jsou nadšeni. Ve

Francii, Německu, v Irsku i Portugalsku věnují se pracím různým, jak kde Pánem jim uloženo. V Římě od roku 1753. řídí seminář, za přispění Pia IX. založený; zvláště však nabízejí služeb svých třídám nižším, ubožákům, sirotkům a mladíkům, od útlého mládí již pokaženým, před nimiž společnost lidská hledí se uchránit.

Než ctihodný sluha Boží nechrání modlitbou a přímlovou svoji jen svých synů, on ujímá se každého, kdo naň se obrátí. Tak píše řeholník ctihodného jednoho řádu v listě, jenž po smrti jeho nalezen:

„Vzpomínky na drabého přítele, jehož ctím a vzývám tajně v duši své, jako jednoho z největších služebníků Boha a P. Marie.

Několik dní po započetí noviciátu ztratil jsem škapulír a opomněl jsem nový si opatřit. V noci na to, zda ve snu či v bdění, takové nečisté myšlenky ve mně povstaly, že dosud v životě jsem jich neměl. Odporoval jsem; však poněvadž jsem se nemodlil, pokušení se vzmáhalo. V tom zjevil se mi Pater Libermann oděný světlobílou rochetou s širokými rukávy, jak se nosí u sv. Sulpicia, zář nebeská plála v jeho obličejí a v ruku nesl škapulír, který jakoby mně ukazoval. Pohled na škapulír okamžitě pokušení zapudil. V témž okamžiku vidím za P. Libermannem mnoho jiných seminaristů od sv. Sulpicia, jež jsem neznal, kteří však rovněž andělskou čistotou zářili. Oděni byli taktéž rochetami a vítězně v ruku drželi škapulíře. Seřadili se kolem P. Libermannu.

Když jsem si je dobře prohlédl, pokročili ku předu — a pojednou všichni zmizeli. První má myšlenka ráno ovšem byla opatřiti si škapulír a od té doby již jsem jej neodložil.“

Stůžž zde několik zaručených zpráv o mocnosti přímluvy sluhu Božího:

Poprál ctihodného otce objednali si rodičové P. Le Wavasseura, bydlící na Bourboně. Otec stížen byl prudkými bolestmi v žaludku. Když jednoho dne staly se až nesnesitelné, položil poprál na prsa svá pravě: „O vy, jenž jste přítelem byl syna mého, vymožte u Boha, aby mě bolesti těchto zbavil.“ — Modlitba jeho nebyla oslyšena, bolesti pominuly a více od té doby se nedostavily.

Spolubratr kongregace Sv. Ducha a P. Marie měl sestru nemocnou asi 7letou. Voláni k ní byli se všech stran lékaři, však marná námaha. Konečně doporučili jí, aby se již do osudu svého oddala, žeť pomoci není. V době té prosila bratra, aby jí poslal svou fotografii. Ten však místo ní poslal podobiznu P. Libermanna, řka, že jí bude užitečnější nežli jeho. Důvěra zakotvila se v srdci dívčině. Započali doma devítidenní pobožnost. Na počátku osmého dne tázala se jí matka, myslí-li na ctihodného sluhu Božího. Ona odpověděla, že ano a položila si podobiznu jeho na prsa. Chvíli na to vykřikla: „Matko já jsem uzdravena.“ A vskutku tomu tak bylo, a od té doby byla pevného zdraví.

Jiný případ doložen svědectvím lékaře, zpo-
vědníka, mnohými svědky a nemocnou samou.

Sestra L . . . po dva roky trpěla bolestmi na prsou, a nevycházela již ani z nemocnice, aniž mohla duchovních cvičení řádu se účastniti. V roku 1870. dostavil se k tomu prudký neduh krční, jež lékař za nevyléčitelný prohlásil. Nemocná pro slabost nemohla být operována, a poněvadž nemohla ničeho pozřít, byla obava, že musí zemřít hladem. Hlasu pozbyla úplně. V ubohém tom postavení ocitla se 19. dubna. Kdykoli ji lékař spatřil, byl zarmoucen a dojat nad nemocnou, ježto nemohl jí nijak pomoci. Když tedy nepomáhalo umění lékařské, vzato útočiště k Bohu a vzývána rodička Boží Maria. Po devět dní vzývána P. Maria, aby, jest-li to vůle Božského Syna jejího, vymohla na Bohu uzdravení nemocné. Sv. Panna ráčila vyslyšet společné prosby vyprosivši nemocné milosti duchovní — a sice trpělivost a odevzdání do vůle Boží. Zatím nemoc byla čím dál hrozivější. Několik dní po pobožnosti kdos navrhl ještě jednu, a sice k P. Libermannovi, o jehož prohlášení za blahoslaveného v Paříži počínalo se jednati. Sestry započaly opět pobožnost, a ostatkem jedním po služebníku Božím dotknuto šíje nemocné sestry. Nicméně okamžik smrti zdál se přibližovati, i pomýšleno na svátosti umírajících. Nemocná však pevně doufajíc ve své uzdravení prosila kněze, aby ještě maličko posečkal. Devátý den konal se pohřeb jeptišky jiné, a kněz započal již s obřady, když rychle volán byl k nemocné prý umírající. Zaopatřil ji, přesvědčen, jak sám pravil, že již umírá. Nastal druhý den. Mezi druhou a třetí hodinou, když

sestry konaly v kapli nešpory, umírající zakřikla; dozorkyně v nemocnici vyběhne za ní celá zděšená a nalezá ji, ona sedí na lůžku a volá: „Jsem zdráva.“ A pojednou povstane z lože beze vší pomoci, obléká se, žádajíc jisti a píti. Když jí podáno, napila se a najedla a sestoupila do kaple k sestrám, jež udiveny pozorovaly, jak stojíc pevně zpívá s nimi Magnificat. O 5. hodině zasedla se sestrami ke stolu a požívala z jídel všech, ač dvacet tři dny před tím ani kapky vody požíti nemohla.

„Téhož dne večer, praví lékař, zavolán jsem byl, abych zjistil uspokojivý stav sestry L . . ., o níž den před tím jsem soudil, že umírá.“

Od té doby zdraví sestřino bylo stálé.

Poslyšme, co vypravuje nemocná sestra sama o svém uzdravení: „Asi k desáté hodině navštívila mě velebná matka představená a vyzvala mě, bych obětovala Bohu život svůj. Přikývla jsem. K jedné hodině úplně vysílena jako bez sebe spočívala jsem na loži. Pojednou, jako ve snu octla jsem se u nohou bývalého svého zpovědníka, trappisty. „Nejste těžce nemocna?“ pravil, „trpíte zajisté mnoho?“ To právě zahleděl se na relikvii ctihodného sluhy Božího, kterou jsem v ruce svírala. „Poklekněte!“ dodal na to, „už přichází.“ A v tom P. Libermann přistoupil ke mě celý ozářen, takže záře jeho i mě obklíčila. Nezapomenu nikdy tváře jeho usměvavé a slavnostní. Položil mi na hlavu tři prsty, šinul jimi na prsa, a zdá se, že dotkl se i srdce a celé části nemocné. V okamžiku tom pocítila jsem nevýslovné bolesti, jež vynutily ze mě výkřik: „Ach,

„jak mě mučíte!“ Sestra (dozorkyně nemocnice) přiblížila se k mému loži a tázala se, kdo mě křivdí. Odpověděla jsem: „Velebný otec mě uzdravil.“ Od onoho okamžiku necítila jsem žádných bolestí, a započala jsem opět a to hned dle řehole žít.“

Omezili jsme se na tyto příběhy. Jsouť zajisté odpovědí na ona prorocká slova sv. Otce: „Bude jednou světce.“



Jindřich Edvard kardinál Manning.

Podává

František Janovský.





i.

Anglikánem.

Jindřich Edvard kardinál Manning, arcibiskup vestminsterský (londýnský) narodil se 15. července 1808 v Totteridge poblíž Londýna z rodičův anglikánských. Vybyv si latinské školy v Harrově, odešel na universitu oxfordskou. Studoval výtečně. Po té věnoval se státní službě. Roku 1831. vidíme ho v ministerstvu osad; však brzy zavedla ho prozřetelnost božská na jinou cestu. O vánocích 1832 posvěcen jest anglikánským knězem a roku 1833. stal se farářem v Lavingtoně. Týž rok dne 7. listopadu vstoupil do stavu manželského se slečnou Karlou Sargentovou, dámou velevzdělanou a dobrotivou; brzy však — za 4 leta — ovdověl.

Působnost faráře Manninga byla velika a znamenita, tak znamenita, že už roku 1840. zvolen od

chichesterského biskupa Dra. Shuttlewortha arcijáhmem,*) roku pak 1844. svěřen mu nad to i úřad universitního kazatele v Oxfordě.

Jakou cestou bral se tenkrát tento vele duch, vysvítá z jedné jeho řeči: „Kdo chceš pravdy dospěti, kráčeť především světlem přítomnosti Boží. Veškeren pochod našeho rozumu, všechny zákony dialektiky a filosofie jsou podřízeny této první filosofii: poznání Boha. Toť základ všech škol, jež církev zřídila; víra jest jejich ústavou, víra jejich živlem. Jaký to rozdíl mezi moudrostí světa a moudrostí církve! Získávají si vědomosti pokorou, postem, almužnou, láskou k bližnímu, denní modlitbou, zbožným přijímáním — toť se vidí světu pošetilostí a rozčilováním. A přece není nic tak jisto, než že největší učitelé lidstva na kolenou a u stupňův oltáře pravdě více se naučili nežli z knih a ve školách, a že hluboký ostrovtip, neodolatelná bystrost, vznešený názor, důkladné rozlišování, soudná jemnost a ráznost byly právě charakterními známkami mužů, kteří u svatém smysle toužili po pravdě a na všechny věci hleděli ve světle Božím.“

Duši Manningově, která tak dychtivě prahla po pravdě, která tak vroucně milovala pravdu, nemohla tajna zůstatí pravda naší svaté římsko-katolické církve; čisté, svaté duši Manningově nemohla postačiti církev anglikánská, od Říma v XVI. století od-

*) Důstojnost arcijáhenská jest v Anglii nejvyšší důstojností vedle biskupské; arcijáhen jest náměstkem a zastupcem biskupovým.

tržená, mnohými bludy stížená, světskou rukou řízená; čistá, svatá duše Manningova užasla a zhrozila se, když po dlouhém čekání a jednání dne 8. března 1850 tajná rada královská prohlásila, že anglikánský kazatel Gorham, který byl upřel svátost křtu, může a smí nerušeně i nadále zastávat úřad farářský v Bramfordspeku.

Proti tomuto broznému zhanobení víry podal Manning a s ním několik jiných ctihodných mužů slavný protest. Však i anglikáni protestovali, obražovali se proti znovuzřízení katolické hierarchie v Anglii, jež provedl sv. Otec slavné paměti Pius IX. dne 29. září 1850. Schůze duchovenstva jednotlivých diecesí a brojení na nich proti úmyslům Pia IX. byly přečastým zjevem; také kněžstvo diecese chichesterské žádalo svého arcijáhna Manninga, aby podobnou schůzi zařídil; svolil sice, ač duše jeho jinými city byla naplněna, jak uvidíme.

Před schůzí zašel si Manning v Chichesteru k biskupu Gilbertovi a pravil: „Milosti! rád bych s vámi promluvil, nežli zahájím rokování duchovenstva mého arcidiakonátu. Věztež, Mylorde, že názory mé velice se liší od názorů našeho duchovenstva, od názorů, jež v dnešním shromáždění budou proneseny. Mátě tam býti slavně proslovena víra, že královská koruna jest nejvyšším rozhodčím ve věcech církevních; to však není má víra. Ve shromáždění tom má býti učiněno ohrazení proti svrchovanosti papežově; já však uznávám římského papeže hlavou veškeré církve.“

Biskup prosil snažně milého arcijáhna, aby svých názorů ve schůzi nezjevoval; Manning to sice slíbil, ale dodal: „Mylorde, dnes úřaduji naposled jako arcijáhen; zříkámť se úřadu toho a vracím jej do rukou vašich.“

Marně se zdráhal biskup.

Složiv nejen arcijáhenství, ale i druhé úřady své žil Manning u své sestry v Londýně, pilně rozjímaje a zbožně se modle. Anglikánem už nebyl; už blízko bylo spočinutí jeho v náručí svaté církve naší. —

Jednou v neděli procházeje se s přítelem Gladstonem, slavným státníkem, vešel s ním do kaple, kdež právě kázal slovuťný kazatel Tomáš Harper; *) ukončil kázání řadou důtklivých napomenutí z Písma svatého, aby křesťan věrně následoval Pána Ježíše.

„Co říkáte tomu vyzvání? Dotklo se vás?“ ptal se Manning přítele.

„Mne se netýká,“ odvětil Gladstone.

„Mne však ano,“ pravil Manning, „a zachovám se podle něho, a to brzy.“ Co těmi slovy mínil, ukázal dne 6. dubna 1851, kdy společně se svým přítelem, slovuťným advokátem Hopem vrátil se do lůna církve katolické v klášteře Otců Jesuitů v Londýně; přijal je P. Brownbill.

Světové noviny londýnské „Times“ psaly: „Nejkrásnější ozdoba anglikánského duchovenstva, Manning, opustil církev, v níž se byl narodil. Ne-

*) Tomáš Harper stal se časem Jesuitou a byl ozdobou velezasloužilého řádu Tovaryšstva Ježíšova.

učinil toho zajisté ze ctižádosti; nebylať by ho minula ani u anglikánů důstojnost biskupská. Ne- učinil toho, snad že by byla pýcha uražena; tét on nezná, a nikdy od nikoho nebylo mu příkoří učiněno. Vedlo ho nejčistší přesvědčení, kteréž nezná nižádného pozemského prospěchu.“

Čistotě úmyslu a velikosti oběti byla však v duši Manningově úměrna též bloubka klidu a pokoje, jakož i svatá bohonadšenost.

II.

Katolickým knězem.

Konvertita Manning, slovný bohoslovec, věhlasný kazatel, upřímný milovník lidu, mohl zajisté jen v k n ě ž s k é m s t a v ě naléztí přiměřené pole své další činnosti. Kardinál Wiseman znaje a posuzuje lépe než kdo jiný obrácení Manningovo, přijal jej s láskou otcovskou. Dne 13. dubna 1851 udělil mu svátost biřmování, 29. dubna postřížiny, 30. dubna nižší svěcení, 25. května posvětil jej podjáhmem, 8. června jáhnmem a 15. června k n ě z e m. Nemenší lásku chovali k našemu novosvěcenci Otcové Tovaryšstva Ježíšova; ve svém kostele propůjčili mu zpovědnici, kdež brzy počal blahodárně působiti.

Meškaje potom častěji v Římě na vyšší kněžské akademii, stal se Manning miláčkem svatého Otce Pia IX.; z jeho rozkazu jmenován jest od propagandy doktorem bohosloví — 25. ledna r. 1855

Tenkrát založil velezasloužilou kongregaci obětovanců sv. Karla Borromejského, spolek to kněží, jehož účelem vlastní posvěcení, důkladné, pilné studium vědy bohoslovné, jakožto nezbytné podmínky požehnané správy duchovní. Svatá Stolica římská kongregaci schválila a potvrdila; Manning byl prvním představeným „Obětovanců“; působnost jejich v Londýně byla známa; pracovaliť neunavně v kostelích i ve školách.

Kde jaká větší slavnost církevní konána, kázal Manning, krásně a uchvatně, jako kdysi sv. Jan Zlatoústý; kázal v Londýně i v Římě. Řím si vůbec zamiloval z té duše, ježto jest středem světa křesťanského, sídlem náměstka Kristova. Proto velikou bolestí sevřeno útlé srdce jeho, když v letech šedesátých sardinský král a s ním i císař Napoleon III. nelidsky útočili na posvátnou osobu papežovu i na poctivý majetek její. Z té doby pochodí Manningův spis „Světské panství náměstka Ježíše Krista“, jakož i veřejný list tajemnému radovi Cardwellovi ze dne 10. května 1864, v němž ostře kárá jednání koruny anglické a předních hodnostářů, kteří se otrocky ukláněli pověstnému Garibaldi, když navštívil Londýn.

Veliké zásluhy získal si Manning svými literárními pracemi, jež uveřejňovala katolická akademie anglická, řízená kardinálem Wisemanem, potom však Manningem samým; však i různé časopisy a noviny neměly nad články a dopisy Manningovy, zejména dublínský list „Review“.

Neunavná a požehnaná činnost Manningova potěšovala zajisté každého věrného katolika, ale nade všecky vážil si jí a uznával ji povděčně londýnský kardinál Wiseman; i propůjčil mu roku 1857. proboštví u své katedrály, svatý pak Otec Pius IX. jmenoval jej apoštolským prototárem, čímž nabyl Manning i prelátské důstojnosti.

Roku 1865. meškal v Římě. Zatím se v Londýně na smrt roznemohl kardinál Wiseman. Telegrafováno do Říma pro Manninga. Přichvátal Donesl umírajícímu kardinálovi apoštolské požehnání od svatého Otce. Když pak slovatný kníže církevní dokonal, promluvil nad ním Manning úchvatnou pohřební řeč, jaké nikdo jaktěživ nebyl slyšel.

Nástupcem Wisemanovým stal se Manning. Nadšeně a s radostí nevýslovnou uvítáno ono rozhodnutí Pia IX. Dne 8. června 1865 posvěcen jest v Marianském chrámu Páně biskupem, u přítomnosti všeho episkopátu anglického, šlechty a vyslanců katolických mocností na dvoře anglickém. Týž rok 29. září ozdobil jej svatý Otec arcibiskupským palliem.

III.

Arcibiskupem.

Přední snahou arcibiskupa Manninga bylo, míti s dostatek dobrého, vzdělaného kněžstva, jakož i samostatné katolické školy národní; obojí snaha korunována zdárným výsledkem.

Když Monsignore Hedley konal nad zvěčnělým už hrdinou naším pohřební řeč, pravil o duchovenstvu jeho:

„Své kněžstvo miloval láskou nejvroucnější. Onot dosvědčí nám trojí věc: Předně, že není v Evropě kléru, jenž by po 26 let slýchal důstojnějších, jímavějších, úchvatnějších slov otcovského naučení. Druhé, že není kněze, jenž by navštívil našeho kardinála, nebyl shledal v něm laskavého otce a přítele. Konečně, že až do poslední chvíle trvaly jeho osobní, bezprostřední pomoc, jeho vísitace a návštěvy, jeho výtečné řeči a kázání. Právem říkával zvěčnělý, že vzdělání zbožné a obětavé kněze jest jeho nejvroucnějším přáním“

Když usedl na stolci arcibiskupském, měl Manning ve své arcidiecési 210 kněží; časem se mu podařilo míti 350 dělníků na vinici Páně. Zdárným se osvědčil seminář kněžský, jež založil u Sv. Tomáše v Londýně. O obětavosti a sebezapření svého kněžstva sám vydal toto krásné svědectví:

„Život jejich jest pln obětí. Bydle v domě najatém nemá kněz náš ani polí, aniž jakého bezpečného důchodu; pojídá chléb, jež mu po příkladě dob apoštolských poskytne věřící lid první den v témdni; z almužny té dostane se i oltáři, chudině a dítkám jejím. Dvojnásobná to chudoba, plna nouze, avšak zároveň, snášena-li z lásky k božskému Mistru a po příkladě jeho, plna milosti a pramen posvěcení. Neznám kajícího roucha, jež by bolestněji tělo svíralo, než život duchovního

správce; život ten však hojně přináší požehnání, ač žije-li se pro Krista; nájemník ho ovšem nese, aniž ten, kdo hledá klidu a pohodlí.“

Co se týče obecných, národních škol, měl náš arcibiskup tento program: „Každé křesťanské dítě má právo po křesťansku býti vyučováno, a každé katolické dítě má právo po katolicku býti vyučováno i vychovááno.“ Veliké boje bylo mu v té věci podstoupiti; bývaly katolické dívky, zejména chudé, nuceny choditi do anglikánských škol, učiti se anglikánskému, kacířskému katechismu, obcovati anglikánským službám Božím. Konečně nadešlo vítězství. Stavěny katolické školy, ovšem z milodarův obětavých katolíků. Založen i vzdělávací ústav pro katolické učitele. Brzy počet katolických žákův a žákyň zdvojnásobněn.

* * *

Ač vznešený úřad arcibiskupský zaměstnával Manninga vši měrou, nepřestával býti velečinným, slovným spisovatelem. Právě dopisoval své znamenité dílo „Časné poslání Ducha svatého“, když zvěděl, že jest od svatého Otce jmenován arcibiskupem westminsterským. Doličuje v díle onom způsobem mistrným poměr Ducha sv. k Bohu Otci a Synu, promlouvá o působnosti jeho v církvi a skrze církev, dokazuje neomylnost římského papeže ve věcech víry a mravů

Neméně znamenitý jest Manningův spis „Anglie a křesťanství“. Osvědčuje v něm, jak drahá jest mu otčina, avšak dražší mu vlast

nebeská a církev, kteráž jest cestou do nebe. Lituje, že se vlast jeho v XVI. století odtrhla od Říma, líčí smutný postup kacířstva anglického, projevuje radost, že v nejnovější době mnozí prociťli z temnosti bludu a vrátili se k pravé matce, církvi římsko-katolické. Měl zajisté i sebe sama na mysli, když napsal v dile tom tato slova: „Mnozí mužové náhle a v plnosti světla přivedeni jsou pravdou nezměnitelnou k ideji neporušitelné jednoty a ustavičné neomylnosti jedné pravé církve, čili raději přivedeni jsou k Duchu svatému, jenž jest zřídlem veškeré jednoty a pravdy. Mužové tací přidružili se nyní k téže církvi, od níž předkové jejich právě tak byli odtrženi, jako kdysi Adam odtržen od Boha. Návrat jejich do církve neudál se snad nějakým kázáním, nebo nějakým přímým, schválním úkonem církve; nechodiliť do chrámů katolických, neobcovali s kněžími katolickými; spíše vznášel se nad nimi chystaný onen krok, vznášel se s nebes výšin, přitahován víc a více jejich vážným přemýšlením a zbožnými modlitbami. Buď tomu jak buď, našli cestu k polednímu výsluní, našli cestu k Duchu svatému.“

Však i do svých listů, jež psával čelným osobám, uložil náš arcibiskup vzácné poklady křesťanské moudrosti

Roku 1867. byl Manning v Římě přítomen velkolepým slavnostem na počest tisící osmisté ročnice mučnické smrti svatých knížat apoštolských Petra a Pavla. Podepsal tam s ostatními biskupy — bylo jich přes 500 — adresu, jež

podána svatému Otci Piu IX. a v níž vyjádřena radost světa křesťanského, že se bude brzy konati všeobecný sněm církevní, na kterémž mimo jiné věci má býti projevono, že papež nejvyšší má důstojnost, že jest středem celé církve a nejvyšším učitelem jejím.

Byltě Manning vůbec neohroženým zastancem svatých práv svatého Otce, ukázal to také ve svých slavných kázaních v letech 1866, 1867, 1868.

* * *

Prve než se vydal do Říma na vatikánský sněm, obíral se velmi pilně neomylností papežovou; vydal v té příčině vzácný spis: „Privilej Petrova“, napsal svému duchovenstvu dva pastýřské listy, v nichž mu uvádí přejasně důkazy o neomylnosti náměstka Kristova; i do londýnského listu „Tableta“ podal potřebné objasnění. Pobouřilť chystaný sněm vatikánský myslí mnohých, zvláště anglikánů; brojili proti němu, brojili velice proti Manningovi, jenž se na sněm a užitek z něho vyplynoucí tolik těšil; bojováno s obou stran, jen že se pravdivým vidí podobenství, že odpůrcové Manningovi bojovali starými, rezavými halapartnami, kdežto on čerstvým střelným prachem.

Na svátek neposkvrněného Početí blahoslavené Panny Marie — 8. prosince — 1869 zahájil Pius IX. všeobecný sněm vatikánský. Velehorlivě a výdatně účastnil se Manning veškerého jednání sněmovního; svatý Otec jmenoval jej členem zkušební komise, která se zabývala podanými návrhy

a žádostmi, sněm pak povolal ho i do komise o věroučných záležitostech. Kdykoliv a protikomukoliv bylo Manningovi ve jménu komise oněch vystoupiti, zastal se účinně a zdárně věci, o kterou běželo; znamenitým vývodům a důkazům jeho podlehl odpůrcové. Velice se přičinil slavný náš hrdina, že dne 18. července 1870 slavně odhlasován článek víry o neomylnosti papežově, t. j. že papež, kdykoli ve věcech víry a mravů jako učitel celé církve vystupuje, bývá zvláštním připověděným přispěním Božím uchován od bludu. Toť bylo přesvědčením církve po všecky časy; vždycky a vždycky bylo přísnou povinností věřících, aby se podrobili výpovědím papežovým, které se týkaly víry a kázně a pro celou církev byly prohlášeny. Dobře pravil už sv. Ambrož (ve IV. století): „Kde jest Petr (t. j. papež), tam jest církev“

Toto odvěké přesvědčení světa křesťanského prohlásil pak sněm vatikánský těmito slovy:

„Duch svatý přislíben nástupcům Petrovým nikoliv proto, aby následkem zjevení od něho daného vynášeli nové učení, nýbrž aby s jeho přispěním svatě chovali a věrně vykládali zjevení od apoštolů přijaté nebo-li poklad víry... Tento milostný dar pravdy a nikdy neochabující víry jest tedy udělen od Boha Petrovi a jeho nástupcům na této učitelské stoli, aby svůj vznešený úřad zastávali ku spasení všech, aby celé stádo Kristovo bylo jimi odváděno od otravných lákadel bludu a živeno na pastvinách nauky nebeské, aby konečně

veškera příležitost rozkolu byla vzdána a tak celá církev ve své jednotě zachována, aby spočívala na svém základě a pevně čelila branám pekla . . . Pevně tedy trvající na podání dochovaném z počátků víry křesťanské, učíme ze souhlasu sněmu, ke cti Boha, našeho Spasitele, k povznesení katolického náboženství a ku spáse národů křesťanských, a prohlašujeme za článek víry Bohem zjevený:

Že římský papež, když se své stolice učitelské mluví, to jest, když ve vykonávání svého úřadu jako pastýř a učitel všech křesťanů, ze své nejvyšší apoštolské moci rozhoduje o nauce pro celou církev závazné: následkem božského, ve sv. Petru jemu přislíbeného přispění, jest obdařen onou neomylností, kterouž božský Vykupitel opatřil svou církev u rozhodování o naukách víry a mravů; a že následkem toho taková rozhodnutí římského papeže jsou neproměnnými sama ze sebe, a nikoli teprv po souhlasu církve.“

* * *

Vrátiv se z Říma do Londýna vydal arcibiskup Manning svému duchovenstvu znamenitý pastýřský list, v němž promlouvá o sněmu vatikánském, o neomylnosti, o odpůrcích tohoto článku víry. V srpnu 1873 svolal do Londýna do kolleje sv. Edmunda provinciální synodu (sněm); pojednáno na ní o úloze biskupův a kněží, o seminářích a o zřízení katolické university; připomenuty bludy, jež svatý Otec Pius IX. zavrhl

svým „Syllabem“; připomenuta usnesení sněmu vatikánského. V třetím sezení zasvětili biskupové sebe i své diecése velebnou Modlitbou božskému Srdci Páně a slíbili slavně, že přičiní se ze všech sil o rozšíření úcty Srdce toho i Srdce Panny Marie. —

Nemoha osobně účastniti se slavného posvěcení nového biskupského chrámu v Armagh u Irsku, na něž jej vřele zval tamnější arcibiskup Mac Gettigan, napsal mu Manning dne 31. srpna 1873 znamenitý list, v němž chválí neohroženou stálost a věrnost u víře, jakouž po všecky věky slynní Irčané; vyznává s chválou velikou, že nezná země, jež by měla tolik pravého křesťanství, jež by tak čistě a neporušeně byla si zachovala víru apoštolskou, jako Irsko.

Jakož na provinciální synodě v Londýně bylo usneseno, zřízena už roku 1874 katolická universita v Kensingtoně (v jižní čtvrti londýnské); bohužel trvala jen krátce. I zřízení náhradou filosofický běh ve Stonghurstě, jenž zdárně prospívá péči Tovaryšstva Ježíšova.

Když se v Německu rozzuřil tak zvaný kulturní boj, boj proti církvi katolické, podali radou Manningovou biskupové angličtí soustrastný list kolínskému arcibiskupu Melchersovi, protestovali též v několika shromážděních, však nejen oni sami, nýbrž i mnozí rázní, neohrožení katolíci angličtí. Kněží z Německa vypuzení našli útočiště u Manninga; ustanovení od něho duchovními správci německé kolonie londýnské. Z té doby pochodí zna-

menité spisy Manningovy o poměru církve ke státu: „Císařství a ultramontanismus“ a „Ultramontanismus a křesťanství.“

Dne 6. září 1873 vybralo se z Anglie velkolepé procesí do Francie, do svatyně božského Srdce Páně v Paray-le-Monialu, kdež byl před 200 lety Pán Ježíš ukázal své srdce blahoslavené Markétě Marii Alacoque. Pouti účastnil se výkvět anglické šlechty: admirál Jermingham nesl anglickou vlajku, Dr. Talbot prapor Srdce Páně. V předvečer konal arcibiskup Manning slavné kázání o nejsvětějším Srdci. Anglikánské, kacírské listy potupně dorážely na tento projev úcty k Pánu Ježíši. I napsal brzy Manning výtečný spis o Srdci Páně; končí těmito slovy: „Kdo chceš nalézt pramen vody života věčného a převelebný věčný trůn, na němž trůní a na věky panuje Pán srdce nejsvětějšího, zajdi si do svatyně, kde tiše před svatostánkem hoří věčné světlo. Poklekni tam a zastři tvář. Tamť Ježíš, tamť nejsvětější Trojice, tamť zjevení míru, nebeský dvůr a říše velebnosti.“

Z téže doby pocházejí i tyto dva spisy: „Čtyři veliká zla naší doby“ a „Čtvero panství Boží.“ V prvním dolíčeno, kterak naše doba zubožena vzpourou rozumu a vůle jednotlivého člověka proti Bohu, vzpourou společnosti lidské proti Bohu a konečně duchem antikristovým. Ubezpečuje slavné kníže církevní, kterak se denně modlí za spásu Anglie, denně obětuje při mši svaté Bohu nejvroucenější modlitbu, aby zasvitlo pravé

světlo všem těm duchům, kterým u zmámenosti hrozí zkáza.

V druhém spise pojednáno o panství Božím vzhledem k rozumu a vůli jednotlivcově, vzhledem ku společnosti lidské, a o božské suverenitě (panství) hlavy církve, z níž plyne i suverenita církve celé.

K těmto spisům druží se sbírky přeslavných kázání, v nichž náš hrdina promlouval jako svatý Jan Zlatoústý; spis „O vnitřném poslání Ducha svatého“, jež jest pokračováním a ukončením spisu „Časné poslání Ducha svatého“, kterýž byl napsal před desíti lety. Vylíčena tu překrásně působnost Ducha svatého v církvi i v duši jednotlivcově; píšeť arcibiskup ze své vlastní zkušenosti, vrácen sám Duchem svatým do lůna pravé církve.

* * *

Ký div, že apoštolská činnost Manningova získala mu důstojnost kardinálskou?

Dne 15. března 1873 jmenoval jej svatý Otec Pius IX. kardinálem. Dne 31. března ujal se kardinál Manning v Římě sobě určeného kostela sv. Řehoře, velepamátné to svatyně pro Angličany; byloť odtud před 1300 lety počato pokřestění Anglie přičiněním sv. Řehoře Velikého.

Ubíraje se jednou sv. Řehoř ještě jako opat kláštera Sv. Ondřeje po římském náměstí, spatřil mezi prodajnými otroky několik sličných mládenců pleti bílé; i ptal se prodavačů, odkud že hoši jsou a jakého nábczenství. Řekli mu, že jsou z ostrova

Britanie, kde všichni obyvatelé mají takovou plet, a jsou pohané. Litoval sv. Řehoř, že tak krásní lidé jsou v porobě knížete temnosti; slyše, že jsou Anglové, pravil: „Kéž by byli andělé, spolutědici andělů!“ slyše, že král jejich sluje Ellu, pravil: „Alleluja nutno zpívati v jeho zemi.“ I koupil sám ony mládence, přijal je do svého kláštera a vyučiv je svatě víře pokřtil je.

Byl by tenkrát sv. Řehoř sám se vypravil do Anglie, byl by se sám stal jejím apoštolem, že však ho obec římská, jakožto drahého miláčka svého, nikterak nechtěla pustiti, spokojil se, že mohl roku 595. jsa již papežem, poslati do Anglie římského opata Augustina, ježž doprovázelo 40 soudruhů.

Nejmocnějším ze sedmi tehdejších panovníků anglických byl Edilbert, král kentský; za manželku byl pojal křesťanku, francou kněžnu Bertu, sám zůstává ještě pohanem. Přízeň tohoto Edilberta získal si brzy sv. Augustin; dovolenost mu usaditi se v královském sídle Canterbury a po vši říši kázati evandélium i křtíti. Bůh žehnal věrověstům, křesťanů valně přibývalo; viděť lid, jak nezištně si vedou sluhové Páně, jak bezúhonně a svatě jsou živi, jakými zázraky doprovázeno jejich kázání. Radost lidu byla velika, když i král Edilbert pokřtěn na hod Boží vánoční roku 597.

Prvním biskupem stal se sv. Augustin; po rozkaze svatého Řehoře Velikého byl se vybral do Francie, kdež přijal svěcení biskupské z rukou biskupa arelatského Ethericha; biskupským sídlem Augustinovým zůstalo město Canterbury. Brzy

vypravil svatý papež nové pomocníky na vinici Páně v Anglii, mnichy, a opata Melitu; přinesli sv. Augustinovi pastýřský list Řehořův, arcibiskupské pallium, opisy Písma svatého, ostatky svatých, jakož i králi Edilbertovi vzácné dary.

Z toho vidno, že ne přímo byl apoštolem Anglie sám sv. Řehoř Veliký! Starobylý chrám tohoto světce určen kardinálu Manningovi titulárním kostelem; jak už zmíněno, zavítal doň a ujal se ho dne 31. března 1875 Anglická kolonie římská skoro všecka byla přítomna. Když vykonány příslušné obřady, promluvil nový kardinál slova velmi srdečná svým milým krajanům. Byl velice dojat. Zmínil, on že první anglický kardinál, jemuž určena tato veleslavná svatyně sv. Řehoře. Děkoval přítomným katolíkům anglickým za lásku a účast, jakouž mu dnes v tak památný den projevují; sliboval, že i on, velepastýř jejich, zůstane jim vždycky, vždycky věrným. Avšak i přítomným anglikánům, a těch bylo daleko více, promluvil slova přelaskavá: „Všichni jste spojeni páskou společné řeči. Ode mnohých z vás dělí mne sice můj úřad, avšak přes to spojen jsem s vámi; neboť jste křesťany říše britské a pochodí tudíž křesťanství vaše od sv. Řehoře; jste jeho duchovními syny. I láska k společné otčině spojuje nás. Doufám, že všechny své dnešní posluchače sbledám v soudný den po pravici dobrého Pastýře.“

Týž den 31. března 1875 vracel se kardinál Manning do Londýna.

IV.

Kardinálem.

Kněžstvo i věrný katolický lid blahopřáli svému významnému velepastýři, projevující mu dětinnou úctu, lásku i vděčnost; zejména důležitě bylo blahopřání kardinálu Manningovi, jež podali katoličtí páni z dolní sněmovny, a vévoda Norfolk. Příčiněním královského prince Waleského uznána velebná církevní důstojnost Manningova i na královském dvoře, ač anglikánském, takže zaznamenán v úřední listině hned po princí, tedy i před anglikánským biskupem londýnským.

Převelebná důstojnost kardinálská rozněcovala apoštolské srdce Manningovo novou a novou horlivostí. Neohroženě zastával se křesťanské školy proti státní škole beznáboženské, jakáž zavedena zákonem z roku 1870.; neohroženě dovolával se státní peněžitě podpory pro soukromé školy katolické; prorockým duchem věstil pohromu, jež vzejde Anglii ze škol, v nichž náboženství jest jen popelkou.

Tímto ustavičným voláním Manningovým způsobeno, že vláda ustavila komisi na prozkoumání záležitostí školských; členem jejím jmenován i kardinál. Ovocem komise byl nový školský zákon ze dne 1. září 1891; katolíci nebyli jim sice uspokojeni, avšak do budoucna kyne jim přece jakás naděje, ač podaří-li se jim volbami dostati do parlamentu různé katolické poslance, kteří ze zákona onoho vytěží, co vytěžiti lze.

Však nejen obecná škola, nýbrž i vyšší školy byly předmětem otcovské péče kardinálovy.

R. 1885. vydal znamenitý pastýřský list „O úloze církve vzhledem k vysokým školám katolickým“; ukazuje v něm, jaké nebezpečí hrozí katolickým studujícím na anglikánských universitách; dokazuje, jak svatou povinností, by si hleděli vzdělání svého na katolických kolejiích ve Stonghurstě a Ushawě, kdyžť mnohým a mnohým úsilím bylo konečně vymoženo výsady, že pak na universitě londýnské mohou na základě svého katolického studia dosáhnouti státně uznaného doktorátu.

Dne 23. listopadu roku 1875. vidíme kardinála Manninga v Oxfordě; kázal tam při posvěcení nového chrámu katolického. Byla to slavnost velkolepá. Z blízka i z daleka přichvátało množství lidu i kněžstva; tak mnohý přítomný kněz katolický býval kdysi členem, učitelem proslulé university oxfordské, jakož i sám Manning studoval na ní a byl i jejím kazatelem; poznavše však věkovitou pravdu církve katolické, vrátili se do ní, jakož byl učinil i dnešní slavnostní kazatel kardinál arcibiskup westminsterský; takovíto blažení konvertité — bývalí professoři oxfordští — byli přítomni onoho dne tito: papežský komoří Patterson, kanovník Northcote, kanovník Talbot, dominikán Trenov a j.

Začav slovy Žalmistovými „Hospodin osvěcení mé“,*) slovy, jež starobylá universita oxfordská v latině byla si zvolila svým heslem — Dominus illuminatio mea — doličoval Manning u svém slav-

*) Ž. 26, 1.

nostním kázání, kterak Bůh jest věčné světlo, kterak v Bohu není temnosti; Bůh jest pramenem všeliké pravdy, přirozené i nadpřirozené; pravá bohověda, pravé vědomosti o pravdách Božích jsou nezbytným základem pravého pokroku, pravé vzdělanosti. Podle vzdálenosti od slunce přibývá či ubývá jasnosti hvězdám; podle vzdálenosti od pravé církve Kristovy přibývá či ubývá poznání Božího lidem; jestiž v církvi Kristově uložen poklad pravdy, její světlo proniká všemi zeměmi. Také universita oxfordská jest dávným ovocem církve svaté, proslulá kdysi vědami bohoslovnými, proslulá výklady Písma svatého, proslulá filosofií Aristotelovou, kterouž byl z Paříže sem přinesl svatý Edmund. Než, jaká bolná změna udála se v XVI. století! Anglie odtrhla se od jednoty církve, odtrhla se od Říma . . . Snad se podaří vroucím modlitbám, že z university oxfordské budou jednou opět zaznívati hlasové pravdy.

* * *

Přední a nejsvětější povinností kardinálův, senátu papežského, jest hájiti práv apoštolské stolice; slavnou přísahou přijímají tuto povinnost, a červcové, purpurové roucho, jímž se odívají, připomíná jim ustavičně, kterak mají býti hotovi i krev svou vyliti za církve Boží, za římského papeže. Z té duše byl si této velebné pravdy povědom kardinál Manning a zastával se ze všech sil náměstka Kristova. Roku 1877. vydal spis „Pravé dějiny vatikánského sněmu“; zajisté že pravé;

byltě svědkem jeho a účastníkem znamenitým; dobře praví na konec: „Po roce 1563. nazvána církev katolická tridentskou, že toho roku ukončen sněm tridentský. Ovšem jest tridentská v témž smysle, jako po roce 325., kdy konán sněm nicejský, měla nicejský ráz, a jakož po roce 1870. může býti zvána vatikánskou. Každý všeobecný sněm vtiskuje církvi znamení, pečeť; všecky pak ty pečeti jsou jasny a souladny, a nikterak neruší se navzájem.“

Roku 1872. vyložil Bismarck své rozumy o příští volbě papežské; hříšná smělost jeho způsobila protest všeho episkopátu německého; však i kardinál Manning povzněl r. 1875. hlasu svého, a to ve jménu všech biskupů anglických; poslal arcibiskupu kolínskému Melchersovi děkoslovný list za onen protest proti Bismarckovi, slíbil, že pastýřský list episkopátu německého bude do angličiny přeložen a při slavných službách Božích po celé Anglii lidu věřícímu s kazatelen čten.

* * *

Jiné znamenité dílo Manningovo z této doby jest „Neodvislost svaté Stolice“. Vímeť, co se událo roku 1870.; oloupen svatý Otec o poslední zbytek papežského státu, oloupen o Řím. — Dobře psal v brněnském „Hlasu“ Fr. Lovčák roku 1895., kdy slavila italská vláda pětadvacátou památku sjednocení (?) Italie, že měli raději říci: památku oloupení papežského Stolce o dědictví svatého Petra. Dobře podotýká

zmíněný spisovatel: „Bylo to divné jubileum! Panovníci evropští či vlastně jejich všemohoucí kancléři starají se sice velmi pilně, aby nějaký ten stát středoafriický, japonský, nebo někde na Kamčatce ležící ani o čtvereční píď nezvětšil svého území; ale Stolci papežskému urvati násilně celá území, veškeru světské panství, jež mu po staletí právem patřilo, toť nepobouřilo jejich jemného citu!“

Počátek světské moci papežovy jest prastarý. Dle slov Pia IX. dostalo se církvi katolické nezávislého světského sídla a moci nevyzpytatelným řízením Božím, bez násilí a bezpráví, beze lti a podvodu, ani náhodou, ani panovačností; proto zajisté, aby měl římský papež hmotný poklad a zajištění své duchovní vlády světové.

Již za pohanských císařů vládla církev majetkem ne malým, ač jí římský stát neuznával a zákony nechránil, nýbrž krutě pronásledoval; za těchto pronásledování olupována církev o svůj poctivý majetek, jako mučeníci olupováni o život.

Teprv když císař Konstantin Veliký zvítězil nad uchvatitelem říše Maxenciem, vydal na poděkování Bohu roku 313. přepamátný edikt milánský, jímž křesťanům dána všecka svoboda a Stolci papežskému potvrzen i světský majetek v Římě a kolem Říma, jež dobročinní křesťané byli odkázali hlavě křesťanstva; ba sám Konstantin daroval papeži některé pozemky.

Když císařové římsští přesídlili do Byzance (Cařihradu), připadla starost o město a

lid papežům; u nich hledali Římané ochrany proti nepřátelům, ba i proti ústrkům vlastní vlády císařské; u nich dovolávali se chleba v dobách bídy a hladu; a papežové pomáhali.

Ký div, že se takto samoděk uvolňovala páska, jež pojila Itálii s císařskou vládou v Byzanci? Ký div, že klesala v Římě císařská moc nepřítomných císařův a vzmáhala se moc přítomných papežův?

Kdo se zastával Říma, když se naň valily surové hordy za stěhování národů? Papežové! V V. století ochránil Říma proti hunskému králi Attilovi papež svatý Lev Veliký, jakož i proti vandalskému králi Genserichovi; v VI. století svatý Řehoř Veliký proti longobardskému králi Agilulfovi; v VIII. století papež Zachariáš proti Rachisovi, taktéž longobardskému králi, ba přiměl ho, že vstoupil do kláštera, aby životem řeholnickým odkál své nepravosti.

Nástupce však Rachisův Aistulf pohrdal vážnými slovy a výstrahami papeže Štěpána II.; divokým válčením chtěl si podmaniti celou Itálii; i podnikl nepřátelské tažení proti Římu.

Marně dovolával se Štěpán II. pomoci byzantského císaře Lva IV.; nevěda si jiné rady, vydal se do Francie ke králi Pipinovi vyprosit si ochrany proti barbarským nepřátelům; s velikou úctou a slávou jest uvítán a vyslyšen. Pipin vypravil se dvakrát s mocí válečnou proti Aistulfovi, porazil ho, odňal mu země vydobyté a daroval je roku 754. sv. Petru jako stálý majetek řádných nástupců jeho na Stolici apoštolské v Římě.

Toť patrimonium sv. Petra, toť církevní stát. Darování Pipinovo potvrdil a rozmnožil Karel Veliký roku 774.; v XI. pak století přibýlo ještě, co věnovala markraběnka Matylda svatému Oci Řehoři VII.

Po všechny časy uznáván papežský stát a šetřeno ho; teprv naše století XIX. spatřilo, kterak nekalým, proradným způsobem sáhnuto po nejstarším státě na světě, a pod záminkou svobody zbavena svobody nejvyšší hlava církve, první osoba v celém světě.

Zakusili sice zákeřnictví francouzské revoluce už papežové slavné paměti Pius VI. i Pius VII.; avšak kalich hořkosti až na dno vypiti bylo Piu IX.

Dosednův roku 1846. na Stolec Petrův znal dobře hrozné poměry ve svém papežském státě; i vytkl si dvojí úkol: 1. obhájeti samostatnosti dědictví sv. Petra, 2. mírností odvrátiti chystanou bouři a revoluci. Nevyhybalť se svatý Otec všelikým poctivým a důstojným prostředkům, jen aby zavládl v Italii mír.

Což ale dbali nepřálé poctivosti!

Pius IX. světil vládu ve svém území veschopnému a obětavému ministru hraběti Rossimu, muži to skálopevné povahy, jenž často říkával: „Papežství jest jedinou možnou, živou veličinou v Italii; nikdo nesáhne na papeže, leč mne-li usmrtí!“

Dobře to věděl buřič Mazzini a proto uložil spolubuřičům, že Rossi musí býti odklizen. Stalo se. Dne 15. listopadu 1848 Rossi úkladně zavražděn

na schodech jda do sněmovny. Tímto zločinem zahájena v Římě revoluce. Revolucionáři Mazzini, Brunetti, Garibaldi a přívrženci jejich postavili děla proti papežskému paláci Kvirinálu, kdež náměstek Kristův sídlil. Bombardovali zuřivě, aby vynutili na papeži své nespravedlivé požadavky. Koule dělové litaly až do pokojů papežových, a jedna usmrtila papežského komořího Palmu. Také oheň v Kvirinále založen.

Tenkrát našel Pius IX. ochranný útulek u laskavé královské rodiny neapolské v opevněném městě Gaëtě.

Odchodem papežovým zbudnili revolucionáři; svolali konstituční shromáždění, prohlásili papežský stát republikou, dne 9. února 1849. Buřičtí republikáni vládli, jako všude jinde, kde zběsilá luza nabude moci; kdo se jim protivil, ihned usmrcen.

Proti takovému násilí a barbarství neměl papež trestů, leč tresty duchovní a protest ke katolickým mocnostem. Neptestoval nadarmo; katolické mocnosti pomohly. První pomoc přišla z Francie; co se Rakušané, Španělé a Neapolští dávali na pochod k Římu, připlulo francouzské vojsko s generálem Oudinotem už v dubnu 1849 k Římu. Šest neděl odporoval povstalecký Řím; ale 3. července vzdal se. Mazzini, Garibaldi a jiní náčelníci buřičské luzy utekli; bylo po republice.

Svatý Otec vrátil se z Gaëty do Říma; slavně uvítán. Do bývalého sídla na Kviri-

nále, kde mu Římané tolik žalu byli způsobili, už nevešel, nýbrž do Vatikánu. Papežské panství obnoveno. Nadešlo několik let klidu, míru a odpočinku; ale jen několik let; zabýval se piemontský vládce Viktor Emanuel záměrem, spojit pod svým žezlem všechny státy italské. Brzy znova válčeno, hrozně válčeno; napřed s naší rakouskou říší — roku 1859.; ztratili jsme Lombardsko, jež postoupeno Viktoru Emanuelovi. Tím však hrabivost piemontská neukojena; i z papežského státu zabírána provincie za provincii.

Jak se měl svatý Otec brániti proti mnohonásobné přesile? Malá byla armáda papežská; vrchní velení svěřeno generálu Lamoriciérovi, hrdinovi neohroženému. V trudné době této osvědčila se překrásně obětavost světa křesťanského. Jako kdysi za válek křížáckých brali se zástupové nadšených rytířův a bojovníků do Svaté země vysvobodit hrobu Spasitelova z rukou sveřepých Turků, tak i do Říma chvátali nyní zástupové dobrovolníků, aby vstoupíce do armády Lamoriciérovy, chránili práv papežových, hájili území jeho — proti Turkům? Nikoliv! Proti křesťanům, proti katolíkům!

Ukrčujíce se před železným Bismarckem, nepřišly tentokrát evropské mocnosti papeži na pomoc. Generál Lamoricière bojoval statečně. Co však byla statečnost dobrovolníkův a hrstky řádného vojska proti trojnásobné přesile nepřátelské! Voje papežské poraženy v bitvě u Castelfidarda 18. září 1860. Nepřítel vrhl se na pobřežní města

státu papežského, zejména na Ankonu, nejdůležitější město po Římě ve státě onom. Že byla všechna naděje na cizí pomoc marna, vzdala se Ankona. Ze 27 krajů papežského státu měl Viktor Emanuel už dvacet; dne 17. března 1861 nazval sebe králem italským. Ještě neustal; scházeli mu Řím, scházely mu Benátky; papeže z Říma a Rakušany z Benátek vypuditi — toť bylo vroucím přáním královým. Spojiv se s Pruskem dosáhl Benátska; 4. listopadu 1866 korunován železnou korunou benátskou; spojiv se s buřičskými, revolucionářskými četami arcibuřiče Garibaldiho, sahal po Římě; že ho hned tehdy neuchvátil, překazili mu Francouzové, jež Napoleon poslal na pomoc svatému Otci; když však Francie r. 1870. podlehla ve válce s Němci, opíraje se Viktor Emanuel o souhlas vítězného Bismarcka, přitřhl s válečnou mocí na Řím a dne 20. září jal se ho bombardovati. Dne předešlého byl poručil sv. Otec Pius IX., aby vojsko jeho ihned ustalo bojovati, jakmile budou bradby od nepřátel protrženy, „aby svět jednou neřekl, že v době, kdy skoro celá Evropa trpěla a sténala pod velikými oběťmi následkem hrozných válek německo-rakouské, rakousko-italské a francouzsko-německé, že v té době náměstek Kristův, ač hanebně a nespravedlivě napaden, dovolil veliké vraždění a krveprolití. Naše záležitost jest záležitostí Boha samého, a My kládeme v jeho ruce svou důvěru.“

Prudkou střelbou dělovou bradby prolomeny. Boj na straně papežské ihned zastaven. Viktor

Emanuel vešel se svou armádou do města. Papežští odzbrojeni, při čemž trýznění, tupení a hanění. Kde jaká nepravost páchána od buřičských vítězů: svatokrádeže, hanebnosti, násilí, vraždy. Z celé Italie chvátila luza do Říma; kradla, drancovala, pustošila; nikdo ji nepřekážel. Řím prohlášen hlavním sídlem „sjednocené Italie“. Papež oloupen o všecek papežský stát; zbyl mu jen palác vatikánský. Uchvatitel Viktor Emanuel ujišťoval sice Pia IX. svobodou, sliboval mu tři miliony franků ročního příjmu, sdělal též tak zvaný „garranční zákon“, jímž se zaručovala papeži a jeho dvoru asi taková práva, jaká mají vyslanci na cizích dvorech. Tím vším však nemohl a nesměl býti náměstek Kristův spokojen a usmířen; nebylať oloupena jenom jeho osoba, nýbrž spáchána loupež na celé církvi katolické. Všecko zamítl. V encyklice ze dne 19. května 1871 praví všemu světu katolickému: „Ani to, co se zove zárukami, jak to bylo klamně sestaveno úsilím vlády podalpské, ani jakékoliv tituly, pocty, immunity a privileje, ať se zovou zárukami či garanciemi, nemohou Nám nikterak zaručiti svobodného užívání moci od Boha Nám svěřené a obhájití potřebné svobody církve. Proto prohlašujeme opětně i nyní z povinnosti úřadu svého, že nechtějíce a nemohouce hříšně porušiti své přísahy, nemůžeme souhlasiti se žádným smírem, který porušuje aneb umenšuje Naše práva, jež jsou práva Boží a práva Stolicе apoštolské; že nikdy nepřipustíme, aniž

můžeme připustiti záruk vymyšlených od vlády podalpské, které Nám byly nabízeny pod záminkou ochrany Naší svaté moci a svobody, náhradou za světskou moc, kterouž Stolice apoštolská opatřena od prozřetelnosti Boží, moc, kterou Nám potvrzuje zákonnitý a nevývratný právní titul, jakož i jednáctisetleté držení. Toť každému zřejmo, že papež římský, jakmile jest poddán panství jiného knížete, nemaje sám nejvyšší moci v politickém řádě, nemůže se vymknouti ani pro svou osobu, ani ve svém úřadě apoštolském moci panovníkově, jemuž jest poddán a který může býti i bludařem a pronásledovatelem církve.

A nejsou ústupky a záruky, o nichž mluvíme, samy důkazem, že se Nám ukládají zákony, Nám, jimž od Boha samého jest dána moc zákony dávatí v řádě mravním a náboženském; Nám, kteří jsme ustanoveni pro celý svět za vykladače přirozeného a božského řádu?“

Na konec praví svatý Otec: „Dejž Bůh, aby knížata země, jimž přece jest o to dbáti, aby nebylo dáváno příkladu takového znásilňování, jaké My trpíme a jakýmž zkázu bere všeliká moc i všeliký řád — aby knížata země jedním srdcem, jednou vůlí se spojila, a odstraníce sváry, potlačíce vzpouru, zmaříce zhoubné záměry společně se přičinila, aby svaté Stolicy byla navracena práva, viditelné hlavě církve plná svoboda a občanské společnosti kýžený pokoj!“

Přes všechno spravedlivé volání svatého Otce nebylo zatím nikoho, kdo by se ho byl ujal. Ano, právě toto oloupení Říma i celého státu papežského dodalo Bismarckovi chuti, že se jal církev katolickou v Německu pronásledovati; jest to známý kulturní boj, o němž jsme se už svrchu zmínili. Jen Francie se poněkud ozvala ve prospěch papežův; ale ke slovům ovšem nemohla přidati skutku, ježto byla nedávnou nešťastnou válkou s Německem všechna vysílena.

Dne 2. července 1871 přesídlil Viktor Emanuel z Florencie do Říma. Církev soužena a svírána zloprověstnými zákony nové vlády. Při všech universitách italských zrušeny bohoslovectvé fakulty, na všech školách zrušena místa katechetská; biskupům, kteří nezažádali o potvrzení u vlády, zastaven plat; kláštery rušeny a ty, jež zachovány, strašně svírány zlovůli bezbožecké vlády; poutě zakazovány, nucený sňatek civilní uzákoněn; inesměli se snoubenci opovážiti napřed před knězem a dvěma svědky, a potom teprv před civilním úředníkem svůj manželský souhlas osvědčiti, nýbrž naopak; zákon o odvodě, maje namířeno na kleriky a bohoslovce, přijal také tento paragraf: „Církev nesmí býti v ničem, co se týká světa, neodvislou; ale musí ve státě, pokud třeba i pod státem býti postavena.“ Světské úřady měly dozírati na kázání kněží a přísně trestati každý přestupek. Roku 1876. zavřeno několik kněžských seminářů, dne pak 15. března téhož roku pro-

hlášena universita vatikánská za zrušenu, její diplomy a vysvědčení pozbyly platnosti. Církevní průvody vně kostelů zakázány, leč by se před 14 dny požádalo za povolení u politických úřadů. Ze 232 mužských i ženských klášterů římských, v nichž bylo 4558 členů, zrušeno 151. Konečně vydán zákon o nucené návštěvě školy státní, t. j. bezbožecké.

Těmito násilnostmi „oblažili“ krále vláda „sjednocené Italie“ poddaný lid!!

Několikráte protestoval svatý Otec proti oněm násilnostem; učinil to i dne 12. března 1877 ve své allokuci ke kardinálům; vypočítav všechny od uloupení Říma zákony, směřující na potlačení svobody jeho, pravil: „A přece se křičí do všech konců světa, že požíváme plné svobody. Ó těch pokrytců! Jakou svobodu to míní, kdyžtě mi vzali všechny prostředky ku spravování církve? Má-li papež nyní jakou svobodu, má jen takovou, jako všichni ostatní lidé; že však nemá svobody k vykonávání svého úřadu, dokazují ony zákony, jež vesměs útočí na svobodu Naši. Svobodou to jmenují! Pěkná to svoboda, když i ve veřejném parlamentě bývají pronášeny infamie a nejhorší urážky proti náměstkovi Kristovu. Ani té svobody nemáme, bychom zabránili pohoršením a sociálním zlům; ba ani svobody proti nim protestovati. Nám se nedostává.“

Kdož by pochyboval, že rouhavá svatokrádež na papeži a celé církvi spáchaná bolně dojímala srdce Manningovo? Kdož by pochyboval, že pře-velebný hrdina náš jevil nejupřímnější soustrast se svatým Otcem a kde moha zastával se ho? Svůj soud, své názory o loupeži italské uložil do znamenitého, už svrchu zmíněného spisu: „Neodvislost svaté Stolicе“.

Přejasnými důvody dokazuje, kterak řízením prozřetelnosti Boží dostalo se papeži také světského panství. Suverenita, svoboda, světská moc, dvojí obsahuje přednost: závislost náměstka Kristova jenom na Bohu, neodvislost jeho od pozemského panovníka. Ovšem byly doby, kdy i papežové podléhali politické moci; avšak byly to doby pronásledování křesťanstva, doby, kdy dvacet devět papežů skonalo pro Krista a svatou víru smrtí mučnickou; doby, kdy nebylo ještě možno mluvit o světské moci křesťanské, o světské moci papežové.

Toho všeho dovidáme se z dějin církevních; z týchž však dějin se dovidáme, že když pronásledování církve přestalo, když celí národové ochotně přijali kříž Páně a svatou nauku jeho, takřka samoděk utvořilo se i světské panství papežovo. Císařové byzantští opustivše Řím a území jeho, sami nechali ho papeži, právě jako Anglie stala se svobodnou, když z ní odešly pluky římské.

Aby papež, aby osoba, která má nejvyšší moc duchovní, byla poddaným světského panovníka, tohoť nikterak nechápe křesťanská Evropa,

tohož nechápu státníci, kteří u p ř í m n ě pečují o zachování míru, o zachování pokoje knížat a národů jejich.

Řím tedy patří papeži, patří celé katolické církvi, a nikoliv italským buřičům; jak zkušenost dokazuje, bývá každý převrat tohoto z vůle Boží plynoucího řádu pramenem hrozných pohrom; bude pramenem takovým i převrat, jež způsobila italská revoluce; klidným, poctivým národům slíbena spása, nikoliv buřičům; bouře se neléčí, leč pokáním, pokání však nemožno bez náhrady; i nebude vyléčena revoluce italská, leč vrácením papežského státu.

* * *

Tušil asi svatý Otec Pius IX., že se mu již blíží konec života, když v listopadu 1877 povolal kardinála Manninga do Říma; ubíraje se tam, roznemohl se v Paříži a ležel kolik neděl; i dovolil mu papež, by se vrátil do Londýna. „Navrátiv se, dovídal jsem se ze soukromých listů, kterak síly svatého Otce mizejí, a raděno mi, bych se ihned znova do Říma vydal. Dojel jsem tam v sobotu dne 22. prosince 1877. V neděli ráno navštívil jsem svatého Otce. Ležel v lůžku. Rozum i paměť jeho byly jasny, jako jindy; i vzezření jeho bylo stejné, oko čisté, všecek zjev pln dobroty a velebnosti; avšak v pohybech a ve hlase jevila se slabost a mdloba. Od té chvíle nebylo pochyby, že konec drahého života už nadchází.“

Manning už neopustil Pia IX.; lůžko dokonávajícího náměstka Kristova bylo nyní jeho půso-

bištěm; byl mu láskyplným těшитel až do konce; z té duše byl přesvědčen, že úmrtné lůžko Pia IX. jest svaté.

Ve čtvrtek dne 7. února 1878 odebral se svatý Otec na věčnost, řídiv 32 let lodičku Petrovu.

Zpráva o smrti Pia IX. naplnila opravdovým žalem každého katolického křesťana, a ani nejzuřivější nepřátelé jeho nemohli upřít, ba vyznali sami, že se osoba Pia IX. nese v dějinách k výši největších a nejslavnějších papežů a bude postavena do řady, v níž stojí Lev Veliký, Řehoř Veliký, Řehoř VII. atd.

Den 8. února podal svědectví, že Řím jest si vědom, jak veliká dějinná událost dokonána včera v paláci vatikánském, že jest hluboce dojat smrtí svého bývalého světského panovníka i hlavy duchovní. Nesmírné zástupy lidu putovaly do Vatikánu, aby naposled shlédly tvář Piovu. Odpočíval v bílém rouchu papežském, se všemi odznaky své převelebné důstojnosti, v bělounkých rukách drže kříž, tvář nepozměněnu, úsměv na rtech.

Dne 13. února přenesen do velechrámu svatého Petra a vystaven po čtyři dni v kapli nejvyšší Svátosti.

Po slavných zádušních službách Božích zahalena tvář zesnulého bílou rouškou, trojnásobná rakev uzavřena, zapečetěna, do protější chórní kaple zanesena, vytažena do výše asi 15 stop, tam ve výklenku uložena a zazděna.

V tomto výklenku byli prozatímně pochová-
váni všichni papežové dvou posledních století, vy-
jímajíc Pia VI., jenž zemřel ve Španělsku ve
Valencii, a odpočívali tam, dokud jich nevystřídali
nástupcové, aneb dokud nebyli přeneseni do stá-
lého hrobu.

Pius IX. byl si vyžádal, aby byl potom po-
chován v kostele sv. Vavřince za hradbami; i od-
počíval ve výklenku onom do 12. července; v noci
pak se 12. na 13. července převezl do zmíněného
chrámu. Vládě italské byl oznámen smuteční ten
průvod, a bylo jí též známo, že se luza chystá
zneuctiti mrtvolu papežovu; ale vláda nedbala, luze
nikterak nepřekážela, a tak dopustila zločin, který
jí bude hanbou po všechny časy. Byltě smuteční
průvod přepaden od luzy, tlučeno doň hlemí,
házeno naň kamením, spíláno mu nejbroznějšími
nadávkami, ba chtěly ty rozkacené hyeny i rakev
do řeky uvrci. O policii ani slechu!

To dopustila vláda nového krále, který do-
sednuv na trůn pravil v trůnní řeči před parla-
mentem: „Chceme zachovati své zřízení a spojovati
vždy úctu k náboženskému vyznání s obhajobou
státního práva a velikých zásad civilisace“!

Však přináší pěkné ovoce ta roztomilá vláda
i v jiné příčině. Není snad v Evropě země, kde by
bylo nyní tolik bídy, hladu, nespokojenosti, podvodu,
jako ve sjednocené Italii, kterážto přece — jak
arcibířiči slibovali — měla se státi rájem už na
zemi. Z tohoto ráje stěhují se ohromné tisíce lidstva

do Ameriky, myslíce, že tam uniknou bídě, která je doma souží a svírá.

* * *

Budiž ještě zmíněno, jakými vroucími slovy vzpomínal kardinál Manning svatého Otce Pia IX., když vrátiv se z Říma mluvil k sbromážděnému kněžstvu své arcidiecése: „Před 25 lety bral jsem se poprvé do Říma, bych začal nový život; z rozkazu Piova zůstal jsem tam tři léta; velmi často jsem s ním rozmlouval. Neučinil jsem kroku, jehož by on nebyl schválil; jemu a jeho řízení děkuji ze všech důležitých událostí a skutků mého dalšího života; byl ke mně vždy tak upřímný, tak sdílný, že nemůže dobrý otec býti upřímnější a sdílnější svému synu; soukromé i veřejné události upevňovaly vždy více a více tento láskyplný poměr; trvalť čtvrt století; byl ke mně tak laskav, že jsem nikdy ani nejmenší nelibosti neznamenal.“

Pokračuje líčil kardinál Manning svému duchovenstvu převelebnou povahu velikého papeže; duše jeho ustavičně spočívala v Bohu, třebas sebe prudčí bouře burácely proti církvi. Na Pia IX. dolehly nejstrašnější rány revoluce, která už po sto let jest rozpoutána; avšak není období v dějinách, kdy jednota církve byla by tak pevná, čista, na světě tak nezávislá a proto tak mocná, jako právě za pontifikátu Piova. Vůle Piova, jako u všech moudrých mužů, byla poslušná rozumu; kdykoliv se rozhodla, byla nezlomná. Víra povznášela ho do výšin, v nichž u krásné jasnosti a se vší důležitostí

představovala se mu jeho vznešená důstojnost. Vše-
likých malicherností byl dalek. Láska k bližnímu
neznala mezí. Zde onde proslovil žert o svých
zrádcích a nepřátelích, nikdy však ani slovíčka
pomsty. Stálý duch modlitby ukazoval mu všecky
věci ve světlé Boha všude přítomného. Nikdy nespátřil
jsem ho více dojata, jako když zemřel král Viktor
Emanuel. Pius IX. byl mysli šlechetné, vždycky
ochoten odpouštět, vždycky pln naděje, změnami
věcí pozemských nedotknut. Klidná a přirozená
majestátnost Piova jímala hlubokou úctou knížata
a státníky; cítili, že stojí před prvním suverénem
světa. Dobře řekl král Bedřich Vilém IV.: „Srdce
Piovo bylo zlaté.“

* * *

Však nejen kardinál Manning, nýbrž každý
věrný katolík z té duše miluje svatého Otce slavné
paměti Pia IX. Byltě rozvíjel za svého 32letého
papežování velkolepou církevní činnost. Zřídil 29
nových arcibiskupství, 132 biskupství, v zemích
missionářských 33 apoštolské vikariáty, 15 apoštol-
ských prefektur a 3 apoštolské delegace. Obnovil
latinský patriarchát v Jerusalemě a hierarchii
v Anglicku a Holandsku. Staral se o zvelebení
církevního života synodami ve mnohých zemích
(v Čechách slaven provinciální sněm v Praze roku
1860. za předsednictví knížete arcibiskupa pražského
kardinála Bedřicha Švarcenberka). Jmenoval kardi-
nály slovutné muže církevní ze všech národů.
Učinil četné smlouvy čili konkordáty s vládami:
roku 1847. s Ruskem, 1851 s Toskánskem a Špa-

něly, 1853 s americkými republikami Kostarikou a Guatemalou, 1855 s Rakouskem, 1857 s Portugalskem, Neapolskem a Württemberskem, 1859 s Badenskem, 1860 s ostrovem Haiti, 1861 s Hondurasem, 1862 s republikami americkými Ekvadorem, Venezuelou, Nicaraguou, a Sv. Salvadorem.

Za Pia IX. přibýlo blahoslavenců a světců, tak dne 6. května 1860 náš blahoslavený Jan Sarkandr, dne 28. listopadu 1874 blahoslavená Anežka Přemyslovna.

Vší silou podporoval církevní starožitnosti, zejména odkrývání římských katakomb, umění, bohoslovná i filosofická studia podle zásad sv. Tomáše Akvinského.

Rozhodl za své vlády četné spory, ztratil vědecké, politické i sociální bludy; zahrnut jest všecek tento soud v díle zvaném „Syllabus“.

Pětkrát shromáždil Pius IX. velikou část biskupů v Římě; poprvé dne 8. prosince 1854, kdy prohlášen článek víry o neposkvrněném početí blahoslavené Panny Marie (bylo přítomno přes 200 biskupů); podruhé dne 7. června 1862 při svatořečení 26 japonských mučeníků (přes 300 biskupů); potřetí dne 29. června 1867 při oslavě 1800leté památky umučení knížat apoštolských sv. Petra a Pavla (přes 500 biskupů); počtvrté na zmíněném už sněmě vatikánském roku 1869. a 1870. (747 biskupů); popáté při oslavě svého 50letého jubilea biskupského dne 3. června 1877.

Jak velebný to pontifikát!

Dne 18. února 1878 vstoupilo 59 kardinálů, mezi nimi i Manning, do konklave ve Vatikáně a už dne 20. února zvolili 44 hlasy papežem kardinála hraběte Joachima Pecciho, našeho drahého svatého Otce Lva XIII. Mnogaja ljeta!

Vrátiv se kardinál Manning tlumočil postním pastýřským listem kněžstvu i lidu radost církve, že zvolen předústojný nástupce předústojného Pia IX.; zmíniv se o brzkosti a ladné jednotě vykonané volby, praví: „Toť důkazy, jaká jednota myslí i srdce provívala svatým shromážděním kardinálův; avšak též důkazy působení Božího, vůle Boží; důkazy, že byl přítomen a pomáhal nám Duch svatý.“ —

* * *

Nemalých zásluh získal si náš kardinál o zřízení hierarchie ve Skotsku, o uspořádání sporných záležitostí duchovenstva světského a řeholního v Anglii a ve Skotsku; první věc vyřízena apoštolskou bullou Lva XIII. ze dne 4. března 1878, druhá bullou ze dne 8. května 1881.

* * *

Poslední cestu do Říma vážil Manning roku 1883.; běžel o blahověnění mnoha anglických mučedníků z let 1535—1583, kdy v Anglii od Říma odtržené zaváděn nešťastný blud Lutherův a Kalvinův.

Vší silou se přičiňoval kardinál Manning, aby byla od Stolicе apoštolské uctěna památka oněch

nehrožených hrdinů, jsa z té duše přesvědčen, že kde kvete úcta svatých, žije víra v božství Kristovo. Postaral se, aby kněží oratoriáni, duchovní synové sv. Filipa Nerijského, vydali životopisy oněch mučeníků; se svými biskupy suffragány podal už roku 1874. prosbu Jeho Svatosti za blahorečení. V prosbě té uvedeno 352 mučeníků, k nimž v Římě přidáno ještě sedm.

Papežským dekretem Lva XIII. ze dne 9. prosince 1886 propůjčen 54 z nich název „blahoslavenců“, a veřejná úcta jejich dovolena. Týž den podepsal svatý Otec i druhý dekret, kterýmž zahájen proces blahorečení dalších 261 mučeníkův, a zatím propůjčen jim název „ctihodných“.

Mezi oněmi 54 blahoslavenci spatřujeme: 1 kardinála, 23 světských kněží, 18 kartuziánů, 1 člena řádu sv. Brigity, 1 augustiniána, 1 fran-tiškána, 3 jesuity,*) 3 členy řádu rytířského, 72 laiků.

Oznamuje tyto papežské dekrety svému duchovenstvu, praví kardinál: „Za tento skutek lásky, jímž poctila božská hlava církve naše mučeníky, jsme povinni dokonale následovati jejich věrnosti, horlivosti a obětavosti pro svatou víru, a jako se sv. Štěpán modlil za ty, kdož ho kamenovali, tak i my se modleme, aby Pán Bůh za utrpení svých světců netrestal této země a národa.“

*) Z nich jest blahoslavený Edmund Kampián, i o naši vlast velezasloužilý. Viz „Dědictví svatého Cyrilla a Methoděje“ roku 1889.

Však i starších ještě světcův a světic pamět a úctu oživoval náš slavný sluha Páně, a přičiněním jeho vydáno roku 1887. „Menologium (životy svatých) Anglie a Walesu“.

* * *

Překrásnou pomněnku zanechal kněžstvu spisem „Věčné kněžství“. V převzácné knize této obráží se apoštolská práce slavného sluhy Páně, horlivá snaha zdokonaliti se a všecek žití službě Kristově; mladistvé zánícení, mužná učenost a moudrost i zkušenost starcova lадně druží se vespolek; všecky okolnosti života kněžského vyčerpány dvaceti kapitoly, počínajíc od vznešené důstojnosti kněžské až do smrti knězovy.*)

Všem milovníkům pravdy napsal roku 1888. spis „Religio Viatoris — Náboženství poutníkovo“; podává v něm vzácné, přesvědčivé důvody, proč katolický křesťan věří církvi svaté; v předmluvě vysvětluje název knihy „Náboženství poutníkovo“, že totiž konaje nutnou cestu, jsa tedy poutníkem, co zde čtenářům podává.

Však i časopisy, katolické i anglikánské, měly co chvíle znamenité články a dopisy Manningovy, znamenité stati o věcech náboženských a politických.

* * *

Slovem i příkladem Manningovým povzbuzeni vrátili se mnozí anglikáni do církve katolické,

*) Věčné kněžství. Napsal Jindřich Edvard kardinál Manning, česky podává Filip Jan Konečný. V Praze. Cyrillo-Methodějská knihtiskárna. Cena 2 K.

zejména Robert Isák Wilberforce, arcijáhem v Yorku. Dobře zmínil se biskup Hedley v pohřební řeči o našem kardinálu: „Kolik mužů, kolik žen bez víry aneb s věrou chabou překročilo práh arcibiskupského domu ve Westminsteru, a vrátilo se věrnými dítkami církve katolické! Co působil pro nesmrtelné duše, zjeví teprv soudný den. Sta posluchačů mých mohli by zajisté s větším zánícením o této zásluze nebožtíkově mluvit, než sebe slavnější řečník.“

* * *

Pečuje neunavně o budování a posvěcení živých chrámů Božích, duší lidských, staral se též svědomitě o stavbu chrámů hmotných. Roku 1867. položen základ prozatímné kathedrály v Kensingtoně; šťastně dostavena v ušlechtilém slohu gothickém. Ve Westminsteru zakoupena za mnoho tisíc stavební plocha na vlastní a pravou katolickou kathedrálu londýnskou, zakoupen i blízký prostranný dům, jenž upraven za residenci arcibiskupskou; vyznal upřímně náš hrdina, že přední jeho péč stavební jsou obecné školy; až ty pořídí, bude pracovati o kathedrále; ani kamenem se nehne na staveništi kathedrálním, dokud nebude s dostatek postaráno o duševní chrám nesmrtelných duší; tentě pokládal za pravou kathedrálu westminsterskou.

Vší silou podporoval stavbu menších svatyň v Londýně i mimo Londýn, kde jaká obec katolická se utvářela; zmiňujeme zvláště převelebnou oratoriánskou svatyni nejčistšího Srdce Mariina;

posvěcena dne 25 dubna 1884 u přítomnosti kardinálův Manninga i Newmana.

* * *

Manning byl povždy upřímným milovníkem své vlasti, vlastencem vroucím; kdyby nebyl ani slovy projevoval svého vlastenectví, skutkové, jimiž byl život jeho přebohat, skutkové ti jsou nejlepšími a neklamnými svědky.

V červnu 1887 slavila královna Viktoria panovnické jubileum; s ostatním episkopátem podal jí kardinál Manning adresu oddanosti, pastýřským pak listem vyzýval lid, by se vroucně modlili za blaho drahé královny, by obcovali slavným službám Božím; sám odslouživ v prokathedrále slavnou pontifikální mši svatou, zanotil z hloubi srdce vroucí „Te Deum laudamus“; byl sice přítomen schvální posel svatého Otce Lva XIII., aby jménem jeho blahopřál královně jubilatece, kníže Ruffo-Scilla, titulární arcibiskup patraský, papežský nuntius na dvoře bavorském; avšak ony děkoslovné služby Boží ponechal si Manning sám, řka: „Jsem Angličanem!“

V.

Otcem dělnictva a chudiny.

Všecek obor působnosti našel v kardinálu Manningovi výtečného pracovníka, nejvíce však proslul na poli socialním. Neunavně zakládal spolky střídmosti, potíral pijáctví, sám se zdržoval všeho opojného nápoje, věren jsa

osvědčenému přísloví: „Verba movent, exempla trahunt“. Pustil se do boje toho, jakmile se stal arcibiskupem Westminsterským (1865); vidělť a byl přesvědčen, že pijáctví jest nejhorším nepřitelem blahobytu nižších tříd, že jest červem, který šířá mizu anglického lidu. Roku 1867. založil „spolek sv. Patrika“, aby tímto národním světcem uchránil ubohých Irčanů v Londýně pracujících od hanebné nestřídmosti v pití; členům dopráno církevních odpustků.

Pastýřskými listy vyzýval věřící, by se zavázali slibem, že v neděli, ve svátek nepůjdou do hospody; o valných hromadách spolku „dočasné záповědi hostinců“ řečnil r. 1867. a 1868. v Manchestru, 1871 v Londýně. Jak už zmíněno, sám se zavázal slibem zdržlivosti, aby na své veliké dílo tím hojněji svolal požehnání s nebes; ohlásil to v dělnické schůzi v Southwarku (jižním Londýně) roku 1872.; držel se věrně tohoto slibu po všecka další leta, neupustil od něho ani za poslední své nemoci, ač ho lékař velmi snažně prosil, aby si dovolil výjimky.

Roku 1873. zakládán v Londýně opět nový spolek střídmosti; opět řečnil Manning; pravil též: „Poslední čin P. Mathewa byl, že od těch, kdož stáli u jeho smrtelného lože přijal slib, že se budou zdržovati opojných nápojů. Nepřeji lepšího konce velebným kněžím, kteří právě kolem mne jsou přítomni, nepřeji lepšího konce ani sobě.“ Sotva dořečnil na schůzi této, chvátal na náměstí Trafalgar a řečnil tam znova zástupu velikému.

Poznal, jak blahodárny jsou schůze pod širým nebem, pěstoval je po leta a vštěpoval takto nesčetným tisícům posluchačstva zásady asketické. Lid se jen hrnul za slavným řečníkem a knížetem církevním; otužilá, umrtvená postava jeho zdála se jim býti z jiného světa; nával býval tak hrozný, že se přátelé už báli o život kardinálův; takovou povstala jeho tělesní stráž; stávala na schůzích u něho, doprovázela ho na cestách, prokázala mu i poslední čest, když od 15.—20. ledna 1892 mrtvola jeho spočívala v arcibiskupské residenci, a zevšad lid spěchal ještě jednou spatřit „o t c e c h u d i n y“.

Jiné velkolepé dílo Manningovo jest „liga kříže“, spolek, jehož členové slibují netoliko střídmost, nýbrž zavazují se, že se úplně zdrží všeho opojného nápoje. Brzy měla liga na tisíce členů, v Londýně na př. 28.000. Anglikánské listy nemohly se nadiviti Manningově výmluvnosti, již uchvacoval posluchače a rozněcoval je pro idealy života a náboženství; nemohly upřít, že nebylo dosud užito účinnějších prostředkův, aby obyvatelstvo světového města na březích Temže bylo nakloněno blahodárnému vlivu církve katolické. Později byla „liga kříže“ kardinálovi s velkým prospěchem, když se jednalo v parlamentě o tyto zákony: 1. aby v neděli byly hostince zavřeny, 2. aby sama obec svědomitě rozhodovala, má-li býti povolen nový nálev. —

R. 1877. mluvil o opilství na schůzi v Middlesboroughu. Dolíčil, kterak Velká Britanie a Irsko

spotřebují do rcka téměř za 150 milionů liber šterlingů v opojných nápojů; téměř 60.000 lidí umírá ročně nestřídým pitím. Nejenom lid dělný, nýbrž i lidé vyšších stavů podléhají této neřesti; nejenom veliká úmrtnost, nýbrž i klesání průmyslu pochodí z pijáctví. Kéž by nepozřelo jenom všeho hrdlo, kéž by se tělu dopřálo pořádného šatu! Nedivme se, že parlament nevydal dosud zákona na odklizení této neřesti; vždyť voliči musejí býti počastováni v 70.000 hostincích! Účinněji nežli veškeré výbory volební působí na zdar voleb hospodští! Síla nápojů za oněch 150 milionů liber šterlingů dovede, by voliči volili jen takové muže za poslance, kteří nechají na pokoji dosavadní zákony, zákony pijáctví tak příznivé! Z té duše přejí si Irové, aby byl přijat zákon o zavírání hospod v neděli; avšak angličtí a skotští poslanci brání se, seč jsou; bojít se, že by pak ten zákon i ve Velké Britanii byl přijat, a z toho prý by vzešla veliká škoda sládkům a páleníkům! Po té doporučil Manning i zákon o dovolování nových nálevů; ať se dbá rozhodnutí usedlých otců rodin; bylo by tím velice spomoženo mravnosti a lepšímu bydlu chudiny.

Kdo pozoruje a sleduje všecko toto úsilí Manningovo, dá za pravdu siru Wilfridu Lawsonovi, jenž pravil jednou ve sněmovně: „Anglii panují sládci a páleníci!“

„Ligu kříže“ zamiloval si kardinál tak, že ho nezpáčily sebe horší překážky. Roku 1881. řečnil pod širým nebem, ač pršelo jen se lilo; r. 1886.

byl několik měsíců nemocen; první cesta po nemoci byla do večerní schůze „ligy kříže“.

Nejen dospělí lidé měli se zdržovat opoje, i dorůstající mládež; nabádal je, „by svého charakteru neposkvřňovali požíváním opojných nápojů“. Knězi Floodovi v Athloně v Irsku psal na Vše Svaté 1888: „Ze srdce žehnám lize v Athloně, žehnám mužům, ženám, dítkám, všem, kdož se stali jejími členy. Doufám, že všichni otcové, všechny matky budou vychovávatí dítky u zdrželivosti všeho nápoje. Zdrželivost chrání od smrtelných pokušení, dopomáhá člověku k dokonalšímu životu, jenž spočívá na mírnosti u všech věcech.“ — V řeči, již konal ve prospěch útulny pro služebné ve východní čtvrti londýnské, pravil: „Už po leta jsem bláznem pro Krista, stavuje nestřídmost, a doufám, že bláznem skonám.“

Ač své ideje o střídmosti a zdrželivosti přednášival jasně a přesvědčivě, nebyl ušetřen prudkých útoků, zejména po kongressu střídmosti v Liverpoole r. 1884. konaném, kdež byl též pravil: „Necítíte, jaká to hanba světu křesťanskému, že my křesťané jsme jedinými lidmi na světě, kteří se poskvřňují přípravou a požívou opojných nápojů? . . . Národové indiští, východní, čínští a mohamedanští — nazval bych je čtyřmi velikými světy — jsou zákonem a náboženstvím odloučeni od oné poživы. Ovšem i z nich mnozí přestupují ten zákon; avšak ohromná většina lidu toho — ač je pokládáme za nevzdělance — řídí

se věrně pravidlem umrtvování, sebezapírání, sebe-
přemáhání; mohli by nám býti příkladem.“

Anglikánské duchovenstvo se ohražovalo proti
tehdejším vývodům kardinálovým; nevytýkali mu
sice hned manicheismu, avšak vyčítali mu, že prý
nadsazuje a upřílišuje. Londýnský „Tablet“ se
jen hemžil listy a protesty; nejhorší byl list pode-
psaný slovem „Senex“. Manning se nelekl. „Ne-
bojím se,“ psal příteli; „byl-li kdy jaký boj za
věc Boží, jest to tento boj; běžít o to, má-li
křesťanské svobody býti užito na spásu duší, či
máme-li se svobody té zříci. Myslí-li druzí, že více
duší zachrání volným, neobmezeným pitím, soudný
den nám ukáže, měli-li pravdu. Už po leta snáším
v této věci odpor a potupu, a říkám si: Jsi bláznem
pro Krista. O zásadách, jimiž spravuji své jednání,
jsem tak přesvědčen a upokojen, že listy v „Tabletě“
uverejnné pokládám si ziskem. Doslechl jsem,
avšak nevěřím tomu, že prý „Senex“ jest mým
kollegou . . . Když jsem se do svého díla dal, po-
máhali mně dva kněží v Londýně, nyní už mám
se 40 pomocníků . . . Nedej Bůh, abychom se my,
katoličtí kněží, v sebezapírání dali překonati od
mužů, kteří stojí mimo církev.“

Čemu kardinál učil, čeho žádal, to také sám
první činil; jeho názor světový a jeho život byly
u nejkrásnějšího souladě.

Na první podívanou zdálo by se, že horlivost
Manningova o střídmost byla až přílišná a nemístná;
kdo však pováží děsnou spoustu, jakouž zachvátilo
píjáctví lid anglický, porozumí horlivosti kardinálově,

jehož ducha nesly nejvznešenější idealy a nejuprímnější láska k bližnímu. Nikdo as nepodal pravdivějšího obrazu o děsných účincích pijáctví než Manning ve své výtečné stati „Our nationale Vice — Naše národní nepravost“. Jako Italie smutně proslula zákeřnickými vrahy, tak Anglie opilci. Rok co rok umírá touto neřestí na 60.000 lidí, rozsévá se símě smrtelných nemocí, blázincům dodávají se dvě třetiny pomatenců, soudům 75% zločinců, šíří se neviditelný, tajný svět mravní zkázy všeho druhu, plodí se hanebné zneuctívání osobní důstojnosti, přibývá hanlivého pauperismu, zneuctívá se vzdělanost národa; holdují opilství lidé všech stavů, holdují mu i ženy všech stavů; průmysl i orba se ochromuje, i námořníci pozbývají už své důkladnosti. Dobře řekl Gladstone, že pijáctví hubí Britanii více než válka, mor a hlad. Ročně se propije na 150 milionů liber šterlingů, vláda pak vybere z toho nad 30 milionů liber šterlingů daní. Tomuto kapitálu padají za obět blaho národa, svěží mysl lidu, štěstí rodiny; beze spořádaného života rodinného však neobstojí řád společenský. Zákonnodárství ujmí se té věci; zájmy politické, zájmy finanční podřídítež se záchraně společnosti a národa.

Anglického dělníka svádějí k nemírnému vysedávání v hospodách bídné příbytky, zejména v přelidněných okresích průmyslových. Tamť nebytují chudáci v příbytech člověka důstojných, nýbrž ve špinavých děrách, v brlozích zpustlosti a bezbožnosti. Kristovo veliké slovo: „Chudé máte vždycky s sebou“ obsahuje rozkaz, proroctví a slib;

rozkaz svým následovníkům, aby o chudé pečovali; proroctví, že chudoba bude stálou průvodyní společnosti lidské; slib věčné odplaty za dobré skutky. Avšak modernímu Londýnu se podařilo na chudinu zapomenouti; jednotlivci se jí ovšem ujímali, ale společnost londýnská neučinila ničeho. Pojednou jakoby bleskem s nebe vydána r. 1883. hojnost spisův a článků, jež strhly závoj zakrývající děsnou prohlubeň bídy. Světové město dočítalo se děsných a hrozných zpráv. Se všech stran voláno, aby byla ustanovena královská komise a prozkoumala obydlí dělnického lidu. Nejčinnějším a nejzasloužilejším členem komise té byl kardinál Manning — od měsíce března 1884; předsedou byl sir Charles Dilke, spolučleny princ Waleský, několik lordův a jiných vážených mužů. Za rok podala komise zprávu; vyslechla přes 100 svědků ze všech končin spojeného království. Podání Manningovo bylo nejdůležitější; mluvil několikrát i veřejně v této příčině; uznával, že práce komise jest záslužná, dovozoval však, jak nutno, aby chudina napřed poznala potřebu a prospěch zdravotnictví; aby netoliko vláda, ale i lid díla se chopil; aby každý farní okrsek byl opatřen samosprávou, aby vodárny neodpíraly vody domům, v nichž bydlí chudina a jejichž majitelé nezaplatili povinné daně vodní atd. V otázce bytů chudiny osvědčil se kardinál velemoudrým reformatorem; horlivost a zkušenosti jeho naplnily podivem celou komisi.

* * *

Nemenší péči věnoval Manning vystěhovalcům. Napsal znamenitý spis „Why are our people unwilling to emigrate — Proč se náš lid nerad stěhuje?“ V minulých stoletích byli Angličané kolonií velmi dbali, nyní však už nemají chuti. Zjev tento je tím podivnější, že se doma skoro třetina obyvatelstva spokojuje s příbytky, jež by slušely spíše zvířeti než člověku. Proč se tak děje? Nejistota, jaká budoucnost jich čeká v cizině, zdržuje lid. I žádá kardinál, aby stát řídil stěhování, aby vystěhovalci neodcházeli nepovšimnutí a jako neznámí jednotlivci, nýbrž jako kolonie státem chráněné, kolonie, o něž by státní mocí dostatečně postaráno i v nové vlasti, aby tam pořádně a blaze mohly žít. Čině takovéto návrhy, měl na mysli vladařský, všecek svět obstihující význam britské moci; měl na mysli blaho lidu doma se nuzujícího, jakož i rozkvět křesťanství v dálných končinách.

* * *

Vřele ujímal se kardinál Manning i díla protiotrokářského. V srpnu 1884 konána v Londýně slavná schůze společnosti protiotrokářské; předsedal princ Waleský. Kardinál řečnil. Ukázal děsný obraz, ukázal hrůzu, s jakou se v Africe koná obchod s otroky; dolíčil, jak veliká zde úloha Anglie. „Není národa na širé zemi, jenž by více byl povinen svobody dopřávati, k svobodě dopomáhati, než národ anglický! K tomu nás nutká svoboda, již jsme zdédili po předcích, svoboda naší

otčiny, v níž otroctví pohynulo, v níž ani nevolnictví se neudrželo. Otrok, jenž vkročil na půdu anglickou, býval ihned svoboden. Nutká nás k tomu svazek našeho křesťanství; jím jsme spojeni vespolek, jsme spojeni s celým pokolením lidským. Nutká nás k tomu i bezpráví, jehož jsme se kdysi dopustili, smutná vzpomínka na neštěstí, do něhož jsme uvrhli lid africký; vzpomínka na obět smírnou, již Anglie tak šlechetně podala. Nutká nás k tomu i povinnost, jež sama sebou plyne z naší světové vlády, povinnost pomoci poskytnouti všem národům, všem čeledím, s nimiž se ve světě setkáváme.“

Z té duše zamiloval si Manning převelebného spolubratra, kardinála Lavigerieho, arcibiskupa kartagenského, apoštola Afriky, strůjce a vůdce všeho hnutí protiotrokářského. Dne 31. července 1888 konán opět sjezd protiotrokářský v Londýně; zavítal i slavný kardinál Lavigerie a promluvil výtečnou řeč; ukázal, co až dosud byl vykonal proti obchodování s otroky. Mluvil též Manning; doporučil snahy Lavigerieovy štědré podpoře; Anglie jest mu díky povinna za spolehlivé zprávy; pověděl, co sám byl viděl, čeho sám byl zkusil; jest mužem míru, ale též mužem války; kde slabý do prachu bývá povalen, tam jest silnému pozvednouti ruky a utiskovaného se ujati; kéž by na odstranění hnusného a hrozného otrokářství bylo použito všech prostředků, jaké dovoluje božské i lidské právo; více nežli od vlád možno nadíti se pomoci od obecenstva; onoť zajisté dobrovolně a nadšeně účastní se velikého díla.

Na výsost líbila se Lavigeriemu tato schůze; zamiloval si Manninga; roku 1889. psal mu: „Vzpomínám, jak jste mi vypravoval, že jste půl století strávil mimo katolickou církev, nikterak nepochybuje o svém anglikánském vyznání, s jakou pak horlivostí věnoval jste se studiu pravdy katolické, když Vám vzešlo její světlo a Vy jste se ho přidržel. Nikdy nezapomenu, s jakou láskou jste mluvil o svých bývalých spoluvěřících. Bylo mi, jak bych naslouchal sv. Augustinu, jenž pravil africkým dissidentům: *Illi in vos desaeviant etc.*“*)

* * *

Kardinál Manning zajímal se o každý projev náboženského života; i nedivme se, že zvláštní pozornost věnoval „Armádě spásy“. Spolek ten založil general Booth, výtečný organisator a lidumil veliký; 30. října 1890 vřele děkoval mu kardinál za dílo „V nejtemnější Anglii“: „Vaše poznámky o moderním hospodářství, o zákonech chudinských, o úředních zprávách statistických, o úředním vyšetřování souhlasí věrně s tím, co jsem já už po léta soukromě i veřejně přednášel. Co se o chudině píše a mluví, jest jen povrchní a bez účelu; Vy však sestoupil jste do hlubin. Každá duše jest vykoupěna drahou krví Páně, a nám jest ze všech sil se přičinit, bychom zachránili i nejposlednějšího, i nejhoršího člověka. Když se bylo událo vzbouření na náměstí Trafalgaru, napsal jsem „Obranu lidí bez práce“; možná, že jste spisu

*) Oni ať si proti vám zuří atd.

toho neviděl; přečta jej shledal byste, jakou ozvěnu budí v srdci mém Vaše kniha.“

Zaslouženou chválu „Armádě spásy“ s hlediska náboženství katolického vzdal kardinál i veřejně roku 1882. v listě „Contemporary Review“: „Jestliže i v pravé církvi spatřujeme vedle pšenice i koukol, zdaž se bude koukole nedostávat i ve vyznáních, jež jsou pozemského původu, jež závisí na tékavé, nestálé mysli lidské? Nebýti duševního zoufalství Anglie, nebyla by „Armáda spásy“ ani možná. Nehledíc na vyznavače státní církve, nehledíc na stoupence stále přibývajících sekt, má Anglie na miliony duší, jimž náboženství nikterak nepanuje, na miliony lidí, již žijí a umírají bez všelikého vyznání. Před 40 lety neměl Londýn ještě 2 miliony obyvatelstva, a bylo tenkrát vypočítáno, že veškerý kostely londýnské stačí sotva 800.000 lidí; dnes čítá Londýn přes 4 miliony lidí, kostelů však jest poměrně méně, než bylo před 40 lety. Stoupni si někdo na výšinu, jež se vine severně od Londýna, kolem města od západu na východ, popatř na světové město a ptej se: „Kolik lidí v tomto vroucím víru nepokřtěno, kolik v křesťanství necvičeno, kolik do kostela ani jednou nevstoupilo? Kolik jich vědomě či nevědomě žije ve hříchu...“ Dal bys zajisté za pravdu těm, kdož tvrdí, že polovice londýnského obyvatelstva žije bez Krista, bez Boha. Tak-li se věci mají, kdož by se divil, že zřízena „Armáda spásy?“ U národa, v němž utěšeně kvete víra a život podle víry, byla by nemožná. Výstražný hlas hlídačův jest potřebný

o půlnoci, kdy lidé spí, zbytečný za jasného dne, kdy všichni bdí.“

Nebylo ovšem slavného knížete církevního tajno, že nadšené „Armádě spásy“ kráčeji v zápětí zjevy neutěšené; toť stará zkušenost, že kazatelé, reformátoři, kteří nejsou zákonitě poslání, nelad působí. Vojenské zřízení těchto nadšených horlivců přivodí odpor; řeč vůdců zní bouřným větrem, nikoli lahodným hlasem Páně; kusý jest pojem tohoto nového náboženství; vykoupení a posvěcení člověka musí prý rázem býti vykonáno a dovršeno, pokroku zde není. Třebas sebe slavněji prohlašuje generál Booth, že armáda jeho není a nechce býti novou sektou, nevyhne se duchu sektářskému. Dobře podotkl Manning: „Naděje, jež si činím, patře na ‚Armádu spásy‘, naděje ty jsou převáženy obavami.“ Nebál se sám, ale báli se i jiní, kdož rozuměli poměrům anglickým.

Ovšem osvědčil se generál Booth slavným geniem; vystihl dobře proud veřejného mínění a zatočil jím tak, aby vyhověl náboženským potřebám tisícův a tisíců zuboženého, opuštěného, odstrčeného lidu. Před 25 lety stál ještě sám a sám, dnes má na tisíce stoupenců, množství ochranoven, útulen, škol, hojnost převelikou knih, brožur a novin. Cílem jest mu, lid znova získati náboženství, a tož zmírněním bídy, zlepšením bydla. Ježto však kořeny každé socialní politiky jsou kořeny náboženské, zkoumati jest theologický system Boothův, má-li býti vyzkoumáno, zdaž jeho socialní dílo jest schopno života. Kdo tedy pozorně

zkoumá, shledá, že „salvationismus“ Boothův jest náboženstvím bez theologie, bez obřadů, bez svátostí; že se mu nedostává věcí, bez nichž náboženství nelze ani pomysleti; náhradou za to za všechno jsou mu city. I praví Manning: „Pravé náboženství musí býti přístupno všem stavům, vzdělancům i nevzdělancům; ‚Armáda spásy‘ však chová živly, jimiž urážen člověk vzdělaný, jimiž zostuzena krasochuť; není to náboženství chudých, ale luzy. Náboženská či mravní obnova ‚nejtemnější Anglie‘ tímto systemem jest věc naprosto nemožná. Já alespoň vida ulicemi londýnskými táhnouti děsně povykující oddíly ‚armády‘, muže i ženy, byl jsem naplněn city příšernými. Zaslouží ovšem plnou měrou ‚Armáda spásy‘ uznání; snažit se o vzpružení ducha náboženského, jestiť pobídkou duchovenstvu anglickému, aby se ujalo zadních vrstev lidu; ježto však není zbudována na věčné skále, neudrží se, časem se rozpadne. Kéž se naplní moje přání, aby ti, kdož svůj život obětují spáse duší, odměnou dostali život věčný!“

* * *

Jak smýšlel kardinál Manning o práci, vysvítá z řeči, již dne 28. ledna r. 1884. v Leedsu konal „O důstojnosti a právech práce.“

Ukázav krátce úžasný pokrok průmyslu v době naší, ptá se na příčiny. Někteří uvádějí příčinou kapitál. Mýlí se. Co by byl kapitál bez mistrnosti, dovednosti? Co by byl kapitál bez práce? Když se ve společnosti lidské teprve sví-

talo, byla tu již práce, o kapitálu nebylo ještě ani slechu. Co jest práce? Poctivé a úplné upotřebení duševních i tělesných sil ku blahu vlastnímu i ku blahu bližního. Kdo nedbá blaha vlastního, páchá sebevraždu; kdo nedbá blaha cizího, propadá sobectví. Pravidelně ať kráčí tělesná i duševní práce ruka v ruce; avšak i práce jen tělesnou silou vykonaná má svou důstojnost; neboť kdo třeba jen tímto způsobem sobě a bližnímu pracuje, plní úlohu, již mu uložila Prozřetelnost božská.

Co jest práce? Podmínkou všeho dobra na světě. Na práci závisí všecek vynález; zde ovšem tělesnou práci předešla práce duševní. Vynálezům se podařilo rozmotati zadrhlý uzel práce, rozdělit práci mnoha rukám. Znameníť národohospodář M. Say dokázal, že za 10 let po vynalezení strojů bylo v Anglii čtyřicetkrát více přadlákův a tkalců, než když se pracovalo ještě jenom rukama. Ne samy peníze, nýbrž rostoucí počet duševních, tělesných, mechanických sil, toť pravý kapitál naší země. Proto přísluší dělníkovi z venkova, jenž přichází jen s tělesnou silou, bez dovednosti, přísluší mu titul počestného pracovníka touž měrou, jako muži opatřenému dovedností a vědou. Toť názor přirozený, toť i křesťanský názor; starší pohané ho neznali, proto pyšně zhrdali tělesnou prací a přidělovali ji jenom otrokům; křesťanský ten názor nelíbí se ovšem ani moderním pohanům.

Práva práce. Především právo vlastnictví. Síla a dovednost patří člověku, jako krev náleží tělu; se silou a dovedností volno naložiti děl-

níkovi, jak se mu líbí, právě jako s penězi, za něž si může koupiti, co chce. Z toho nutně plyne, že práci přísluší i právo kapitálu. Práce, síla, dovednost dělníkova jest kapitál v nejlepším slova smyslu; peníze samy sebou jsou mrtvy, ožijí teprv plní dělníkovou. Též svoboda jest právem práce. Že římské zemědělství kdysi tak hluboko pokleslo, pochodí odtud, že Římané svěřili polní práci jen otrokům, jimž nebylo volno pracovati či nepracovati, pracovati tomu či onomu pánu; oni musili pracovati, a touto nucenou prací nedosaženo vznešeného účelu práce.

Dále přísluší práci právo sebeochrany, ovšem nikoli podle rozumu demokratů, nýbrž dle názoru křesťanského, podle něhož dělníci stejného zaměstnání sdružují se v korporace, aby obhájili svých zájmů. Všecka tvárnost naší anglické společnosti vzešla z takovéto organisace; moc zákonodárná uznávala cechy, a všichni členové cechů, pracovníci i prácedárcové, těšili se týmž právům.

Konečně přísluší práci i státní ochrana; mluvě o této vyvozuje Manning, čím jest stát dělnictvu povinen; povinností těch má si býti stát tím více povědom, má je tím úsilovněji a věrněji plniti právě nyní, kdy se vzmahá bezinezná konkurrence, kdy se velkopřůmysl nenasytně obohacuje na úkor mravních statků lidu dělného.

Nejprvnější a nejstarší společností jest rodina. Rodinný pokoj, domácí čistota, povinnosti žen a matek, manželův a otců mají kořeny v zákoně přirozeném, cena jejich jest daleko větší ceny všech

výrobků, s nimiž jdeme na trh; i dlužno ze všech sil se přičiňovati, aby byla spravedlivě upravena doba pracovní, aby byla obmezena práce žen a dětí, aby byl den sváteční svěcen. Především pečujž moc zákonodárná o mravní výchov a rodinný život tříd pracujících; potom teprv o práci samu a spravedlivou mzdu; ovšem nesmí touto péčí státní nikterak býti ublíženo svobodě rodiny.

Roku 1887. zastal se Manning znamenitě amerických „rytířů práce“, sdružení to amerického zuboženého dělnictva, jemuž velice přál i Baltimorský kardinál Gibbons; dovodil, jak si církev vědoma povinnosti zastávati se chudiny a dělnictva, ježto poctivá práce dopomáhá k blaho-bytu. „Rytíři práce“ nezapomněli otcovských slov Manningových; když skonál, poslali tento soustrastný telegram: „Úmrtí kardinála Manninga jest dělníkům všeho světa ztrátou velikou; pracovali s nimi o věci spravedlivé, byltž přítelem utlačovaných, otcem zoufalých; i usoudili jsme, že na našem výročním sjezdě osvědčíme bolest nad smrtí jeho a vroucí dík za svatý jeho život.“

* * *

Snahy Manningovy o zmírnění socialní bídy byly neunavny a všude známy; kde kdo dovolával se jeho pomoci, různé komitáty dožadovaly se jeho rady, dělnické deputace doprošovaly se jeho požehnání. V únoru 1888 jakožto vůdce Karlo-Komptonova komitétu na odstranění nouze promluvil ministerskému předsedovi Salis-

burymu řeč dýšící takovou láskou k dělnictvu, že byl potom v novinách viněn z komunismu a socialismu. Co se nelíbilo pisálkům? Že řekl: „Hladu nemožno poslati do vyhnanství na Jupitera nebo Saturna. Každý má právo moci pracovat, nebo mít s dostatek chleba.“ Slavně se hájila Jeho Eminence: „Spáchal prý jsem zločin urážky Veličenstva, že jsem některým vůdcům veřejného mínění londýnského připomněl matku zemi a její nejčelnější zákony, jimiž chrání svých dětí. Nebyl jsem si nikterak povědom, že bych si vedl příliš směle; naopak byl jsem z té duše přesvědčen, že přednáším svaté pravdy; ovšem shledal jsem, že těchto základních pravd lidského života zapomenuto, a že jen z této zapomenulosti lze vysvětliti theorii, podle níž se nyní s chudinou nakládá, theorii, jež zatvrzuje srdce bobáčovo a zohyzďuje tvář chudákovu. Ze slov, jež jsem promluvil, těším se, ač mi za ně někteří lidé nadali socialistův a buřičů.“

* * *

Slavné vítězství slavila Manningova socialní politika, moudrost, vytrvalost a obětavost za stávky dělnictva přístavu londýnského. Tisíce a tisíce nejsilnějších mužů jest den ze dne zaměstnáno v londýnském přístavě; skládají a nakládají obromné množství zboží, obsluhují obromné lodi přicházející a odcházející do všech končin světa. Nelze ani sečísti škody, jakou taková stávka způsobí celé zemi.

Už za třeskuté zimy r. 1887. i 1888. protestoval proti přílišnému přetěžování a nedostatečné mzdě dělnictva statečný sekretář spolku dělnického (Labourers' Union) Benjamin Tillet. Marné volání. I vypukla pojednou stávka — v srpnu 1889 stávkovalo na 100.000 lidí! Byliť dostávali za hodinu 5 pencí;*) pracovali „od kusu“; když byli s prací — „s kusem“ — hotovi, bývali propuštěni; potom se o ně už nikdo nestaral. Neplechu tuto přivodili „sprostředkovatelé“ práce, kteří se obchodníkům na všecku práci nabízeli, sami pak najavše si dělníky utiskovali je a soužili, jak mohli. Do tohoto vyděračství nejvíce si stěžoval stávkující lid; i žádali, aby tento „kontraktový systém“ byl odstraněn, aby jim bylo dáno za hodinu 6 pencí, a za každou hodinu nad pracovní čas po 8 pencích.

Spravedlivé tužby tyto podporovalo duchovenstvo katolické i anglikánské, i měšťanstvo. Stávkujícím sebráno 48.000 liber šterlinků podpory, a dodáno jim takto chuti a vytrvalosti. I musili pracedárcové povoliti; jenom o jednu věc ještě běželo; kdyby zde nebyl přispěl Manning, bylo by se všechno zvirtlo. Pracedárcové prohlásili totiž, že nový pracovní řád nabude platnosti teprv dnem 1. ledna 1890, dělnictvo však domáhalo se ho už 1. října 1889; sporův a hádek přibývalo. Tu se kardinál stal smířčím. Ze začátku byli s ním spojeni lordmajor londýnský, anglikánský biskup londýnský a mnoho jiných vážených mužů; brzy však

*) Pence = 5 halířů.

zbyl ze všech Manning sám jediný. Vytrval v bouři té jako nezlomný dub. Vyjednával den ze dne od rána do večera, a dosáhl konečně, že se obě strany spokojily s 1. listopadem 1889.

Smíru tohoto věru dosaženo svatou vírou. Kardinál měl se k ubohým dělníkům jako dobrý otec k milým dítkám. Posluchači slzeli, když pozvedl pravici a zapřísahal je, aby nemístným a neprospěšným otálením už neprodlužovali utrpení svých žen a dítek; v pravici však držel obraz Panny Marie, chovající božské Dítě. Ba vykládali si dělníci, že v tu chvíli jakás nebeská zář obestírala ten obraz, a uznával kde kdo, že ve stávce zvítězil — kardinál! Všecko památné jednání ono nazváno „mírem kardinálovým“; dosaženo ho nikoliv nenávistí a proléváním krve, nýbrž zkcrcením rozbouřených náruživostí, okřepením nejušlechtlejších citů srdce lidského; dosaženo ho nikoliv břitkou zbraní, nýbrž silou přesvědčení, silou slova, vycházejícího z úst slavného sluhu Páně!

Toto vítězství svaté víry naší dobře pochopil slovutný politik Devas; napsalť v listě „Dublin Review“: „Z veliké stávky přístavního dělnictva londýnského plyne naučení, že socialní otázka jest otázkou náboženskou, že jest v Anglii voliti pohanský či křesťanský stát. Kniže církevní, jenž neuživ ani stínu moci fysické, přece uklidil veliký socialní spor, jindy proti jinému povstal nepříteli, proti modernímu, všemohoucímu státu, a spisy svými o caesarismu a ultramontanismu slavně obhájl naší víry a naší svobody.“

Právem napsal kardinál v lednu 1890 předsedovi spolku dělnickéhoho ve Vídni: „Stále jsem pamětliv slov Spasitelových: ‚Láto jest mi zástupu‘. Nikde na světě neshledáváme tolik bohatství a tolik bídy, jako v Anglii. Avšak bohudíky jest naše dělnictvo rozumné a trpělivé a dbá hlasu, jenž je laskavě mírní, jenž jim dobře radí.“

Dělníci byli povděční svému otci; když slavil biskupské jubileum (1890), podali mu skvostnou adresu díků; tehdy zmínil se u své řeči poctivý B. Tillet, že jen přičiněním kardinálovým zůstal vůdcem dělnictva, že jen kardinál naplnil dělnictvo vědomím mužné důstojnosti, a tak jich uchránil od zdivočelé surovosti, jakou v jiných zemích za podobných stávek lze spatřiti. Manning vyznal pak slavně a upřímně, že ze všech darů, jimiž o jubileu byl poctěn, nejmilejším jest mu podarování, jímž ho poctili milí dělníci přístavu londýnského. Z darův obdržených pořídil nadaci v nemocnici ve prospěch dělníkův úrazem postižených.

* * *

Dne 2. září 1890 napsal kardinál Manning list Lutyšskému biskupu Doutrelouxovi, odpovídaje na pozvání na kongres lutyšský. Chválí, že se kongres obírá otázkami lidské práce a společnosti; národnímu hospodářství není jednati jen o věcech peněžnických, nýbrž o lidském životě a různých jeho potřebách. Kdo práci a mzdě dává první místo, životu pak rodinnému teprv druhé převrací božský i přirozený řád, podtíná kořen

společnosti lidské. Tyto jsou prostředky řádného rozřešení socialní otázky: Osmihodinná práce horníkům, devítihodinná lehčím odvětvím, obmezení práce žen a dítek, ježto svátostná smlouva stavu manželského převyšuje všechny smlouvy peněžní; nedělní klid, nejen z příčin náboženských, nýbrž i zdravotních a fyziologických; prácedárcům i dělníkům právo spolčovací na ochranu zájmů. Nepokoje dělnictva proti prácedárcům neustanou, dokud se nebude míti výtěžek spravedlivě ke mzdě a dokud spravedlivý tento poměr neovládne všemi smlouvami kapitálu a práce; ježto pak cena zboží není stejná, nýbrž časem se mění, buďtež svobodné smlouvy s kapitálem po třech či pěti letech znova prozkoumány.

Jako už dříve různým projevům moudrosti kardinálovy nepřátelé jeho nechtěli porozuměti, zanevřeli i na tento list k biskupu Lutyšskému a spílali Manningovi buřičův a socialistů, zejména v „liberalní“ Francii! I proslovil se Manning místněji; dopisovateli pařížského „Figara“ pravil: „Socialismus je zlo; co je socialní, je dobro; rozdíl však mezi socialismem a socialním je právě tak veliký, jako mezi rationalismem a rozumem (ratio); societas, společnost touž měrou působí dobro, jakou ratio, rozum; socialismus touž měrou působí zlo, jakou rationalismus. Občanská a politická společnost není, než lidská společnost, a proto budiž zákonodárství socialní, budiž s prospěchem societě, společnosti, budiž na její ochranu. Socialismus, jenž se chystá nynější societu zvrátiti,

jest kazisvětem . . . Prohlašuji, že nejsem nikterak socialistou . . . Podotýkám ještě, že rozlišuji anglický socialismus a socialismus evropské pevniny. O p r á v - n ě n á sociální organizace jest všecka původu anglického; moderní socialismus vykvetl na pevnině evropské. Nemohu býti socialistou, jsa Angličanem; v Anglii socialismus není. Nad to hnusí se mi socialismus z té duše.“

* *

Encyklikou sv. Otce Lva XIII. o otázce dělnické ze dne 15. května 1891 byl kardinál Manning všecek nadšen a rozradostněn. Vyznal: „Od té chvíle, co promluvil božský Spasitel na poušti památná slova: ‚Lito jest mi zástupu‘, nebylo slýcháno ve světě křesťanském, že by kdo s vroucnější a něžnější láskou byl se zastal pracující a trpící třídy lidstva než Lev XIII. Nenadsazují, ale poctivou mluvím pravdu . . . Svatý Otec vyslovil zásady, jimiž se řídití ve všech oborech sociální otázky. Politickou ekonomii, stíženou nízkým sobectvím, jež netouží po ničem, leč po zisku, jež se nebojí ničeho, leč ztráty, jež nezná jiných pojmů, leč práce a mzdy — — politickou tu ekonomii povzněl na výši pravé a vznešené sociální ekonomie . . . Špatným byl by hospodářem, kdo by týdně zkoumal jenom účty, nedbal by však zdraví, mravnosti a blahobytu své rodiny.“

Slova papežova, že stát jest povinen zastati se slabší, nuznější části svých poddaných, podala

kardinálovi příležitost, aby znova — učinil to již dříve kolikrát — pochválil chudinský zákon anglický, pochodící od královny Alžběty, zákon, založený na pravých pojmech o přirozenosti člověka; zákon, dle něhož každý má právo k životu, právo k potřebné výživě, aby si života uchránil, ať si už výživu opatří darem nebo ze mzdy. Kdo pak by pro to vinil Alžbětu ze socialismu? Už sto let snaží se stát odtrhnouti se od církve; pojednou však znamená, že miliony lidí věrně lnou k církvi, ježto se jich církev mateřsky ujímá proti tvrdému panství plutokracie.

Nemýlil se asi biskup Hedley, právě u svém panegyriku nad zesnulým kardinálem Manningem: „Encyklika o dělnické otázce obsahuje bezpochyby mnohou radu kardinálovu; zvláště jedna věta tlumočí nám přesvědčení Manningovo: ‚Jest požadavkem přírody, požadavkem daleko platnějším a starším než veškery úmluvy lidské, aby mzda zabezpečovala dělníkovi rozumnou a řádnou výživu‘. Slova tato mohla by se velevhodně napsati na pomník zvěčnělého kardinála. Lev XIII. nazván papežem dělnictva, Manninga nazveme kardinálem dělnictva; tato pamět jeho v Anglii zajisté nezahyne.“

Kdo hájí zájmů lidu pracovního a služebného, ten má zajisté srdce i pro stav vojenský, jehož služba na výsost těžká, ježto i krve žádá. Pečoval tedy kardinál Manning i o vojsko. V ležení Aldershotě je navštívil. Pečoval úsilovně, aby se spolek střídmosti rozšířil i ve vojsku; pravil, kterak doufá,

že se každý vojenský kněz přičiní, by své vojíny vychvátil zlému nepříteli — nestřídmosti.

Otcovskou péči věnoval i vězňům a domáhal se vší silou, aby jim byla poskytnuta možnost plniti povinnosti náboženské. Na mezinárodním kongressu vězenském v červenci r. 1872. byl před-
sedou; tenkrát pravil: „Jest ustavičným přáním srdce mého, bych se svými krajany všude spolupůsobil, kde běží o náš lid, anebo kde — jako na tomto kongressu — běží o zájmy, jež jsou společny všem křesťanským národům. Zločinci buďtež chováni v celách a zacházejž se s nimi jako s dětmi.“

Velice podporoval ústavy řeholní, jež si obraly úlohou mírniti duševní i tělesnou bídu bližního; tak zejména roku 1889. vydal slavné svolání ve prospěch řeholnic „Dobrého Pastýře“, jež v Londýně už 50 let zdárně působily a mravních zuboženců mateřsky se ujímaly.

Vznešeného a mocného vlivu Manningova do-
znal hojnou měrou i spolek proti krutému zacházení s dětmi. V čele spolku toho stál anglikánský kazatel Benjamin Waugh; tento napsal roku 1885.: „V Londýně vystoupí ročně 70.000—80.000 dětí ze škol národních. Jenom polovice z nich dojde slušného zaměstnání; druhé polovici zbude pouliční toulka a život darebův a bláznů.“

Vzpomínaje zemřelého kardinála, nazval jej Waugh nejzářnější drahokamem katolické církve, nejšlechetnější synem Anglie; „od té chvíle, co jsem se s ním poprvé setkal, viděl se mi život jeho

krásným svatým zjevem“. Zmíněný spolek — jako mnoho jiných — nebyl ušetřen úhany a zlovůle lidské; tenkrát těšil Manning Waughu: „Život dětský a život rodinný nebyly v Anglii dosud důkladně uváženy. Přečiníme se o to. Naše doba jest čilá, ale povrchní.“ Uděluje požebrání snahám Waughovým pravil hlasem velebným: „Každá slza dětská, jež bez užitku vyroněna, jest krvavou skvrnou na zemi.“ Snahy ty nebyly marny. Roku 1889. vydán zákon na ochranu ubohých dítek.

Dne 27. října 1884 otevřena v Londýně příčiněním lordmajorovým dětská útulna; kardinál Manning měl slavnostní řeč; úchvatným způsobem ukázal důstojnost dětské duše, odsoudil barbarství, jemuž tolik dětí propadá.

Generální vikář Manningův Gilbert pořídil noclehárny pro chudé; i tyto doznaly hojné podpory kardinálovy; často do nich zavítal, shromážděnou chudinu otcovskými slovy těšil, k trpělivosti a vděčnosti nabádal.

Aby vyhověl přání městské správy, zavedl Manning ve prospěch londýnských chudých a nemocných všech vyznání tak zv. hostinnou neděli, t. j. poručil jednu neděli v létě sbíratí ve všech katolických chrámech almužnu londýnským ubožákům. —

Háje kde moha mravní zvedenosti lidu, káral kdekoli co pokárání bylo hodno. Tak odsoudil hanebnou rozpustilost, již se oddávalo divadlo; odsoudil ješitnou a drahou nádheru při pohřbech, poukazuje, jak oděna by byla chudina, kdyby jí

bylo pamatováno; odsoudil nešváry, jakéž v Indii panují v manželství; obrátil k nim pozornost ministerstva indického, žádaje, by neplecha ona byla odstraněna; proti námitkám, jež by kdo činil, obradil se ihned: „Naše moc jest měrou naší povinnosti... Kdekoli nedbají rodiče svých povinností, staví se anglický zákon mezi otce a dítě. Co jest v Anglii spravedливо, jest i v Hindostanu spravedливо. Spravedlivost nemá dvojí váhy, nemá dvojí míry; rovněž jí nemá britská říše.“

Toť tedy obraz otce chudiny a ubožáků! Dělný lid byl mu z té duše povděčen, lnul k němu vroucí láskou synovskou, a bolestí velikou byl naplněn, když mu byl drahý otec smrtí odňat.

VI

Jubilantem.

Jako roku 1873. měl náš kardinál úchvatnou promluvu k poutníkům ubírajícím se do svatyně Božského Srdce Páně v Paray-le-Moniale ve Francii, tak promlouval i roku 1890. dne 8. dubna poutníkům do Svaté země; byli to členové nejprřednějších stavův anglických; pravil jim, že by každý měl míti s sebou svatá evangelia a čísti je na svatých těch místech, kam se ubírají; připomněl jim, že se vydávají do Palestiny jako synové a dcery katolické Anglie; máť každá věc býti pojmenována podle své nejlepší a nejvznešenější vlastnosti; proto praví „katolické“ Anglie; toť že nejkrásnější lesk jejich otčiny, lesk sice nyní ještě malý, ale jistý a s pomocí Boží nehynoucí.

Promluvu tuto měl v chóru prokathedrály; bylo viděti, že naň už mocně doléhá tíha stáří; že mu již nadechází večer života.

Dobře si byla vědoma katolická Anglie neskonálních zásluh Manningových o církev a stát, o náboženství a společnost lidskou, o rodinu a školu; proto slavně, důstojně, velmi důstojně slaveno v měsíci červnu 1890 jeho stříbrné biskupské jubileum. Kde kdo plesal a radoval se.

Jménem duchovenstva blahopřál kardinálovi generální vikář a probošt Daniel Gilbert; s myslí povděčnou vytkl otcovskou péči jubilantovu o kněžstvo, chrámy, služby Boží, přijímání svatých svátostí, školy, chudinu, lid dělnický; tlumočil podiv kněžstva i synovskou oddanost jeho, ubezpečoval ho vroucími modlitbami všech spolupracovníků na vinici Páně, jakož i všech svěřených oveček.

Jménem laiků blahopřál slovně a velezasloužilý vévoda z Norfolku.

Srdečně děkoval šťastný jubilant: „Devětatřicet let pracoval jsem jako katolík, pětadvacet let jako biskup; setkal jsem se za ten čas s tolika lidmi, bylo mi konati tolikेरé práce, že ani není možno, bych nebyl něco vykonal, co jedni kárali, druzí s nelibostí přijali. Tohoť jste nepomněli ve svém dnešním blahopřání, o tom pomlčela vaše láska; ježto však už brzy stanu před soudnou stolicí Boží, prohlašuji, že jsem nikdy nechtěl komu ublížiti.

Tři věci byly pro vždy předmětem mých snah a prací: Výchov a vzdělání dítek, záchrana lidu

svatými svátostmi, vzrůst kněží podobných božskému Mistru. Nepatrné úspěchy mé zajisté dokoná můj nástupce.

Dary peněžní, jimiž jsem byl obdařen stav se kardinálem, věnoval jsem arcibiskupskému fondu výživnímu, a splnil jsem takto slib, jež jsem musil štědrým dárcům učiniti, že totiž peněz oněch nerozdám; přimělo mne k slibu tomu jejich přátelské podezření, že by dar byl pohlcen mým „rozdávacím zlovykem“. Ovšem neomlouvám se z onoho podezření; prošloť mýma rukama za 25 let mnoho peněz; ale nic nezůstalo v domě; vše věnováno dílu, jež mi svěřeno.

Ježto chci umřít, jak se knězi sluší, bez peněz a bez dluhů, a ježto nové dary darovány mně bez podmínek, určuji je hned v tomto slavném shromáždění na konvikt studujících z arcidiecése westminsterské, na okrášení mého kardinálského kostela sv. Řehoře v Římě, na bezplatné ošetření nemocného dělníka v londýnském hospitále, konečně na rozšíření vyšších škol u Sv. Edmunda.“

Vzácnou uznalost projevil jubilantovi i ministr vyučování lord Beaconsfield: „Po kolik let bylo mi dopřáno s Vaší Eminencí pracovati v učené komisi, nad to pak i v upřímných soukromých rozpravách pojednávati o důležitých školních otázkách. I jest mi vyznati: Jestliže naše komise prospěla vzdělání, zejména n á b o ž e n s k é m u vzdělání našeho lidu, děkujeme z toho radám a pokynům, jež dala Vaše Eminence. Z té duše jsem přesvědčen, že zůstane-li Anglie ve školství zemí

křesťanskou, jest to větším dílem zásluhou Vaší Eminence.“

Děkuje irským katolickým poslancům za blahopřejnou adresu, zastával se jejich rodné půdy, která náleží právem přirozeným lidu tam zrozenému; chválil hrdinskou věrnost u víře, kořil se zemí svlažené krví bezpočetných mučovníků, ubezpečoval je svou vroucí láskou.

I veřejné listy, katolické i anglikánské, věnovaly chválou, podivem a úctou hlavu velezasloužilého jubilanta.

Však nejen v Anglii a Irsku uctěno jubileum Manningovo; upřímné účastenství měli i američtí, australští, němečtí biskupové, ba zavítala k jubilantovi i deputace anglických Židů.

Baltimorský kardinál arcibiskup Gibbons psal jménem episkopátu severoamerického: „Ač bych nerad urazil vrozenou skromnost Vaší Eminence, vyznávám, že biskupové američtí jati jsou nejuctivějším údivem k Vám. Vaše osobní ctnosti, Váš apoštolský život, Vaše veřejné řeči, konané v čas příhodný i nepříhodný, Vaše blahodátne spisy na obhajobu náboženství a zdravé mravnosti, Vaše neúporné snahy ve prospěch dítek dělnických, ve prospěch strádající chudiny, ve prospěch střídmosti, Vaše ochota, s jakouž se zříkáte svého vlastního blaha, ba i svého zdraví, Vaše účastenství ve zvelebení vzdělanosti — toť všecko jest nám ustavičným zdrojem, z něhož čerpáme osvěžení a povzbuzení; toť všecko jest nám mocnou pobídkou, bychom následovali tak skvoucího příkladu.“

Děkuje sydney skému kardinálu arcibiskupu Moranovi a všemu episkopátu australskému, pravi jubilant :

„Nenadál jsem se, že mezi tolika projevy katolické lásky o mém jubileu shledám též dva velevzvláštní. Ze západu pozdravil mne kardinál baltimorský, jménem biskupů severoamerických z jiho-východu došel mne pozdrav kardinála sydneyského a biskupů, kteří právě kolem něho shromážděni na sněmě. Tito dva hlasové bratrské lásky jsou mi takřka dvěma oporami, jichž nyní potřebuji, že na mne doléhá tíha stáří; jakoby mně dosvědčovaly, že jsem nezahálel. A třeba nesmím si osobiti všech těch laskavých slov, přece dovoleno mi z nich usouditi, že jsem se jako spoludělník na vinici Páně neminul Vaší vznešené lásky. Děkuji. Ó by vznešený episkopát vždy více a více rozvíjel své církevní provincie a diecése a rozmáhal se životem duchovním, jakož i dokonalou neodvislostí od všeliké moci světa. Ubi Spiritus Domini, ibi libertas — Kde Duch Páně, tam svoboda.“

Listem ze dne 25. května 1890 blahopřeje kolínský arcibiskup Kremenc. Vzpomíná svatého Řehoře Velikého, apoštola Anglie, jehož Manning věrně následuje. Děkuje za znamenité vědecké i asketické spisy kardinálovy, podivuje se otcovské péči jeho o chudinu. Vyznává, že city vděčnosti pudí Německo, by se radovalo ze vzácného jubilea kardinálova, ježto svatý Bonifac přinesl z Anglie evangelium do Němec a ježto Manning ve smutných dobách kulturního boje dodával biskupům německým

útěchy a síly, německým pak kněžím z vlasti vypuzeným dopřál útulku na své vinici.

* * *

Ač churav a zejména za nevlídných zimních měsíců nemoha ani z domu, sledoval náš kníže církevní horlivě a se zanícením všeliké znamenité události, jež se týkaly života církevního. Velice byl potěšen, že v prosinci 1887 vypraven do Říma vévoda z Norfolku, aby jménem královny Viktorie blahopřál svatému Otci Lvu XIII. k padesátiletému kněžskému jubileu a podal mu vzácné dary Příčiněním Manningovým poctila katolická Anglie papeže jubilanta výtisky všech katolických spisů, jež za padesát let byla vydala. Zařídil též pobožnosti a služby Boží na úmysl náměstka Kristova a alespoň v duchu přiúčastnil se veliké anglcké deputace, která dne 11. ledna 1888 od svatého Otce slavně přijata.

* * *

V červenci 1890 oželel kardinál smrt drahého synovce Anderdona, svého bývalého sekretáře, později slovutného kněze Tovaryšstva Ježíšova, horlivého sluhy Páně a spisovatele slavného.

Dne 11. srpna téhož roku 1890. odebral se na věčnost Manningův věrný spolubratr Jan Jindřich Newman, kardinál dublínský, konvertita jako náš hrdina. Bolestí a žalem naplněn oznámil Manning truchlivou tu zprávu sv. Otci, dne pak 20. srpna při slavných zádušních službách Božích v Londýně u oratoriánů konaných proslovil pohřební řeč, jež vynikla nad všechna jeho dosavadní kázání.

„Ztratili jsme největšího vyznavače, cítíme, jak jsme zchudli, jak bolně jsme navštíveni. Zvěděv, že zesnul, pomyslíl jsem si: Kterak osvědčím lásku a úctu muži, který mně déle třiceti let byl bratrem a přítelem? Chvalořeči nebudu konati, jen oživím několik vzpomínek.“

I vzpomíná, jak byl jat vznešenou postavou a zvonovým hlasem Newmanovým na universitě oxfordské, kdež slynul učeností ve sboru professor-ském. Vzpomíná, jak rekovsky vrátil se veleučenec Newman do církve katolické a stal se svatým sluhou Páně... Jak poctivě pracoval na vinici Páně, o tom svědčí mimo jiná svědectví přčetná též i všeobecné účastenství ve smutku nad smrtí jeho, účastenství celé Anglie, katolické i anglikánské... Ctíc Jana Jindřicha Newmana, uctila Anglie sebe samu... Žádný muž naší doby nepůsobil tak účinnivě na náboženství a smýšlení našeho národa, jako Newman... Převelebná osoba Newmanova, přehluboká učenost jeho ukazuje, jak ničemna jest výtká nepřátel Božích i nepřátel lidu, kteří říkají, že prý katolicismus svědčí jen slabochům a nedoukům... Výše vědeckých děl Newmanových stojí vzácný příklad jeho pokorného, světu odumřelého života. Nikdy se neměnil, jsa stále s Bohem spojen. Byl středem nesčetných duší, jež ho měly učitelem, vůdcem a těžitelem, zdrojem nadpřirozeného světla i nadpřirozené síly... Dějiny naší vlasti přičtou Jana Jindřicha Newmana k největším synům našeho národa a na věky budou jej slaviti vyznavačem víry, výtečným uči-

telem a slovatným kazatelem spravedlnosti, zbožnosti a útrpnosti. —

Brzy konána pohřební řeč i nad kazatelem.

* *
+

Požehnaného věku — 84 let — dočkal se kardinál Manning. Až do poslední chvíle byl duch jeho stále čilý a svěží. Dne 9. ledna 1892 uleh na dobro. Přese všecko usilování lékařů nezrušil slibu o nepožití opojných nápojů, ale věrně mu dostál až do posledního vzdechnutí. Ještě 13. ledna doufáno, že drahý nemocný bude zachován; že však nemohl ničeho požití a sil ubývalo, dal se zaopatřit svatými Svátostmi. Oblečen v kardinálský purpur, u přítomnosti celé kapitoly učinil apoštolské vyznání víry hlasem zřetelným; přijal vděčně apoštolské požehnání, jež mu svatý Otec telegraficky poslal, a rozloučil se přelaskavě se všemi kanovníky. Podvečer pravil: „Jugum deposui. Opus meum consummatum est — Jho jsem složil Dílo mé dokonáno. Těším se, že mně bylo možno všecky povinnosti plnit“. Ráno 14. února dokonal. Svatě žil, svatě zemřel; chudobu miloval, v chudobě se rozloučil se světem, aby se setkal v nebesích s poklady, jež si tam byl po všecek život ukládal svou láskou a dobročinností.

Truchlila-li nedávno všechna Anglie nad smrtí kardinála Newmana, truchlila nyní opět všechna nad smrtí kardinála Manninga. Od královny, od rodiny korunního prince, od vznešených osob všech stavů docházely co chvíle srdečné pro-

jevy soustrasti a překrásné věnce; těchto však podle přání nebožtíkova neužito při pohřbu, nýbrž věnovány chrámům londýnským na ozdobu oltářů.

V neděli dne 17. ledna vystavena mrtvola ve dvoraně arcibiskupského domu. Tisíce lidu přicházelo rozloučit se s drahým miláčkem, zejména chudina a lid dělnický; ztratiliť otce, dobrého otce; 19. ledna velkolepým průvodem doprovozena do kostela oratoriánů a postavena tam pod nádhernou kopulí.

Ve středu dne 20. ledna konány slavné zádušní služby Boží za přítomnosti episkopátu anglického i irského, zástupců královských nejvyšších úřadů, šlechty, parlamentu a tisícův lidu.

Pohřební řeč konal Magr. Hedley, a tož na základě slov proroka Ezechiele: „I řekl k muži, kterýž byl oblečen v roucho lněné, a pravil: Vejdí doprostřed kol, která jsou pod cherubíny, a naplň ruku svou uhlím řevavým, kteréž jest mezi cherubíny, a vysypej je na město.“ (Ezech. 10, 2.). Vroucími slovy vyličil nenahraditelnou ztrátu, již postížena Anglie smrtí Manningovou; věrnými slovy nakreslil jeho obraz, ukázal, jak dokonale plnil ideál kněžský, jak věrně skutkem konal, co byl ve spise „Věčné kněžství“ slovem napsal. „Ještě maličko, a pokolení, jež vídalo přepamátanou, všecku oduševnělou a tak přívětivou tvář kardinálovu, jež slýchalo jeho hlas, pokolení to zmizí s dějiště světového; avšak i příští pokolení bude Manninga pamětlivo; památka jeho nepomine, velebná, útěchy plná památka, jak jeho živé slovo, jeho postava.

Památku tu udrží nesmrtelnou ne pomník, ne obraz, ne socha, nýbrž listy, jež napsal o Duchu svatém, o víře, o důstojnosti dětské, o vznešenosti duše, o ceně práce . . . Zapadla ohnivá hvězda; avšak na jasnou stopu, již zanechala na obloze, budou lidé mile patřiti a Otcí nebeskému vroucí díky vzdávati, že bylo otčině jejich dopřáno tak slavného sluhy Páně.“

Po té doprovoben drahý zesnulý slavným průvodem na katolický hřbitov londýnské čtvrti Kensal Green; tam odpočívá. Bůh ho slav!



Dva ruští konvertité a jich snahy o sjednocení s Římem.

Podává

Pavel Pavelka.



Náš slovutný Dr. Matěj Procházka sepsal za příčinou slavnosti tisíciletého úmrtí sv. Methoda (1885) život tohoto našeho sv. apoštola. Na konci svého spisu píše: „Jeden toliko mrak kalí nám krásně vycházející zoru nového tisíciletí, jedna toliko hořká krůpěje padá nám ve zlatý kalich sladké radosti a blahých nadějí. Velmi četní bratři mezi Čechoslovany vybočili v minulém tisíciletí ze samospasného směru svatoklementskeho našich prvoučitelů Soluňských, a zatonuvše hluboko v protestantismu zachovali z bohatého dědictví ss. Cyrilla a Methoda toliko skrovné drobtý a téměř jen trosky rozbité lodičky. Největšinu pak jižních a východních Slovanů, hradby to civilisované Evropy proti tlupám asijských barbarů, stihla ta osuhlá pohroma, že potratili z drahého dědictví ss. Cyrilla a Methoda jednu velmi podstatnou a spolu hlavní část, jejich synovskou přítulnost, úctu, lásku a oddanost ku svaté stolici římské, ku skále Petrově, na níž Kristus církev svou vzdělal — a že se stali vášnivými dědici a obránci zločinného řeckého rozkolu Fotiova a Michala-Cerulariova, jímž jedno tělo Kristovo, jedno nesešívané roucho jeho roztrženo na dvě a posavadní jednota viditelného těla Kristova na východě zničena.

Smíme-li doufat, že se v novém tisíciletí vyplní vroucné přání a horoucná touha velikého šífitele úcty slovanských apoštolů, nynějšího velikého papeže, Lva XIII., aby i tyto od jednoty církevní odvrácené bratry do svých otcovských náručí přijati a jako věrné syny jedné všeobecné apoštolské církve s plesáním objati mohl? —“

Jest zajisté i nás všech Slovanů katolíků vroucí přání, aby všichni národové slovanští v jednotu v církvi katolické shromážděni byli. Za tím účelem založil věhlasný biskup Labodský Ant. Slomšek „Bratrstvo ss. Cyrilla a Methoda o sjednocení rozkolníků Slovanských,“ které bratrstvo i na Moravě rozšířeno bylo. — K témuž cíli pracuje a modlí se též utěšeně zkvétající náš „Apoštolát ss. Cyrilla a Methoda.“

Kdy šlechetné snahy nynějšího svatého Otce se uskuteční, kdy as Bůh naše prosby vyslyšeti ráčí, kdož může říci? Zdá se, že ještě daleko do té doby! Než Bůh, přiváděje jednotlivce ku pravdě, jakoby tak připravoval cestu pro celé národy. Chceme zde upozorniti na dva věhlasné konvertity ruské, již uposlechnuvše hlasu Božího stali se katolíky a ze všech sil o sjednocení Slovanů ve víře pracovali. Jsou to: 1. Kníže Jan Gagarin a 2. Hrabě Řehoř Šuvalov.



I.

Kníže Jan Gagarin T. J.

Věhlasný tento Jesuita byl syn knížete Sergia Gagarina, bývalého státního rady ruského, a synovec knížete Řehoře Gagarina, švakra proslulé hraběnky Svetšinovy.

Narodil se v Petrohradě r. 1815. a byl pečlivě vychován, věnoval se již v mladistvém věku diplomacii. Byl přidělen svému strýci, tehdejšímu ruskému vyslanci v Mnichově. Po smrti jeho přišel roku 1837. do Vídně; avšak již po dvou letech, tedy roku 1839. stal se tajemníkem při vyslanectví v Paříži, kde se sešel s hraběnkou Svetšinovou, již znal od svého dětství.

„Byl ducha bystrého a dokonale vzdělán. Mimo to obdařen byl i živou obrazivostí, jež pobádala ho k ustavičné a horlivé činnosti. Při tom bylo mu nezbytno, důvěrně s jinými se sdíleti.

Ve světě však nenalezl ukojení své touhy a proto byl podoben missionáři, jenž hoří touhou po

spáse nesmrtelných duší, zabloudiv však na poušti, nemůže touhy té ukojiti.“ Tak píše o svém příteli z mládí barnabita hrabě Řehoř Šuvalov, a dodává: „Kníže Gagarin neztratil nikdy své víry, a jak u vyvolených duší bývá, toužil horoucně po pravdě.“

„Znali jsme se z dob, které jsme ve světském ruchu a bez starosti prožili, nyní opětně jsme se sešli; on pln života a vesel, obíraje se rozličnými plány, jež se mu však nedařily, hledaje pravdy a opět se jí vyhýbaje, slovem, shledal jsem ho rozděleného mezi Bohem a světem — a já? já byl jsem zádumčiv, nešťasten, nespokojen.“

Oba tito přátelé mnoho společně četli a o mnohém uvažovali. Dne 10. února 1842 ještě jedenkrát společně přistoupili ku sv. přijímání v kapli ruského vyslanectví — a po několika týdnech na to, dne 19. dubna 1842, složil kníže Gagarin vyznání víry katolické před jesuitou P. Ravignanem. Jeho příteli, věkem staršímu, hraběti Šuvalovovi bylo dopřáno, učiniti totéž až po roce, po mnohých těžkých bojech.

Již 12. srpna 1843. vstoupil Gagarin jako novic do tovaryšstva Ježíšova v St. Acheulu.

O obojím tomto kroku Gagarinovu píše hrabě Faloux: „Často uvažováno bylo o tom, jaký asi vliv na tomto dvojím rozhodnutí Gagarinově, mladistvého svého přítele, měla paní Svetšinová. Mám za to, že neminu se s pravdou, řeknu-li: svou domácností a celým svým životem měla vliv veliký; avšak svým bezprostředním, osobním působením neměla tu vlivu žádného.“

Přišel do Francie, věděl kníže Gagarin, co věděli i mnozí jiní Rusové, že totiž církev katolická a papežství mocně zasahovaly do dějin světových, avšak stejně s mnohými svými rodáky domýšlel se Gagarin, že obě tato zřízení, jak církev katolická tak papežství, smrtelně byvše raněny již odumírají, a že jen nevelký počet opozdileců jakýchsi katolíky se zovou a za takové se pokládají.

Kroužek společenský však, jenž u p. Sretšinové se scházel, poučil ho právě o opaku. Tam poznal s velikým podivením, že učení víry katolické jest schopno života, a že dobrovolně bývá přijímáno a vyznáváno od lidí, kteří nikterak nejsou duševně neteční, nesamostatní. Ať se rozmlouvalo ve společnosti té o některé politické události, nebo o knize nově vydané, ať to byl znamenitý proces, nebo článek novinářský, ano snad i nějaký nový divadelní kus, o všech těchto, na oko snad nepatrných událostech rozproutila se ve společnosti rozmluva čilá, duchaplná, jež zakládala se na přesvědčení. To vše kníže Gagarin pozoroval; on slyšel, kterak všichni společníci hovoru se účastňují, hájíce jeden každý mínění svého, jímž se mnohdykrát lišil od mínění jiných. A při té rozmanitosti předmětů, o nichž bývalo rozmlouváno, při různosti osob, jež o nich hovořily, jakož i při nestejném jich společenském postavení, při jich nerovném stáří a při různosti stran, jimž přináležely, pozoroval Gagarin, že všichni ti vzdělanci spojeni jsou jednou páskou, která v soulad uváděla všechny předměty, a tato páska že jest víra katolická. A sleduje pozorněji zjev

tento a bedlivěji o něm uvažuje, musil doznati, že tato dobrovolně přijatá víra ovládá nejen jich rozum, nýbž i vůli, a že bylo pozorovati její vliv u osob oné společnosti nejen na jejich rozmluvu, nýbrž i na veškeré chování, a proto, že u většiny z nich se slovy jejich srovnávaly se i skutky. Paní Svetšinová sama byla toho nejkrásnějším a nejmocnějším příkladem.

Od té doby zdála se mu církev katolická, aniž by byl poznal úplné její pravdy, býti mocnou panovnící, která nikterak neumřela, nikterak nevzdala se vlády, nýbrž ji vykonávala nad osvíceným rozumem a srdcem těch, kteří dovedli uhájiti si svobody.

An takto kníže Gagarin v kroužku těch, již v domě paní Svetšinové se scházivali, vždy více poznával krásu a moc víry katolické, byl zároveň pobádán k úctě a lásce k ní; a v tom záleží vliv, jež domácnost paní Svetšinové na rozhodnutí knížete Gagarina měla. Avšak o oné vnitřní změně, která v srdci knížete Gagarina se připravovala, nevěděla paní Svetšinová ničeho, ani tehdy, když odřeknutím se bludu změna ta již k uskutečnění dospívala.

Bylo to r. 1842. v neděli velikonoční, když večer o 11. hodině, an společnost, shromážděná u paní Svetšinové, již se byla rozešla, kníže Gagarin, sám tu pozůstav, domácí paní takto oslovil: „Vznešená paní, podívíte se snad zprávě, již vám nyní povím. Zítřejšího dne, ráno o 6. hodině očekává mne Pater Ravnigan. Svěřil jsem se jeho řízení a jsem hotov podrobiti se jemu ve všem, co by mi nařídil, jak

o době, kdy, tak i o místě, kde odřekl bych se bludu.“

Vpravdě, nemalým podivením naplnila zpráva tako paní Svetšinovou. I snažila se, aby na knížeti Gagarinovi aspoň vymohla, by poodložil ještě onu schůzi s P. Ravignanem. Nemohouc však toho dosíci, prosila, řkouc: „Ctěný příteli, račtež tedy aspoň dovoliti, abych zítra já za vás směla dojít k Pateru Ravignanovi, a s ním dříve než vy o záležitosti vaší mohla promluvit.“

K tomu kníže Gagarin svolil. Paní Svetšinová příštího dne v přesnou dobu odebrala se k Pateru Ravignanovi, s nímž poprvé o záležitosti té pojednávala, zpravujíc ho ovšem, o čem se domýšlela, že třeba jest knězi uvážiti, by se zabránilo všemu, co by později se mohlo počítati na účet přenáhlení, aneb okamžitého, brzy však pomíjivého nadšení. (*Lettres do Mdme Swetchine* II. 285 ff.)

Než toho všeho nebylo při knížeti Gagarinu; ano naopak, že po náležité úvaze tak jednal a že opravdovou měl vůli přijati víru katolickou, toho důkazem jest, že již po šesti měsících po svém přijetí do církve katolické vstoupil do tovaryšstva Ježíšova.

Někteří Rusové, kteří též byli přijali víru katolickou a v Paříži se zdržovali, obávali se, že tento tak nápadný krok Gagarinův rozhořčí cara Mikuláše; než paní Svetšinová tohoto méně dbala, více však tanul jí na mysli zármutek, jež kníže svým rodičům způsobí, kteří v jeho velké nadání tak mnoho kladli nadějí. Obavu tuto sdělila s Paterem

Ravignanem, jenž, řídě právě knížete Gagarina při konání duchovních cvičení, jí odpověděl listem, svědčícím jednak o jeho horlivosti, jednak o zbožné jeho obezřetnosti.

List tento byl tohoto obsahu :

„Velectěná Paní!

Počínaje tento list, prosím Pána Boha, aby mi popřál vmyslit se ve Vaše přesvědčení a naplněnu býti city Vaší pravé osvětlené zbožnosti. Mohu ubezpečiti, že řízen Vašimi myšlenkami a často Vás vzpomínaje, rádcem jsem byl našemu mladému příteli u závažných úvahách.

Při své upřímné touze poznati jediné vůli Boží, a šetříce zároveň svaté rovnomyšlnosti a svobody svědomí, jak pravidla tovaryšstva našeho předpisují, a jak nevyhnutelná povinnost u volbě stavu toho vyžaduje, nezapomínali jsme ani na okamžik Vašich projevených přání a obav, jakož i rozličných od Vás podaných zpráv . . .

Pak sáhl jsem po knize duchovních cvičení, oné sv. knize, již nám náš sv. Otec byl zanechal, rozděliv rozličné v ní úvahy na jednotlivé hodiny duchovních cvičení. Při všem musil jsem míti na zřeteli — aby opravdový pokoj a pravou svobodu v duši své zachoval ten, jehož mi Boží milost byla darovala. A cokoliv mi vnukala má vpravdě otcovská láska, a jakákoliv přání o dokonalosti a blahu toho, jehož jsem v rukou našeho Pána viděl, v srdci mém povstávala, vystříhal jsem se před ním zúmyslně jakéhokoli projevu o přání svém. Řídil jsem se docela svatými a moudrými pravidly knihy

„Institutum“, a musil jsem proto určiti úplných šest dnů pro modlitbu a pro přípravu, aniž bych byl dovolil, uvažovati a déle se podržovati při nějakém výsledku. Ostatně řídil vše Duch Boží sám; což tu zbývalo tedy činiti pro mne, a vůbec, co bych byl mohl činiti?

Upozornil jsem jen našeho mladého přítele na důležitost povolání, jsemuž se věnovati hodlá, poukázal jsem ho na vše potřebné v záležitosti té, ponechav jej pak po 24 hodin s Bohem sobě samotnému, aniž bych byl s ním mluvil, ba aniž bych ho byl jen spatřil. Nesměl jsem ničeho jiného činiti, než jen modliti se s Vámi. Dnes ráno po mši sv. a po sv. přijímání přinesl mi písemně své konečné rozhodnutí. Když jsem je byl pozorně přečetl, musil jsem z něho seznati pravé povolání jeho, nechtěl-li jsem jinak hřešiti proti svědomí svému. Hodné dítě Vaše v Pánu má za to, že obava Vaše o Rusy katolíky jest upřílišena, a že mateřské srdce Vaše bude museti jen schvalovati, pakliže rozhodnutí své o svém povolání, zkoušené a učiněné před Pánem Bohem více nezmění.“

Rodičové mladého knížete, s nimiž své úmysly byl sdělil, zdá se, že necítili se tak nešťastnými pro tento jeho krok, jak paní Svetšínová se byla obávala. Ona sama píše Gagarinovi: „Nemálo po-
divila jsem se tomu, co jste mi psal o Svě matce, že tak slabý odpor klásti se zdála úmyslu Vašemu. Přiznávám, že nedovedla jsem představit si účinek, jaký Váš úmysl na ni asi míti bude; a pohlížíme-li na celou záležitost jen z lidského stanoviska, že

nelze mi pochopiti, že by poslední naději svou nebyla skládala v nějaké zprostředkování.“

Že rodičové mladého knížete nenesli kroku učiněného příliš těžce a nemile, to lze též souditi z této události. Když mladý kníže byl nastoupil noviciat, psala mu paní Svetštinová takto: „Co do mne, mé drahé dítě, tu víte, zda bych, nemajíc k tomu dovolení, osmělila se, dávati radu, a zdaž bych kdy z lidských ohledů odvážila se, mezi Pána Boha se postaviti a omilestněnou duši. Jestliže povolání toto, o němž nepřináleží mi souditi, má všechny žádoucí podmínky a závažné známky a jeví se býti nepochybným netoliko tomu, kdo jej zvolil, nýbrž i jeho rádci, jakožto oprávněné k tomu autoritě, což zbývá mi jiného, leč díky pronášeti, žehnati, hluboce dojmoutou a šťastnou se pocítovati z Božího na duši působení, jež považuji za nejslavnější zjev moci Boží na zemi. A je-li bytost, již tak mnohých milostí od Boha se dostalo, nám drahou a milou, pak račte uvažovati o tom, jaké city vděčnosti srdcem mým proudí.“

Kníže Gagarin, dokončiv svůj noviciat v St. Acheulu, přijal posvěcení na kněžství, a od té doby pracoval s celou svou horlivostí v zájmu své otčiny pro opětné její spojení s Římem.

Sepsav několik kratších pojednání o záležitostech té v časopise „Ami de la religion“ a j., vydal po smrti císaře Mikuláše znamenitý o ní spis: „Bude-li Rusko katolickým?“ (Paříž 1856).

Toto jeho dílo je tím důležitější proto, že sepsal je se schválením svých představených —

totiž jenerála řádu —, kterýž jen to schváliti může, co byla též sv. stolice schválila.

Že nebylo lze, vydati dílo to za dob císaře Mikuláše, jest pochopitelné; vůči tomu, máme-li na zřeteli, jak na počátku svého panování si počínal následovník tohoto, císař Alexandr, jehož panováním označují mnozí novou dobu pro velikou říši Slovanskou, pochopujeme docela, že v době té dílo to vydáno bylo.

P. Gagarin v onom spise dí: „V manifestě, jímž císař Alexandr své říši mír zvěstuje, šlechetná pronesl slova. Snaží se poukázati národy své na výhody, jichž se jim dostati má nyní v době míru po ukončené válce.“ „Kýž dostane se nám výhod těch“ — dí car — „pomocí a snahou Naší, společným přičiněním Našich poddaných! Kýž za pomoci Všemohoucího, jenž vždy ochraňoval Rusko, vnitřní organisace (urovnání) jeho se upevňuje a zdokonaluje. Kýž při soudech vládne mírnost a spravedlnost, kýž mravnost a prospěšná činnost duševní znova všude zkvétá, a kýž jeden každý pod ochranou zákonů pro všechny stejně spravedlivých užívá ovoce prací svých v pokoji!“

„Na konec jest Naším nejdůležitějším a nejvroucnějším přáním, aby osvěcující světlo víry, rozum osvěcující a sílící srdce, zachovalo, ano vždy více zdokonalovalo veřejnou mravnost, ana tato jest nejjistější zárukou pořádku a víry.“

Po slovech těchto, jež byl uvedl z manifestu cara Alexandra, pokračuje Gagarin dále takto: „V době, když nová vláda tento program vydala,

dlel jsem ve vyhnanství. Vyhnanství však netrhá nikterak svazků, jež mne poutají ku vlasti mé. Mocně dojat v hloubi duše své vznešenou mluvou onoho prohlášení, uvažoval jsem, jak asi bych mohl na prohlášení to odpověděti. Myšlenka, jež mne od mého mládí zajímala, a již jsem věnoval veškerý život svůj, mocněji a krásněji než kdy před tím opět na mysl mi přišla. Bylo mi, jakoby se blížila doba, kdy má býti uskutečněna, an vládce, do jehož rukou Prozřetelnost božská záležitosti mé vlasti vložila, takové city a taková přání pronáší, jež s myšlenkou onou souhlasí a jen uskutečněním jejím dokonale provést se mohou; nebo mravnosti, spravedlnosti, mírnosti, úcty k zákonům, veřejného pořádku a mravu — a všeho toho na základě víry, jež rozum osvěcuje a srdce sílí — všech těch dober nedosáhneme zajisté, ani jakýms násilným zaváděním zvykův a zákonů cizích národův, ani jakýms umělkovaným návratem ku nevzdělanosti svých předků; k tomu jest zapotřebí svobodného rozumného zřízení, které dbalo by jednak požadavků povšechného vzdělání, jednak i ducha národního, a jež by oboje v jakýs uvedlo soulad.“

„Pravdu dí císař Alexandr, že veškerý společenský řád spočívá na náboženství; — a proto v oboru náboženském ono zřízení především provedeno býti musí. Po staletí trvá Rusko v boji s apoštolskou stolicí; a proto i zde musí býti učiněn smír, avšak smír pro všechny strany čestný. Přidržujíc se svých důstojných obřadův a své starodávné kázně, může církev ruská opětně se starou

církvi se smířiti, může opět upoutati svazky, které dříve východ a západ poutaly. Smír ovšem není snadným, ano mnoho předsudků se mu v cestu staví, avšak není nemožným, ani jím nejsou ohroženy žádné závažné výhody. Smír musí dříve nebo později nastati, nebo nemůže ustavičný trvati boj, poněvadž mír jest prospěšný všem. Aby se ho dosáhlo, k tomu zapotřebí, by dorozuměli se tři faktorové. Pak-li se dorozumí papež, ruský císař a církev ruská zastoupená svými biskupy nebo svým synodem, kdož by potom úplnému smíru mohl zabrániti?

A nikdy nebyly okolnosti podniku takovému příznivější, jako právě nyní. Na stolci Petrově sedí papež, jenž východu nejsmířlivěji jest nakloněn. Biskupové ruští rázně staví se oproti Febronianismu a Protestantismu. A byl kdy který panovník ruský schopnějším nynějšího, aby dílo to ku dobrému konci přivedl? Ten, jenž podepsal smlouvu míru Pařížského a manifest ze dne 31. března, ten zajisté snáze než kdo jiný může působiti vlivem svým k tomu, aby vyjednávalo se mezi duchovenstvem ruským a stolicí římskou, aby svolán byl církevní kongres, a může pak svým jménem podepsati smlouvu náboženského míru, již by započala doba nová jak pro Rusko, tak pro veškeren svět.“

Kníže Gagarin zklamal se ovšem ohledně smířlivosti a mírnosti císaře Alexandra II., leč toho nelze mu vykládati na zlou stránku, an z počátku vlády své car prováděl rozličné opravy, podle nichž nebylo lze nadíti se nápotomního obratu.

Kníže Gagarin poukazuje ve svém spisu na to, že při změně ústavy ruské, jak ji císař Alexandr byl započínal, oprava církevní jest nezbytnou. Provésti mohla by se trojím způsobem: buďto zavedením církevního konstitucionalismu jako jest u protestantů, buď zřízením samostatného národního patriarchatu, neb opětným připojením se k Římu.

První dva způsoby, dí, že by nevyhnutelně vedly ku převratu politickému; a proto, že Rusku nezbyvá jiného než: buď katolicismus, buď revoluce.

Velmi zajímavé jest, co P. Gagarin píše o tom, jak povstaly a se šířily v Rusku názory protestantské, jež označuje jako spojence revoluce na Rusi.

„Již v době před panováním Kateřiny II.,“ — tak píše Gagarin — „velmi zle řádila nevěra ve vyšších stavech; a za doby jejího panování nabyl při dvoře vlivu onen nevěrecký duch, za jehož pomoci encyklopedisté veškeré sloupy společenského řádu ve Francii podkopali a tím pro revoluci připravovali vítězství; a snad posud není v Evropě země, v níž by se shledalo tolik Volteriánů, jako právě na Rusi. Tytéž náhledy o svobodě, jež tak mnohého mladíka ve Francii, Německu, v Itálii a Španělsku byly pomátly, vnikly za císaře Alexandra i do Ruska, a od té doby započínají šířiti se tu a zmáhati tajné společnosti. Za panování císaře Mikuláše nebyly sice pokroky revolucionářské tak viditelné, nebyly však proto méně četny a méně škodlivy. Německá filosofie, zvláště náhledy Heglovy

byly na universitách v Rusku směrem nejradikálnějším přednášeny a za ochrany samé vlády šířeny.

Na začátku panování posledního císaře — Alexandra II. — pomýšlelo se na to, neustanovovati za professory cizince, nýbrž síly domácí; těchto však se nedostávalo. Kterak je odchovati? Mohlo se to díti jen tím způsobem, aby jistý počet mladých nadaných lidí poslán byl na studia do cizozemsku. Než, kam? S nedůvěrou se pohlíželo k zemím cizím, k jedněm proto, že v nich zaveden byl řád konstituční, k druhým zase, že byly katolické.

Byli tudíž budoucí hlasatelé vědy a mravů posláni do Berlína, kde záhy stali se horlivými přívrženci názorů Hegelových. — Byly sice do Petrohradu dávány vážné pokyny o povážlivém směru, jímž oni mladí lidé se ubírají, než pro rozličné okolnosti — které snad během času se vysvětlí — nebylo pokynův oněch dbáno.

Záhy byla místa professorská na nejznamení-tějších universitách domácích těmto nebezpečným blouznivcům svěřena a propaganda jejich s rychlostí se šířila.

Učitelé, professoři, žurnalisté a spisovatelé, kteří na těchto universitách byli vzděláni, byli opět šířiteli toho učení a těch zásad, jež za své byli přijali. Ani censura, ani stále bedlivý dozor policie, nedovedly zabrániti šíření se revolučních zásad, jež ukrývány byly rozličnými formulemi, jímž nerozuměl, leč kdo zasvěčen byl v tajemství sektářské.

Tento system výchovy národní, který se potkal s takovým nezdarem, hodlali založiti na pravoslaví,

samovládě a národnosti, než naopak těžily z něho jen filosofické názory německé, Feuerbachova nevěra, rozmařilý radikalismus a kommunismus.“

Pater Gagarin rozepsal se o tomto předmětu v obšírném pojednání, v němžto dokázal, kterak protestantismus vpravdě stal se mocí v Rusku. Bude-li se dále tímto směrem pokračovati, pak nemůže býti pochybnosti o tom, kam stát dospěje.

Toho všeho pilně všímali si v Berlíně a v Anglii, počítající na tyto protestantské sympathie při možném spojení ruské církve s německým, anebo s anglickánským protestantismem.

Druhý směr, obnoviti patriarchát Petrem I. zrušený, nezdál se Gagarinovi býti s blahem pro Rusko, nýbrž naopak, on obával se, že by tím buď uvedena byla církev v jakýs protestantský poměr ku státu, buď že by vyklubal se z toho jakýs konvent a vedl k revoluci.

On píše: „Mohla by z toho povstati revoluce, která by císaře ruského stála více než jen ztrátu části moci duchovní; a proto může otázka o vymanění církve, o níž se nyní v Rusku počíná pojednávat, jen k jednomu z těchto dvou cílů dospěti, buď ke katolicismu, nebo k revoluci. Katolicismus nebo revoluce, toť to brozné dilemma, jehož státníci ruští posud zdají se nepochopovati.“ I sektářství, jež v Rusku tak velice se bylo rozšířilo, jest P. Gagarinovi důvodem pro opětné spojení s Církví katolickou.

„Mnoho ještě mohli bychom uvést“ — dí P. Gagarin — „přihlížejíce k těm četným sektám,

jež získati nedovedlo duchovenstvo pravoslavné. V těchto sektách shledáváme velké nebezpečí; ony jsou velmi dobře připravenou půdou pro tajné společnosti a oborem jich působnosti. Zapotřebí jen muže, jenž by měl vlastnosti a vlohy Pugačeva a Maziniho, a jednou ranou skuteční se hrozby, jimiž sektářství se již ani netají. Není tudíž jiné volby, leč mezi katolicismem neb revolucí. Nějakou střední cestou nelze kráčetí.“

„Církev ruská je bezmocná; moc ruského císaře může dobu výbuchu jen prodloužiti; každým dnem spojují se sekty se živly revolucionářskými, čímž doba výbuchu se urychluje. Proti tomuto nebezpečení zapotřebí jest pomoci a to rychlé a tuto spatřuji, ať uvažuji sebe více, jen v duchovenstvu národním a zároveň katolickém, jež jedině nebezpečení tomu čeliti by mohlo.“

Spis P. Gagarina nemohl ovšem minouti se s účinkem. Způsobil velké pohnutí myslí; a proto započalo se hned proti jeho možnému blahodárnému účinku pracovati. Počínali si však odpůrcové opatrně. Zřejmě nepřátelsky nevystupovali, nýbrž lichotili, uštknutí však jejich bylo cítiti.

Nejprve vyskytlo se pojednání v katolickém časopisu anglickém „The Rambler“ v listopadu roku 1867. pod nápisem: „Řím a Perohrad“; umírněná odpověď na spis P. Gagarinův: „Bude-li Rusko katolickým.“ Pojednání to bylo původně určeno pro časopis „Le Nord“, který byl ve službách vlády ruské. —

Jako ještě roku 1867. osmělil se kníže Gorčakov mluvit o přízni, kterou prý vladař chová pro katolíky, podobně shledáváme ve jmenovaném pojednání. Otázka o opětném spojení s Římem nevyskytla prý se teprv upozorněním P. Gagarina; dávno prý — dí onen diplomat — bylo v Rusku o ní pojednáváno, ano církev ruská jevila prý i ochotu pro obnovení spojení toho, kdyby prý jen nárůživost a pýcha bohoslovců na západě nebyla tomu překážela. P. Gagarinovi se lichotí, že prý jako rozený Rus povstal proti těm nepřátelům Ruska (Lacordairovi, Rohrbachovi, Theinerovi) a přiblížil se svým pravověřícím rodákům. To vše dalo se ovšem jen za tím účelem, by na druhé straně mohli opět P. Gagarina napadati, a v něm Církev katolickou, která prý „upustiti musí od svého hrdého tvrdošijného způsobu,“ přeje-li opravdově opětnému spojení.

Než na tom ruská politika nepřestala. Předstírajíc usnadnění unie, vytasilo se ruské vyslanectví v Paříži s novým návrhem. Ano znalo laskominy císaře Napoleona po galikanismu, vydalo, spolehajíc na ně, časopisek „L'union chrétienne“ („Spojení křesťanské“), redigovaný ruským popem při vyslanectví a jistým jansenistickým knězem. V časopise tomto bylo doporučeno spojení, avšak nikoli s papežem, nýbrž spojení caropapežství ruského s papežstvím napoleonkým, po němž vladař na Sekvaně velmi dychtil.

Byl to ovšem návrh prazvláštní a jeho ošetnost tak zřejma, že nikdo na západě nemohl

jím býti na zcestí sveden, nejméně francouzští biskupové, jimž zajisté přináleželo pronéstí své mínění o něm. Návrh tento již při svém vzniku měl zárodek smrti a tudíž nebylo se ho co obávati.

Časopis onen také hned psal proti Gagarinovi, snaže se dokázati mu, že východní církev jediná je církví katolickou a apoštolskou; jako taková však, že nikdy sv. Petra neměla ani neuznávala za knížete ostatních apoštolů. Nejslavnějšími z apoštolů jsou prý sice Petr a Pavel, anižby však byli měli jakés moci nad apoštoly ostatními.

P. Gagarin odpověděl na pojednání to velmi důkladně v brošurce nadepsané: „Odpověď Rusa Rusovi“, dovolávaje se výroků, jež pronesli nejslavnější otcové řecké církve, především svatý Jan Zlatoústý a Theodor Studita. Tohotéž roku sepsal a vydal ještě jiný velmi zajímavý spis: „Snahy katolické v ruské společnosti.“ (Vydáno v Paříži 1860.) Ve spise tomto uvádí z rukopisův a knih v cizozemsku vydaných příklady, jež svědčí o tom, jak katolické byly názory mnohých Rusů pokolení předešlého, jež ve společnosti vysokého požívali postavení. Do počtu těch, jež za panování Alexandra I. roztržky se vzdali, čítá i císaře samého, o němž, jak povědomo, všeobecně se vypravovalo, že jako katolík zemřel.

P. Gagarin se o této záležitosti pronáší takto: „S určitostí nedá se ovšem říci, jakým směrem se nesly názory císařovy, když více nevyhledával společnosti paní Krüdenerové. Mnohé zjevy však mluví pro to, že se přiblížil značně katolicismu.

V nejbližším okolí jeho žil horlivý katolík, jenž sobě byl umínil, získati císaře pro katolickou víru a horlivě se o to přičiňoval. Byl to general Michaud. Tentýž měl velmi důležité listiny, jež v záležitosti té vysvětlení poskytovaly. Listiny ty odevzdal general Michaud Caneovi, biskupu v Piemontě. Po smrti generala Michauda však byly listiny ty po vlastním jeho přání bratrem jeho doručeny císaři Mikulášovi, a ujišťuje se, že obdržel je císař Mikuláš právě téhož dne, kteréhož mu byla doručena allokuce papeže Řehoře XVI. ze dne 22. července 1842.

Tak mi bylo sděleno od osob věrohodných, o nichž právem mohu se domýšleti, že jim záležitost ta byla povědoma.

Maroni uvádí ve svém lexiku zajímavé podrobnosti, o nichž tvrdí, že prý je slyšel z úst samého papeže Řehoře XVI.

Lev XII, jehož general Michaud sám osobně o náklonnosti Alexandra ku katolictví byl uvědomil, poslal prý kněze, jehož byl důvěrou poctil, aby císaře do církve katolické přijal. Zprvu hledal prý poctiti důvěrou a poslati opata Kamaldulensů v Římě, Maura Capellariho, napotomního papeže Řehoře XVI. Když však tento z poselství se byl poděkoval, svěřil je knězi františkánu, napotomnímu kardinálovi Oreliovi, který, chystaje se na cestu, obdržel zprávu o úmrtí Alexandrově.“

Kníže Gagarin shledává, že náhledy císařovy o náboženské budoucnosti v Rusku nejvhodněji vysloveny jsou ve slovech Lamoricierových: „Křesťanství není náboženstvím poslým ze vzdělanosti,

nýbrž ono jest vzdělanosti samé základem a životem; papežství jest jenom jako zakončujícím kamenem křesťanství, a zdá se, jakoby všickni křesťanští národové nyní byli povědomi sobě velkých pravd naší svaté víry.“

P. Gagarin ukončuje svůj spis takto: „Rusko náleží do počtu oněch křesťanských národů, o nichž general Lamoriciér mluví. — Poznali jsme, že posud nevěří, že papežství jest zakončujícím kamenem křesťanství, toho posud nechápe; počíná však to již tušiti, a vždy čtenější jsou duchové, jež poznávají tuto pravdu a jsou jí dojmuti, a kteří jí se svou vírou obětují i své nejdražší naděje.“

Ještě než byl P. Gagarin svůj hlavní spis vydal, smluvil se s P. Danielelem o vydávání periodického listu bohosloveckého, jenž od roku 1856. vycházel pod názvem: „Etudes de théologie, de philosophie et d'histoire“. (Studia z bohovědy, z filosofie a z dějin.) V časopise tomto jsou mnohá a drahocenná pojednání z péra Patera Gagarina uveřejněna.

Když pak později P. Gagarin se odtáhl na missii syrskou, kde důkladná konal studia o rozličných církvích východních, svěřil redakci jmenovaného časopisu jinému a časopis onen vycházel pak pod názvem: „Studia náboženská, dějepisná a literární,“ do něhož P. Gagarin byl pilným přispěvatelem, uveřejňuje zároveň rozličná pojednání i v časopisech jiných, jako v „Ami de la religion“ a „Correspondent“.

P. Gagarin není ojedinělým příkladem zjevu, že vysoce postavení Rusové i Rusky poznavše úplnou pravdu katolickou, vše jí obětují a touto svou křesťanskou hrdinností nás vyzývají ku přemýšlení o tom, jak drahocenných pokladů na prospěch království Božího ruský národ v sobě chová, kterých ještě vyvážíti třeba.

Teprve několik roků tomu, co zemřel v Americe na pustině, v chudobě farář Indianů, jenž rodem svým přináležel jako kníže Gallicin ku nejvyšší šlechtě na Rusi. P. Gagarin jako missionář z dále pracoval pro blaho národa svého, a baron Haxthausen shledal v něm nenadálého, ale velmi vítaného spojence po smrti Mikuláše I., když uzavřen byl mír Pařížský. („Histor.-politische Blätter“ Bd. 41. S. 173.)

P. Gagarin, muž znamenitých vloh, nadšeně horlil pro katolické obrození vlasti své, byl, jak zpravidla u konvertitů ruských bývá, Rus s tělem, s duší, jenž proto velmi těžce snášel vyhnanství ze své vlasti. — Jak žalostno však pro Rusko, že jest mu postrádati tak znamenitých mužův, a to jen proto, že vladař ruský napořád katolicismus sto-tožňuje s Polonismem. P. Gagarin, jenž s takovým nadšením vítal nastoupení vlády Alexandra II., byl ve svých příliš odvážlivých nadějích hořce zklamán, jako mnozí jiní krajané jeho, kteří pro zdánlivě svobodnomyslnější ustanovení nové vlády jižjiž se domnívali, že jinou kráčetí se bude cestou.

P. Gagarin po dráhnou dobu neunavně pracoval a bojoval pro velikolepou ideu, sjednotiti

své rozkolné krajany s Církví katolickou. Nedožil se však té radosti, že by aspoň částečně viděl ji se uskutečňovati. Zemřel roku 1882. v Paříži. Přestal pracovati pro duševní blaho svých krajanů na zemi; doufáme však, že tím úsilovněji za ně se přimlouvá na věčnosti.





11.

Řehoř hrabě Šuvalov.

Po soudu lidském směřovalo všechno k tomu, že Řehoř hrabě Šuvalov, po příkladu mnohých slavných předků svých zaujímati bude jedenkrát vynikající postavení ve službě říše carské; vždyť pocházel z jedné nejslavnějších rodin na Rusi, byl nadán neobyčejnými vlobami duševními a k tomu oplýval hojnými pozemskými statky. Boží vůle však byla jiná.

Paprslek milosti Boží pronikl srdce a osvětlil ducha tohoto šlechtice, muže, jenž posud jen pro svět žil; on poslechně hlasu Božího, opouští milou vlast svou, aby v lůně katolické Církve našel pokoje pro duši svou; ano on slyší hlas Boží i na dále, když volá ho Bůh ku větší dokonalosti, odřiká se všech rozkoší a důstojností světských, aby odloučen od příbuzných svých, jako prostý mnich v zátíší chudého kláštera ukončil život svůj, život Bohu zasvěcený.

Záhy po smrti Suvalově vydána byla kniha, jím samým sepsaná, již můžeme považovati za závět jeho víry a zbožnosti. V knize té píše Šuvalov o cestách, jakými ho Bůh ze světa uvedl do samoty klášterní; rozepisuje se o svém poblouzení a o svém návratu ku pravdě; jakož i o mnohých trpkých zkouškách, jichž mu bylo přestáti.

Účel knihy naznačuje těmito slovy: „Pro své rodáky, pro drahé bratry své hlavně vydávám knihu tuto, a jim ji také věnuji; nebo mocný hlas mého svědomí praví mi, že svatou jest povinností mou, abych poučil bratry své o příčinách a pohnutkách, které mě přiměly, navrátiti se do lůna církve katolické a tím opustiti vlast svou, již z té duše miluji, a trávití život svůj mimo ni, ve vyhnanství.“

Řehoř hr. Šuvalov narodil se r. 1805. v Petrohradě, a byl ve dvanáctém roku věku svého poslán na vychování do proslaveného tehdy ústavu protestantského poblíž města Bernu ve Švýcařích. Jakým směrem se v ústavu tom vychovávalo, udává sám v knize své, an dí: „Jediná pohnutka, k nížto se při vychování našem zde přihlíželo, byla světská sláva a pozemské blaho, jež ona poskytuje. Obklopen lidmi, kteří byli nevěrci více v praxi nežli v theorii, ssál jsem do sebe plným douškem z pramenů rozličných bludy filosofické, náboženské a dějepisné.“ A tu zmiňuje se obzvláště o jedné básni Schillerově, nadepsané: „Resignace“, která po dlouhou dobu byla jaksí základem, nebo lépe řečeno záminkou jeho nevěry.

Dí o ní: „V básni té opěvuje se myšlenka hrozná, ale jsouc vyzdobena krásnými barvami, dovede svěsti na scestí duši, která se chce vymaniti ze jha víry. Vyličuje se v básni té rozmluva mezi panovníkem světa, jakýms geniem, jakous domnělou mocí, a mezi člověkem, jenž doufaje v odměnu věčné blaženosti po smrti, přináší oběti kdejaké. Dokonav život svůj, požaduje oné věčné blaženosti v odměnu za přinešené oběti. Tu odpovídá jemu na žádost tu onen genius s ukrutnou hořkostí takto: „Nemáš práva žádati odměny žádné; miluji dítky své všechny stejnou láskou. Pro moudrého kvetou v životě dvě květiny: naděje a požívání. Kdo byl ulomil jednu z nich, nepožaduj druhé. Užívej, komu nelze věřit a doufat; kdo však věří, odpírejž sobě! Tys doufal, čeho tudíž požaduješ více? Živ jsa na světě, mohl jsi se otázati moudrých; a oni byli by ti řekli: Čeho si člověk byl odepřel, toho nenavrátí jemu žádná věčnost.“ S nadšením čítal jsem naučení toto, a oslepen leskem básně, jakož i myšlenkou neodvyslosti, kterou jsem v sobě udržoval, přijal jsem učení to za pravidlo svého života, přilnuv takto ku pošetilostem nihilismu.“

Pochopitelno tudíž, že nestávalo u jinocha Šuvalova žádných náboženských zásad, a že i vážné události rodinné valně se ho nedotkly. Tak na příklad nedojala ho přílišně smrt jeho milování hodné sestry, která r. 1822., ve věku teprv dvacetiletém, v Římě zemřela, kde byvši vychována svou tetou Alexandrinou kněžnou Ditrichsteinovou, ře-

ckého rozkolu se odřekla a navrátila se do církve katolické. Dočkala se i té radosti, že i její matka ku poznání pravdy katolické dospěla a ji přijala.

Všechny tyto vážné události však minuly se s dojmem u Šuvalova.

Nabyv vzdělání, navrátil se zpět do své vlasti, vstoupil do služby státní, a ve dvacátém roce věku svého pojal za manželku paní, v každém směru šlechetnou, se kterou žil v manželství, ač rozličných strastí plném, velmi šťastně. Smrt syna otrásla slabým zdravím jeho manželky, a péče o zdraví její přiměla ho k tomu, že v roce 1829. přesídlil do Paříže a odtud po několika rocích do Florencie. Zde věnoval se po chuti své studiu filosofie, avšak oné filosofie, která nepřivádí k Bohu, ale na rozličná bezceští.

Doznává toho, an píše: „System našeho profesora byl pravou směsicí názorů Vica, Condillaca, Voltaira, Herdera, Volneye a Tracyho. Zdál se nám velkolepým. Neřadili jsme se mezi materialisty, nicméně však uznávali jsme jen hmotu. Věříce v zákon nutnosti, byli jsme ve skutečnosti fatalisté. A tento system byl po deset let výhradným mým pravidlem ve filosofii, jakož i zákonem povšechného pokroku člověčenstva.“

Křesťanství bylo tedy pro tohoto učenice pouhým výplodem lidského pokroku; Kristus pouhým člověkem. —

„Lze tudíž snadno pochopiti“ — píše dále Šuvalov — „že dokonav toto filosofické studium, byl jsem větším nevěrcem, než při jeho započeti.“

Nevěra má nyní zdála se mi býti odůvodněna, a smutné, praktické následky z ní vyplývající měl jsem za ospravedlněny.“

Jeho nevěrecké názory nezměnily ani těžká nemoc, kterou sám r. 1833. strádal a jež hrozila býti životu jeho nebezpečnou, ani dlouhotrvající nebezpečné onemocnění jeho dcery; nebo projadřuje se o své nemoci, dí: „Uzdravil jsem se, ale ani v nejmenším nepomýšlel jsem, jak asi by bylo bývalo s duší mou, kdybych nemoci byl podlehl; ba ani mi vůbec nepřišlo na pamět uvažovati o tom, mám-li duši.“

Ku konci roku 1834. přesídlil Šuvalov se svou rodinou opětně do Paříže, maje v úmyslu navrátiti se zpět do Ruska, ana ho došla zpráva o úmrtí otce jeho manželky.

Bolestnou ranou touto byla manželka Šuvalova, jež po dlouhé své churavosti sotva se zotavila, nad míru dojata, ano téměř zdrcena. Ač byla velmi zbožnou, nedostávalo se jí přec útěchy, kterou nám poskytuje v neštěstí a strastech víra naše katolická. Trpěla tudíž ranou tou nevýslovně; a právě této události použil Bůh k tomu, aby mocně působil na srdce Šuvalovo. Pronášel se o tom Šuvalov v tato slova: „Stav mé ubohé ženy rozrýval mi srdce, a snaže se, mírniti bol její, dospěl jsem láskou, jíž jsem k ní lnul, ku poznání pravd oněch, jichž rozumem poznati posud jsem nedovedl. Nabyl jsem jistoty o pravdě, že pro duši trpící není útěchy leč v křesťanství. Ano svým, rozličnými bludy převráceným rozumem doznal jsem, že jen v kře-

stánství pravého dojítí lze blaha. Při vší své nevěře a svém pochybovačství naznával jsem tak velice potřebu víry, že, chtěje mírniti bol své ubohé ženy, stavěl jsem se věřícím, přičiňuje se, dokázati jí pravdy, jichž sám jsem nevěřil . . . Kdybych tehdy byl býval důsledným, byl bych musil nabýti víry, uznávaje její nutnost a o ní rozmlouvaje. Než žel, pýcha má nechtěla podrobiti se jhu víry, a já snažil jsem se, upokojiti se nedůsledným výrokem nevěry: „Náboženství jest jen pro ženské a slabé duchy!“ Milost Boží jevila se ještě příliš slabou, než by zbloudilého na pravou uvedla cestu.“ — Bůh však dále a vždy mocněji na Šuvalova milostí svou působil.

Třetí týden po smrti jeho tchána onemocněl nebezpečně Šuvalův dvanáctiletý syn. Zlé rány na nohou, jež nejvyhlášenější lékaři pařížští vyhojiti nedovedli, stávaly se vždy nebezpečnějšími pro život ubohého nemocného jinocha. Tu pojala matka nemocného myšlenku, odhodlati se k činu, jež nad míru šlechtí člověka a svědčí o tom, co Božského Stvořitel vložil v duši lidskou. S důvěrou, že bude vyslyšána, prosila snažně Pána Boha, aby život její přijati ráčil za život syna jejího. „Teprve po několika měsících,“ vypravuje Šuvalov, „svěřila mi, že slib ten učinila. Ku svému zahanbení musím doznati, že byv dojat její láskou, nebyl jsem nikterak dojat pomyšlením na obět. Byl jsem jako slepým; pro mne nestávalo nic nadpřirozeného. Kromě mne nesvěřila se slibem svým nikomu jinému; nebylo jí povědomo, jak krásný skutek tím

vykonala; snad mimovolně pocítovala, že dobře jest tajiti v pokoře úmysly své. Byla tak pokornou, že na zásluhu ani nepomyslela, považuje obětování sebe za docela přirozené. Vpravdě, pro lásku nestává oběti; nebo obětováním se žije a trvá láska.“

Bůh přijal obět milující, pokorné a zbožné matky. Mimo vše nadání uzdravil se jinoch, ona však tím dnem počala trpěti broznými bolestmi na těle i na duchu. Snášela všecko s tak dojemnou oddaností, že kněz Dupauloup, s nímž před odjezdem svým do Nizzy, kam ji lékaři byli poslali, dlouhou měla rozmluvu, při loučení se pravil o ní Šuvalovovi: „Pane, jak šlechetná to duše! nenedostává se jí ničeho, leč aby byla katoličkou!“ A toho chtěla i ona dosíci.

V Nizze dala se vyučovati základním pravdám katolické víry znamenitým knězem z tovaryšstva Ježíšova P. Pellegrinim; než však se rozhodla odřici se bludu a vyznati pravdu, měla za povinnost přičiniti se o to, aby svého chotě přiměla ku přijetí pravdy; proto snažně ho prosila, by příkladu jejího následoval. Tento však, odpovídaje vyhýbavě na prosby její, žádal naopak, aby ona ještě po nějakou dobu s vyplněním svého nejvroucnějšího přání posečkala. „Že jsem tu jednal jako s'epý nástroj ďáblův“ — dí Šuvalov ve svých vyznáních — „dovšvědčuje zřejmě ta okolnost, že jsem vpravdě neměl vážné příčiny brániti jí v tom, aby se stala katoličkou; jsa však křesťanem jen dle jména, měl jsem za lhostejno, je-li řeckého nebo katolického

náboženství, ač jsem, maje na zřeteli dějiny, římské Církvi dával přednost.

Nebylo se mi též obávati časných nehod, an její přestoupení na víru katolickou mohlo býti zatajeno. K tomu jsem s jakousi radostí vzpomínal, že mé choti ve víře katolické dostane se útěchy a blaženosti; a z té příčiny jsem si dokonce přál, aby stala se katoličkou. A přese všecko to docílil toho ďábel, který mnou vládl, že radil jsem jí, by navrácení své do Církve katolické poodložila. Není na spěch, pravil jsem k ní, v tak důležité záležitosti jest třeba rozvahy. Jesuité jsou vždy titěž... znám je v té příčině úplně.“

Litovati toho třeba, že nemocná dala se přemluvíti, a své vstoupení do Církve katolické poodložila na dobu pozdější. Ač byla svou touhou a zbožnou trpělivostí ve svých utrpeních posvěcena a duchem vpravdě již katoličkou, zůstala přece na veřejnost v rozkolu. Bylo jí však třeba ovičiti se ve víře, jakož i katolického kněze, který by jí býval vůdcem. A toho obého postrádala.

Nicméně, ač chorobou již velmi zesláblá, zabývala se až do posledních okamžiků svým úmyslem, vstoupiti do Církve katolické. Hodlala v té záležitosti poraditi se ještě s tetou svého chotě, hraběnkou de Caumont la Force, rodem Galicinovou, rovněž konvertitkou, jež právě meškala v Miláně. Avšak pro přílišnou péči o své zdraví, jakož pro rozličné starosti domácí na svůj úmysl pozapomínala a nedospěla k tomu jej uskutečniti.

„O kýž nalezal se nám na blízku horlivý katolík“, — dí Šuvalov — „pak by byla zajisté choť má zemřela ve svaté jednotě!“

Za příčinou mírného podnebí odebrala se do Benátek, kde po krátkém pobytu svou čistou duší Pánu Bohu odevzdala. Bylo to 20. února 1841.

Šuvalov byl zdrcen; pohled na mrtvolu vroucně milované manželky hlásal mu nyní zřejmě o nicotě jeho posavadního materialistického názoru. „Duše její žije, její duše jest nesmrtelná!“ tak to znělo ustavičně v jeho nitru. Myšlenka ta blahodárně působila na něho. I rozhodl se, že se opravdově polepší, t. j. že k Bohu zpět se navrátí, nemaje ovšem posud na mysli zvlášť žádného vyznání náboženského. Uvažoval sice mnoho a o rozličných církvích, aniž se však byl chtěl pro některou rozhodnouti; čemuž nelze se diviti při úplné jeho nevěře.

„Měl jsem všecka náboženství za stejně dobrá,“ praví, „a výrok: ‚mimo církvev žádného spasení‘, zdál se mi býti otřepanou frásí. Ze všeho byl bych ještě nejdříve pro některé protestantské vyznání se rozhodl, maje protestantismus za více rozumový, t. j. bych po pravdě vyznal, za méně křesťanský.“

Než tato jeho náchylnost ku protestantismu netrvala dlouho. Za pobytu svého v Berlíně obcoval Šuvalov častěji s jedním protestantským duchovním, bývalým knězem katolickým. Navštěvuje ho, rozmlouval s ním častěji o rozličných otázkách náboženských, žádaje od něho vysvětlení a poučení.

Než poučení, jehož se mu dostávalo, jej neuspokojovalo, a Šuvalov brzy o protestantismu nabyl úplného poznání. „Díky Tobě, Pane,“ — tak volá, „nebyl jsem dlouho loutkou bludu toho. Obřady protestantismu tak jsou suchopárny, že nikterak mé srdce jimi nemohlo býti uspokojeno; ano později jsem i seznal, že nejen mé srdce, ale i rozum proti obřadům těm, jakož i proti věrouce protestantismu se vzpouzí.“

Tuhý bylo mu pro poznání pravdy bojovati boj! Obíraje se ustavičně čtením bohosloveckých knih, žil nicméně pořád v pochybnostech a v nepokoji, nevěda si rady, ač velmi často obcoval s knězi církve katolické i řecké.

Měl však od Boha i tu milost, že se horlivě modlil. O této své modlitbě pronáší se, jak následuje: „Modlil jsem se každodenně; modlil jsem se špatně, velmi špatně, často beze vší důvěry. Přihořelo se mi častěji, že sama sebe jsem se tázal, proč vlastně se modlím? Nicméně modlil jsem se vytrvale. Vyznávám opět: to byla ta největší milost, jíž jsi mi, Bože, popřál. Modlitba má byla sice nedůsledností, avšak tato nedůslednost mne zachránila. Pokleknuv každého rána ku modlitbě, a představiv sobě, jakoby má zemřelá choť byla na blízku, prosil jsem ji, by bděla nade mnou. Tu byl jsem dojat a nutkalo mne, abych se za zemřelou pomodlil. Takovým způsobem navykl jsem tomu, že denně po nějakou dobu s Tebou, o Bože, v modlitbě jsem obcoval. Ačkoliv jsem posud nenabýval v modlitbě žádné útěchy, nebyl bych ji přece nikdy opome-

nul. Modlitba stala se povinností, ano potřebou pro mou duši. Jakás moc nutila mne pokleknouti a modliti se v upomínce na svou zemřelou choť, že duch její žije, a koje se nadějí, že jest spasena. Zároveň choval jsem opravdovou touhu po ctnostném životě; a takto poznenáhla a jako nevědomky stával jsem se věřícím.“

Při vši své tajné náklonnosti k víře katolické, jež kojena byla tak mnohým příkladem obrácení, jež se udála v jeho rodině, byly u Šuvalova předsudky proti katolické víře tak mocny, že nedovedl učiniti rozhodného kroku, ač všechny jeho úvahy a porovnávání svědčily ve prospěch církve katolické.

Zkusil to ještě jedenkrát s církví, v nížto se byl zrodil. Vyzpovídal se ruskému knězi a přijal od něho sv. přijímání; nenabyl však uspokojení, ani té nejmenší útěchy. Také rozmluvy, jež s tímž knězem v záležitosti té míval, ho neuspokojily. Nabyl jistoty, že jako jest jen jedna pravda, taktéž že může býti jen jedna pravá církev. Šuvalov, zmiňuje se o onom knězi, praví: „Kněz ten byl neobyčejného nadání a dobře vyučen; ale bylo na něm poznati, jak mocna jest s jedné strany pravda a proti ní jak mocny jsou předsudky; nebo muž ten, ačkoliv ve svou církev věřil a denně ve svém vyznání víry pronášel: „Věřím v jednu církev“, dopouštěl se nepcchopitelné nedůslednosti, uznáváje též katolickou církev za velmi dobrou. „Jsou to dvě sestry“, říkával, „proč by nemohly obě podle sebe v míru žíti?“

Nedůslednost tato zdála se Šuvalovi pocházeti ze snášlivosti a křesťanské lásky, a on hleděl se s ní spráteliti, domýšleje se, že takto vyhoví jednak své vždy větší náklonnosti ku církvi katolické, jednak i svým předsudkům. Dobře však viděl onu propast, jež byla mezi těmi dvěma sestrama, jakož i spatřoval rozdíl mezi duchovními obou těchto sester. Velmi pozoruhodny v záležitosti této jsou některé jeho výroky, jež tím větší mají váhu, an je pronesl muž, rodem Rus. Mluvě o utrpení své choti, želi toho, že bylo jí postrádati útěchy kněze, a tu podotýká: „Byla by však nalezla posily v rozkole, v němž se zrodila, byla by došla útěchy, které poskytuje jedině kněz katolický? Pravím, kněz katolický, poněvadž jen katolické církve sluhům se dostává poučení, lásky, horlivosti, vůbec všech prostředků, jichž potřeba ku vedení duší: — této vědy duchovní, vědy Svatých, jež na Rusi jest docela neznámou a která jen pravdě přináleží. Nechci nikterak odsuzovati duchovní své vlasti, ano mám za to, že jsou na Rusi kněží, kteří by zajisté v katolické církvi dospěli ku svatosti. Než mohou-li se ubožáci vymaniti ze svého odvislého postavení a povznést se na výši dokonalosti křesťanské a sdíleti ji pak s jinými? Duchovenstvo to jest zajisté více politování než výtky hodno. Ono trpí za opuštění pravdy. Neklamme se a vyznejme: je-li katolické kněžstvo horlivější, činnější, máme-li dobré knihy, dobré kazatele a svaté missionáře, vůbec, jsou-li naše výkony náboženské útěchy plnější než ony Rusů, jest to zá-

sluhou pravdy a nikoliv, jak moji krajané tvrdí, tím, že na západě jest věda pokročilejší.“ Na jiném místě, mluvě o chování se ve chrámě, dí: „Čemu jsem se podívoval a čím jsem byl povznesen, byla ona vážná sebranost mysli klečících a modlících se v chrámech katolických. Srovnával jsem jejich skromné, pokorné chování s neslušným často nepokojem, s opravdovou nudou, s roztržitými pohledy, s ustavičným rozmlouváním tak mnohých svých souvěrců při bohoslužbě naší; a tu shledal jsem jakousi větší důstojnost při pobožnostech katolických a bezděky bylo mi vyznati, že jest u katolíků více zbožnosti než u Řeků.“

Ruský pop, s nímž Šuvalov tehdy často obcoval a s nímž byl tato svá pozorování a své náhledy sdílel, přičítal pobožnost katolíků přetvářce; než tvrzení to bylo příliš nejapné a jeho nepravda pro každého, jen poněkud myslícího tak zjevna, že nikterak nemohlo přispěti k tomu, aby Šuvalov nabyl větší náklonnosti ku svému rodnému náboženství. S velkým zanícením četl Šuvalov „vyznání sv. Augustina“, o čemž s námi sdílí toto: „Čítal jsem je bezustání, pořizoval jsem si z nich vyňatky, ano opisoval jsem celé strany. Filosofie jeho naplnila mne touhou a láskou. Jak jsem byl blažen, shledav při muži tomto city a myšlenky, které u mne posud spaly na dnu duše mé, a které nyní touto četbou byly probuzeny! Shledal jsem při něm má bláznovství, má poblouzení, mé bolesti a mou naději. Přál jsem si míti jeho lásku, toužil jsem, naplněnu býti jeho vroucností, hledal jsem, ano

záviděl jsem jemu jeho víru. O, jak plesalo srdce mé při četbě té plné vroucnosti! Kterak toužil jsem poznati Tebe, o Bože, a jak důvěřoval jsem v šťastnější budoucnost! Díky, tisícekrát díky prozřetelnosti Tvé, o Bože, že dostalo se mi štěstí, poznati dílo, jež bylo příčinou blaženosti, jíž požívám již zde na zemi a blaženosti oné, které doufám požívat v nebi! Díky sv. Augustinu, ale díky také muži, který mne na knihu tuto upozornil.“

Byl to P. Minini, kněz tovaryšstva Ježíšova, vřelý a oblíbený kazatel v Benátkách, jehož postní kázání Šuvalov velmi horlivě byl poslouchal. Následkem toho pak Šuvalov častěji k němu docházel, dožaduje si od něho rady a hledaje útechy. Svěřil se jemu, jak velice touží, stát se křesťanem opravdovým, doložil však, řka: „Nepomýšlejte však, duchovní otče, na to, že kdy budu katolíkem.“

„Především nutno“, opáčil na to P. Minini, „abyste vkročil do domu, stal se křesťanem; v domě pak vyvolte sobě svůj příbytek.“

A Šuvalov vyvolil si příbytek, byť i pozdě, vyvolil pravý, poněvadž jedině možný. Výrok Šuvalovův svrchu uvedený, v němž jeví se odpor, avšak z polovice již přemožený, svědčí zároveň o volbě téměř již vykonané.

Za šest neděl po smrti své choti opouští Šuvalov Benátky, vrací se do Ruska. V Nizze navštívil svou matku, která již před několika roky byla přijala víru katolickou, a snažně si přála, aby rovněž tak učinil syn její. U ní setkal se opět s Paterem Pellegrinim, z čehož měl velikou radost. „Zra-

doval jsem se," dí, „setkav se s ním, vždyť on znal tu, kterou jsem oplakával, mou zemřelou choť; s ním mohl jsem upřímně o ní rozmlouvati, a lichotilo mi, že mohl jsem před knězem šířiti se o ctnostech jejích. S pláčem vyprávěl jsem o slibu, ježž byla učinila, a blažilo mne, že P. Pellegrini bol můj se mnou sdílí. Musil jsem zajisté již tehdy bezděky a nevědomky u velké míti vážnosti Církve katolickou, an jsem se zalíbením naslouchal slovům kněze katolického, ujišťujícího mne, bych neobával se o osud své choti, že on, znaje ryzost a čistotu jejího života, nepochybuje nikterak o jejím spasení. Matka má bývala častěji přítomna našim rozmlouvám, a já dověděl se později, že při své touze viděti mne v Církvi katolické, doporučovala mne modlitbám bratrstva naší Paní Vítězné.“

Šuvalov rozmlouval s P. Pellegrinim o rozdílů římsko- a řecko-katolické Církve, při čemž si tento počínal velmi obezřetně. „Bedlivě chránil se, doléhati na mne; modlil se však vroucně a ponechal vše působení milosti Boží; a tuto chválu jest mi vzdáti všem jesuitům, s nimiž jsem se byl seznámil. Jako předvoj, jako udatní bojovníci za víru, jsou jesuité vždy na stráži. Možno-li se tedy diviti, bývají-li ode všech nešlechetných lidí nenáviděni?“

„Známo mi, že se klade jesuitům za vinu, jakoby mne byli přemluvili, nebo, jak naši rozkolní bratří dí, „svedli“. Já však před Bohem a všemi lidmi vyznávám, dávaje tak průchod pravdě: Já jsem nebyl nikým sveden. Dlouho jsem odpíral, dlouho zápasil; musil jsem však upustiti od odporu, jinak

bych byl sebe sama obelstil, své přesvědčení oklamal, a svědomí mé nebylo by mi nikdy dalo pokoje. Byl bych se vždy zardíval studem před každým, ať katolíkem nebo řekem, před každým, kdož má dosti zmužilosti, vyznati víru svou.“

Než posud nebyl Šuvalov ještě dospěl. Z Nizzy odebral se do Bernu, kde několik dnů pobyl, očekávaje tam jistého přítele. Nenadále zavítal do Bernu, příštího dne po příchodu Šuvalova, kníže Theodor Galicin, ruský konvertita, ubytovav se v tomtéž hostinci, kde Šuvalov bydlel.

„Seznámil jsem se s ním,“ vypravuje Šuvalov, „před několika roky v Římě. Any se naše náboženské názory tehdy nesrovnávaly, nevešel jsem s ním v užší a upřímnější přátelství. Nebyl jsem tedy nikterak povinen navštívit ho; nicméně však pudilo mne cos neodolatelně k němu, když jsem se byl o příchodu jeho dozvěděl; zatoužil jsem po rozmluvě s ním. Přál jsem si mluvit s ním o své zemřelé choti a sdělit s ním, že zemřela jsouc smýšlením katoličkou; zradoval jsem se tudíž, když krátce po svém příchodu mne navštívil.“

Šuvalov rozmlouval s knížetem Galicinem o ztrátě své choti, a líčil i své vnitřní bouři a náboženské pochybnosti. Jakého vlivu byla rozmluva ta na Šuvalova, vyznává sám, pronášeje se v tato slova: „Žehnán budiž předrahý tento přítel můj zde i na věčnosti, za vše to dobré, co mně i jiným byl prokázal. Jaká byla láska jeho, naslouchaje slovům mým, a s jakou moudrostí rozmlouval se

mnou, Bože, o Tobě! Jak podívoval jsem se jeho pokoře, an mluvě o sobě vyznal, že velkým byl hříšníkem, avšak od doby té, co jest katolíkem, kterak se docela změnil. Veliká byla jeho horlivost, avšak zároveň prostota, kterouž se přičiňoval o mé obrácení. Porovnávaje sebe sama s tímto zbožným, prostým, upřímným přítelem svým, bylo mi vyznati: „Jste téhož věku, z tétéž země a téhož společenského postavení, a přec jak různíme se od sebe!“ Obzvláště jsem se podívoval jeho prostotě, a jakých rozmanitých obětí byl přinesl svému přesvědčení. Byl jsem pro něho nadšen a jeho ctnosti staly se pojednou pro mne ideálem a konečným cílem mým.“

Kníže Galicin vysvětloval Šuvalovi hlavně pravdy katolické věrouky. Šuvalov představoval sobě stále ještě křesťanství jako prostranný chrám, v němž jest více kaplí, a tudíž že stejně jest, modlí-li se kdo v té neb oné kapli, jen když jest křesťanem. Z bludu toho vyléčil ho jeho přítel, poukázav ho hlavně ku modlitbě, kterou Ježíš Kristus při poslední večeři před smrtí svou k Otci svému nebeskému byl odsílal, modle se takto: „Otče~~ch~~ svatý, zachovej je ve jménu svém, které jsi dal mně, aby byli jedno, jak i my... Ne za ně však prosím toliko, ale i za ty, jenž uvěří skrze slovo jejich ve mne; aby všickni jedno byli jako ty Otče ve mně a já v tobě, aby i oni v nás jedno byli, aby uvěřil svět, že jsi ty mne poslal. A já slávu, kterou jsi dal mně, dal jsem jim, aby byli jedno, jakož i my jedno jsme, já v nich a

ty ve mně, aby byli dokonáni v j e d n o.“ (Jan 17. 11. 23.)

Slova tato mocně působila na Šuvalova; teprve pochopil, že pravda může býti jen jedna, a že pravda a jednota nemohou od sebe se dělit. „Pochopil jsem,“ praví, „že je-li jen jeden Bůh, může býti jen jedna víra a jedno učení, a je-li křesťanství pravda, může jen jedna církev býti pravá.“ O tom však, která církev by ta pravá byla, byl Šuvalov ještě pořád v pochybnosti, a při vši své náklonnosti ku církvi katolické pudilo ho to pořád ještě mocněji ku církvi řecké nebo protestantské. Vždyť i řecká církev hlásá jednotu, pronášejíc ve svém „Věřím“: „Věřím v jednu církev“; a podobně i ona věří v církev viditelnou.

Uvažoval však zase takto: „Církev řecká učí této pravdě jen proto, že z prvu byla spojena s Církví katolickou; a ona učí této pravdě jen jako nějaké theorii, které nechápon její učitelé sami. Zároveň může se s jistotou tvrditi, že nestává dnes ani jednoho Rusa, ať kněze, ať laika, jenž by věřil v jednotu a tím v neomylnost své církve, a jenž by byl hotov život položití za své přesvědčení, že ona toliko jest archou spasení. Jedni mají za to, že lze i v katolické církvi spasení dojíti, jiní opět zároveň s protestanty věří jen v jednotu církve neviditelné. Žijí jako všichni, již od pravdy se byli odloučili, ve zmatku politování hodném. Žel, že jednak, přivyknuvše od narození poblouzení tomuto, o pravdě nevědí, jednak, zaslepeni jsouce rozličnými předsudky, jako v ně-

jakém víru živi jsouce, nevidíš, ó Bože, ruky tvé, kterou jim podáváš, bys je vytrhl z propasti, do níž národní církve jejich vždy více padá.“

Galicin vysvětlil mu, na čem autorita církve spočívá, dovodiv, že z jednoty vyplývá autorita a že takto autorita jest následkem jednoty. Výklady tyto potkaly se u Šuvalova se zdarem, byť teprve v době pozdější.

Koncem měsíce května (1841) přibyl Šuvalov do Berlína, kde se pozdržel šest měsíců u své sestry, která, provdávši se za protestanta, též jeho víru přijala. Byl té doby v Berlíně protestantským kazatelem bývalý katolický kněz, jenž jako znamenitý řečník byl oslavován, a na kterého Šuvalov byl upozorněn. Navštívil ho. Nebyl však nikterak uspokojen nebo jemu, jenž toužil po víře, jenž snažil se, nabýti přesvědčení, nemohl dostačiti názor onoho kazatele, „že prý všechny církve se nalézají v hnilobě“. Pravdu tohoto svého náhledu domníval se hlasatel čistého učení dokázati výrokem: „Kde jsou dva nebo tři shromážděni ve jménu mém, tuť jsem já uprostřed nich“.

Tato domněnka kazatele protestantského nemohla uspokojiti touhu Šuvalovu po pravdě, aniž býti na prospěch jeho vřelému přání, otevřítí nitro svého svědomí knězi. S nevolí ho tudíž zanechal. Podobně ani ku kněžím své církve, jichžto při kapli ruské v Berlíně více ustanoveno bylo, nemohl nabýti důvěry. Viděl v nich pouhé duchovní úředníky vlády. O katolických kněžích však domníval se, že jedině oni mají moc od hříchů roz-

hřešovati a právo poskytovatí útěchy, jakož se mu jedině oni zdáli plniti své povinnosti, zachováváním lásky křesťanské. Obcoval tudíž každou neděli mši svatě v kostele sv. Hedviky, a ač mu nebylo lze sledovati obrády mše sv., mohl se přece modliti, modliti z hloubi duše své. Často pociťoval též jakýsi pud, přistoupiti ke zpovědnici a učiniti zadost nepovědomé touze srdce svého.

Díme, že nepovědomá byla touha ona, nebo chtěl si namluviti, že pochodí ona jen z jakés touhy po ctnostném životě. „Toužím býti ctnostným,“ tak uvažoval, „následovně toužím i po tom, vyzpovídati se, pokoriti se; snad jest zpověď jen prostředek od lidí vymyšlený. — Nevím, co jest svátost, ale tomu budiž jakkoliv, zpovědi jest mi zapotřebí ku dosažení mého cíle.“

Tak protivil se duch jeho tomu, čím srdce jeho již bylo naplněno, tak bojoval boj sám se sebou. Byl to boj na život a na smrt, z něhož jako vítěz jen pomocí milosti Boží vyjítí mohl. Tak zatvrzuje svéhlavost člověka v jeho předpojatých domněnkách. Šuvalov byl proniknut pravdou o nutnosti jednoty a autority církve, ano on cítil a modlil se jako katolík, vždyť i křížem žehnati si přivykl po katolicku; on snažil se i jednati jako dobrý katolík, připravoval se i ku dobré doživotní zpovědi, pevně jsa odhodlán, vykonati ji u katolického kněze, a přece se domýšlel, že mu nemožno vstoupiti do církve katolické.

Pravili jsme, že Šuvalov se připravoval ku doživotní zpovědi. A bylo tomu tak vskutku, nebo

myšlenkou tou se obíral ustavičně od svého pobytu v Berlíně. V městě Boulogne-sur-Mere, kam z Berlína se odebral, myšlenka ta po dva měsíce docela ho zaujala. Zde studoval též spisy některých církevních otců z prvních čtyř století, spisy Visemana, spisy P. Rozavena „O církvi ruské“, „Večery v Petrohradě“ od hr. de Maistre a j. v.

Při tom se mnoho a horlivě modlil, jak sám se o tom pronáší, říká: „Bože můj! nikdy tak srdečně jsem se nemodlil, jak za svého pobytu v Boulogne; než má obrazotvornost byla ještě churavá, srdce mé rozrýval osten zármutku, a nedostávalo se mi žádného duševního lékaře, žádného vůdce. Modlil jsem se dnem i nocí a mnoho vyronil jsem tehdy slzí! Zavdy trápily mne ve spánku hrozné představy a s výkřikem procitnuv měl jsem srdce tak sevřené, že jsem sotva mohl slova pronésti. Ano, strašlivé sny mučily mne, avšak Ty, ó Bože, bděl jsi nade mnou, jako matka bdí nad dítětem svým, tu vnukl's mi, abych požehnav se sv. křížem padl na kolena svá a prosil Tebe o sílu a o víru.“ A vždy opět tanula mu na mysli zpověď.

Záhodno, připojení některé úvahy jeho o zpovědi. „Zpověď jest více než pouhé svěření tajností, ona jest povahy božské. Jak blaženým musí člověk býti, jsa jist, že ze všeho upřímně se vyznal a tak svědomí svému ulevil! Duše pravou lítostí proniknutá nedá se odstrašiti žádnou pouze tělesnou překážkou. S jakou blažeností vykonám spasitelné, záslužné a usmiřující pokání, jež Ty, Pane, ústy kněze, sluby svého, mi uložití za dobré uznáš! —

Zřící se světa docela, k tomu vpravdě zapotřebí velké ctnosti; nebo jen tehdy, uvažujeme-li o tom důkladně, poznáváme teprve, jak velmi na světě lpíme. Rádi-li se zaměstnáváme a nejdeme-li přílišně po rozkoších tohoto světa, tu si snadno takto namlouváme: — nepřipadalo by mi za těžko, žít docela osamotě někde v klášteře; tam živ jsa jen pro Boha, odloučen od všech tvorů, zdokonaloval bych se vždy více, a připravil bych sobě takto ráj již zde na zemi, požívaje totiž již zde Pána Boha, pokud to lze. — To vše jest ovšem pravda a velmi se zamlouvá; má-li se to však uskutečniti, tu mimo- volně se toho zbrozíme, aniž můžeme pochopiti, kterak lze světa docela se zřící a přec býti živu, a kterak možno vzpomínajíce všech, již jsme v světě milovali a znali, takřka umřítí. Ano, mně jest jaksi nevolno, pomním-li, že budu docela zapomenut; jest to smutná představa . . . Chceme-li však milovati Boha?! . . . Nejsou mě povědomy úrady Božské prozřetelnosti a dobroty o mně; avšak zabrán ve svých myšlenkách snívám často o tom, že sloužím mši sv. při oltáři katolickém! . . .“

Obíraje se těmito myšlenkami, přibyl Šuvalov v měsíci říjnu r. 1841. do Paříže, kde se seznámil s knězem Petetotem, farářem při kostele St. Louis-d'Antin. Tomuto podařilo se, připravit ho ku do- životní sv. zpovědi, a pohnouti ho k tomu, že ji i vykonal. Ač ještě nebyl složil vyznání víry, po- citoval se blaženým, že vykonal konečně, čemu tak dlouho se byl vyhýbal. „Nechci popisovati pohnutí své mysli“ — praví — „aniž své zahanbení, svou

bázeň a svou lítost, své slzy a na konec své slasti, slasti to nebeské, slasti božské! Jest mi tak volno, a přec nedosáhl jsem rozhršení, nebo nemohl jsem je dosíci, nejsem posud katolíkem. Tato má blaženost byla tedy jen předchůdkyní, jen slabým stínem oné, která mne teprve očekávala. Aj, jak mocné jest naše svědomí, tento hlas, který vynutí na nás výkon nejchoulostivější a nás nejvíce ponížující, jež však zároveň působí, že to, co nám nejvíce protivno, vykonáme s radostí, s blažeností. Že po zpovědi uznáváme potřebu polepšiti se, nesvědčí právě to o jejím Božském původu? Já pocítoval úplně, že zpovídati se jest pro mne nutnou povinností, jinak že nebude mi pokojného okamžiku. Kdybychom byli pouhou hmotou, kdyby nestávalo v nás žádného duševního spojení s Tebou, o Bože, ano kdybys Ty nebyl naším vůdcem, přišlo by nám kdy na paměť, zpovídati se? — Kdyby nebyla zpověď Bohem ustanovena, kdyby nebyla svátostí, dostávalo by se nám i při vši touze po vyznání se, také odhodlanosti k takovému pokoření a vytrvalosti u jejím vykonávání? Zajisté, že nikoliv. Není konečně sv. zpověď pro katolické náboženství, které jediné ji zachovalo v úplné její původní neporušenosti, pádným důkazem, že ono jediné jest pravé náboženství a původu Božského? Víím, že mi poukážete na zpověď v církvi řecko-ruské; než kdo nepozoruje toho, že ona zpověď, která se tam jedenkrát za rok vykonává kněžím právomocnosti nemajícím, jest jen jakýms stínem svátosti? Název jest sice tentýž, jako v církvi katolické, avšak

postrádá se tu duch; písmě však zabijí, duch jen obživuje. Není také ani možno, aby zpovědi našich odštěpených bratří docílilo se pravého a stálého dobra; nebo něco jiného jestiž, jsme-li rozníceni pro dobré jen na okamžik, nebo jsme-li vytrvalými u konání ctností a lásky k bližnímu. Zpověď v církvi katolické jest jako obnovený křest; ona vždy a opětně oživuje člověka. Vyznávám, že teprve, až jsem vykonal první katolickou zpověď, seznal jsem na sobě změnu.

Odštěpená církev řecká chová téměř všechno, co církev katolická, s tím však rozdílem, že všechno v ní jest bez života, mrtvé, může tudíž její učení dostačiti jen pro ty, kteří, hledajíce slupku, nepřihlížejí k jádru. Církev katolická naproti tomu jest tak logickou a důslednou, vliv její na člověka tak utěšený a blažený, že nelze mi pochopiti, kterak může otáletí přiznati se k ní ten, kdož touží po konání dobrého.“

Šuvalov přiblížil se takto již velice ku církvi katolické, uznáváje její jednotu a autoritu, nutné to podmínky pravdy. Pochopoval tudíž i nedůslednost a nechutnost deismu, materialismu a skepticismu, nemohl však porozuměti, kterak lze setrvati v protestantismu nebo v církvi řecké. Vyžadovalo to však ještě mnohých pohnutek, důkladného studia, ano bylo mu přestáti ještě mnoho bojů, než byl účasten milosti, státi se údem církve katolické, kterou již po dlouhou dobu v theorii i ve skutečích byl poznal za pravou. Bolestnou pohnutkou byla na př. těžká a dlouhotrvající nemoc jeho dcery,

tehdy jedenáctileté, nápotomní paní Kiselevovy, manželky ruského vyslance v Římě. Zánět v kolenně upoutal dívku na lože a velkých jí působil bolestí. Při vši lékařské péči nechtělo býti lépe. Mnoho nocí probděl starostlivý otec u lůžka svého milovaného dítěte, a tu nabýval vždy více toho přesvědčení, že vpravdě oblažiti může jen pevná víra a vyproštění se ze všech pozemských věcí.

Na nejvýš blahodárné bylo pro něho, že sešel se s Janem, knížetem Gagarinem, mužem mladším než byl on. Gagarin byl muž neobyčejného nadání a prahl po pravdě. Šuvalov nazývá ho „missionářskou duší, jež bloudí“. „Kníže Gagarin,“ dí o něm, „nikdy nepozbyl víry křesťanské, a jak u vyvolených duší tomu bývá, pocitoval vždy jakous náklonnost ku pravdě, t. j. ku církvi katolické. Znali jsme se v době mládí svého, v době plné rozruchu, a nyní setkali jsme se opět — on pln rozmaru, obíraje se tisícerými plány, jichžto všech nezdaru bylo mu zakusiti — hledaje pravdu a opět jí se vyhýbaje, slovem, kolísal mezi Bohem a světem . . . já zádumčiv, nešťasten, pln soužení, avšak přec důvěřuje v lepší budoucnost. Gagarin měl se ke mně po přátelsku; věděl jsem, že v srdci již jest katolíkem; spolu pudilo mne, sdíleti s ním, co v duši mé se děje. A bylo toho potřeba. Jak rychle jsme si porozuměli! Záhy jsme opět na sebe uvykli, a vždy za večera jsme se scházivali, poučující a povzbuzující se na vzájem. Já vypravoval jsem jemu o své choti, o jejím šlechetném životě a její krásné smrti; sdílel jsem s ním, jak

znepokojuje mne mé svědomí a jaká zmocnila se mne touha. On zase rozmlouval o rozličných přáních, jež má, a zvláště o víře své. Podívoval jsem se a zároveň záviděl jsem jemu. Rozněcovali jsme se vespolečně pro pravdu.

Přátelství s ním bylo mi na velký užitek. Mnoho jsme společně čítávali, mimo jiné: spisy P. Rozavena, Mühlerovu symboliku a jedno ruské dílo od Muravieva, jež má název: „Pravda jest v církvi obecná“, a ve kterém Muraviev se snaží dokázati, že církev řecko-ruská jest církví katolickou. Podívovali jsme se často, kterak naši bývalí souvěrci v bludě svém zaměňují často otázky věroučné s otázkami, jež směřují jen k zevnějším obřadům. Či nevědí, že my nikterak neupíráme řecké církvi její dávnověkosti a jejích vznešených obřadů? Jest jim neznámo, že i v církvi katolické jsou tu i tam zevnější obřady rozdílné od oněch v Římě? Nešlo by tudíž při touženém spojení církve ruské s církví katolickou o to, aby ruská církev byla zbavena svých vznešených, krásných obřadů; nebo nepřekáží spojení tomu nikterak, aby podržela své obřady, své krásné modlitby, vůbec všechno až na to, co ve věrouce s pravdou se nesrovnává.

Kýž přijmou Rusové pravdu a rozhodně k ní přilnou; pak nastal by u nich opět život čilý a účinný. Ať se neklamou: ratolest od kmenu odloučená jen potud jest čerstva, pokud má v sobě šťávu, až pak tato vyschne, musí ratolest uschnouti.

Kýž se nekonejší tou domněnkou, že co nás dělí, jest jen nepatrné, protože netřeba o tom šířiti

slov. Toť klamné, nebo v příčině věrouky všechno jest závažné. Zdaž neutone loď stejně, ať se ztroskotá ve přístavě, nebo na širém moři? Co nás rozlučuje jest sice prohlubeň, kterou však snadno lze překlenouti. Zapotřebí hlavně, uznati jednotu a autoritu; autoritu oné moci nejvyšší, jež započala ve večeradle poslední večere Páně a jež posud trvá v nástupci Petrově v Římě. Než Rusové tomu nechtějí, volíce raději autoritu ne dlouhověkou, ustanovenou od moci světské a od této i odvislou, zvanou svatým synodem. Od koho měl Petr Veliký, onen mocný vele duch, posláni k tomu, aby určoval rozličné záležitosti církevní? Kdo mu udělil právo, státi se nástupcem apoštolů? A nad to — táži se svých krajanů na jich svědomí — věří kdo v neomylnost synodu? Zajisté, že nikoliv. Nuže, kterak lze tudíž požadovati od tvora rozumem obdařeného, aby se podřídil autoritě, která se může mýlit? Neomylnost jest nutnou podmínkou pro jistotu a pravdu víry. Neomylnost jest však dar jen církvi katolické udělený, a katolíci jí dávají víru.

Kdyby moji milí krajané uznali autoritu, pak by jim nebylo s obtíží, sjednotiti se s námi i v tom, v čem se rozcházíme: oni by uznali i očištec, ve který skutečně věří, uznali by článek víry, že Duch sv. od věčnosti od Otce i Syna zároveň vychází, o kteréžto pravdě u nich zavládá jen jakési nedorozumění.

Ostatně ani ruský synod tuto pravdu docela nezavrhuje, a ač jeho bohoslovci ji nepřipouští, nepožadoval přec sv. synod r. 1839., aby sjedno-

cení Rekové, kteří násilně byli od církve katolické odtrženi, pravdy této se odřekli a aby nové složili vyznání víry.“

Co takto uvažoval a studoval, nadešel 10. únor r. 1842., úmrtní to den jeho zbožné manželky, která krátce před svou smrtí vyprosila na něm, že jí slíbil státi se katolíkem. Šuvalov měl toho dne velkou touhu po sv. přijímání. Než, vizme tu lidskou nedůslednost! Ač již byl složil doživotní svou zpověď u kněze katolického, a byl o pravdě katolické tak přesvědčen, že měl za nemožné býti vně církve katolické, nicméně domníval se přec, že smí svou pobožnost vykonati v církvi nekatolické, v kapli ruského vyslanectví. Úmysl svůj sdělil s knížetem Gagarinem, jenž se odhodlal společně s ním přistoupiti ku večeři Páně . . .

Vypravuje o tom Šuvalov takto: „Přibližovali jsme se tedy v oné kapli ku svatému stolu; ve chvíli té byli jsme nadšeni a plni dobré vůle. Pravda, ta byla naším cílem, naší jedinou touhou, jí všechno v obět přinést, k tomu jsme byli odhodláni. Přijímání toto bylo pro nás zkouškou poslední, bylo hlasem, jenž naposled volal nás ku pravdě. A tu jest mi zvolati: ‚Ty, Pane, vyslyšel’s nás! přes to, že jednání naše neshodovalo se s pravými zásadami; od té chvíle přestala u nás všeliká nerozhodnost. Ty’s osvítil nás oba způsobem zázračným, my nepochybovali již více, my byli pevně odhodláni státi se katolíky.‘ Toto naše společné přijímání bylo posledním v církvi řecké. Byly to vpravdě dny blažené, dny milosti Boží! Přítel můj,

Gagarin, jsa hodnějším mne, byl více omilostněn — vstoupil do Církve katolické přede mnou, rozhodnuv se zároveň, že v řadě sv. Ignáce docela Bohu sloužiti bude.“

Za takových okolností přibyl do Paříže kníže Theodor Galicin. Byla právě doba postní. Šuvalov a oba přátelé jeho navštěvovali postní kázání, která v Paříži konal věhlasný kazatel jesuita P. Ravignan.

Mocně působila slova horlivého kazatele na srdce Šuvalovo. Nabyl nyní úplného přesvědčení o pravdě katolické církve a byl odhodlán státi se údem jejím. Nepřítel spasení však ustavičně ještě pokoušel se o to, aby jej od posledního tohoto kroku zdržel.

O boji, jež bylo Šuvalovovi ještě přestáti, pronášel sám, řka: „Byl jsem sužován myšlenkou, že nedostává se mi posud dostatečné víry, zvláště když přirovnával jsem sebe ku dvěma svým přátelům. Nad to rozličné pochybnosti občas na mne dorážely a takto mé blaženosti překážely. Tu pocitoval jsem lichocením své pýše a smyslnosti; pak zase malomyslností zmítáno bylo srdce mé; s těží jsem zapudil touhu po zlém, a již opět ve mně povstávala. Vnitřní rozervanost zmocnila se mne!“

Tak stěžuje sobě Šuvalov. Než, v takových trapných chvílích byl mu kníže Galicin věrným přítelem, dodávaje mu mysl i vlévaje takto útěchu do srdce jeho.

Po posledním kázání P. Ravignana zatoužil Šuvalov po rozmluvě s tímto věhlasným mužem, chtěje se mu svěřiti se vším, co měl na srdci; a

již příštího dne ráno o 6. hodině vidíme ho obcovati mši sv. v chrámu Notre-Damském u oltáře, na kterém P. Ravignan obětoval mši svatou. Po mši svaté dostavil se k němu a pravil: „Duchovní Otče, nepřicházím k vám, poprosit vás o radu, mám-li se stát katolíkem, nebo jsem jím celým srdcem, a přesvědčení mé jeť úplné, takže hotov jsem pro víru svou přinést veškerou obět.“ Na to vyložil jemu, v jakém postavení nalezá se proti zákonodárství ruskému a ohledem na své děti, a i tu dostalo se jemu od P. Ravignana moudré rady. P. Ravignan byl a zůstal od této chvíle jeho nápotomným vůdcem v životě, upřímným přítelem ano otcem. Blaženým cítil se Šuvalov, maje za rádce zbožného onoho kněze, ač mu bylo ještě mnohých přestáti bojů.

Pronáší se o tom, říká: „Milost Tvá, o Bože! řídila mne, jakmile jsem se odhodlal a přivykl, všecka svá tajemství a všechny strasti své ukládati do srdce jeho. Ubíraje se k němu do jeho bytu v „Poštovní ulici“, býval jsem často duševně rozčilen a pln nepokoje v srdci svém. Bylo mi, jakoby mraky černé vznášely se nad duší mou; lhostejnost, omrzlost a malomyslnost zmocnily se mne. Avšak, vraceje se od něho, pociťoval jsem zase pokoj v srdci svém; celý svět zdál se mi býti jinakým, nebe krásnějším, vzduch lehčím, město méně chmurným. Byl jsem jiným člověkem, blaženým, pln lásky a vděčnosti. Vždyť jsem v pokoře u nohou toho svatého kněze, prolévaje slzy

ulehčil docela srdci svému. Bože můj, jak možno vysloviti, co jsem tehdy pociťoval!

Nebývaly to důkazy rozumové, aniž klamné úsudky, jež mne usvědčovaly o mé nepravdě. Já pociťoval pravdu, já ji nazíral, já ji okoušel, ona se stávala mou. Býval to vždy nový zisk pro mne, dostalo se mi přesvědčení, a to přesvědčení vnitřního, pevného, úplného, přesvědčení citem. Nevěřící pousměje se snad při těchto mých slovech; neprávem tak činí, nebo při vši možné jeho vědomosti jsou tu pro něho věci neznámé, neviditelné, pro něž nedostačuje pouze rozum a tělo. Pokusíš se poznati ony jemu neznámé věci, poznati pravdu, po níž touží, blaho, o němž sní; hledejž ji, ano vynasnaž se býti ctnostnějším, pokornějším, a brzy budeš blaženým, blaženým následkem dobra. Jest v nás ještě něco jiného než pouze rozum, jest to srdce, jež touží po spokojenosti, a to právem; nebo pro ni stvořeno jest.“

Dobu, kdy Šuvalovu bylo učiniti vyznání víry, P. Ravignan na několik měsíců ještě poodložil. Zatím připravoval se Šuvalov na výkon ten modlitbou a čtením knih náboženských. Obcoval s vynikajícími muži, jako Dupanloupem, Bautainem, zbožným a horlivým katolíkem, šlechticem de Girardinem, s ruským konvertitou Petrem hrabětem Jermelovem a jinými. Také paní Svetšínová měla na něho blahodárný vliv, jako na všechny ty, jimž se dostalo toho štěstí, seznámiti se s touto vynikající a šlechtetnou paní.

Konečně nadešel 6. leden r. 1843., kterého dne bylo mu státi se dítkem jediné pravé církve, aby takto odměnu vzal za svůj po více let trvající boj, jež mu až do poslední chvíle bylo bojovati. Pronášel se o tom následovně: „Čím více přibližoval se okamžik mého spasení, tím více uhasínal žár horlivosti, jež roznítila pravda Tvá, ó Bože, v srdci mém. Přirozenost má vzpouzela se jhu, jemůž podrobiti se jí bylo; pýcha má a mé náruživosti, tito zlí duchové, kteří dříve panovali v srdci mém a jež jsem sotva byl poněkud zkontil, tito všichni s největší zuřivostí ještě naposled opět povstali, snažíce se udržeti ve svých drápech duši, již bylo jim opustiti. Počítával jsem v duši své jakous lhostejnost, suchopárnost a zmalátnělost. „Rozohni srdce mé, o Bože, a pomozíš mi, přinést obět dokonalou“! tak bědoval jsem; než chladnost byla každým dnem větší.

Zítřka máš se státi dítkem Církve katolické, splněna má býti touha tvá, máš býti jiným člověkem, a tys tak chladný a lhostejný!“ tak jsem uvažoval o sobě. Takto trápen a nepokojem zmítán pospíšil jsem k P. Ravignanovi, stěžuje si mu, kterak ďábel souží mne pochybováním a domněnkou, že nejsem dosti hoden, státi se údem Církve katolické, an jsem chladným, lhostejným. Než dobrý onen kněz upokojil mne, řka: „Dobře tak, milý příteli, podnikáte aspoň svůj krok s rozvahou a z přesvědčení, což lepší jest, než kdybyste jednal v okamžiku jakéhos nerozvážného zápalu.“ A pokračuje dále, pravil: „Že pozorujete na sobě změnu, to nebudiž vám

s podivením, nemáte ještě zkušeností duchovního života. Bůh ty, jež miluje, bezútechou, suchopárností navštěvuje, chtě je takto zdokonaliti v jejich lásce.“

A měl pravdu můj duchovní rádce, nebo nyní zřejmě poznávám, že má suchoparnost a chladnost byla vážná sebranost mé mysli při vzpomínce na tak důležitý krok, jenž mi bylo podniknouti. Můj duch byl upoután a mravní život můj jako zničen, takže nebylo mi lze správně o sobě souditi. Než, díky Tobě, o Bože, měl jsem osvíceného vůdce! Také mám za to, a vyslovuji zřejmě: „jestli jsme se odhodlali se vši rozhodností ku přijetí pravdy katolické, a pocítujeme-li krátce před uskutečněním svého úmyslu pochybnosti a pokušení proti kroku tomu, nemáme nikdy těchto pokušení dbáti, nýbrž jimi opovrhnutí; nebo víra se vši svou blažeností bývá nám dána jako odměna za oběti, jež přinášíme. Co do obcování s Bohem dostačíž nám jistota, kterou nám víra poskytuje.“

V určitý k tomu den, ráno o 8. hodině složil Šuvalov vyznání víry před P. Ravignanem v kapli kláštera „des oiseaux“ t. j. ptáků, u přítomnosti knížete Galicina a hraběnky Svetšinové; kníže Jan Gagarin, věrný jeho přítel, nemohl býti přítomen sv. výkonu, meškajě tou dobou na Rusi.

„O svatém výkonu pamatují si jen tolik, že P. Ravignan rozhřešiv mne od hříchů, podal mi sv. přijímání, a že jsem, kleče na stupních oltáře, vřelě proléval slzy při promluvě, již ku mně měl. Jiných podrobností nemohu si více připomenouti.

Dojmy byly tak mocny, že mi bylo jakobych ničeho nepocítoval. Po mši svaté odporoučej se, pravil jsem proto k P. Ravignanu: „Milý otče, nemám víry!“ On se při těchto slovech pousmál, věda lépe nežli já, co se děje v duši mé. Častěji od té doby připomenul mi slova má; nebo když příležitostně s vděčností mluvívám o svém štěstí, o své blaženosti, tu usmívá se a říkává: „Vždyť vy nemáte víry.“ —

Den jeho vstoupení do Církve katolické byl ještě jiným, zvláštním způsobem oslaven, totiž zázrakem.

Zmínili jsme již o tom, že dcera Šuvalova, čítajíc tehdy jedenáct roků, po více měsíců již velkými trpěla bolestmi v koleně a na lůžko byla upoutána. Před několika měsíci byla hraběnka Celina de Maistre v městě Nizze z těžké nemoci uzdravena, a to ostatkem v pověsti svatosti zemřelého kněze klášterního de Buffalo. V městě tom dlela i matka Šuvalova. Šuvalov, byv jednou ruskou paní na ono zázračné uzdravení upozorněn, dopsal své matce, by mu částěčku z onoho ostatku poslala. Dne 5. ledna ho došla, a on ještě toho dne ukázal ji knížeti Galicinovi, kterýžto pravil: „Konejme devítidenní pobožnost ke cti kněze de Buffalo, prosíce o uzdravení vaší nemocné dcery; ostatek právě přibyl vhod, nebo zítra jest váš významný den.“

„Nikoliv“, opáčil Šuvalov, „nemohu se odhodlati k tomu, prositi Boha o časné dobro v okamžiku tomto. Staň se vůle jeho!“

Den na to, když byl obcovoal mši svaté, vracel se domů, cíť se opět velmi chladným a suchoparným. K polednímu dal do své světnice přivéztí na pohyblivé pohovce svou dceru, která posud o jeho obrácení ničeho nevěděla. Podávaje jí sv. ostatek, pravil: „Zde vezmi, jest to částka ostatku z těla kněze de Buffalo, který, jak ti povědomo, zázračným se osvědčil v nemoci mladé hraběňky de Maistre. Částku tuto obdržel jsem dne včerejšího z Nizzy; konejme devítidenní pobožnost, aby na přímluvu onoho blahosl. kněze Bůh zdraví tobě uděliti ráčil. Neočekávejme však žádného zázraku, nebo nejsme zajisté něčeho takového hodni. Neprospěje-li ostatně naše modlitba pro tvé časné blaho, nebude zajisté bez prospěchu pro blaho tvé duše.“

Položiv pak částku svatého ostatku na bolavou nohu dcery své, padl na kolena a vroucně se modlil. Sotva však se byl domodlil, ohnula jeho dcera nohu v koleně a zvolala: „Otče, jsem uzdravena!“ a seskočivši z pohovky, na niž po měsíce byla upoutána, padla svému otcí do náručí. Nelze tu vypsatí, co v okamžiku tom pocíťl v duši své. „Ledová kůra mého srdce roztála“, tak vypravuje, „já miloval, já věřil, miloval horoucně a věřil pevně. Nevýslovná blaženost nastoupila na místo dřívější suchoparnosti a chladnosti. Nemohu pomněti onoho okamžiku, aniž bych hojných proléval slzí.“

Pospíšil jsem ku svému přemilému příteli Galicinovi, k paní Svetšínové a k P. Ravignanovi,

bych s nimi sdělil, co se bylo stalo. P. Ravignan mi na to pravil: „Nyní snad věříte!“

* * *

Tak octl se Šuvalov ve svém životě u cíle, který po mnoho let před sebou spatřoval, jehož dosíci však nikdy se nedomýšlel. Zdálo se mu to nemožností.

Kroku jeho nesmíme podceňovati, uvážíme-li, že na Rusi trestán byl vyhnanstvím a ztrátou veškerého jmění každý ten, kdož osmělil se Boha ceniti nad cara, kdož dbaje hlasu svého svědomí ruskou církev státní opustil, stav se údem pravé církve Kristovy, církve katolické. Mimo to bylo Šuvalovu pečovati o jeho dítky, by nebyly ponechány bez pomoci a rady. Nebylo mu tudíž možno sděliti hned své obrácení s veřejností, jak si toho byl v srdci svém přál.

Že byl pro své obrácení napadán, že krok jeho přičítán byl na vrub rozličných příčin, kdož by se tomu podívoval!

Zmiňuje se o tom později Šuvalov sám, jsa již v klášteře, od světa docela odloučen. „Byl prý jsem pomatený a přemrštěný“, tak říkali. Než lze se nadíti do mého věku takové přemrštěnosti, jež všechno opouští, co přirozenosti lidské jest příjemno a jež se podvoluje přísnému životu; a vytrváme-li dlouho v takové zkoušce, není-li to Bůh sám, jenž nás volá? „Jsem prý ztřeštěnec, blázen —“ což chrání nás potřeštěnost před hříchem, a přivádí nás bláznovství k Bohu? „Chtěl prý jsem, by se o mně

mluvilo, jsem prý chválychtivý, a dychtil prý jsem po důstojnostech duchovních“. — Což nezvolil jsem sobě řád církevní, v němž slibem jsem se zavázal, nepřijati žádné důstojnosti, leč by papež výslovně to poručil? Vy všichni, jež mne odsuzujete, bojte se, byste nepřináleželi k těm, o nichž platí slova sv. apoštola: „Tělesný pak člověk nepojímá těch věcí, jež jsou Ducha Božího, nebo bláznovstvím jsou jemu a nemůže rozuměti, poněvadž se duchovně posuzují.“ (I. Kor. II. 14.)

Tato má odpověď dostačí pro každého, kdož upřímného jest srdce. Je-li v duchu a v pravdě křesťanem, pochopí mne; není-li jím, pak ať nesoudí o věcech, k jichž posuzování pouze smysly a rozum nedostačují. Klam zajisté útěchy neposkytuje, ztřeštěnost neoblažuje . . .

Vy, kteřížto klášterní život, církevní řády odsuzujete, je tupíte a zavrhuje, rcete, přísluší-li vám o nich úsudek? Jsou vám povědomy veškeré poměry mezi Bohem a duší lidskou? Zkoumali jste její nitro, znáte veškeré touhy její a potřeby? Nikoliv, vy toho všeho neznáte; vy však nepřejete životu klášternímu, vám není vhod, kdož pro život ten se odhodlal, a proto dle vašeho úsudku jednal takový nesprávně, jest slabochem, dal se svést. Jak lehkomyslně soudíte! A opětně táží se vás: Znáte duchovní tužby toho, kdož ten krok učinil? Pomníte-li, že byl přesvědčen o tom, že jeho povolání jest od Boha, že dlouho a mnoho se modlil a o svém povolání uvažoval, že prosil Boha za osvěcení, aby neučinil kroku, jenž by byl proti vůli

Boží; když takto po zralé úvaze, po vroucí modlitbě, úplně svobodně rozumem svým se přesvědčil, že spasení jeho závisí na uskutečnění tohoto povolání, pak jistě od nepředloženého úsudku svého upustíte.

Díte, že klášterní život je cos hrozného, neslýchaného! Což nebylo hned od nejprvnějších dob křesťanských poustevníků, mnichů a kněží? Nezaměnili králové a královny, knížata a kněžny své skvostné roucho za roucho řeholní? Nemá Církev, již v poslední instanci náleží úsudek, řeholní stav za stav křesťanské dokonalosti? Neradí sv. evangelium ku zachování ustavičné čistoty, dobrovolné chudoby a ku stále poslušnosti pod představeným duchovním? A Kristus neradí-li opustiti vše a následovati ho? Nevychvaluje sv. Pavel na výsost bláznovství sv. kříže? Ano, nepraví nám to konečně srdce naše samo, že dobré jest, odloučiti se od světa a v samotě a v konání dobrých, Bohu milých skutků hledati pokoje a blaženosti? Což nejste již ani křesťané? Pochopuji, že se mi zazlívalo mé vstoupení do Církve katolické — vždyť blud musí nutně býti proti pravdě, — že však se katolíku zazlívá vstoupí-li do řehole, toho při křesťanech pochopiti mi nelze.“

Úvahy tyto vyprýštily se v srdci Šuvalově z touhy, jež brzy po jeho obrácení se v něm povstala, vstoupiti totiž do některého řádu Církvného a v něm Bohu docela sloužiti. Nemohl však Šuvalov této své touhy hned uskutečniti pro své poměry rodinné, jež mu ukládaly povinnost, by

pečoval o své dítky. Leč touha ta po více let v srdci jeho ustavičně trvala, občas i mocně se jevivši.

Teprve však po třinácti letech od jeho obrácení byla v tom vůle Boží, aby Šuvalov svou dlouholetou touhu ukojil. Stalo se to v městě Monzi, kde vtoupil do kláštera. Třináct oněch roků prožil z části ve Francii, z části v Itálii, kde občas meškával za příčinou upevnění slabého zdraví své dcery. Do Ruska se navrátiti nebylo mu dovoleno. Po několik let žil osaměle, než pak zase bylo mu súčatniti se života ve světě; nenalezal však v jeho radovánkách žádného uspokojení ani útěchy. Pronáší se v této době takto: „Díky Bohu! uprostřed toho hluku světského neseslábla ani víra má, aniž omámeno bylo mé srdce. Súčastňuje se rozličných slavností, divadel a jiných radvánek, nenalezal jsem v tom nikdy blaženosti, nýbrž nudil jsem se a pociťoval jsem jakousi prázdnotu v srdci svém. Pakli jsem kdy poněkud více jimi se nechal zabrat, jimi uchvátiti, styděl jsem se pak za to, naznávaje bezúčelnost všeho toho; můj rozum, svědomí a srdce mé, ano vše vzpouzelo se a já mimovolně tážával jsem se: „Co potom? co potom?“ Ano tato otázka: „Co potom?“ ta mne zarážela, a vzpomínávav se utíkal jsem toho hluku světského a modlil se buď osamotě doma, nebo pospíšil jsem do kostela. Ano tisícekrát buďtež Bohu díky, že nedopustil, abych kdy byl opomenul svou modlitbu, mši svatou a častější přijímání svatých svátostí. Každým rokem nabýval jsem přesvědčení, že marny a nudny jsou

všecky požitky světské, a poznával jsem, že, jakmile duše zakusila blaženosti, jež ji naplňuje obcování s Tebou, Bože, nemůže pak více ve světě nalézt ani blaženosti, ani spokojenosti. Člověk musí dospěti ku pravdě, musí nabýti rozumu, musí uznati vážnou stránku života lidského, musí uvažovati o výroku Písma sv.: „Což prospěje člověku, byť celý svět získal, ale duši svou ztratil?“ Ano, my musíme s milostí Boží spolupůsobiti, jejímu působení v nás nepřekážeti, musíme toužíce po větší dokonalosti varovati se nejen hříchu, nýbrž i poklesků menších, neboť i malý poklesek u přirovnání s Bohem nejvyšším a dokonalým, jest zlem. A to pociťoval jsem v duši své, proto jsem toužil po stavu dokonalejším.“

Roku 1852. provdala se jeho dcera, a tím uvolněn byl hlavní svazek, jímž poután byl ku světu. „Nyní mne dítky moje neměly více zapotřebí, já neměl na dále se světem co činiti. Stárnouti uprostřed světských radovánek připadalo mi směšným. Byl bych mohl ve vlasti své nastoupiti úřad; než jaký úřad mohl mne lákati? Bůh chtěl mne míti na blízku sebe. Viděl jsem před sebou dráhu svého života; byla to cesta k nebi. An mi nebylo lze na Rusi ve své vlasti vyznávat svou víru katolickou, byl bych musil obmeziti se v plnění svých náboženských povinností a cvičení, a nebyl bych takto mohl ukojiti touhu svého srdce, což by pro mne bylo bývalo nesnesitelné.“

„S radostí vyznávám, že nelákaly mne ve světě ani ctižádost, ani důstojnosti rozličné, ani radovánky;

vše to vidělo se mi býti marným a klamným. Zatooužil jsem po životě takovém, v němž by mi možno bylo jen Bohu sloužiti a dobré konati skutky.“

O svém povolání pro život řeholní nabyt jistoty v duchovních cvičeních, které konal po několika měsících po provdání se jeho dcery, za řízení kněží z tovaryšstva Ježíšova: Patera de Ponlevoye a Patera Ravignana. Zpravuje nás o tom následovně: „Trvaje na modlitbách a rozjímáních, poznal jsem cíl svůj životní, poznal jsem jej u vškeré kráse jeho; a kdyby mi tehdy bylo bývalo dovoleno, nebyl bych se již do světa navrátil. Než kněží, jež mi Bůh byl dal za řiditele, lépe mne znali nežli já sama sebe. Nebyl jsem ještě dostatečně připraven, ovoce ještě nedozrálo, nemohlo tudíž býti utrženo. Bylo mi ještě rozličných zkoušek zapotřebí, až bych pohnut milostí Boží zvolal: „Nelze mi déle žíti ve světě, pro mne jest život řeholní nutností, podobně jak jsem byl zvolal o několik roků dříve: Nelze mi žíti v rozkolu (v schismatu), mně jest nutně zapotřebí pravdy.“

Roku 1854. bylo hr. Šuvalovi za nutnými záležitostmi odebrati se do Ruska, kde leto ztrávil, meškaje dílem v Petrohradě, dílem v Petrově, sídle to carské rodiny. Zpravuje nás o tomto svém pobytu, an píše: „Kdyby se mi bylo dostávalo svobody náboženské, byl by mi býval můj pobyt v Petrohradě velmi příjemným. Meškaje v rodinném kruhu svého bratra, jehož jsem z té duše miloval, těšil jsem se ze svých příbuzných a četných přátel. Mimo to požíval jsem přízně carovy matky, již

jsem povždy zachoval vděčnost v srdci svém. Byl bych tudíž býval docela šťastným. Leč to ustavičné obmezování se, jemuž mi bylo se podrobiti, zne-možnilo mi na dále můj pobyt ve vlasti mé. Nemohl jsem přivyknouti nutné ostražitosti a proto musil jsem opětně vlast svou opustiti.

Byl to pro mne velký bol a zármutek. O, jak sladký jest pro vypovězence život v rodině, a jak oblažuje ho vždy vzduch ve vlasti! Ano, s velkým bolem opouštěl jsem drahou mi vlast, avšak zároveň i s pocitem až posud mi nepovědomým; nebo právě v Petrově, kde trávil jsem nyní život v upomínkách na svou mladost, zde uprostřed hluku světa nabyl jsem jistoty, že jest pro mne nevyhnutelně nutno, bych, opustiv svět a vše, i co mi v něm nejmilejší jest, živctu řeholnímu se oddal.

Že jest to vůle Boží, toho jsem nyní byl jist, nebyl jsem však ještě přesvědčen o tom, do kterého řádu řeholního mně Bůh volá. Odporoučeje se u císařovny bylo mi velmi trapné, když jsem musil neurčitě odpověděti na otázku, kdy hodlám zase zpět se navrátiti. Když jsem se loučil se svým bratrem objímaje ho, bolestně svíralo se srdce mé, vždyť mohl jsem se domýšleti, že poslední to s Bohem!“

Po čas zimy meškal hr. Šuvalov v Janové, vykonal napotom v Ženevě duchovní cvičení za řízení slovutného Mermilloda, napotomního biskupa Ženevského a odebral se v létě r. 1855. opět do Paříže, kde na radu Patera Ravignana konal po několik měsíců studia bohoslovecká v duchovním domě

neposkvrněného Početí Panny Marie, pod dozorem tamního představeného P. Petetota.

V měsíci září přišel do Milána, kde již za svého dřívějšího pobytu se byl seznámil s knězem z tovaryšstva Ježíšova P. de Sapienis, a s představeným tamnější kolleje OO. Barnabitů Paterem Piantonim.

V malé kapli této kolleje obcoval denně mši sv. a každým dnem vzrůstala se v srdci jeho větší touha, věnovati docela život svůj službě Boží. Touha ona na konec tak ho zabrala, že výhradně ní se zabýval, hledě ji uskutečniti; na život ve světě více nepomýšlel. Rozhodnuv se konečně, šel k Pateru Piantonimu, a pravil jemu: „Přijmete mne do řádu vašeho? Jsem pro něj rozhodnut.“

„Nikoliv,“ odpověděl P. Piantoni, „toť jest příliš rychle.“

Když však Šuvalov trval na své prosbě, odkázal ho k P. Ravignanovi, jeho duchovnímu vůdci, jemuž Šuvalov v této své záležitosti hned dopsal. I obdržel od něho následující odpověď: „Není nic blaženějšího nad povolání řeholní, a že tu jde o řád ctihodných otců Barnabitů, nemohu lépe jednati, než upozorniti Vás, byste vzal radu s P. Piantonim. Jest stanoveným pravidlem, že představeným řádů dostává se vážnosti a zároveň i milosti, by dobře rozhodli v rozličných otázkách řádů se týkajících, zvláště v otázce o přijímání noviců. Bylo by mi tudíž s potěšením, kdybyste v Monzi, domě to jejich noviců, vykonal duchovní cvičení.“

Přes to však zdráhal se P. Piantoni připustiti Šuvalova k těmto duchovním cvičením, domlouvaje mu, aby pro svůj již pokročilý věk a pro rozličné návyky své, jež tak velmi se liší od oněch u řeholníků, vzdal se své touhy a stal se raději světským knězem; ba ani krátké třídní cvičení duchovní v kolleji Barnabitů mu nepovolil.

Byla to zase těžká zkouška pro Šuvalova. „Musil jsem mlčeti,“ praví, „a byl jsem přec uvnitř přesvědčen, že se stanu Barnabitou. Proč asi? Co to bylo, jež mocně mne pudilo do řádu toho? Kdyby tomu nebyl chtěl Bůh sám, nuže, proč tedy a odkud má stálá, pevná touha přes všechny odpory a překážky? Státí se novicem u Barnabitů, toť bylo mým životním cílem; a byl jsem hotov podrobiti se jakémukoliv ponížení, nežli se vzdáti své touhy.“

Než, nebylo to tak snadné, jak se byl domýšlel. Jsa velmi sklíčen, odebral se do Turina, aby tam očekával, co na dále se stane. Želel toho velice, že nebylo mu lze právě nyní zavítati do Paříže, poradit se s P. Ravignanem. I rozhodl se, že odeběře se do města Chambery k tamnějšímu generálnímu vikáři, vysoce důstojnému pánu Grosovi, jehož rady již dříve častěji byl vyhledával. Vykonal u něho osmidenní duchovní cvičení, po jehož ukončení kanovník Gros k němu pravil: „Jděte, vy máte povolání pro život řeholní; bylo to mé přesvědčení již po celý rok, a sotva jste byl nyní duchovní cvičení započal, nabyl jsem o tom úplné

jistoty. Dám vám list pro P. provinciala Barnabitů do Milána a doufám, že budete přijat.“

Když s tímto rozhodnutím kanovníka Grosa i P. Ravnigan souhlasil, vydal se hrabě Šuvalov v prvních dnech měsíce prosince do Milána, odkud po šestinedělní době zkušební dne 17. ledna 1856 v průvodu svého milého přítele P. Piantoniho a ještě jednoho ze svých přátel, jenž pak brzy na to též do řehole Barnabitů vstoupil, poslán byl do Monzy. Tak došel svého kýženého cíle, a stav se novicem v řeholi otců Barnabitů, se světem se navždy rozloučil.

Jest velmi zajímavo poznati jeho dojmy za první doby jeho klášterního života. Liší se ovšem daleko od oněch, o kterých se dovídáme v časopisech církvi katolické nepřátelských a v rozličných románech. Uvádíme ovšem jen stručný vyňatek.

„Časně z rána ubíral jsem se ze své cely do choru ke společné modlitbě se svými klášterními bratry, jichž jsem posud dokonale neznal, avšak k nimž jsem již lnul láskou. Dlouhou chodbu klášterní osvětlovala malá jen lampička, a okny bylo viděti krajinu sněhem pokrytou. Bylo zima; pošmurno a smutno. U mne však v srdci, mluvím pravdu a upřímně, bylo pořád tepleji a veseleji. Byl jsem úplně spokojen; nebyl to mam ani klam; byl to pravý pokoj, pravá útěcha. Oběť, již jsem Bohu přinesl, mne blažila.“

„Doba noviciatu jest dobou zkušebnou a bylo mi tudíž povědomo, že, pokud nesložím slibů, ponecháno mi docela na vůli vystoupiti. Byv pře-

svědčen o své přirozené vznětlivosti, pevně jsem, konaje v Chambéry duchovní cvičení, při sobě ustanovil, že nejméně aspoň sedm až osm měsíců v noviciátě vytrvám, chtěje raději vše trpěti a snášeti, než opustiti dům noviců před uplynutím ustanovené si doby. Toto své rozhodnutí obnovil jsem hned druhého dne po svém příchodu do Monzy svému novicmistru, muži to velmi moudrému a znamenitému vůdci duchovnímu, řka, že raději chci zemřít, nežli od svého předsevzetí upustiti.“

„Dím pravdu, že po celou tu dobu zkušební, trvající čtrnácte měsíců — byla to doba blažená — nepřišlo mi na mysl navrátiti se zpět do světa; neboť blaho ve světě bylo mi tak bídným, ba mizerným!“

„Byl jsem šťasten a blažen tam, kde jsem byl, věda, že Bůh mne tam míti chtěl; a nadešla-li kdy jakási zasmušilost, zbyl jsem se jí snadno. ‚Sursum corda!‘ ‚vzhůru srdce!‘ pravil jsem k sobě a nabyl jsem klidu...“

„Doba noviciátu jest duchovní cvičení po delší čas trvající; den po dni rychle míjí a každým dnem přibližujeme se více k Bohu. Jsouce každého dne stejně zaměstnání, jeví se nám dny krátkými. Ve světě však za rozdivných ustavičně vzrušujících zaměstnání ubíhají sice leta rychle, život jest krátký, dny však a hodiny zdají se dlouhými; a tu pomýšlí se na rozličné prostředky, ba i hříchy to bývají, jimiž čas ukrátiti hodláme. Po čas noviciátu zbožněji se modlíme, rozjímání mocněji a blahodárněji nás dojímá, snáze zapomínáme na svět,

přibližující se vždy více Bohu. Ustavičné duchovní zaměstnání, cvičení se v pokoře a poslušnosti, vytrvalé odříkání se všeho, co by lichotilo naší smyslnosti, stálý boj milosti Boží proti tělu našemu, to vše posiluje člověka, ano zjinačuje ho. Život takový jest pro člověka jako pilník, jímžto nějaký kov ustavičným pilováním od rezu čistíme, abychom ho pak zpracovali pro určitý předmět. Nikterak nezakrňuje duch při životě řeholním, aniž se stává člověk sobcem, srdce vždy více láskou se rozechřívá, a rozum horlivým rozjímáním vždy nových nalézá ostrovů a zemí s rozkošnými krajinami v moři pravdy . . .“

„Šťastným jsem byl v řeholní rodině, již bylo konati všecky dobré skutky, jako: hlásati slovo Boží, vyučovati a vychovávat mládež, naváděti ku bohumilému životu, pomáhati nuzným, těšiti nemocné a uvězněné. Měl jsem se za nehodna býti ve společnosti mužů tak obětavých . . .“

„Pravil jsem, že srdce toho, jenž vstoupil do řehole, není bez lásky, ano dím, že jeho láska jest vroucnější a šlechetnější. Zakusil jsem toho na sobě. Miloval jsem zajisté vždy vlast svou; nebo kdož nelnul by láskou k zemi, kde se zrodil? Avšak pravé lásce, jakou křesťan miluje vlast svou, naučil jsem se teprve v noviciátě. Díky Bohu! Má nynější láska ku vlasti odnáší se ku cíli šlechetnějšímu, vznešenějšímu. Ano, miluji slávu vlasti své, želať jí blaha; než slávou a blahem pro vlast mou jest mi, by poznala pravdu a rozšiřovala ji u těch, kteří ji neznají. Opětuji, že teprve v noviciátě zahořelo

mé srdce tou pravou láskou ku vlasti. Velmi zřídka modlíval jsem se za obrácení ruského naroda; avšak za doby noviciatu, doby to ústraní a modlitby, tu porozuměl jsem, že úkolem modliteb mých pro budoucnost po celý můj život musí býti: návrat velkého národa ruského ku jednotě náboženské. Proto vroucně volal jsem k Bohu: Ó Pane, nebylo-li mi dopráno sloužiti své vlasti v boji, nuže, nechať pro budoucnost má modlitba, ano, potřeba-li toho, i můj veškerý život jí náleží. Kým mi dopráno aspoň zrnkem písečným přispěti pro vznešenou hudovu, pro její duševní znovuzrození.“

Při lásce, kterouž k němu novicové lnuli, a při útěše, jíž se jemu častějšími dopisy od P. Ravignana dostávalo, minula rychle doba zkušebná. „Končila se“, dí, „doba mého noviciatu; přál bych si, bych dopodrobna vyčítati mohl skutky pokory a lásky k bližnímu, které jsem konati viděl po onu dobu čtrnácti měsíců. Než nesvědčilo by mi, všechno vypověděti. Již jen několik dní, a bylo mi současně s přítelem mým, jenž mne do Monzy doprovázel, složiti slavné řeholní sliby. Navždy umříti světu a k novému povstati životu, když jsem jako pohřben, přikrovem přikrytý, byl poležel na stupních oltáře. O, kterak by mi bylo lze, vypsati pocity své, když tak na stupních oltáře jsem ležel, po dobu, an modlila se Litanie o všech Svatých. Oběť byla přinesena; rozloučil jsem se navždy s těmi, jež jsem nejvíce byl miloval, obětoval jsem, ano setřel v paměti své všecky své nejdražší vzpomínky. A když

všecko bylo skončeno, byl jsem pokojen a blažen, právě tak, jako tehdy, an jsem vstoupiv do noviciátu, prvního dne ubíral se po dlouhé chodbě ku společné modlitbě.“

A vzpomínaje obřadů při skládání řeholních slibů, podotýká: „Kterak bych mohl popsat, jak mi bylo, když při slovech písma sv.: ‚Obuď se, jenž spíš, a povstaň z mrtvých, a osvíťi tebe Kristus‘ (Efes. 5, 14.) příkrov se mne vzali a já spatřil světlo. Byl to nejkrásnější den mého života. A když moji ctihodní otcové a mladší moji řeholní bratři, jakož i moji přátelé z Milána na slavnost zavítavší mne objímali, pravil jsem k nim: Vpravdě, toť nejkrásnější den mého života! Jsem nyní členem řehole, do nížto mne Bůh povolal.“

Zpravuje nás o slavnosti v Paříži téhož dne konané, an píše: „Téhož dne, ano o též hodině konala se dojemná slavnost i v Paříži. Paní Svetštinová shromáždila ve své domácí kapli všechny mé přátele, mezi nimi více obrácených Rusů. Pater Martinov sloužil mši sv., P. Gagarin oslovil přítomné srdečnou promluvou, a všichni prosili Boha o požehnání pro mne.“

O slavnosti této došla Šuvalova zpráva zároveň s dopisem, jež mu byl za příčinou skládání řeholních slibů poslal Pater Ravignan. List ten zní:

V Paříži, dne 3. dubna 1857.

„Můj předrahý, důstojný Otče!
Vždy vroucně milovaný příteli!

Neodpovídal jsem dříve k Vašemu dopisu, očekáváje pořád příchodu Vašeho do Paříže. Než

nyní nelze mi nevysloviti Vám své blahopřání za příčinou všech milostí od Boha Vám udělených, jakož i za příčinou skládání slibů řeholních, jimiž Bohu docela jste se odevzdal. Ať soudí svět a mluví jakkoliv; my jsme světu odumřeli a žijeme jen Ježíši Kristu samému. Jaká to čest, jaké to blaho! Radost má jest veliká, an vím, jak jste přesvědčen o přednostech svého povolání. Četní Vaši rodáci a přátelé budou o kroku Vašem v hlavě přemítati; než jest-li se neminuli docela s rozumem, musí v povolání Vašem, jež jest jim podivným, viděti vyšší moc; to jest „bláznovství kříže!“ Nos stulti!

Želám pro Vás nyní pokoje a svobody. Kým vnitřní člověk ve Vás není znepokojován věcmi zevnitřními! Žijte Sobě, řeholním pravidlům, náboženským výkonům a studiím; nedbejte toho, budete-li ctěn, aneb snad i zapomenut. Promiňte mně, milý důstojný Otče, tyto mé rady, řídívám se podle nich v bojích života zevnějších, a prosívám vždy dobrotu Boží, by pro milost svou dopřála mi, nalézti vždy útočiště uvnitř v duši mé.

Toužebně Vás všichni očekáváme, vědouce, čím jste nám Vy, a čím my Vám. P. Gagarin velmi rád by s Vámi promluvil o společných Vašich cílech.

Žijte blaze, objímám Vás srdečně jako bratr, jako přítel a také jako Váš otec, jímž duchovně poněkud jsem.“

Suvalov se nyní připravoval na stav kněžský. S jakou svědomitostí to činil, seznáváme z vlastních jeho úvah. „Jakou zodpovědnost jest mi převzítí“,

dí, „jakými ctnostmi jest mi se ozdobiti?! Kdo by odvážil se přistoupiti k oltáři, kdyby příslušností nebyl vázán? Avšak, uvážíme-li co kněžský život jest, co to jest, býti apoštolem Kristovým, Bohu obětovati oběť mše sv., tu počínáme lnouti ke stavu tomu a snadněji se pro něj rozhodneme.“

„A proto, kdožkoliv domníváte se býti povoláni pro stav duchovní, nedejte se odstrašiti a řekne-li vám kdo, že jste již pokročilého věku, že již pozdě na to, abyste se Bohu obětovali, neposlouchejte ho. Nikdy nejsme příliš starými pro noviciát, pro seminář. A bychom za dobu svého celého života sloužili jen jednu mši sv.! Nuže, sloužiti, byť jednu jen mši sv., a na to umřítí... není to převeliká blaženost?!“

„Vždy více nadcházela doba mého posvěcení na kněžství. Sen, po jehož vyplnění jsem častěji srdcem svým zatoužil, se uskutečnil. Byl jsem knězem a tu s podivením vzpomínal jsem svého pobytu v Bologni před čtyřiceti lety. Nebyl jsem tehdy ještě katolíkem; tu zdálo se mi, že vidím sebe samého sloužiti mši sv. u katolického oltáře. Byl to výsledek mé obrazivosti, či předtucha mého srdce? Toť Bohu samému povědomo.“

Dne 18. září 1857 byl hr. Šuvalov v městě Miláně od biskupa z Pavie, Ramazottiho, napotomního patriarchy Benátského, na kněze posvěcen. Hodinu po vysvěcení dostalo se mu žalostné zprávy o úmrtí hraběnky Svetšínovy, nejvěrnější to přítelkyně jeho matky.

Hrabě Šuvalov byl nyní řeholníkem. Nádhernou uniformu husarskou, jež ho v mládí zdobívala, vyměnil za drsný, hnědý oděv řeholní; nádherné komnaty jeho paláce v Petrohradě nahražovala jemu chudá cella klášterní; dříve blučných zábav, nyní společné účastňoval se modlitby s klášterními bratřími; na místě skvostných hostin, měl nyní sv. přijímání; prve meškával při dvoru císařském, nyní klečoval u chudých jeslí Kristových. Jaká to změna! A přec byla dobrá a oblažující; vždyť byl šťasten, šťasten úplně.

Rok před svou smrtí psal takto: „Zkoušku jsem přestál a jsem nyní blažen. Jako pcectný, došel svého cíle pohlíží s vrcholu kopce, podobně já ze svatyně, po níž jsem zdálí toužil, pohlížím nyní spokojeně a jasným zrakem na údolí, jež se u nohou mých rozprostírají a ponenáblu ve tmě se ztrácejí. Po 17 roků šel jsem od pravdy ku pravdě, vystupoval vždy více ku světlu, až došel jsem klidu v životě klášterním, kdežto prost všech bouří, sluní se duše má v paprscích Slunce věčného. Skutečnost jest pro mne krásnou, a já nesním více, nebo všechny mé sny se uskutečnily, mé touhy se splnily. Spokojen s přítomností, očekáváje lepší budoucnosti, netoužím zpět po minulosti. Děkuje Bohu za blaho, z něhož se těším a jehož za nehodna se mám, sbírám takto ovoce podzimku svého života, a netoužím nikterak po uvadlých květinách jeho jara.“

„A kterak bych nebyl blaženým? Vždyť jsem byl vyvolen z milionů odloučených Řeků do počtu obrácených Rusů, počtu posud sice skrovného, který

však bohďa se rozmnoží; vždyť pravil Pán, že bude jeden ovčinec a jeden pastýř. My jsme jen prvotiny této jednoty, po níž toužiti musí každý křesťan, a která zajisté se uskuteční. Neobávejte se; naše práce a naše modlitby dojdou vyslyšení u Boha: Rusko bude katolickým.“

Šuvalov, ač katolíkem, zůstal Rusem, vlastencem; a veškerá jeho snaha nesla se k tomu, aby toho štěstí, jehož se dostalo jemu, účastni byli i jeho rodáci. Toť ony úmysly, o nichž s P. Gagarinem umluvíti se hodlal, jak z listu P. Ravignana se dovídáme. Sjednacenost Ruska s církví katolickou, toť ona myšlenka, jež oba přátelé opanovala a o níž P. Gagarin obšírněji pojednává ve svém spise: „Bude-li Rusko katolickým?“

P. Ravignan píše též ve svém listu, že brzy snad společně budou dlíti v Paříži. Tanulo mu totiž na mysli opětne uvedení řeholníků Barnabitů do Paříže biskupem Orleanským, věhlasným to Dupanloupem. Byli totiž Barnabité za revoluce francouzské z Paříže vypovězeni. Pro opětne zřízený klášter byl i Šuvalov určen.

Dříve však, nežli se odebral na své působiště do Paříže, šel do Říma, aby si tam od sv. Otce požehnání pro své apoštolské práce vyprosil. „Již za svých dřívějších návštěv v Římě“ — píše Šuvalov — „byl jsem častěji od Řehoře XVI. a Pia IX. ve slyšení přijat a katolické srdce mé chvělo se vždy, když klečel jsem u nohou náměstka Kristova. Tentokráte však nebyl to již toliko věřící křesťan, jenž před papežem klečel, byl to řeholník, jenž byl

hrd na to, že smí padnouti k nohám svého duchovního knížete a blažen, že popráno mu patřiti na svého Otce. Byl to syn, jehož rty líbaly ruku, která mu žehnala, jehož zrak ztápěl se v oku tak milostně na něho pohlízejícím, jehož srdce oplývalo vděčností a láskou. Pius IX., jehož budoucnost více oslavovati bude nežli přítomnost, jehož jméno zůstane nesmrtelným, tento vykladatel pravdy na zemi, jehož skutky po všechna století trvati a zkvétati budou, on zpravil mne o záležitostech, jichž nikdy nezapomenu! Rozmlouval se mnou o Rusku a to s takovou vírou, nadějí a jistotou, jež plynou jen z víry ve přípověď Kristovu; rozmlouvaje, zahořel takou láskou, že byl hluboce dojat při vzpomínce na tyto své pobloudilé dítky, ubohé, dobrovolné to sirotky. Srdce mé háralo za řeči jeho. Jeho vroucnost roznítla i mne a zvýšila mou touhu po blahu mé vlasti. Schválil naše opětne usazení se ve Francii, a povzbuzuje nás, udělil nám požehnání pro práci naše.“

Brzy po svém vysvěcení na kněze poslán byl Šuvalov do Paříže, kde Barnabité zařídili dům pro své novice. S velkou horlivostí věnoval se svému povolání. Byl znamenitým kazatelem a mocně působil na své posluchače, hlásaje s pevnou vírou, neklamnou nadějí a horoucí láskou slovo Boží. Působení jeho bylo však na krátkce. Již roku 1859. dne 1. dubna povolal ho Bůh, aby po přestálých těžkých bojích a po dobytém vítězství přijal korunu, a zároveň vzal odplatu za krátkou sice, ale velehorlivou péčí svou pro spásu duší nesmrtelných.

Kýž Prozřetelnost božská dokoná dílo, na jehož uskutečnění společně pracovali konvertité: kněz Tovaryšstva Ježíšova P. Gagarin a barnabita Šuvalov!



Mučeníci

z kongregace nejsvětějších Srdcí Ježíšova
a Mariina v Paříži roku 1871.

Podává

František Janovský.



Až do této chvíle nepřestali kommunardi pařížští z roku 1871. býti ideálem mnohého pobloudilce, jenž nespokojen s údělem svým, hledá u živlů podvratných pomoci a spásy. Vědomky či nevědomky upadá člověk takový do nebezpečných sítí internacionály. Spolek ten založen roku 1864. v Londýně, prý pro zájmy dělnictva na celém světě; jest to tedy spolek mezinárodní. Náčelník Karel Marx naznačil hlavní úlohou internacionály, dobývati politické moci; jako prý v minulém století třetí stav — měšťanstvo — odňal vládu politickou dvěma prvními stavům — šlechtě a duchovenstvu — tak prý musí nyní čtvrtý stav — dělnictvo — odklidit bohaté a nemilosrdné měšťanstvo; dělnictvo prý musí ujati se vlády, jenom touto cestou prý bude spomoženo bídě jeho.

I bylo heslem internacionály: Bezprostřední zákonodárství lidu, řízené lidem samým; zničení práva dědičného; všechny pozemky jsou společny; není rozdílu národnosti; není Boha; bohoslužba budiž odstraněna; místo víry panuje věda; manželství budiž zrušeno, místo něho panuj volná láska.

Ježto se zlo rychleji šíří nežli dobro, rozšířila se i za krátko internacionála po všech zemích, rozestřela síť po celé Evropě. Brzy mělo býti podáno lidem ovoce s tohoto nového stromu. Uzářelo nejprve ve větvi francouzské — v komuně pařížské.

Krásné to ovoce! Od 18. března až 25. května 1871 hospodařili v Paříži socialisté ve smyslu internacionály; hrůzovláda jejich napsala do dějin plamenným písmem pravdu, že záměry mezinárodního spolku se dají provésti jenom na ssutinách všeho

křesťanského řádu, křesťanské civilisace. Kdo vyličí děsné divadlo, jímž kommunardi ve své surovosti a svereposti oblažili Paříž! Překrásné, nádherné budovy, o nichž kolik století se pracovalo, petrolejem zapáleny a zničeny; přeskvostné umělecké pomníky, znamenité to znaky slávy národní, povaleny a rozkotány; arcibiskup pařížský Darboy a 40 kněží zavražděno; nad to přes 50.000 lidských životů zahubeno. Chrámy znesvěceny, v nich popíjeno, s hanebnými ženštinami tělesně obcováno, svaté hostie vyházeny a šlapány; manželství zrušeno, pravá zvířecnost a zhovadilost zavedena.

Kdo vyličí zármutek, bolest a strast věrných katolíků! Kdo vypoví pronásledování a muky, jimiž byli zahrnuti! Ó by nám byla příkladem a povzbuzením jejich neohrožená stálost a nezlomná věrnost, s jakouž lnuli k Bohu a církvi! Proto chápeme se péra, abychom jednak dali výstrahu před bezbožnou internacionálou, jednak osvěžili víru svou, a líčíme z ohromného počtu obětí pařížských r. 1871. alespoň mučnictví missionářů z kongregace nejsvětějších Srdcí Ježíšova a Mariina.*) Čerpáme z obšírného spisu P. Perdereauova, kněze téže kongregace; slyšme, co nám vypravuje.

— — — o

*) Kongregace ta byla schválena r. 1817. od apoštolské Stolice; nazývá se též Piepus, podle *prvního kláštera na Svatoantonínském předměstí. Jejím členem byl též slavný P. Damian de Veuster, apoštol malomocných na ostrovech Sandwichových; † r. 1889.



I.

Útrapy sester, kněží i bratří laiků.

Za prvního obléhání Paříže (19. září 1870 až 28. ledna 1871) vzat nám náš dům „Piepus“; žádalo prý toho obecné blaho. Ubytováno u nás 700—800 mužů národní gardy. Čtyři z našich kněží odešli na bojiště skytat poslední útěchy raněným vojínům; ve dne v noci hleděli si svaté povinnosti, ač bývalo i 15° zimy. Řeholní sestry upravily ze své veliké a krásné hovorňy nemocnici.

Nadáli jsme se, že takovéto skutky lásky k vlasti a lidumilnosti dojdou uznání u vůdců komuny. Možná, že bychom byli našli u nich milost, kdybychom nebyli kněžími, kdyby ze skutků těch nebyla zářila křesťanská láska!

Národní gardy zbyl se sice náš dům; přičinil se o to blahovolný generál d'Aurelles; avšak za měsíc zavítali k nám jiní hosté. Než se dali do nás, zkusili své síly v sousedním klášteře u „Bílých sester.“*)

*) „Bílými sestrami“ zvou se řeholnice nejsvětějších Srdcí Ježíšova a Mariína.

Ve středu velikonoční 12. dubna o půl druhé hodině odpoledne zazvoněno třikrát u brány klášterní; přišla to národní garda; padesát vrazilo jich do kláštera. Náčelník Clavier poručil setníku Lenotrovi, by rozestavil u dveří stráže, a bude-li která řeholnice prchatí, aby ji probodli; sám pak vešel do bytu generální představené, velebné matky Benjaminy Leblaisové; vše, čeho se mu zachtělo, poručil naházeti do koše a odnésti; děsně hrozil. Zatím dole v kapli spáchala družina jeho hroznou svatokrádež; vypáchili svatostánek, svaté hostie rozháze'li, několik jich i rozsekali, cibor i ostatní svaté nádoby v sakristii pobrali. Po té drancováno po celém domě.

Z domu řeholnic odešli do domu našeho. P. superior Radigue musil v hovorně shromážditi všecky ctce i bratry laiky; všichni zapsáni. Všude drancováno. O 11. hod. v noci odvezeno 12 kněží a jeden bratr laik; ostatním bratřím laikům poručili kommunardi, že se nesmějí z kláštera ani hnouti. Tito pak jsou v noci odvezeni zajatci mimo P. převora Radigua, prokuratora Tuffiera, sekretáře Rouchoze a P. Tardicua:

1. P. Šimon Dumonteil z diecése lyonské, starý, zasloužilý missionář v krajinách zámořských, 77letý, řeholník od r. 1824.

2. P. Ludvík Lafage z diecése limoyeské, v níž býval farářem, než vstoupil do naší kongregace; po několik let byl představeným velkého semináře versailleského.

3. P. Daniel Holtermann, Hollandan, duchovní správce dítek a vojinů; chystá se na missie do Jižní Ameriky.

4. P. Filibert Tauvel z diecése rouenské, bývalý professor bohosloví, nyní hospodářský správce semináře versailleského.

5. P. Sothenes Duval z diecése versailleské, dříve professor filosofie, nyní učitel novicův a kaplan v nemocnici enghienské.

6. P. Vavřinec Besnet z diecése pugské, bývalý farář, v naší pak kongregaci almužník „Bílých sester.“

7. P. Severin Kaiser z Trevíra, professor. Bratr Konstantin Lemarchand, sakristián našeho kostela.

Uvěznění v žaláři Conciergerii. Za pět dní odvezení do žaláře Mazasu; vstupuje tam, pravil P. převor takřka ve jménu všech: „Hospodin díl dědictví mého a kalicha mého; Ty jsi, jenž navrátíš mi dědictví mé. Ne má vůle, ale Tvá vůle se staň!“ Povzbuzoval spolubratří, aby se denně modlili litanie ke Všem svatým.

Zatím bylo pozůstalým bratřím v klášteře hrozná protivenství snášeti; kommunardi chovali se k nim jako k otrokům. Třem podařilo se prchnouti; nenadáli se, jak přitíženo bude za to ostatním; šest jich zavřeno do vlhké jizby. Bratra Stanislava Beunata obral si náčelník Clavier služebníkem. Příbytek převorův byl příbytkem Clavierovým; přijímal tam a častoval mnoho hostí. Hrozná řeči bylo slyšati ubohému Stanislavovi. Tupen arci-

biskup pařížský, tupeno kněžstvo, tupeno náboženství. Byli by rádi zajali i P. generálního převora; bratr Stanislav měl jim býti Jidášem; ale nezmátli ho; nedal se; nelekl se ani, když Clavier napřáhl mu revolver proti prsoum a poroučel mu, aby se rouhal Bohu.

Tato neohroženost získala bratrovi úctu u několika gardistů; přijali od něho ochotně naučení a pokárání, proč že tak tvrdě si vedou a lid nevinný utiskují.

Jako v kapli „Bílých sester“, znouctěna velebná Svátost i v kapli řeholníků. Příčiněním Stanislavovým usmířen jest důstojným způsobem tento zločin. —

V klášteře „Picpus“ držáno v zajetí také několik kněží farnosti svatého Eligia a školní bratři. Kněz Majewski oloupen, zbit a vržen do vlhkého sklepení.

Nešetřila-li národní garda ani svatostánku a přebývajícího v něm božského Spasitele, nešetřila ani jiných posvátných předmětův, obrazův a ostatků svatých; v kapli střelili do sochy svatého Petra a sv. Josefa; v zahradě rozbili sochu Matky Boží, opět sv. Josefa, sv. archanděla Michaela, svatého Benedikta; nejinak učinili v našich cellách; relikvieře a ostatky svatých padly taktéž za oběť oněm hrozným rouhačům; mnoho vzácných věcí spáleno na chodbě, div celé stavení nevyhořelo; co se kommunardům hodilo, z čeho kynul jim zisk, odvlekli; snědli a vypili, kde co bylo; kuchař si ani neoddechl, co se pro ně nachystal a navařil.

II.

Listy uvězněných otců. Tři otcové puštění na svobodu.

P. převor Radigue píše 3. května generálnímu převorovi:

„Nebyl jsem jaktěživ šťastnější. Zkusil jsem, jak dobrotivý jest Pán a jak pomáhá těm, kteří trpí pro jméno jeho. Doznal jsem, jak pravdivá a sladká jsou slova sv. Pavla: „Naplněn jsem potěšením, mám hojnou radost ve všelikém soužení našem“. Jest mi velkou ctí, trpěti pro náboženství Ježíše Krista. Nikterak nepokládám se politickým vězněm; nemámť jiné politiky, leč svého Spasitele Ježíše. Jsem hrd, že mám tak slavnou družinu vyznavačů Kristových. Vzpomínám sv. apoštola Petra, jak úpěl v žaláři mamertinském; denně líbám vroucí láskou řetízek, jenž zhotoven podle řetězu Petrova. Vzpomínám sv. Pavla, čítám ve Skutcích apoštolských i v epištolách o jeho strastech; co já trpím, není ničím proti jeho utrpení; avšak mně jest toho mnoho, že jsem sláb. Vzpomínám mnoho jiných světců, jimž čest a chvála vzdávána, že trpěli; jak by nemělo mne blažiti, co jim bylo pramenem blaha a štěstí? Jak by mně nemělo býti slávou, účastniti se kříže, jenž se stal Kristu tak slavným? Vzpomínám naši kongregace, jejíž členové se za nás modlí; vzpomínám především Vás, milený Otče; dotýkát se zajisté srdce Vašeho naše tíseň. Jsem šťasten, že Vás zde mohu zastupovati, že Vy jste bezpečeni; co by si počala bez Vás naše řeholní

rodina? Doporučím se do mší svatých, jež se v našich kaplích Bohu obětují; prodlévám v duchu na stupních oltáře se zbožnými dušemi, jež se koří nejsvětější svátosti. Jako Daniel v Babyloně se modle, obracel se tváří k Jerusalemu, tak i já obracím se k našemu milému mateřinci . . . Račtež nám žehnati, drabý Otče, a pojati nás do svých modliteb u oltáře Božího.“

P. prokurator Tuffier píše 15. května svému strýci v Paříži:

„Oznámil jsem Ti, že jsem dopsal panu Miotovi, členu komunity; osvědčilť už několikrát, že má dobré srdce, že rozumí potřebám člověka. Místo odpovědi sám mne navštívil dnes odpoledne. Jsem spokojen. Nejsou všichni lidé zlí. Řekl mi, že se pomalu blíží již konec nynější hrůzy, že není možná, aby takovýto život dále potrval. My prý jsme rukojmím, aby se Versailles příliš nemstil; jest prý mu známa naše bída, ale že prý nám už v mnohé věci jeho přičiněním bylo uleveno a ještě se uleví. Soudím, že jest pan Miot muž upřímný a že slova jeho nebudou marna.“

Ze všech listů P. Tuffierových mluví vřelý dík na různá dobrodiní a četné služby lásky, jimiž přátelé a dobrodinci kongregace tajným způsobem pomáhali ubohým vězňům, mluví nežná soustrast nad svedeným lidem, jenž okraden o víru, páchá hrozné činy a zapírá jimi svou přirozenost lidskou. „Bože, odpusť jim, neboť nevědí, co činí.“ I v žaláři osvědčoval se P. Tuffier prokuratorem

svých bratří; staral se o ně, jak mohl, sám se uskrovnuje.

Den ze dne bylo venku hůře, nebezpečnoství přibývalo; dověděli se toho z novin naši vězňové. I píše P. Tuffier strýci:

„Láska k Bohu oslazuje sebe bolestnější utrpení. Strádám velice, ale Bůh mě drží. Náš Spasitel trpěl daleko více. Mazas je věru velmi příhodným místem na rozjímání o umučení Páně . . . Odpouštím všem, kdož mi ublížili, jakož Boha prosím, by i mně odpustiti ráčil. Všeho čekám, na vše jsem připraven, kajicně i smrt bych podstoupil . . . Vrhám se do náručí Boží Prozřetelnosti. Trpím mnoho, ale nebe jest tak krásné! Království Boží trpí násilí a jenom ti, kdož násilí užívají, uchvacují je . . . Jsme už šest neděl zavřeni, a nikdo nám nepraví p r o č.“

21. května vtrhlo vojsko do Paříže. Kommunnardům zle nahánělo; strach a zloba štvály je k činům nejhorším. Rozkacený zástup lidu oblehl vězení Mazas a křičeli zběsile. Četa kommunardů vrazila do vězení a postavila se na dvoře stráží.

Vězenští dozorcí pobíhali po chodbách, otevírali celly a poroučeli vězňům, aby odešli do rotundy, veliké to kulaté budovy. Tehdy napsal P. Tuffier ještě tato slova: „Už se nikterak nemýlím, čekají nás věci nejhorší, leč bychom zázrakem byli zachráněni. Ubohá Francie, jež se chlubíš svým pokrokem! Ó by byla krev naše dosti čista, by Francii zjednala mír a církvi dopomohla k vítězoslávě! Spoléhám se na nekonečnou dobrotu Pána našeho

a na ochranu Marie Panny. Lekám se sice očištcе, ale doufám, že mi z něho pomohou svaté oběti našich Otcův a dobré skutky našich sester. Kéž mi odpustí, komu jsem kdy svou prudkou povahou způsobil snad hoře; srdce mé v tom nemělo viny. Nepřátel nemám. S Bohem a na shledanou v nebi!“

* * *

Tři otcové byli zatím už na svobodu puštěni: P. Holtermann, P. Kaiser a P. Lafaye.

P. Holtermann, Holanďan, osvobozen přičiněním vyslance nizozemského. Svobody použil svědomitě, aby kde jakou pomoc poskytl spolu-bratřím, kteří ve vězení pozůstali. Přijal vlídně a mile hostem v pensionátě paní Blaqueové; vodívalať paní ta své schovanky k nám do kostela na mši svatou. Jednou mu dopřáno sloužiti nejdražší oběť v blízkém hospitále; podruhé už nemohl; povídalof se, že kommunardi dům budou prohledávati. I odešel z Paříže do Versaillesu za P. generálním převorem, odkud pak do St. Maudé do kláštera svaté Rodiny.

P. Kaiser osvobozen přičiněním vyslance Spojených států severoamerických, jež byly přijaly Němce ve Francii meškající pod svou ochranu. Pobyv si den u přátelské rodiny Nyctenovy, přestrojil se za řemeslníka a zašel do řeholní nemocnice d'Enghien; vedl ho anděl strážný; dokonávalť tam vojín, jenž vroucně prosil za svaté svátosti; avšak kněze nebylo. I obětoval náš osvobozený sluha Páně mši svatou a posloužil umírajícímu vojínovi.

Konal ještě v sakristii díkučinění po mši svaté, když mu s hrůzou zvěstováno, že přišli kommunardi zmocnit se celého domu. U vroucí modlitbě podával znova svůj život v oběť, nebude-li se Pánu Bohu líbiti, by ho zachránil. A zachránil ho! Nežli se kommunardi dostali do sakristie, prchl, nesa s sebou svaté hostie, jež byl konsekroval pro nemocné. Odebral se poznovu k Nyctenovým. Upraven tam oltáříček, Tělo Páně naň v uctivosti uloženo; klaněli se přepokorně. Po té vozmo dostal se P. Kaiser do St. Maudé; řeholnice tamnější uvítaly ho s něžnou láskou, uvítaly tím něžněji, že přicházel i s Kristem Pánem pod způsobami chleba.

P. Lafaye dostal se z vězení do nemocnice, zvané „Zbožnost“; bylo mu sice uleveno, avšak beze strastí, bez ústrků nezůstal ani zde; roucho kněžské musil svléci, mše svaté nesměl sloužiti; těšil se alespoň, že může s ostatními neohroženými vyznavači přijímati svaté přijímání.

III.

Bratří laikové a sestry znova týráni a do vězení zavlečení. Kněží v žaláři la Roquette. Smrt.

Co kněží v žaláři strádali, úály se hrozné věci jak v mužském tak i ženském klášteře kongregace nejsvětějších Srdcí Ježíšova i Mariina. Ničemná pomluva vinila řeholníky a řeholnice, že prý v tajných sklepích a hrobech přechovávají mrtvolý osob, jež prý tajemným způsobem byly se světa spro-

vozeny. U své zlobě nedbali nepřátelé nikterak, že na místě, kde kláštery stojí, býval kdysi hřbitov. Uhohým bratřím bylo kopati před očima kommunardův, a běda, dokopáno-li nějaké kosti!

Sestry u velikém nebezpečení uchovaly od zneuctění velebnou Svátost, dlouho ji skrývaly a na konec samy přijaly způsobem velmi tklivým.

Několika bratřím a sestrám podařilo se uprchnouti; i zuřili kommunardi ještě více, a usneseno, že všichni, kdož v klášteře ještě zbyli, budou do vězení uvrženi.

Bylo 5. května. Ten den byl si vyvolil osvobozený P. Holtermann, že svým spolubratřím a spolusestrám poslouží svatými svátostmi. Přišel z kláštera St. Maudé, nesa tajně velebnou Svátost. Šťastně se dostal do kláštera. Zašel do nemocnice. Leželi tam tři nemocní bratři; ostatní přichvátali, jak mohli; kořili se Božskému Spasiteli, vítali neohroženého sluhu jeho. Všichni se vyzpovídali, bratr Alán přijímal; druhý den při mši sv. ostatní ke stolu Páně přistoupili.

Pojednou slyšeli dole na schodech pádné kroky. Bratr Krispin popatří, a hrůzou se zachvěje; přichází četa kommunardů. V čas skryl se sluha Páně a v příhodnou chvíli odešel. Příchozí zběsilci vrazili do světnice, v níž bydlíval P. Coudrin. Nalezli několik posvátných předmětů a rozbili je.

Ze sousedního kláštera našich sester přivedeny do naší hovorny generální představená matka Benjaminova, správkyňe Telesfora a představená pensionátu Athenodora. Souzeny. Na stole leželo něco

kostí, dvě lebky a jakési načiní chirurgické. Neurvalci vinili ubohé sestry z hrozných věcí, ďábelské lživosti jejich marně se bránila panenská nevinnost. Kol půlnoci odvezeno několik panen ve dvou vozích do žaláře u sv. Lazara; ostatní časně ráno v šesti vozích; bylo všech dobré sto. Za pannami odvedeni i bratři do vězení Mazasu. V žaláři jsou všichni zapsáni a obráni. Některý den opět a opět vyslýchání a dáno jim na vůli: jíti na svobodu a pracovati o barrikádách, anebo zůstat v žaláři; že bratři první nabídky nikterak nemohli přijati, zůstali v žaláři a strádali hladem.

Uvězněné sestry trpěly mnoho, velmi mnoho. Generální představená s oběma assistantkami zavřeny v malé celle, ostatní byly pospolu ve veliké síni. Jak bolestna jim společnost s hanebnými ženštinami, jež po právu v témž žaláři vězněny a jež svou hanebnost různým způsobem řeholnicím projevovaly, jen aby je dráždily a nelidsky štvály! Jak bolestny jim byly návštěvy sverepých kommunardů, jak mrzky a z té duše protivny bohaprázdne a pusté otázky!

„Co byste počala, kdybyste byla dnes na svobodu puštěna?“ ptal se jeden.

„Pane“, pravila řeholnice, „vrátila bych se do kláštera.“

„Přála byste si umřítí smrtí sv. Vavřince?“

„Ani chvíli bych neváhala!“

Náčelník Rochefort přišel jednou s takovouto: „Milé dámy, přicházím vás pozvat, abyste svrhly nečestné jeho poslušnosti.“

„Pane, co jest u vás nectí, jest nám korunou slávy.“

Jiný zuřivec pravil: „Lkáti a modliti se — toť dva hříchy jeptišek.“

„Pane,“ odpověděla řeholnice 85letá, „soudíte nás nyní, avšak jednou budete souzen od Boha.“

Ředitel věznice, bývalý švec a trestanec, poručil, aby všecky sestry byly prohledány a všech věcí, co budou u nich nalezeny, pozbaveny. Ubohé! Jak jim bylo líto drahých, posvátných památek! Když brán jedné obraz nejsvětějších Srdcí, jež ode dne slibů na prsou nosila, rozplakala se tak, že byl dojat i nelida ředitel a kázal opět vrátiti řeholnicím, co jim bylo vzato. Vroucí zbožnost a stkvoucí nevinnost panen Bohu zasvěcených jaly konečně úctou a podivem srdce jejich nepřátel. Ředitel dovolil, aby velebná matka i obě assistantky její směly meškati s ostatními sestrami. Jako kněžím dostalo se i jim mnoho projevů něžné soustrasti, zejména od bývalých chovaneček, dám to vznešených a velevážených; protestovaly v novinách proti hanebným pomluvám, jimiž kongregace byla tupena; domáhaly se audience u náčelníka Rocheforta; uvězněným poskytovaly potravu a nemalou bylo jim útěchou, když jim bylo dovoleno své miláčky ve vězení navštívit.

* * *

Popatřme opět na kněze.

Dne 22. května odvezení z Mazasu do la Roquette, s nimi i jiní kněží a hodnostáři církevní,

i sám arcibiskup pařížský Darboy. Dospěli tam o 9. hod. večerní. Zavřeni do místností škaredých, nečistých. Na zítří (úterý dne 23. května) dopřáno vězňům procházky po dvoře. Všichni vinuli se přeněžně k nejdůstojnějšímu arcibiskupovi, projevovali mu nejhlubší úctu a pokládali si za velikou čest, že mohou s ním potupu a protivenství snášeti. Odpověděl: „Nepravím, že jsem šťasten, vida vás, přátelé, na tomto místě; avšak vyznávám, že jest mi to velikou útěchou.“

Milovali se všichni z té duše, vedli si jako staří známí, ač se mnozí nikdy před tím nebyli vídali. Otcové z Tovaryšstva Ježíšova a náš Pater převor nabízeli si vzájemné služby přátelské a pohostinství, budou-li z vězení propuštěni. Plnilo se slovo božského Spasitele, jenž se modlil v předvečer své smrti: „Aby všichni jedno byli, jako i my, Otče, jedno jsme.“

Středa minula vězňům dosti klidně; znamenali sice v dálce hustý dým a kouř; hořel palác Tuilerie: slyšeli palbu z pušek blízkého se vojska. Byli klidni a do vůle Boží odevzdáni. Pater Tauvel pravil: „Když už tak dlouho jsme oloupeni o mši svatou, i o slavnosti Nanebevstoupení Páně, doufejme, že alespoň na Svatý Duch stane se nám nábratla.“

„Ano“, vece P. Ducoudray, „toho dne budeme u oltáře anebo v nebi.“

P. převor ptal se spoluvězně kněze Guébela, vikaře u farního chrámu svatého Eligia, kamž také Picpus jest přifařen, ptal se ho, co tamnější obyvatelstvo soudí o našem uvěznění. Příznivá odpověď

přiměla převora k těmto slovům: „Soudil bych, že jsme u Boha v nemilosti, kdyby naše kongregace v těchto trudných dobách spolu netrpěla. Kdyby nás byli kommunardi nechali na pokoji, pokládal bych to za větší urážku, než jakým jest násilí, jímž nás poctili.“

* * *

Konečně nadešla chvíle, kdy prolita krev. P. Tauvel píše: Už nebylo pochybnosti. V noci ze 24. na 25. května začaly popravy. Vzdychnli jsme z hloubi srdce, vidouce, kterak prvních šest obětí — v čele nejdůstojnější pan arcibiskup Darboy — odváděno. Odevzdali jsme se do vůle Boží a zatonužili, aby oběť naše s obětí jejich byla spojena. Klečíce a modlíce se, čekali jsme, brzy-li uslyšíme výstřely, jež skolí šest drahých sluhů Páně. Nečekali jsme dlouho. Rány zahoukly, mučenci klesli mrtvi. Viděl jsem v duchu svatého jáhna Vavřince, an se dere zástupem za svatým papežem Sixtem, vedeným na popravu; lituje, že mu není dopřáno týž den umřítí s náměstkem Kristovým; v duchu jsem slyšel nárek jeho: „Tyť nikdy, Otče, beze sluhy svého oběti neobětoval's!“

Ostatek noci strávili jsme v úzkosti. Druhý den sešli jsme se na dvoře a povzbuzovali se navzájem. Farář bonnenouvellský učinil návrh, abychom na spásu popravených bratří a na naši záchranu zavázali se slibem, že po tři léta každou první neděli v měsíci budeme sloužiti mši svatou ke cti a chvále blahoslavené Panny Marie. Návrh přijat, slib učiněn.

Když nás v cellách opět pozavírali, čekali jsme, brzo-li kdo z nás bude povolán na popravu; té noci však popravy nebylo. V pátek ráno zastřelen americký bankéř Jecker. Náš milý P. Tuffier doufal stále, že budeme zachráněni a povzbuzoval bratří, jakou láskou budeme muset vespolek lnouti, kdyžtě jsme byli všichni tak veliké zkoušky a strasti účastni.

Toho dne neprocházeli jsme se po dvoře, že bylo špatné počasí, ale nechali nás choditi po chodbách, a to dlouho, velmi dlouho. Toť nevěstilo nic dobrého.

P. převor, nechav procházky odešel do cely. Šel jsem za ním. Hovořili jsme spolu naposled. Do smrti nezapomenu té chvíle. Vypravoval mi, jaká smrtelná úzkost naň onehdy přikvačila. Vděčně vzpomínal vydatných služeb, jež mu prokazovala sestra jeho v klášteře mazaském; přičinila se ze všech sil, abych byl osvobozen; „avšak neoddával jsem se té naději a nyní oddávám se jí tím méně. Má oběť přichystána. Čeká mne ovšem zlá čtvrt hodinka, ale důvěřuji se v dobrotivého Boha, že smrtí mučnickou opravím počet svůj, jež mi u soudné stolice na věčnosti bude předložen. Nebyli mučeníci lidé jako my? Byli všichni velikými světci před umučením? Nedostalo se mnohým z nich slávy nebeské jenom pro násilnou smrt mučnickou na popravišti? Ovšem ukázala mi má smrtelná úzkost, že jenom milost Boží poskytne nám potřebné síly, abychom pro Boha smrt podstoupili. Jaká to výhoda býti řeholníkem, jaká útěcha, že nebojujeme sami, že nás po smrti nebude zapomenuto.“

O 4. hod. stanul na chodbě vězeňský hlídač; v ruce držel listinu a volal: „Pozor, pánové! Přečtu patnácte jmen; hlaste se!“ I čtena jména patnácti vyvolených. Každý z nich hlásil se neohroženě. První čtyři byli naši spolubratři: P. převor Radigue, prokurator Tuffier a sekretáři Rouchouze a Tardieu, čtyři to hodnostáři naší milé kongregace. Rozloučili jsme se. Všichni jsou odvedeni. Dole bylo jim chvíli ještě čekati, po té však brána otevřena. Zuřivým křikem velikého zástupu uvítání nevinní odsouzení. Četníci kráčeli napřed, za nimi po dvou kněží. Brali se ulicí la Roquette, zahnuhli v levo do Boulevardy, dospěli ulice Ménilmontaut, kdež stála barrikáda hájená kommunardy; náčelník této čety, pravý to garibaldista nejen oděvem, ale i zuřivostí, nabídl se ihned, že se svým lidem popravní průvod doprovodí. Přijato. A tak vlečení naši kněží mezi samými lotry, podobni božskému Spasiteli, jenž taktéž uprostřed lotrů ubíral se na horu Kalvarii, jenom že lotři tito spolu s ním ukřižováni, kdežto tamto lotři byli pány a soudci!

Zpustlý lid surově pokřikoval, spílal, nadával. U městské úřadovny XX. okresu průvod stanul. Všichni vešli. Snad se radili, kde mají popravu vykonati. Za půl hodiny vyšli. Brali se kolem kostela. Naši kněží v duchu poklonili se Kristu ve velebné svátosti a prosili ho, by jich svou milostí doprovázel na této poslední cestě.

Průvod stával se hlučnějším a děsnějším. V čele octl se markytánka na koni, žena divoká, hanebná, hnusná; doprovázel ji důstojník národní stráže,

laškuje a dováděje s ní. Za rozpustilou touto dvojicí kráčeli trubači a bubeníci; troubili a bubnovali o překot; před kněžími i za nimi brala se zdivočilá garda.

Dospěli ulice Haxo. Jeden zuřivec vystoupil na vozík, mával červeným sukem a volal: „Věrní obyvatelé čtvrti bellevilské, zasloužili jste si odměny! Tu vám přivádíme několik odsouzenců, v náhradu za vaše oběti. Ať zhynou, ať zhynou!“

„Bravo, bravo!“ volal rozkacený zástup. „Ať žije kommuna!“

Surovci bili sluhy Páně; jeden z nich, stařec sešlý, padl; gardista tloukl ho pažbou a dále poháněl. Vehnali je do jakéhos dvora u ministerské budovy; tam jsou surově postříleni a pobiti.

Obět tedy dokonána. Hrdinové křesťanští leželi na zemi svlaženi svou krví; nepřátelé patřili na na ně s ďábelskou zálibou; ještě je obrali a pak vínem zapíjeli své katanské dílo.

Zatím však vnikalo do Paříže více a více řádného vojska francouzského; sveřepí kommunardi prechali, kam mohli, zuřivé hrůzovládě odbila hodinka. Na hod Boží svatodušní vzata poslední barrikáda v ulici la Vilette, poslední to bašta revolucionářů.

IV.

Návrat ostatních členů kongregace.

Pocta mučeníků.

Odpoledne téhož dne, kdy prolita krev zbožných sluhů Páně, povstal v žaláři la Roquette křik a

lomoz neobyčejný; z lomozu vyznívala slova: „Spaste se, zachraňte se!“ Běda však bylo těm, kdož ihned poslechli a prchali; byliť skoleni; tak církevní hodnostář Surat a jeho druhové. Kněží naší kongregace počkali, a když i oni konečně dali se na útěk, nemohli daleko prchati, ale bylo se jim skrýti v blízkých domech. Na ulicích děsná byla vřava. Vítězné vojsko statečně postupovalo a stíhalo zlo-pověstné kommunardy. Nadšeně voláno: „Vive la France — At žije Francie!“

Naši otcové konečně šťastně se dostali domů. Dům jejich „Picpus“ byl zatím bydlíštěm vítězného generála Vinoya. I bratři laici došli; dostaliť se z vězení Mazasu 25. května; sestrám bylo spo-moženo už 24. května, a to přičiněním generála Clinchanta; na Hod Boží svatodušní postaral se jim setník Poëy o slavnou mši; byla to zároveň mše vojenská; sloužil ji náš P. Lafaye; vojáci jí obcovali velmi zbožně; sestry přistoupily ke stolu Páně.

* * *

Co se dalo s mrtvolami mučeníků? Vikář bellevilský Rymont, bývalý to žák otců picpuských, krajan a přítel P. Tuffiera, a s ním předseda kostelního výboru bellevilského Chételat, dlouho hledali a konečně našli ubohé oběti proradných kommunardův; i pochovali je na hřbitově bellevilském, vymohše si povolení světských i vojenských úřadů. Naši čtyři otcové z kongregace nejsvětějších Srdcí Ježíšova a Mariina zůstali však na hřbitově tom

jenom do 8. června; toho dne jsou přeneseni na hřbitov Issy přičiněním P. generalního superiora Bousqueta; brzy potom konána tklivá smuteční slavnost, konány zádušní služby Boží; obcovalo jim mnoho kněží i laiků. Pohřební řeč měl farář svato-eligský; připomněl, jak se liší smrt těchto hrdinů od smrti obyčejné; zmínil, jak božská Prozřetelnost dopřála Paříži poučného divadla křesťanského mučeníctví, divadla, o němž jsme za nynějších dob slyšali jen z dalekých končin čínských a japonských; dořídil, kterak tyto oběti lásky Srdce Páně i Srdce Mariina ustavičným klaněním nejvyšší Svátostí vroucím byly jaty přáním, sloužití Kristu, byť i krev měly prolíti; zevnějšíм znamením přání toho býval jim červený plášť, jímž se při úkonu tom přiodívají; pravil, že jest mu chloubou a štěstím že si pokládá, že mu bylo dopřáno míti účast ve strastech kongregace, a na konec předpovídal jí šťastné období!

Poslyšme ještě část okružního listu, jež 14. června napsal celé kongregaci P. generalní superior Bousquet:

„Srdce mi omdlévá bolestí, duše plní se mi zármutkem, povážím-li, že nás ubylo, a jak veliké oběti vyžádal si na nás Pán; avšak k bolesti té i k zármutku druží se blahá útěcha, popatřím-li na nebe a povážím, že ti, jichž těla ve společném odpočívají hrobě, společně též před tváří Boží orodují za zachování a rozkvět díla, jemuž byli zde na zemi s takovou vroucností sloužili . . .

Čím jsme povinni Bohu, jenž nás ostatní zachránil? Čím jsme povinni naší kongregaci, která oslavena sice čtyřmi slavnými mučeníky, avšak pozbavena nejvýtečnějších členů? Bohu budme vděční ze všech projevů otcovské lásky, kterou nás oblažoval; ze všech milostí, jichž nám propuštěval; ze všech časných statků, jichž nám uhájil. Co se týče naší kongregace, nepoddávejme se nikterak nepokoji a malomyslnosti, nýbrž pevně doufejme, že ze zkoušky, jíž jsme byli podrobeni, vzejde nám skvělý užitek; že krev našich mučedníků bude semenem nových horlivých spolubratří; přilneme k sobě vespolek ještě něžněji a vroucněji, milujme se láskou účinnou, panujž nám duch obětavosti a sebezapření; budme pravými dítkami nejsv. Srdce Ježíšova a Mariina.

Kéž Srdce tato, spokojena s utrpením, jež celá naše kongregace k jejich cti a chvále podstoupila, kéž žehnají naší drahé řeholní rodině, kéž jí dopřejí vzrůstu a rozkvětu novým vylitím ducha pokory, mírnosti, lásky a obětavosti!“

Celá kongregace oslavila zbytek Mariánského měsíce způsobem důstojným; bylať z té duše přesvědčena, že jich Rodička Boží uchovala od hroznějších ještě pohrom; bylať pamětliva, že právě 24. května — svátek to Panny Marie Pomocnice — sestry puštěny ze žaláře, brzy však následovali bratři i kněží.

V Poitiersu konáno generalní shromáždění, na němž za umučené 4 hodnostáře zvoleni noví; známý

nám P. Lafaye stal se novicmistrem. Brzy hlásilo se několik mladíků do kongregace; i měl nový novicmistr ihned žáky, jimž vštěpoval ducha své řehole. Kéž jich ustavičně přibývá, kéž se šíří jimi čest a chvála nejsvětějších Srdcí!



OTEC MILLEROT, apoštol Paříže.

Ze spisu Dra Aug. Rohlinga se svolením páně autorovým
podal

František Janovský.





I.

Mládí.

Ludvík Milleriot narodil se 11. ledna 1800 ve francouzském městě Auxerru. Francie po nenáhlu se probouzela k životu po děsné revoluci, která celou zemi napojila krví lidskou a pokryla ssutinami. Lid, který zůstal věren svaté víře, přijal přelaskavě kněze, kteří ušli smrti anebo nyní z vyhnanství se vrátili. Ani starobylé město Auxerre nelenilo znova otevřít chrám, znova upravit oltáře; měloť kněze neohrožené, věrné následovníky tamnějších dávných biskupů sv. Vigilia i sv. Germana. Za revoluce protestovali společně všichni faráři auxerrští proti „občanské konstituci“; když pak revoluce pominula, chopili se věrně díla.

Rodiče Ludvíkovi byli výborní křesťané; jako pravým miláčkům Božím bylo jim projítí trpkou školou utrpení; dítě bylo již tehdy strádati; měloť jednou Krista hlásati, pro Krista veřejně trpěti; měloť se podobati svatému apoštolu národův, o němž pravil Pán: „Nádobou vyvolenou jest mi on; . . . já zajisté ukáži jemu, jak mnoho on musí pro

jméno mé trpěti.“ (Skut. ap. 9, 15, 16) Po všecek život zachoval Ludvík svým rodičům něžnou lásku a oddanost; pamatoval si, jak s nimi strádal.

Otec káral a trestal sebe menší chyby synáčkovy. Jsa už starcem, vypravovával Otec Milleriot, jak v třetím roce byl potrestán od otce za rouhavá slova, jež na ulici zaslechl a opakoval, ač jim nerozuměl. O svém prvním sv. přijímání vypravuje: „Připravoval jsem se co možná nejpečlivěji. Tři měsíce před tím svatým úkonem dostala se mi do ruky kniha, jež na duši mou kolik let působila. Bylo to „Poučení o pokání“ od vévodkyně Louquevillské; na několika místech byly přimíseny bludy jansenistické. Jednou mne zastala matka, an jsem nad knihou tou plakal.

„Co pláčeš?“ ptala se mne. Přečetl jsem ji několik vět, jimiž se líčilo neštěstí svatokrádežného přijímání svátosti, a pravil jsem, že se bojím, aby první mé přijímání nebylo nehodné.

„Milé dítě“, odpověděla svým zdravým rozumem, „nemůže špatně přijímati, kdo chce dobře přijímati.“

Tato slova mne utišila. Láska a důvěra přemohly bázeň, která, je-li přílišná, už není začátkem moudrosti. Moje povolání k stavu kněžskému pochází z té doby. Chtělať kdysi moje matka se státi řeholnicí. Aby učinila Bohu za to jakousi náhradu, řekla mi v předvečer svatého přijímání: „Miláčku, vždycky jsem slýchávala, že jest dobře při této tak krásné slavnosti prositi Pána Boha, aby nám dal poznati, jaké povolání si máme zvoliti.“

Učinil jsem to. Večer ptala se matka: „Poslechl jsi, Ludvíku?“

„Ano, drahá matko.“

„Čím tedy budeš?“

„Knězem!“

Bylo to Boží vnuknutí. Moje rozhodnutí bylo nezlomné. Nikdy nedoznal jsem rozpaků.

Revoluce zhanobila a zneuvěřila netoliko kostely, nýbrž zavřela i školy. Ludvík nenalezl učilišť, jichž dříve tolik církve svatá mládeži poskytovala. Ale Bůh postaral se jinak. Rodina Milleriotova odstěhovala se do Paříže. Tam se dostalo třináctiletému Ludvíkovi výtečného učitele latiny, vzorného kněze Garniera. Učil se od rána do večera. Za rok překládal nejlepší spisovatele latinské, mluvil a psal latinsky velmi hbitě. Po té svěřili ho rodiče ústavu slovutného kněze Liautarda, kolleji sv. Stanislava. Roku 1804. začal Liautard se šesti chovanci; za několik let měl už tři oddělení: malou školu, střední školu a seminář Notre Dame des Chanoys, z něhož vyšlo na sta kněží a znamenití biskupové Hericourt, Auvergne, Dupuch, Dreux-Brézé, Briey a j.

II.

Professorem a prefektem.

Vystudovav v Paříži a na kněze posvěcen, poslán jest Ludvík Milleriot od Liautarda za profesora do malého semináře v Chalonsu nad Marnou; řediteli doporučen lístkem, na nějž napsal Liautard: „Posílám Vám muže, jenž nikdy nelhal.“

Byv v Chalonsu tři léta, odebral se za týmž povoláním do Remeše. Tam se mu událo, jako kdysi sv. Brunonovi. Vypravuje: „Ulehl jsem. Po chvíli bylo mi, jakoby má duše stanula před soudem Božím. Chvěl jsem se hrůzou. Mysle, že skončím, vzbopil jsem se s lože a pospíšil za svým zpo- vědníkem. Ač jsem si nebyl vědom smrtelného hříchu, vyzpovídal jsem se a obdržel rozlřešení. Po té jsem klidně usnul.“ Po letech napsal o této události do denníku: „Jak jsem použil té milosti? Bůh chtěl ze mne učiniti světce. Nemohl-li, stalo se proto, že jsem já nechtěl. Co odpovím, až před ním stanu? Ach, oněmím, jak špatný služebník, o němž praví evangelium: *At ille obmutuit* — On pak oněměl!“

Z Remeše vrátil se P. Milleriot do Paříže do kolleje sv. Stanislava. Ustanoven tam prefektem či představeným chovanců nižších oddělení. Něžná dobrota a spravedlivá přísnost doprovázely zdárnou působnost jeho. Milovali ho, báli se ho. O jednom chovanci napsal:

„Abbé Augé nám poslal ubohého tovaryše ševcovského; bylo mu 24 let; byl už těž u Trap- pistů; opat Couturier mínil, že by se hodil k stavu duchovnímu; nemýlil se, jak uvidíme. Ale začátek byl zlý. Byltě nový ten chovanec postavy podivné, způsobů hrubých, nevýmluvný, bez peněz. Nikterak se mi nelíbil. S pomocí Boží jsem se přemohl. Druhý den na společné procházce obral jsem si ho za průvodce. Vykládal mi svůj život. Shledal jsem v jeho duši vzácné poklady, zejména andělskou

nevinnost a čistotu, vroucí lásku k nesmrtelným duším, vřelou touhu po spáse jejich a podivuhodnou kajicnost. Byl jsem překonán. Od té chvíle vyučoval jsem ho sám latině a přimlouval se zaň u kollegů, kteří ho neznali, jako já. Dostal jsem ho až do velkého semináře. S dostatek prospěl ve filosofii a v bohosloví. Posvěcen na kněze, působil — Abbé Papin — ve třech chudičkových farnostech chudičké diecése. Osvědčila se jeho horlivost. Počet kajeníkův a komunikantů v době velikonoční zesateronásobil. Lidi 18—25leté, kteří dosud Tělo Páně nepřijali, přiváděl ke stolu Páně. Získával nebi staré hříšníky. Kdo se mu všelijak vyhýbali, na loži smrtelném se mu nevyhnuli. Když se ho sousední faráři ptávali, jak že takové divy působí, říkával: „Dělám vše jak mohu.“

Pracoval však mnoho. Dlouhé modlitby, mnohdy po celou noc, tuhá kázeň asketická, drsný opasek kajicný, toť byly úkony skrytého života jeho; byly mu sladkostí. Později vrátil se do Paříže a žil tam s matkou z oltářních almužen. Za války krimské přihlásil se za vojenského kněze. V daleké cizině ve službě lásky zemřel zachvácen cholerou.“

Od roku 1834. byl P. Milleriot ještě šest let prefektem chovanců vyššího oddělení. I těmto byl dobrotivým otcem a laskavým přítelem.

III.

Jesuitou.

Už přes dvacet let přál si náš prefekt kolleje sv. Stanislava vstoupiti do řádu Tovaryšstva Ježíšova;

naskytalo se mu však mnoho a mnoho překážek. Kollegové ho s toho sráželi, říkajíce, že je příliš umíněným, než aby se mohl státi Jesuitou. Bránil se, říka, že by se nechal třeba rozdrtití. Konečně dne 10. září 1841 odebral se do St. Acheula poblíž Amiensu do noviciatu jesuitského. Především podrobil se obvyklým duchovním cvičením. Napsal tehdy : „Rozhodl jsem se přede tváří Boží. Tys, o Bože, mé dědictví, Tebe jediného zde hledám.“ Necítil sice zjevných útěch a slastí, jako dříve; vyznal to novicmistrovi; tento však ho potěšil, říka: „Léta vroucí zbožnosti jsou ovšem vzácná; ale léta trpkých obětí jsou vzácnější.“

Prvním oborem působnosti jeho ještě jako novice byly žaláře. Vypravuje:

Provázen jedním z našich otců, navštívil jsem žalář velikého města. Na dvoře vidím vězně v červeném kabátci, s řetězy na nohách. Dal jsem se s ním do řeči.

„Odkud, příteli?“

„Z Toulona.“

„Jaký trest vám určen?“

„Galeje až do smrti.“

„Proč?“

„Súčastnil jsem se vraždy.“

„Jste ženat?“

„Jsem.“

„Kde jest vaše manželka?“

„V žaláři — pro krádež.“

„Máte děti?“

„Čtyři.“

Hrozné to byly odpovědi. Ještě hrůznější bylo vzezření nešťastníkov. Oči mu plály hněvem jako divému zvířeti. Litoval jsem ho a použil veškeré výmluvnosti, abych získal jeho srdce.

„Příteli, musíte se s Bohem smířiti.“ Nemohu říci, co mi v zoufalství odpověděl. Konali jsme na jeho obrácení devítidenní pobožnost. Po té zašel jsem si opět do žaláře.

„Příteli, nyní se vyzpovídáte!“

„Milerád.“

Druhý den přijal Tělo Páně s 20 vězni, jež se obrátili. Farář, jenž jim velebnou Svátost podával, ptal se mne po mši svaté: „Kdo jest onen trestanec v červeném kabátci? Jak milá jest jeho tvář! Nikdy jsem nespátřil větší pobožnosti.“

Konali jsme opět jinde vězňům duchovní cvičení. Jedné ženě, kterou jsem vyzpovídal, dal jsem škapulír. Slíbila mi, že ho nikdy neodloží. Minulo 14 dní. Spátřil jsem ji na dvoře.

„Matko jak se máte?“

„Špatně, otče, špatně, co jsem vás nevilěla.“

„Co se stalo?“

„Věšela jsem se! Ó byste věděl, otče, jak to bolí!“

„Vypravujte mi.“

„Za malou krádež byla jsem odsouzena do žaláře. Jak víte, zpovídala jsem se. Po té vinily mne ženy spoluvězněné z jakési hanebnosti. Já že bych co takového spáchala? Jste hanebnice! Všecka zoufalá běžela jsem ke studni; chtěla jsem se tam vrhnouti. Zadrželi mne strážcové. Však se jinak

zbavím života — pomyslíla jsem si. Brzy potom dostala jsem se tajně na půdu a na velikém hřebíku chtěla jsem se oběsiti. Už jsem visela; už jsem se dusila; už se mi dral jazyk z úst. V té vzpomněla jsem škapulíře a P. Marie. Provaz se strhal. Padla jsem. Otče, Bůh je nad námi!“

„Nuže, milá dcero, obětujte P. Marii krásnou svíci!“ Byla zachráněna a vyhojena.

Jako novic konal též missie; ve dvou vyzpovídal 2500 duší.

„Byl jsem na venkově na missiích. Mladíkovi, jenž mi tam nesl zavazadlo, dal jsem svěcenou medailku, nad to pak ještě tři pro jeho bratry; musil mně slíbiti, že je budou nositi.

Missie začaly. Hned první večer přišel můj nosič a pravil: „Otče, vyzpovídejte mne. Od rána volá mne medailka: Jdi k zpovědi!“

„Dobrá, příteli; ale slib mi, že přivedeš i bratry!“

„Vynasnažím se.“

Přišli všichni.

IV.

U Sv. Sulpice v Paříži.

Co se vrátil P. Milleriot jako jesuita do Paříže, byl hlavně zpovědníkem. Ač se věnoval všem, přece především lidem chudým a opovrženým, mužům neučeným a nevědomým, zastaralým hříšníkům, jež nazýval „velkými rybami“.

Denní řád velikého zpovědníka u Sv. Sulpice byl po všechen čas až do předvečera smrti týž. Vstával o 3 hod., aby získal hodně pro Boha. Tuto

odchylku od obyčejné řehole dával si od představených potvrditi. Až do 5. hod. věnoval se rozjímání; po té sloužil mši sv., vykonal díkučinění, stoje něco posnídal a o půl sedmé hodině ubíral se už z jesuitské residence k Sv. Sulpici. Tam usedl do zpovědnice. Byl obklopen medailkami, škapulíři, růženci, obrázky, knížkami, jimiž poděloval „své dítky“. O půl jedenácté hodině vracel se do residence jesuitské do své celly; odpoledne brávil se opět k Sv. Sulpici.

Ostatek dne náležel breviáři a studiu kázání; psával si je pečlivě na lístečky. Tak žil 36 let — šťastně a spokojeně. Co to zkušenosti za tak dlouhou dobu! Zapisoval si je do svých „Památek“. Když lidé, o nichž psal, dovolili, přidal i jejich jméno.

Poslechněme o „Starém Jeanninovi“:

„Otec jednoho našeho dělníka ze „Společnosti sv. Františka Xaverského“, stařec to 86letý, trpěl pakostnicí. Ptal jsem se syna, co nového. Vypravoval mi o svém otci a litoval ho, že nemá náboženství.

„Dobrá; až ho potkám, sáhnu mu pod žebra.“

„Ach, otče, nečiňte toho; spustí na vás hrubě!“

„Nebojím se.“

Brzy po té potkal jsem ho.

„Dobrý den, pane Jeannine!“ Podal jsem mu ruku. „Jak se máte?“ Odvrátil se nevrle a pravil: „Nemiluji kněží“.

„Jestliže vy nemilujete kněží, miluji já lidi, kteří mluví bez obalu, jako vy. A pak nemilujete-li kněží, milujete přece Pána Boha.“

„Nechte mne na pokoji se svým Pánem Bohem.“

„Přes to si myslím, že byste se mohl ráno a večer krátkou modlitbičku pomodliti.“

„Nechte si svých modliteb!“

„S Bohem, pane Jeannine Na shledanou!“
Zlostí se třásl. Dobrá — pomyslíl jsem si. Ó Bože, pomoz mi. Často mi daruješ ztracenou duši náhle a prudce; zde chci čekati, potřeba-li toho. Uscudil jsem, staříka popadnouti za krk. Poslal jsem mu paštyku a dvě láhve vína. Poselkyně se mu takto představila:

„Pane Jeannine, Pater Milleriot posílá vám a vašemu synovi tuto paštyku a dvě láhve vína; máte je vypít na jeho zdraví!“

Rozzuřil se, slyše moje jméno; patře však na dar, utišil se.

„Madame, sedněte si . . . P. Milleriot je velmi laskav.“

Dobry začátek. Brzy přišel jsem sám.

„Pane Jeannine, váš přítel přichází za vámi!“

„Důstojný otče, posaďte se!“

Jedna návštěva však nestačila. Občas bylo ještě potřebí paštyky a vína. Navštěvoval jsem ho každý měsíc. Dobýval jsem po kousku jeho srdce. Ponenáhlu počal se modliti. Kdykoli jsem ho navštívil, pomodlili jsme se spolu Otčenáš a Zdravas. Konečně ; a čtyři léta jsem ho získal. Vyzpovídal se a ve své světnici slavil velikonoční svaté přijímání; nemohl už choditi. Před přijímáním pravil:

„Otče, dovolte mi, abych před vámi promluvil slovo synovi.“

„Milerád.“

„Poslyš, Jakube, tvůj starý otec bude nyní opakovati první svaté přijímání, jež vykonal před 79 lety. Tys také pozadu. Učiň, jako já.“

Zbožně přijal Tělo Páně. Za šest měsíců byl na úmor. Zaopatřil jsem ho svatými svátostmi. Skonal v 92. roce věku svého. Dluhu čekal Bůh na tuto duši; byla snad více nešťastna než vinna.

Jiný příběh

Řeholní sestra svatého Vincence Paulánského navštěvovala šest měsíců nemocnou paní. Přese všecko úsilí nemohla ji přiměti, aby se vyzpovídala. Nemocná vždy se vymlouvala; jednou se jí zdálo, že má příliš veliké bolesti, než aby důstojně svátost oltářní přijala; jindy opět namítala, že není ještě tak zle, aby se už dala zaopatřiti; pravou však příčinou jejího zdráhání byl manžel; před ním nesmělo se o knězi ani promluvit; kdyby prý který přišel, že ho vyhodí.

Když cítila nemocná, že se jí blíží poslední hodinka, prosila řeholnici, aby jí zavolala kněze, ale „starého a dobrého.“

Řeholnice mi to oznámila; podotkla, že manžel je člověk neslušný. Šel jsem.

„Bydlí zde paní N.?“

„Ano; to jest má paní. Co ji chcete?“

„Ach, pane, toť vaše paní! Nevěděl jsem. Chce prý mne viděti.“

„Neuvidíte ji. Jděte, odkud jste přišel.“

„Půjdu, milý příteli. Nepříšelt jsem, abych porušil vaše právo. Nedovolíte-li mně, nevejdu k vaší paní.“ Odcházel jsem. Ještě jsem mu řekl : „Pane, vidím, že svou choť milujete.“

„Ovšem, že ji miluji.“

• „Nechcete ji zajisté zarmoutiti?“

„Nechci.“

„Myslím, že byste si za štěstí pokládal, nějakou radost jí způsobiti.“

„Ano, rád bych.“

Obrátil jsem se k nemocné: „I vy, dobrá matko, milujete svého manžela!“

„Miluji. Jen pojďte, velebný pane.“

„Tak se mi líbíte, dobří lidé. Toť dobrá domácnost. Budu se Bohu za vás modliti. Dovolte mi, příteli, abych se zde za vás pomodlil Otčenáš a Zdravas.“

Dovolil.

„Neulehčilo vám poněkud, milá paní?“

„Ano, děkuji.“

„Nepřála byste si ještě nějakého slova útěchy?“

„Velmi ráda“

„Pane, nechte nás chvílku samotny.“

Odešel. Rozumí se, jakou útěchu jsem podal nemocné. Vyzpovídala se. Napsal jsem lístek do kostela. Za chvíli přinesl kněz velebnou Svátost. Druhý den zápasila paní se smrtí. Třetí den skonal. Za dva dny navštívil jsem vdovce, abych mu projevil soustrast.

„Příteli, vaše paní vám dala dobrý příklad. Následujte ho. Ona jest spasena. Shledáte se s ní

jednou v nebi. Učiňte, jako učinila ona. Navštivte mne. Pomohu vám.“

Poslechl. —

Milosrdná sestra ošetřovala chudičkého hadrníka; jeho příbytek byl spíše chlévem než světnicí. Nemohla ho nikterak pohnouti, aby se smířil s Pánem Bohem. Pater Milleriot ho znal. Přišel. Nešťítil se ani špíny ani nemoci. Objal nemocného, těšil ho, držel ho v náručí, až ho milostí Boží obdařil. —

V ulici du Bac bydlel dvacet let zatvrzelý hříšník. Už byl blízko smrti. O sv. svátostech se mu nesměli ani zmíniti; nenávidělť kněží z té duše. Zavolali P. Milleriota. Nemocný pozbyl už sebevědomí. Náš sluha Páně klekl u lože a modlil se růženec. Pojednou procitl umírající; spatřiv kněze, zvolal zuřivě: „Kněžour!“ a dal mu políček. Pater Milleriot nastavil ochotně i druhou tvář a přijal trpělivě i druhou ránu. Po té vstal, vzal nemocného za ruku a pravil laskavě: „Dobře, dobře! Nezasluhuji jiného. Ale nyní již dost; unavil byste se.“

Nešťasník se podívil, zastyděl se a koktal: „Co mi chcete?“

„Vaši duši spasiti, příteli.“

Utišil se, změnil se, byl jako dítě. Přijal svaté svátosti —

V jedné rodině, která s pýchou o sobě hlásala, že patří k „svobodným myslitelům“, byla paní na úmor. Nebylo a nebylo možná kněze do domu přivésti. Zle se proti tomu bránili. Vzpomněli Patera Milleriota. Přišel. Nepustili ho do bytu. Se schodů

ho shodili, kopali do něho. Sluha Páně se nelekl. Opět kráčel po schodech. Hrozili mu, kasali se na něho znova.

„Přátelé, zasluhuji toho; ale nyní nemařte času. Ubohá duše chce býti spasena.“

Poddali se. Zachránil paní, zachránil i jiných členů bezbožné té rodiny. —

Když vypukla válka prusko-francouzská, stěžoval si jeden mladík P. Milleriotovi, že se nemůže zbaviti nenávisti proti Prusům, ač se bojí, že tím uráží Boha, který nám velí bližního milovati.

„Prusové jsou ovšem naši bližní“, pravil kněz, „ač poněkud vzdáleni od nás. Čiň tak, jako já, milé dítě. Každého rána s Prusy bojuji; modlím se za spásu jejich duší.“ —

Miloval vojíny. Líbila se mu jejich přísnost. Získal si je. Vyšší důstojník děkoval mu za péči, jakou věnoval jeho zemřelé choti.

„Pane, dnes byste měl i vy učiniti s Bohem pořádek.“

„Otče, já se nezpovídám.“

„Vím, že toho nečiníte; ale musíte to učiniti.“

„Pravím opět, že se nezpovídám!“

„A přece se vyzpovídáte!“

A stalo se. Důstojník přemožen rázností a neohrožeností knězovou smířil se s Bohem.

„Byl jsem jist, že nad vámi zvítězím.“

„Kterak?“

„Nosíte už deset let pozvěcenou medailku!“ —

Zde onde zneužili nesvědomití lidé dobroty dobrého kněze. Ve svých „Památkách“ zapsal

kolikráte: „P. Milleriot podveden.“ Ukradli mu breviář, deštník, pouzdro na brýle, kapesník. Dotěrní žebráci hrozili, nepomůže-li jim, že se násilně usmrtí. Jednomu, jenž hrozil, že skočí do vody, pravil: „Příteli, z desíti, kteří takto chtějí život skončiti, ani jeden neumře.“

Jednou byl povolán za svědka. Souzená žena, jež se u něho zpovíдалa, dovolávala se jeho svědectví. Předseda soudu ho vyzval, aby mluvil. Pravil: „Prohlašuji, že jako zpovědník obžalované ani slova nepromluví.“

V.

Na kazatelně.

Mimo zpovědníci užíval P. Milleriot i kazatelný k spáse duší. Jest těžko povědět, jak kázal; lišil se od jiných kazatelů. Po kázání v Orléanu pravil mu slovatný biskup Dupanloup: „Otče, vy jste výmluvný!“

„Monsignore, mé slovo roste s mým posluhačstvem. Zejména když mluvím kněžím, nedbám posluchačů, nedbám kazatelů, ba — račtež dovoliti, monsignore, neznám biskupa; pravda jest mi nade všecko.“

V něčem podobal se Lejeunovi a Bridainovi. R. 1854. konal kázání o velikonočním svatém přijímání. Kostel byl každý večer přeplněn. Přišli lidé i z rodin urozených.

„Víte, otče, že máme mezi posluchači vznešená panstva, ba i vévodkyně?“

„Dobrá. Zítřka jim něco povím.“

Druhý den začal: „Bratří, jsem muž z lidu a raduji se z toho. Kážu evangelium raději malým než velikým; zpovídám raději chudasy než boháče, lid služebný a řemeslníky než pány a šlechtice. Ne snad, že bych šlechtou pohrdal; nemůže ji nikdo více ctíti než já, zvláště když šlechticové, jako ti, kteří mne slyší, více dbají urozenosti srdce než jména, více si váží urozenosti náboženství, než titulů. Abych jim podal důkaz oddanosti a důvěru jejich získal, prohlašuji prostě, že bych bez rozpaků ve své zpovědnici slyšel z jedné strany zpověď papežovu, z druhé císařovu.“

Posluchači mu úsměvem přisvědčili, a že slovo jeho pochopili, přišlo v příštích dnech mnoho panstva k Sv. Sulpici, aby se u P. Milleriota vyzpovídali. —

Jindy chtěje začítí kázat, pozvedl pravici, aby se požehnal svatým křížem; zadržel ji však náhle, popatřil na posluchače a pravil hlubokým hlasem: „Bratří, jak veliká to věc, že smíme své skutky zasvětit a obětovati Otci, jenž jest v nebesích, Pánu našemu Ježíši Kristu, jenž nás vykoupil, a Duchu svatému, jenž nás bez ustání posvěcuje. Jak veliké je znamení kříže! Děláte je dobře? Zkusme to dohromady! Ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého!“ Všichni žehnali se s ním. —

Mluvil o smutném osudu hříšníků a opakoval tklivé slovo faráře Vianneya: „Jsou velmi nešťastní!“ V té popatřil na muže u dveří chrámových a volal znova: „Ano, ubozí hříšníci, jsou velmi nešťastní! Hříšníci, klekněte; pomodlíme se za vás!“ Kleče pravil velebně: „Za hříšníky, za hříšnice, za všechny,

kdož jsou Boha daleci, avšak k němu se vrátí, obrátí se a vyzpovídají ! Modleme se za ně. Vzpomeň, ó Královno milá, že nebylo slýcháno . . .“

Fournel, známý a vážený žurnalista, napsal 30. března 18 . . v časopise „Francais“ :

„Znáte kostel svatého Františka Xaverského ? Málo ! Stojí nedaleko paláce luxemburského, vedle invalidovny. Přijel jsem k němu jednou v neděli večer. Zaznívaly z něho varhany. Sestoupil jsem s tramwaye a vešel do kostela.

Varhany umlkly. Kněz, stařec stříbrovlasý, vtoupil na kazatelnu. V kostele byl shromážděn prostý lid. Vedle mne stál zavalitý muž, snad tesař či zedník ve svátečním šatě ; chystal se, že bude pozorně naslouchati. Kazatel začal. Mocným hlasem naplnil všecku loď. Kázal o modlitbě. Líčil úchvatně nicotu člověka před Bohem, potřeby jeho, oprávněnost, užitek, potřebu modlitby. Odbyl pyšné filosofy, jimž se zdá modlitba neužitečnou, ba urážkou dobroty a spravedlnosti Boží. Odbyl je prostě, neučeně, ale pořádně. Mluvil brzy velebně, brzy důvěrně, brzy něžně, brzy prudce. Kde kdo naslouchal upjatě ; měl srdce všech upoutána. Vedl si zručně a živě, že by se mu byl i slavný Bourdaloue divil ; klidně a opět přísně, rozmarně a opět vážně ; brzy jako Bossuet, brzy jako Bridaine, brzy jako Barbette, brzy jako André. Oslovení, přirovnání, obrazy důmyslně se střídaly a bromadily. Uváděl v řeči své a oslovoval faráře onoho kostela, dovolával se jeho svědectví. Uváděl papeže a mluvil s ním. Vedl posluchače až ke trůnu Božímu ; po

chvíli vracel se opět s nimi na zemi. Vsunul anekdotu a doprovázel ji takovými posuňky a takovou změnou hlasu, že se posluchačstvo usmívalo; avšak nedlouho; brzy jimi opět otřásl, že se chvěli. Nikdy jsem neslyšel takového kázání.

„Kdo jest ten kněz?“ ptal jsem se souseda. Popatřil na mne udiven. „Což neznáte Patera Milleriota?“

Jméno to mně vysvětlilo všecko. Slýchal jsem často o P. Milleriotovi, řečníti však neslyšel jsem ho nikdy; nekážeť ve vznešených shromážděních. Tento otec dělnictva libuje si mimo centrum, ve shromážděních lidu prostého; pevnou rukou rybáře duší lidských je uchvacuje, drží a k poslušnosti přivádí. Jest mu 78 let; dosud však má mladistvou čilost, horlivost a hbitost, hřmotný hlas a řízný vtip.“ —

Kázal u sv. Rocha. Mluvil o pekle a hrůzách jeho. Na konec oznámil předmět příštího kázání, že totiž dokáže, že pekla není. Vyzýval přítomné dámy, aby přivedly své chotě, že se jim bude kázání jistě líbiti. Příště byl kostel přeplněn. Začal slovy Páně: „Dána jest mi všeliká moc na nebi i na zemi. Cokoli rozvážete na zemi, bude rozvázano i na nebi.“ Mluvil o svátosti pokání a dolíčil, kterak každý svatostí tou může se peklu vyhnouti, takže pro něho pekla není. —

Úryvek z jiného kázání:

„Byl jsem na sv. požehnání. Slyše líbezná zvuky varhan, pomyslíl jsem si: Ó bych měl také takový hlas! Vešel bych do největších chrámů,

vstoupil bych na kazatelny a volal: Bratří, slyšte pravdy víry! Dopřál bych hlasu svému síly hromu a volal bych posluchačům hrozná slova: Blázni, kam jdete? Nevidíte pod nohama pekla otevřeného? Zahřměl bych jim hrozným slovem soudcovým: Do ohně věčného, bezbožníci; do ohně věčného, rouhači; do ohně věčného, nemravové; do ohně věčného, světáci, kteří žijete, jakoby Boha nebylo!

Myslíte, že nikdy takovýto hlas neotřese klidem našich měst? Bloudové, uslyšte jej, ba uslyšíte mnohem hroznější!

Prísambůh, marné upírání! Pomněte evangelia o posledních věcech, pomněte hlásnice, jež zazní na čtyřech stranách světa: Surgite mortui — Vstaňte mrtví! Slyšte hlas Syna člověka. Zavrženci, miliardy zavrženců jej uslyší: Olejděte do ohně věčného! Zavřeli jste uši laskavému slovu Beránkovu, jenž mluvil na zemi vašemu srdci. Z beránka stal se lev, jehož hlas světem hýbá. Tenkrátě budete chtít se obrátiti. Bude pozdě!

Nyní jest ještě čas. Slyšte hlas knězův. Volejte k Bohu za smilování. Hlasem pokání utlumí se hlas spravedlnosti. Pojdte na soud svatý. Vyznejte tam hříchy, roňte slzy lítosti, modlete se. Bude vám odpuštěno, srdce se upokojí, duše utiší.“ —

Mnohdy jedno slovo, jednu myšlenku rozebíral ze všech hledisk možných a takovýmto opakováním velikých dosáhl úspěchů. Na př.:

„Hrozná pohroma je zemětřesení; v minulém století zahynulo jím v Lissaboně 50.000 lidí; v Cařihradě kdysi 500.000 lidí. Hroznější jest

třesení, jež působí ďábel; jestli on silným mlacem, jenž tříbí vymlácené obilí; on by i světee rád do pekla vsypal. Ale to všecko není nic proti třesením, jež působí Bůh. Bůh otrásá zemi, otrásá stromy, aby setřásl špatné ovoce; otrásá stromem dobrým na kyprých březích vodních, aby hlouběji zapustil kořeny a lepší, hojnější přinesl užitek. Poslední otřesení bude na konci světa. Tehdy pojme Bůh zemi za oba póly a smete bezbožníky. O, bychom při každém kmitu hodin, za každého šumotu na zemi slyšeli zvuk kyvadla věčného: Věčně, věčně! Otřesme svou změkčilostí, otřesme zlozvyky, otřesme rozpustilými náruživostmi!“ —

Jak by nenaslouchal lid pozorně kazateli, jenž takto začíná: „Umíte čísti? — Ano. — Jste šťastni. Rád bych také uměl čísti. Však ani vy neumíte. Čtete snad knihy od lidí napsané. Avšak knihu, která je napsána rukou Boží, krví Boží, na kříži, tuto velikou knihu křesťanů? . . . Prostí lidé říkávají: Jak učený je ten člověk! čte ve velikých knihách. Kdo pak čte velikou knihu Boží? Skoro nikdo.“ —

Aby roznítil důvěru kajeníků, rozebíral jim přípověď Páně: Učiním z vás rybáře lidí. „Kdyby vylovil rybář v síti člověka polomrtvého, jak byl by rád, že mu může život zachrániti! Tot radost zpovědníkova, kazatelova, knězova. Nechte se zahrnouti našimi sítěmi; vrátíme vás Pánu Bohu. Přijďte; neprodáme vás; Ježíš Kristus prodal se sám za vás. Přijďte; nebudete požití. Čím větší ryba, tím spokojenější rybář. Zpovědníkovi jest velikou

rybou muž, jenž 20 let zpovědnici se vyhýbal — štikou 20liberní; žena, jež 10 let nepřetržitě hřešila — kaprem 10liberním.“

Uměl posluchačstvo rozveseliti; pak je však uchvátil a získal pravdě, o kterou běželo; po příkladě Páně užíval též podobenství. Slyšme jedno:

„Měl jsem sen. Zdálo se mi, že jsem kupcem a že se mi můj obchod velice daří; vydělával jsem 50 procent. Denně prodáno za 200.000 franků, vyděláno 100 000 franků. Nikdy jsem ničeho nepozbyl. Plesal jsem a jásal. Litovali mne, že prý se upracuji. Nikoliv! namítal jsem; pracuji jen několik hodin a mám za to denně 100.000 franků, za 10 dní milion, za 100 dní 10 milionů, za rok 30 milionů; o nedělích a svátcích od práce odpočívám. Pohleďte! Za 10 let mám 300 milionů!

V tom však snu přál jsem si něčeho jiného; řekl jsem si: Bohatství ti nestačí. Zdálo se mi, jako bych měl srdce dřavé a nikdo mi ho nemohl zacelit. I stal jsem se řečníkem, jemuž nebylo rovna. Celý svět sbíhal se ke mně. Demosthenes, Cicero, Jan Zlatoústý, Bossuet, Berryer, O'Connel nebyli proti mně nic. Avšak ach, srdce mé bylo ještě dřavo!

I chtěl jsem okusiti lesku královského. Stal jsem se králem, největším králem; nebylo takového na světě. Rozkázal jsem, a všechna země se chvěla. Kde který král chvátil ke mně. Pokládal jsem se šťastným; ale nebyl jsem. Srdce mé nebylo zaceleno.

Svolal jsem kde kterou radost světa. Přišly. Tonul jsem v moři rozkoší. Ani tím se srdce mé nenaplnilo; cítil jsem bídu, bolest, prázdnotu.

Že jsem se i ve snách podržel pravdy víry, prosil jsem Boha, aby mi dopřál okusiti veškeré sladkosti jeho milosti, veškeré přízně jeho lásky. Bůh mne vyslyšel. Pil jsem plným douškem nebeskou útěchu. Jaký to rozdíl! Jak se mi zhnusily rozkoše světa! Byl jsem už na vrcholu svého štěstí? Nikoli, ještě ne.

Vnuknuto mi, že největší milostí, jakouž Bůh může duši dáti, jest láska k utrpení; největší blažeností, že jest z lásky k Bohu trpěti. I zdálo se mi dále, že jsem byl mučen. Jako sv. Ignác Antiochenský kráčel jsem na popraviště, aby dravá zvěř zkusila na mně svých zubů; jako sv. František Assiský bral jsem se před sultána, abych doznal jeho hněvu. Umřel jsem. Duše má vzlétla do nebe. Mé slabé síly už nebyly s to; procitl jsem.

Co tomu říkáte? Ach sněte, sněte o ideálu štěstí; sněte, co můžete; nikdy nevysníte velikosti blaha, jež Bůh svým věrným chystá. Jste velicí, srdce vaše je široké; nikdo ho neukojí, jedině Bůh.“

P. Milleriot však o mučeníctví netoliko snil, nýbrž po všecek život skutečně měl je svým ideálem. Když se ho představený za jedné revolucní vzpoury ptal, neleká-li se, odpověděl: „Nikoliv, otče; trochu žaláře, trochu smrti prospělo by mně;“ dokládá pak v „Památkách“: „Proč byla to jen prázdná slova? Proč jsem nezahynul ve dnech

hrůzovlády? Kdybych nebyl býval milosti Boží tak nevěren, bylo by se mi podařilo zemřít s našimi mučeníky.“

* * *

Hříšnou, velmi hříšnou vrátnou obrátil Pater Milleriot. Setkala se se známou paní.

„Že prý jste se obrátila?“

„Ano, a jsem velmi spokojena.“

„Kdo vám k tomu dopomohl?“

„Pater Milleriot, muž, nad něbož není ve Francii. Duše moje byla před ním jako železo před kovářem na kováčině. Nemohla jsem jinak, musila jsem se zpovídati. Jsem šťastna, na výsost šťastna. Řekla jsem manželovi: „Mysli si, co chceš; zpovídala jsem se u P. Milleriota.“ Věděl všechno, co jsem spáchala. Vypravoval mi celý můj život; mně bylo jen říkati: Ano. Byla jsem však spokojena, bylo mi blaze, jakoby mně sňal se svědomí celou horu Montmartre. Milá paní, není dvou otců Milleriotů ve Francii. Muž ten je tak dobrý, takovou lásku má k chudině! Večer před společným sv. přijímáním měl k nám krásnou řeč. Mluvil asi takto: Nejmilejší, zítra máme veliký den; dostaneť se nám štěstí, přijati milého Pána Boha! Musíme býti čisti, krásni. Umyjeme ruce, umyjeme obličeje; upravíme šat, očistíme obuv. Já si zatím zašiju talár, zítra obleknu čistou rochetku; budeme všichni krásni.“ —

P. Milleriot věnoval se lidu, zejména chudině, z té duše. Jeho přímluvám za chudé a nuzné nemohl nikdo odolati; měšce bohatých byly rukám jeho vždycky otevřeny. Horlivost tato obměkčovala

mu i srdce sebe zatvrzelejší. Kázal jednou velmi zdárně v žaláři. Za několik dní navštívil své milé zločince. Sotva že vstoupil na dvůr, shrnuli se kolem něho všichni ubozí lidé, zloději, galejní trestanci objímali ho, líbali ho; jakoby se byl otec z daleké cesty vrátil do své rodiny.

* * *

Oznámeno našemu hrdinovi, že jakýs muž umírá; nebyl řádně sezdán; ženština, s kterou byl žil, posluhovala mu. Již dva kněze odmítl a hrozil, přide-li ještě který, že ho zbije. P. Mulleriot se nelekl. Šel. Sotva že nemocný spatřil roucho kněžské, rozlítil se, popadl hůl a ukazoval příchozímu, aby odešel, sic že bude bit. Sluha Páně se usmál a pravil: „Ubohý pane, trpíte velice, zimnice vás tráví; možná, že by se vám ulehčilo, kdybyste mě holí několikrát změřil; jen bijte; z toho člověk neumře!“ A už nastavoval záda; rány však nedostal. Hůl padla nemocnému z ruky. Byl velice dojat. Prosil za odpuštění a vyzpovídal se upřímně. Po té zavolal P. Milleriot ženu. Bylo jí kleknouti a s nemocným přísahati, že budou živi jako bratr a sestra. Podaroval je medailkami Panny Marie a nazval je „svými dítkami“. Muž brzy blaženě zemřel.

Dvakrát za podobných okolností hrozili Pateru Milleriotovi, že ho oknem vyhodí. „Dobrá, přátelé“, odpověděl, „dobrá, poletíme s;olu“. Takovouto rázností získal každého.

VI.

Škapulíř a medailka.

Bůh dopřál P. Milleriotovi velkých darů přirozených; byly by však zůstaly ležeti ladem bez milosti, již člověk modlitbou dochází. Muž Boží to věděl, a podle slova Páně modlil se ustavičně. Říkával svým přátelům: „Nehoršete se, jestliže vás na ulici nepozdravím. Na ulici nikoho nevidím, modlete se k Pánu Bohu.“ Proto za náhradu smekl po každé o Novém roce hluboko klobouk a uklonil se svým známým u Sv. Sulpice, říkáje, to že musí vystačiti na celý rok.

Matku Boží, nejsvětější Pannu Marii, útočiště hříšníků, ctil a miloval láskou dětinnou; její škapulíř, její medailka byly zbraní svatému knězi; málokdo jim odolal. Byl také sám pro sebe doznal mocné ochrany Marianské; kolikrát byli by ho na ulici přejeli; Bůh a Matka Páně pomohli. K obuzení důvěry v nebes Královnu často vypravoval příběh svého „Utopence“, jak říkával; slyšme jeho slova:

„Jeden muž hřešil proti cti. Báł se soudního stihání, a byl by si zoufal. Svěřil se mně. Přiměl jsem ho, že přijal svaté svátosti. Zahránil jsem ho takto, alespoň na nějakou dobu. Než jednoho dne bylo všecko úsilí mé marno; pravil: „Můj otče, dnes jsem přišel naposled. Už mne neuvidíte.“

„Nuže jednu milost mi prokažte, příteli. Dám vám škapulíř. Slibte, že ho nikdy neodložíte.“

„Můj otče, slibuji; bylť jste ke mně vždy tak laskav“. Odešel. Řekl jsem si: Příteli, držím

tě; ber si život, chceš-li; však si ho nevezmeš. Druhý den přichvátala jeho teta a pravila: „Otče, váš světenec umírá! Včera vrhl se dvakrát do Sény. Plavati neumí; ale neutonul; nyní má silné zapálení plic. Pojďte rychle!“

„Pospíšil jsem. Nešťastník byl škapulír podržel. Vyzpovídal jsem, zaopatřil jsem ho. Za několik dní přišel vesel ke mně.“ —

Podobných příběhů zažil P. Milleriot mnoho.

Mladá dělnice velmi zhřešila. Zavřela se a chtěla se udusiti kouřem uhelným. Lékař pravil, že je mrtva; doma mu však připadlo, že by přece v děvčeti mohla býti jiskérka života. Vrátil se. Použil žhavého železa, a dívka procitla. Nosila škapulír!

Zázračně působily též medailky blahoslavené Panny Marie. Pater Milleriot dával je kdekomu, a důvěra jeho v ochranu Bohorodičky nebyla zklamána.

Za války krímské dal náš sluha Páně po medailce šesti vojínům, kteří také táhli na Krim. Byli tam v nejprudších bitvách; ale rána nepřátelská se jich netkla. Vrátili se zdrávi.

Čtyřleté dítě dostalo medailku. Spadlo se čtvrtého poschodí. Za dvě hodiny hopkalo po ulici. Matka protestantka z vděčnosti Panně Marii stala se katoličkou.

Mladík 22letý, světenec Patera Milleriota, spadl se šestého poschodí. Druhý den pracoval jak obyčejně.

Vznešený, učený muž byl smrtelně nemocen. Jeho farář ho navštívil. „Pane faráři“, pravil nemocný, „děkuji vám, ale nenamahejte se nadarmo; já nemám víry, jsem Voltairian“.

S bolným srdcem odešel kněz. Brzy přišel opět. Slyšel hrubší slova: „Prosím vás, abyste sem už nechodil!“ Nyní prosili P. Milleriota, aby nemocného navštívil. „Já mám jíti?“ pravil, „když zbožný farář ničeho nepořídil? Než, pomůžete-li mně, pošlu někoho před sebou“.

„A koho?“

„Svatou Pannu.“

„Ale jak?“

„Ať přijme pan Z . . . tuto medailku. Řekněte mu, aby se doporučil do modliteb, jež budou konány na jeho úmysl.“

„Nebude chtíti.“

„Křesťanská rodino! Když všichni dohromady nesvedete, aby přijal medailku, co je po vás?“

Poslechli. Nemocný vzal si medailku. Na to P. Milleriot čekal. Byl spolužákem jednoho příbuzného pana Z . . . ; tímto spolužákem podařilo se mu dostat k nemocnému. Vstoupil do salonu. Přítomné dámy se ulekly. „Velebný pane, jak pak s ním začnete?“

„Jděte napřed; uvidíte dojemné divadlo“. Vešel do ložnice nemocného. Děkoval mu za čest, že ho smí navštívit. Chválil dobročinnost, jakou chudé podporoval. Po chvíli dal znamení, aby přítomní odešli. Spoléhaje na Matku Boží, otazoval se nemocného. Odpovídal jako dítě; zpovídal se.

Po té zavolal P. Milleriot domácí a pravil: „Milý pane, rcete přítomným, zdaž jste spokojen.“

„Velice jsem spokojen.“

„Vykonal jste se mnou dobrou zpověď?“

„Ano.“

„Doufáte, že vám Pán Bůh odpustil?“

„Doufám.“

„Nyní tedy vaši spásu dokonáme. Přijměte, prosím, nejlepšího lékaře světa, milého Pána Boha.“

„S radostí.“

„Ejhle, budete míti privilej, jaké ani tyto dámy, ani já nemáme; přijmete Tělo Páně, aniž jste lačen. Zároveň pak přijmete svátost posledního pomazání.“

„Učiním, jak chcete.“

Vše se zbožně vykonalo. Druhý den obdržel pan Z . . . ještě plnomocné odpustky, a třetí den zesnul v Pánu.

* * *

Bývalý důstojník, stařec 92letý, těžce nemocněl. Radili se P. Milleriota, jak by bylo možná duše starcovy zachrániti. Dal jim pro nemocného medailku. Brzy přišel sám. Pozdravili se vespolek a takto rozmlouvali:

„Coloneli, statečný voják jako vy, jenž se nebál nepřátel a děl, nebude se báti, prositi Pána Boha za zdraví.“

„Zajisté že ne.“

„Jste upřímný. Kdy pak jste byl u prvního sv. přijímání?“

„Když mně bylo 12 let.“

„A opakoval jste od té doby sv. přijímání?“

„Neopakoval.“

„Nuže, Coloneli, jste dlužen za 80 let! Před Bohem však není času; před ním je tisíc let jako jeden den.“ P. Milleriot mluvil dále, dotazoval se, nemocný odpovídal. „Vaše zpověď je hotova. Coloneli, když člověk nechce, není pro něho pekla. Ani vy, ani já, nechceme se do něho dostat.“

„Věru, že nechci.“

„Doufám, že ani pro vás, ani pro mne pekla nebude.“ Poradil ještě sluha Páně nemocnému devítidenní pobožnost za zdraví těla i duše. Colonel slíbil ji a přísahal též, že se medailky Panny Marie nespustí. „Přinese vám štěstí“, řekl P. Milleriot a odešel. Dobře prorokoval. Stařec se pozdravil. Brzy však byl sluha Páně opět volán. „Honem, honem“, praví posel; „Colonel chtěl se venku projít, vůz ho porazil na ulici!“ Kněz přišel a co shledal? Stařec měl jen bouli na hlavě.

„Coloneli, Panna Maria vás zachránila!“

„Věru zachránila.“

Opět se zpovídal. Za několik dní vyšel si opět na procházku. Znova onemocněl. O velikonoci přijal Tělo Páně a okřál. Za půl roku stížen zase nemocí. Pater Milleriot ho navštívil. Na schodech potkal lékaře.

„Doktore, jak je s nemocným?“

„Jest s ním na krátko. Dokoná.“

„Doktore, dovolíte zajisté a neublížím vám; vezmu na pomoc největšího lékaře, Pána Boba.“

„Zkuste to.“

A ejhle, i tentokráte ozdravěl Colonel. Žil ještě několik měsícův a blaženě pak skonal.

VII.

Úcta k církvi a papeži.

Zvláštním předmětem modliteb P. Milleriota bylo blaho církve a svatého Otce; v této příčině často, přechasto volal k Matce Boží.

„Přátelé, slyšte mne. Po mnoho let, než byl prohlášen článek víry o neposkvrněném Početí Panny Marie, obětoval jsem všecky svoje volné mše na ten úmysl, aby prohlášením článku onoho přibylo cti nebes Královně. Když se to stalo, radoval jsem se, že jsem svou nepatrnou hřívnou taktéž přispěl. Potom sloužil jsem opět všecky volné mše za vítězství církve svaté a na úmysl sv. Otce. Sněm vatikánský prohlásil neomylnost náměstka Kristova. Ty's toho dosáhla, Panno přesvatá, na dobrotě Boží. Dovol však, že se ptám, proč strádá svatý Otec jako zajatec, ač opět tolik mší za jeho svobodu obětuji?“

Úctu, lásku a oddanost k církvi vštěpoval všem, jež vedl, jimž svou péči věnoval. Svěřenci jeho přinášeli sv. Otcí oběti, milodary, mnohdy s myslí hrdinnou, heroickou.

„Stařec 83letý přišel ke mně u Sv. Sulpice“, vypravuje Pater Millerot; přinesl dárek náměstku Kristovu.

„Otče, zde jsou tři franky halíře svato-petrského.“

„Příteli, konáte dobrý skutek; Bůh vám jej odmění, a tož tím více, že se mi nezdáte býti milionářem.“

„Ovšem bohat nejsem, ale miluji Pia IX.; bylo se mi uskrovniti, abych mohl tuto nepatrnou almužnu darovati.“

„Ctihodný muži! Nebyla by oběť ta snad příliš veliká? Rozdělte ji na tři díly: dva si nechte, abyste nemusí suchého chleba jísti, a jeden dejte papeži.“

„Nikoliv, mějž všecko sv. Otec.“

Už jsem se nesměl vzpírati. Přijal jsem tři franky. Po té jsem pravil: „Daše tak šlechetná, jako vaše, má už zajisté své místočko v nebi; máteť náboženství srdce, a to jest nejlepší. Čeho by se vám ještě nedostávalo? Příteli, rcete mi upřímně, nepozdili jsme se v některých povinnostech?“

„Opozdil jsem se; ale o tom později.“

„Proč později? Proč ne dnes? Slavil jste první sv. přijímání?“

„Ano.“

„Nevzdaloval jste se potom sv. svátostí?“

„Buď toho Bohu žel; já neopakoval svého přijímání. Než, čemu těch řečí? Nepřišel jsem se zpovídat.“

„Vím, vím; avšak muži, jako vy jste, byla by to věc snadná.“

„Otče, nejsem připraven.“

„Ale já jsem připraven vás slyšeti. Věřte mi, příteli, a dovolte jen několik otázek. Odpovídejte „ano“, „ne“, a brzy budete spokojen.“ Vyzpovídal

se. Radost jeho byla velká; pravil: „Toť nejkrásnější den mého života.“

* * *

Jednou přiběhl kdosi k mé zpovědnici a pravil chvatně: „Nedaleko umírá obecní strážník; chce vás.“ Vstal jsem a řekl přítomným kajicníkům: „Poshovte. Brzy se vrátím. Zatím se modlete za spásu umírajícího.“

Kráčel jsem náměstím Svatého Sulpice, ulicí Kolumbovou. Šel jsem rázně. Běžeti jsem si netroufal, pamětliv naší řehole, která praví: „Krok nebudiž příliš chvatný, leč by toho bylo třeba; však i tehdy nebudiž zapomenuto slušnosti.“

Zatím jsem potkal řadu hasičů; chvátali, seč byli, hasit požáru. Vida je, pomyslně jsem si: Ejhle, tito mužové spěchají hasit ohně hmotného, a já bych neměl běžeti, uhasit ohně duševního? Běž, běž, hasiči duší!

Šťastně jsem došel a šťastně pořídil.

VIII.

Společnost sv. Františka Xaverského. Svatá rodina.

Po všecku dobu, co se Pater Milleriot věnoval blahu obecného, prostého lidu, byl duší dvou spolků: Společnosti sv. Františka Xaverského a Svaté rodiny.

„Společnost sv. Františka Xaverského“ byla na vzájemnou podporu dělnictva. První neděli v měsíci scházivali se členové v kapli Panny Marie

Dobrotivé. Zakladatelem byl farář Svato-Sulpický, Hamon, duchovním ředitelem P. Milleriot, předsedcu učený dějepisec Gaillardin. 700—800 mužů se scházivalo; naslouchali náboženským přednáškám, přijímali i jiná potřebná poučení. Když schůze v kapli byla ukončena, zpíváno, hráno. Členové byli uchráněni jedovatého ducha bezbožického a revolucionářského. Srdce jejich plála láskou k Bohu i k bližnímu. Ač sami chudí, dopřávali ze své pokladny štědrých podpor a almužen ještě chudším bratřím.

I ve spolku „Svaté rodiny“ u Sv. Sulpice byl P. Milleriot duchovním ředitelem. Členy byli opět chudí lidé: Muži, ženy, dělníci, dělnice, lid služebný a j. Slovo Páně „Blahoslavení chudí duchem, neboť jejich jest království nebeské“ osvědčilo se zajisté v tomto spolku. Kolik podivuhodných obrácení, kolik blažených smrtí událo se v něm a skrze něj!

Každý rok mívala „Svatá rodina“ v oktávě Nanebevzetí Panny Marie duchovní cvičení. Milo bylo patřiti na P. Milleriota, jak si členy na příhodná místa rozestavoval, jak je uváděl a o pohodlí jejich pečoval. A což, když začal své promluvy.

V listě generálovi Tovaryšstva Ježíšova ze dne 31. ledna 1867 zmiňuje se náš sluha Páně též o „Svaté rodině“; píšeť: „Spolek ten záleží z dělníků, dělnic, chudiny; poenitentů se 2000, zpovědí do roka 20.000; většinou lidé, kteří dříve na svaté svátosti zapomínali. P. Rothaan řekl mi jednou: „Nezávidte nikomu z Tovaryšstva; máteť nejlepší díl.“

Můj důstojný Otče, znáte mne; víte, seč jsem, seč nejsem. Kazatelem v obyčejném smyslu nejsem. Odpoledních kázání v adventě a postě nekonávám; mně nastává práce teprve večer, mluvití prostému lidu, ohromným zástupům. Síly mně ještě slouží, mohu ještě několik let pracovati.“

Tenkrát bylo P. Milleriotovi už 70 let. Odpověďku nepomněl. Se sv. Martinem říkal: „Non recuso labore — Nezdráhám se práce.“ Teprv za 13 let, jsa už upracován a vysílen, napsal faráři u Svatého Sulpice:

V Paříži, dne 16. března 1880.

Pane faráři!

Už třicet tomu let, co jsem převzal „Svatou rodinu“. I jest se mi děkovati.

Tytéž důvody zdravotní a mé vysoké stáří — přes 80 let — nutí mne, bych složil též ředitelství „Společnosti sv. Františka Xaverského“, o níž jsem 32 let pečoval. Snadno mě někým nahradíte. Jenom zповědnice mi zůstane; doufám, že v ní brzy opět zasednu.

Kéž bych jenom posledních dnů života tak použil, abych jednou důstojně předstoupil přede tvář Boží!

Váš ubohý starý sluha v Kristu

Milleriot, T. J.

IX.

Povaha P. Milleriotova. Kommuna.

Což jsme až dosud napsali a laskavý čtenář pozorně přečetl, s dostatek zajisté ukazuje ušlechtilou povahu našeho hrdiny. Přidáme ještě něco.

V jednom kázání zmínil se, kterak sv. Františku Saleskému vypravovali o zbožném muži, na němž není chybičky, jen že se příliš smutně tváří; i řekl prý sv. František: „Jestliže je svatý smutňáček, jest smutný svatý.“ Posluchači pochopili, co mýnil P. Milleriot, že se má totiž Bohu sloužiti s radostivým srdcem; byl jim v té příčně sám dobrým příkladem. Zejména jedna žena si to dobře zapamatovala. Prodávala jehly a niti. Ubírajíc se ulicemi, pokřikovala co chvíli: „Niti, jehly!“ Jednou spatřila na ulici P. Milleriota; i přidala k svému obvyklému: „Niti, jehly!“ slova: „Kdo je svatý smutňáček, je smutný svatý; P. Milleriot to řekl!“ Lidé se smáli a P. Milleriot také.

Vstoupaje rychle do zpovědnice, udeřil se do hlavy. Sblukli se kolem něho a litovali ho. Usmál se a pravil: „Nebojte se; nic se mi nestalo; zpovědní bouli rád si utřím.“ Když pak to jinde vypravoval, doložil: „Jsem Burgundán, ale mohl bych býti i Bretoncem; rány na hlavě mi neškodí.“

Jiná byla, když viděl bližního trpěti; ukázala se tu dobrota jeho srdce, něžnost lásky.

„Vracel jsem se od Sv. Sulpice. U paláce Luxenburského potkal jsem hochu asi 12letého; nesl na zádech veliké zrcadlo, dobrých 30 kg.; pot se s ubožáka jen řinul; div nepadl pod břemenem.

„Příteli, kam pak s tím zrcadlem?“

„Na konec Paříže.“

„Ubožátko, až tam ho nedoneseš, padneš pod ním.“

„Ale musím je donést, sice mě mistr zažene a matka zbije. Mám od břemen už průtrž. Než co naplat, musím jíti.“

„Dojat najal jsem sluhu, aby nesl zrcadlo místo chlapce; ubožákovi dal jsem nad to něco peněz, aby se občerstvil; spokojen a vesele kráčel se sluhou; myslím, že nikdy nezapomene, že mu kdysi kněz prokázal dobrodiní, a že vzpomínka ta mu bude štěstím.“

Vidno z toho, kterak sluha Páně stále byl pamětliv Boha a spásy duší; tanulo mu na mysli slovo slavného Quelena: Mnohé lidi třeba jen palcem pobídnouti, a přidrží se náboženství; dělával to, a Bůh dílo začaté dokončil.

Hrozné pohromy, jež přikvačily na Paříž bezbožnou kommunou,*) nezlomily horlivosti Patera Milleriota, ba roznítily v srdci jeho hrdinnost vojenskou; v knězi skrýval se vojín. Jako jiné kostely, byl i chrám Sv. Sulpice po rozkazu revolucionářů zavřen; P. Milleriot však nezměnil svého denního pořádku. V obvyklou hodinu stanul před kostelem. Otvíral, ale marně. Přihrnula se tlupa zdivočilých kommunardů. Zběsile se naň osopili: „Kdo jste?“

„Otec dělníků. Podávám ruku boháčům, abych pomohl chudým. Zbabělcem nejsem . . .“

„Táhněte, sic!“

„Chtěli byste mne snad zastřeliti? Nač? Mám už 72 let. Co byste dělali s mou kůží? Už by se

*) Socialisté zmocnili se roku 1871. správy města a surově si vedli.

nehodila ani na buben.“ Pozdravil je a odešel. Vojáci se smáli. Náčelník řekl: „Statečný to muž. Nechme ho.“

* * *

„Bylo 24. května. Už šest neděl byl jsem mimo klášter. Bydlel jsem u přátel. Octl jsem se u veliké tísní. Vracel jsem se ze svaté služby Boží. Na ulici fičely koule se všech stran. Zašel jsem do příte-
vřeného domu a čekal jsem na dvoře se dvě hodiny, až by boj ustal. Po té setkal jsem se u vojenského žaláře se stráží. Pravit jsem desátníkovi: „Příteli, pošlete se mnou dva muže; musím k umírající ženě jednoho z mých svěřenců dělníků.“

„Půjdu sám a ještě jeden, občane!“

Šli jsme. Za mnou plížila se ubohá žena; plakala a naříkala: „Můj muž jest nemocen; dovolte, bych s vámi prošla; ráda bych ho spatřila.“

„Pojďte, nebojte se.“

„Všecko šťastně vykonáno. Průvodce jsem podaroval, aby se napili na mé zdraví. Rozloučili jsme se jako nejlepší přátelé. Moji známí mne však byli viděli mezi oněmi dvěma gardisty. Naříkali: „Ubohého otce Milleriota vedou do žaláře!“ Za několik dní seděl jsem ve zpovědnici, modle se breviář. Dobrá jedna žena přichvátala a uděšeně zvolala: „Otče, pravda-li, že vás zastřelili?“

„I ano, milé dítě,“ usmál jsem se; „jen to nikomu neříkejte.“

* * *

Když se vrátilo francouzské vojsko do Paříže, chvátal P. Milleriot raněných a umírajících potěšit.

Na jedné takové cestě vyletělo z paláce Luxemburského skladiště prachu do povětří. Hrozné neštěstí. Na P. Milleriota spadla spousta roztrštěného skla. Kdyby byl jen o chvíli později z domu vyšel, byl by zahynul. Z té duše děkoval Bohu.

X.

Ve vyhnanství. Poslední dnové.

Za deset let obnoveny násilnosti kommuny. Zákonem ze dne 29. března vyhnání řeholníci ze svých klášterů. Těžká to rána; avšak mysl našeho apoštola neklesla.

Dne 30. června o 4. hod. ranní obklíčena residence jezuitská vojskem. Dvěře rozbity, ač četní senatoři, poslanci a jiní lidé se ohrazovali proti takové surovosti. Kdykoliv úředník vyvedl z domu kterého kněze, volal zástup: „Sláva jesuitům, sláva svobodě!“ Policejní komissaři se chvěli jako zločinci. O 7 hod. vešel na dvůr P. Milleriot. Měl jen deštník.

„Ustupte, ustupte; zmeškal jsem půl hodiny, musím k Sv. Sulpici!“

Strážníci uctivě uhnuli. Volně odešel. Nalezl útulek v ulici la Chaise. Z okna vídal svou milou starou residenci. Byla zavřena a zpustošena. Denního pořádku nezměnil; denně vstával o 3. hod. ranní, aby měl dvě hodiny na rozjímání přede mší svatou, již sloužoval o 5. hodině. Domlouval mu představený, aby alespoň více pojedl: „Jak vy jíte, tak já se postím.“

„Já mám půst prominut“, namítal Pater Milleriot; „jsemť už stár; avšak žiju tak už dvacet let. Prosim, dovolte mi to až do smrti.“

* * *

Několik měsíců před smrtí vybral se vozmo k bývalému žáku, aby s ním pojednal o skutku lásky, jež by byl ještě rád vykonal. Všecek bledý a vysílen vešel do příbytku. Nabízeli mu pečiva a vína, by se posilnil.

„Dítky, P. Milleriot neměl už 50 let žízne, mimo oběd a večeři nepřijal ničeho.“

Ubývalo mu sil skokem. Ptal-li se ho kdo, jak se má, říkával: „Škoda o mně mluvit. Nemařme času.“ Začal-li kdo o smutných událostech ze dne 30. června, odvětil spěšně: „Nemluvme o tom!“ Mladý muž mu řekl, že bez hněvu nemůže jmén některých osob ani vysloviti. „Rozumím vám“, pravil sluha Páně, „nejste sám. Ale modlete se za ně, modleme se. Kéž by se alespoň jeden z tisíce obrátil. Jestli to těžko, kdyžtě takové věci spáchali a ještě páchají!“

Vraceje se večer od Sv. Sulpice, stavoval se u kaple bývalé residence; zbožné ruce zdobily ji kvítím.

Když už nemohl choditi, jezdíval k Sv. Sulpici do zповědnice. Lékař srážel ho s toho; ctihodný kmet odpověděl mu čile veršem:

„Confesser est ma vie,
Non confesser ma mort ;

Permettez, je vous prie,
(Que je ne meure encore.“*)

XI.

Svatá smrt.

Smrt se blížila chvatem; cítil ji více, než chtěl komu svěřiti. Do „Denníku“ napsal si na konci roku 1879. souhrnu své práce za celý život. Úteme tam mimo jiné :

„Zpovědi, jež jsem slyšel . . . 705.300.“

K tomu připsal třesoucí se rukou :

„Poslední čtvrt roku 1880 . . . Zpovědí za rok 19.000.“

Dále pak : Rok 1880 . . . 3 nemocní . . . 300 franků almužny.“

Poslední myšlenka roku týkala se tedy jeho milých chudáčů. V lednu 1881 nemohl P. Milleriot už ze světnice. Představený dlel skoro stále u něho; on ať nám mluví o posledních chvílích sv. života, jenž korunován sv. smrtí!

* * *

„Co by se stalo, můj otče, kdybych vám jednou řekl: Otče, za týden budete v ráji?“

„Co by se stalo, Důstojnosti? Byl bych tak spokojen, že bych hned radostí zemřel, abych nemusil týden čekati. Neopomeňte mi radostné té zprávy podati.“

* * *

*) Zpovídati jest můj život, nezpovídati má smrt; dovolte mi, prosím vás, abych ještě nezemřel.

„Dávno jsem vás neviděl. Nenudil jste se?“

„Nikoli. Činil jsem něco lepšího než nuditi se.“

„Trpěl jste?“

„Ano.“

„Modlil jste se?“

„Ano.“

„Modlil jste se, abyste méně trpěl?“

„Nikoli. Tolik lidí hřeší celé dny, umírají a hynou, a já bych modlil se, abych méně trpěl? Nikoli, nikoli! Modlil jsem se za ubohé hříšníky.“

* * *

„Kdo mnoho trpí, vrhají se do náručí Božímu milosrdenství, aby dobře trpěli. Já v tuto chvíli toho nečiním.“

„A co děláte?“

„Vrhám se do náručí Boží spravedlnosti. Díím Pánu Bohu: Můj dobrý Bože, já trpím a Ty to dopouštíš. Dobře. Chceš li, abych trpěl ještě více, jest to spravedливо. Zdvojnásob mé bolesti; nepřestoupíš míry, které zasluhuji. Ztrojnásob je; zasluhuji toho. Tak mluvím upřímně Bohu. A víte, co se děje? Dobrotivý Bůh jest dojat, neukládá mi více. Tak nalezá člověk milosrdenství a dobrotu Boží ve spravedlnosti Boží.“

* * *

Dne 25. února připravoval se na přijetí svatých svátostí. Druhý den ráno zavolal si mne o 4 hod.

„Jsem velice unaven, avšak připraven.“

„Nechcete, aby bylo přítomno několik otců?“

„Děkuji. Jsou zaměstnání modlitbou nebo mší svatou; bylo by těžké je svolati. Pater Matignou jest tu se dvěma bratry; budou zástupci ostatních. Ani bych jim pro kašel nemohl mluvit, jak bych si přál.“

„Chcete jim co říci?“

„Ano, tři věci. Předně, že jsem byl na pohoršení nedbalým zachováváním řehole a že prosím za odpustění. Druhé, že jsem je kormoutil svou nevrlostí a povahou; aby mi tedy opět odpustili. Třetí, že mně měli být nápomocní v sebezapírání; jestliže toho vědomě či nevědomě nečinili, že jim také odpouštím. Nyní dejte mi, dobrý a důstojný otče, sv. rozhřešení, svaté přijímání i poslední pomazání.“

Stalo se. Choval se klidně a velmi zbožně. Než jsem odešel, dal jsem mu ještě požehnání.

* * *

Večer přišel jsem opět. Děkoval mi za ranní službu. „Povím vám, důstojný otče, jaký bude můj smrtelný zápas. Zadusím se. Podržím sebevědomí až do konce; o něco dříve pozbudu řeči. Budete přítomen, budete viděti, jak se budu namáhat mluvit; ústa mi ochrnou. V tu chvíli mluvejte místo mne k Pánu Bohu. Já se budu v duchu modliti: Můj Bože, v Tebe doufám, Tebe miluji, Tobě se klaním, a ukončím slovy sv. Ignáce „Suscipe“.*) Neužiju

*) Přijmi, Pane, všecku mou svobodu. Přijmi paměť, rozum a vůli mou. Cokoliv mám nebo držím, Ty's mi udělil; to všechno Ti vracím a Tvé vůli zcela podrobuji. Jenom lásku svou a milost mi daruj; a dosti jsem bohat, aniž čeho jiného nad to žádám. Amen.

svých úst. Vy však užijete vašich a dodáte tak modlitbě mé těla. S vámi budou přítomni otcové Lefebure, Matignou a bratři. Poprosíte-li Patera Lefebura, aby mi tuto poslední službu prokázal, děkuji už napřed vám i jemu.“

* * *

Den 1. března minul klidně. Bolesti polevily, ale slabost byla veliká. Dýchal rychle.

O 11¹/₄ hodině v noci povolal mne Pater Matignou, jenž u nemocného bděl s dvěma bratry. Vzchopil jsem se s P. Lefeburem; šli jsme do ulice la Chaise. Došli jsme.

„Dobrý otče, znáte mne?“

Neodpověděl, ale ztěžka začal se modlití Confiteor. Dořknuv „Má vina“, zpovídal se. Po té domodlil se Confiteor. Uložil jsem mu za pokání modlitbu.

„Pomodleme se ji spolu“, pravil, „prve než mi dáte rozhřešení; bude to bezpečnější!“

I modlili jsme se. Ke slovům rozhřešení jsem přidal:

„Vade in pace — Jdi v pokoji!“ Opakoval: „In pace — V pokoji!“ Toť byla jeho poslední slova. —

Za chvílku chtěl ještě promluvit, ale už nemohl; ústa mu ochrnula. Nadešel okamžik, jež byl tak zřejmě předpověděl. P. Lefebure přistoupil, a jak bylo ujednáno, ústy i srdcem vzbuzoval božské ctnosti a modlil se sv. Ignáce: „Přijmi . . .“ Po té modlili jsme se všichni modlitby za umírající. Drahý

nemocný myslím nás ani neslyšel, ani nerozuměl. Dýchal ještě dobře, tepna šla silně. Zdálo se, že zůstane ještě kolik hodin na živu; avšak za čtvrt hodiny vypustil duši. Apoštol odešel odpočinout si k Bohu. Horlivost jeho zasila símě, které svým časem uzraje. Slyšme dokladem tuto událost:

P. Milleriot obcoval co nejsrdečněji s lékařem, filosofem a jazykozpytcem Littrém,*) ač se protináboženské názory filosofovy přičily zbožnosti knězově; měltě Littré přes to dobré srdce; vojenská ráznost Milleriotova se mu líbila; pozorně čítal jeho listy, ba schovával si je pod podušku; uctivě a vděčně přijímal jeho návštěvy.

Když sluha Páně skonal, oznámil představený jeho P. Pilot panu Littréovi: „Váš ctihodný přítel, modle se za vás, zemřel smrtí svatou.“

Littré odpověděl: „Kdo žije, aby viděl umíratí muže, jako byl P. Milleriot, ten žije dlouho. Veliká jest má ztráta. Býval ke mně laskav jako anděl. Miloval mne, ač jsem lásky jeho nebyl hoden, jí nezasluhoval. Vážil jsem si však lásky té jako milosti a byl jsem za ni z té duše vděčný. Člověku se dostává milosti, aniž jí zasluhuje; víte to lépe než já.“

Tot byly city, jež smrt sv. mučeníka vzbudila v srdci učence. Pokračoval zajisté P. Milleriot i

*) Narodil se v Paříži roku 1801. Od roku 1871. byl professorem na pařížské polytechnice a členem akademie. Napsal »Dějiny řeči francouzské«, »Etymologický slovník řeči francouzské«, »Slovník lékařský« a m. j. Jako filosof holdoval materialismu Comteovu. Před smrtí smířil se s Bohem a zemřel jako hodný syn katolické církve.

s nebe v dile svém a přičinil se i odtud o obrácení Littrého, jež nepřátele Boží tak ohromilo!

Smrt našeho hrdiny oznámena lidu tímto listem :

„Otcové Tovaryšstva Ježíšova, ze své residence v ulici de Sèvres zabnutí a rozprášení, doporučuji Vaším modlitbám velebného pána P. Milleorita, jenž v Pánu zesnul v ulici de la Chaise čís. 26, dne 2. března o půl jedné hodině v noci.

Rekviem bude slouženo v pátek 4. března v kostele Sv. Sulpice.“

Na pozvání toto sešlo se mnoho, velmi mnoho přátel a ctitelů zesnulého. U rakve shromáždili se všichni stavové. Pohřeb řeholníka vyhnance stal se mocným a dojemným projevem víry, lásky a křesťanské naděje. Účastníkům klonilo se srdce spíše k radosti než k zármutku; povolaltě Bůh do věčné slávy sluhu dobrého a věrného; oslaviltě církev smrtí tohoto spravedlivého; velkolepým průvodem, jímž ke hrobu provázen pronásledovaný Jesuita, zahanbil zlobu zpupné bezbožnosti.

„Condemnat justus mortuus vivos impios — Odsuzuje spravedlivý mrtvý živé bezbožné.“ (Moudr. 4, 16.)



U pomníku Hoferova na hoře Iselu.

Napsal

František Janovský.



Dvě krásěk spanilých duše mé ovládnulo stánek ;
Zemská jedna, druhá s výšiny posla nebes.
Církev a vlast' — ty v mojich milují sestersky se ňadrech,
Každá půl, každá má moje srdce celé.

SUŠIL.

»Podoben byl lvu ve skutečích
svých.« (1. Makab 3, 4.)

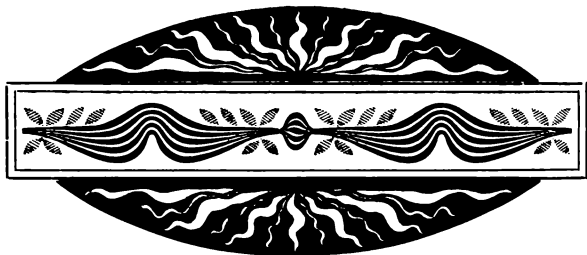
Už dávno jsem toužil spatřiti milé Tyrolsko, milé krásami přírodními, milé svým dobrým, poctivým, zbožným lidem, slavné, přeslavné svým hrdinou Ondřejem Hoferem. Prání se mi splnilo. Dne 26. července 1898 pokochav se hlavním městem Innmostím vyšel jsem na blízkou horu Isel, uctít i tam památky Hoferovy, jakož jsem je uctil u hrobu jeho ve dvorním kostele; stojí na hoře té od roku 1893. mohutný pomník Hoferův, obrovská postava z kovu, v ruce vojenský prapor, na vysokém kamenném podstavci. Vele důmyslně postavila vděčná země nejlepšímu synu svému pomník ten na hoře Iselu; jestiž proslavena kolikerym vítězstvím Hoferovým nad nepřátely vlasti; přirovnal bych ji v životě jeho přepamátané hoře Táboře, na níž se proměnil náš božský Spasitel, že se zastkvěla tvář jeho jako slunce, a roucho učiněno bílé jako sníh; proměnil se Hofer na hoře Iselu, proměnil se prostý venkovan v neohroženého vůdce vojenského, ve slavného, veleslavného vítěze.

* * *

Zatím co většina Evropy úpěla pode jhem Napoleonovým, podal Ondřej Hofer takovou podívanou věrnosti k rakouskému domu panovnickému, lásky k vlasti, ryzí povahy a vroucí zbožnosti, že užasl svět. Na hoře Brenneru, na Iselu rozvinul Hofer prapor svobody a pevně jej trýmal v obrovské ruce své, porazil nepřemožitelné voje francouzského imperatora a

tříkrát je zahnal ze své otčiny. Tato rekovská mysl Hoferova uchvátíla všecky země, jež byly od Napoleona zotročeny, nadchnula stísněná srdce, zanítíla v nich touhu po svobodě, zasvitla jim hvězdou lepší budoucnosti; vítězství Hoferovo bylo velebnou předehrrou vítězství u Lipska roku 1813.





I.

Hndřej Hofer*) narodil se dne 22. listopadu 1767 ve Sv. Leonhardě v údolí passeirském, takřka v srdci Tyrolska. Ujav se po letech hostince „Am Sand“ — odtud nazýván „Sandwirt“ — hostince po otci zděděného, obchodoval též s vínem a koni daleko široko. Na těchto obchodních cestách seznal svou drahou vlast, naučil se vlašsky a nabyl praktického vzdělání. Byl postavy silné, tváří zdravé, vroubené mocným hustým vousem; proto mu říkávali Francouzi generál „Barbon — vousáč;“ myslil byl veselý a vroucně zbožný — pravý Tyrolan. Až do smrti zůstal věren národnímu kroji: zelený kabátec, červený náprsník, černý kožený pás kolem beder se začátečními písmeny svého jména, kožené černé spodky, černý hedvábný šátek na krku, černý široký klobouk a na něm obraz Matky Boží, kvítím a perím zdobený, modré punčochy a nízké střevíce.

Přes všecku obrovskou sílu zdobila chování jeho laskavá něžnost. Jednou jel na koni se

*) Srov. P. Coclestina Stampfera spis „Sandwirt Andreas Hofer.“

spoludruhy z Meranu domů; jako obyčejně modlil se s nimi cestou růženec; klusal s nimi i jakýs pacholík; byl už unaven; i vzal ho Hofer k sobě na koně a pravil mu dobrácky: „Nechceš-li, nemusíš se s námi modlit, ale spáti nesmíš; sic bys spadl.“ Meranští studenti s radostí patřivali na milého „Sandwirta“, když tam zavítal, sbíhali se kolem něho a hovořili s ním; však ho také o prázdninách navštěvovali a dobře se měli; potkal-li je na cestách, penězi je podaroval.

Jako Passeirští vůbec, tak ani Hofer nebyl maholný, nehledal pohodlí ani doma, ani v cizině. Hledaje noclehu v hospodě, shledal ji už všecku osazenu; ač z úcty k němu nabízeno mu přece pohodlné lože, nepřijal ho, vece: „Peřin potřebujete pro druhé; na mně nezáleží;“ a vyspal se ve stáji na slámě. Za mladších let rád si zahrál hru zvanou „robler“, ruční to zápas, zejména o trzích v Laču; přemohl pokaždé sebe většího, sebe silnějšího zápasníka; avšak i tu projevovala se jeho skromnost; nepřipisoval vítězství sobě, nýbrž říkal, že ve jménu *Passeirských* se podjal zápasu; přemoženého soka častoval jídlem a nápojem.

Miloval vtip a žert, v prázdných chvílích nepohrdl mírnou hrou v karty.

Dne 21. července 1789 se oženil; pojalťe za manželku Annu Ladurnerovu z Algunda u Meranu, dceru to z rodiny velmi vážené. Šťastné to bylo manželství a láskyplné; požehnáno sedmi dětmi.

Týž rok 1789., co se náš hrdina oženil, vypukla strašná revoluce francouzská. Násilný převrat všeho dosavadního církevního i státního řádu, kruté pronásledování katolických kněží, zjevná, sprostá nevěra surová, zločiny spáchané na královské rodině francouzské i na poctivých poddaných — toť jako ve všech zemích, tak zvláště v Tyrolsku, a tu zejména v údolí passeirském vzbudilo hrůzu, úžas a ošklivost; však i strach, že zběsilé hordy revolucionářů vydají se za hranice francouzské a ohrozí v jiných zemích poklad víry a plynoucího z ní řádu blahodatného. Až do Tyrol, až do údolí passeirského utekli se vystěhovalci francouzští, zvláště několik starých kněží; elsaský řeholník sv. Benedikta, kněz P. Řehoř, vstoupil do tyrolského kláštera benediktinského v Marienbergu a byl potom vyslán na výpomoc do veliké farnosti sv. Martina — údolí passeirského. Zástupy lidu hrnuly se na jeho kázání, v nichž líčil hrůzy francouzské revoluce; také Hofer býval přítomen a pozorně naslouchal slovům knězovým. Všecko neštěstí, jež Francii zastihlo, přičítáno bezbožné nevěře a právem souzeno, že vlast naše jenom tenkrát odolá revolučnímu příboji, zachová-li sílu víry, vírou-li se sdruží. Proto konány v různých údolích tyrolských četné pouti do milých poutnických chrámů, proto voláno úpěnlivě k Bohu, by zachránil lidu svatého náboženství, by přispěl ohrožené otčině. V passeirském údolí putováno zejména k přesvaté krvi Páně ve Svatém Martině; nikdy nescházel Ondřej Hofer, ba býval v čele zbožného lidu a modlíval se s nimi různec;

prostými slovy napomínal poutníků, aby svatě žili, a tím poctivým, křesťanským životem přiměli Pána Boha, by jim zachoval staré náboženství a bratrskou lásku v zemi. Vedle Hofera velevydatně působil důvěrný přítel jeho P. Magnus Prieth, taktéž benediktin marienberský. I bylo Tyrolsko na obhajobu vlasti lépe připraveno, než která jiná země.

* * *

Roku 1796. zlomil Napoleon Bonaparte se svým revolučním vojskem rakouskou moc v severní Italii a již již chystal se jižními skalními branami vtrhnouti do Tyrol. Celou zemí voláno: „Do zbraně, do zbraně!“ Koncem května a začátkem června táhlo na sta tyrolských střelců na ohrožené hranice. Na předním místě stáli Passeirští a mezi nimi jako prostý obhájce vlasti Ondřej Hofer. Země uhájeno; uhájeno jí též v následujících letech.

Hůře bylo roku 1805. Císař Napoleon zatoužil celou Evropu podrobiti svému žezlu. Dvě nepřátelské armády braly se do Tyrol; brzy vzaty kraje severní. Arcivévoda Jan, miláček Tyrolanů, odvolán; dne 13. srpna tklivě se loučil; z té duše děkoval za věrnost, jakouž osvědčili vznešenému rodu panovnickému, však že se naděje, že i za jeho nepřítomnosti neustanou hájiti své otčiny, hájiti ohroženého domu císařského, hájiti náboženství a své ústavy. Hofer doprovázel arcivévodu až do Bruneku. Věrné a něžné přátelství učinili cestou tyto dva mužové. Lidumilný princ byl znamenitým pojídlem, jež poutalo věrný tyrolský lid s dobro-

tivým císařem Františkem i s celým domem habsburským, a přátelství Hoferovo s princem svazek onen jenom utužilo. Milou útěchou byla Hoferovi přípověď arcivévodova, která doufá, že se brzy navrátí k věrným Tyrolanům. Bohužel, naděje ta se tak brzy nesplnila. Pomněme strašné bitvy u Slavkova dne 2. prosince 1805, pomněme míru přešpurského ze dne 26. prosince téhož roku; císař František musil postoupiti Tyrolsko Bavorům.

Země stala se bavorskou, ale lid nikoliv. S hrůzou a úžasem i s bolestí hlubokou četli Tyrolané slova, jež napsal císař František zemskému guverneru hraběti Brandisovi: „Nadešla mi bolestná chvíle, kdy nezlomnými okolnostmi přinucen musím se zříci panství nad zemí tyrolskou. Jak těžká to oběť srdci mému, dobře vědí bodří Tyrolané; nešířím o tom slov; znova by krvácely rány, jimiž já a drazí moji poddaní jsme zraněni.“

* * *

Nový pán Tyrolska, bavorský král Maxmilian Josef, sliboval Tyrolanům, že jim nebude činěno nižádné příkoří, že jim bude zachována neporušena všecka jejich zemská ústava; ale byly to jen plané, nicotné sliby; odvěká práva i privileje zabráný, cena peněz takřka zničena, daně nelidsky vydírány, sněm zrušen, všeobecná branná povinnost zavedena, jméno „Tyrolsko“ zrušeno a nahrazeno jménem „Jižní Bavorý“, i starobylý hrad Tyrol, po němž všecka země bývala zvána, o veřejné dražbě prodán.

Jakými to urážkami zahrnut patriotismus Tyrolanů! Avšak ještě hlouběji zraněn jest náboženský cit. Noví nesvědomití úředníci jali se v kostelích a ve věcech církevních tak řádit, jak to dělali ve svých kancelářích. Zakázány roráty, zakázána jitřní mše svatá na hod Božího narození, zakázány různé pobožnosti, processí, zrušeno obvyklé vyzvánění; sedm zemských opavství podřízeno napřed politickým úřadům a po té úplně zrušeno; jejich jmění uchvátila bavorská státní pokladna; ostatní jmění církevní i zbožná nadání spravovali světské úřadové; právomoc biskupů zlomena, a že protestovali, jsou ze země vyhnáni, jakož i jejich věrné kněžstvo.

Krutě sevření usnesli se Tyrolané, že shodí se sebe jeho bavorské. Roku 1808. vybral se Ondřej Hofer s několika důvěrníky do Vídně, kdež ujednáno, že v Tyrolsku na jedenácti místech pojednou se vzeprou bavorskému tyranství a vojko císařské že jim pomůže. Stalo se.

Dne 10. dubna 1809 Tyrolané povstali. Hofer v čele střelců passeirských vydatně pomáhal; dobyto hlavního města Innsbrucku, zajata bavorská posádka i francouzský sbor, jemuž velel generál Bisson; dobyto i jižního Tyrolska, takže koncem dubna byla celá země opět získána Rakousku, výmouč na severu pevnost Kufstein, kdež se nepřítel přece ještě udržel. Jméno Hoferovo všude slaveno a s úctou i vděčností vyslovováno.

Osvobození Tyrolska nemalé bylo důležitosti pro obě rakouské armády v Německu a v Itálii; mělyť Tyrolskem znamenité a výhodné pojidlo mezi sebou, a nad to zamezen vítězným vojskům Bonapartovým postup do nitra říše naší. Avšak bohužel krvavé boje v Německu neutvářily se ve prospěch Tyrolanův. Rakouské armádě bylo po tuhých bojích z Bavor ustoupiti do Rakous; proto ustupovala i armáda italská; Tyrolsko na severu i na jihu nepříteli opět otevřeno; ten nemeškal; v květnu země zase ztracena; ale přičiněním Hoferovým opět vysvobozena.

* * *

Vyzván od svých rodáků ujal se Ondřej Hofer vrchního velení nad celou zemí; byltě už vídeňský jednatel svobodný pán Hormayr naděje se vzdal, že by s úspěchem mohlo býti bojováno, a proto vybral se do jižního Tyrolska, kdež větší byla bezpečnost než na severu kolem Innsbrucku; rakouský pak generál Buol dlel s nečetným vojskem a taktéž s malou nadějí na hoře Brenneru; za to pevně doufal Hofer, že Bůh svému lidu pomůže a spravedlivá věc že zvítězí.

Běželo o hlavní město. Bavoři měli tam 7—8000 pěších, 8—900 jezdcův a 20 děl; lidu Hoferova bylo asi 6000, a zmíněný generál Buol velel na Brenneru 800 rakouských vojáků, maje nad to 6 děl; měl tam vyčkati, až jak se zdaří Hoferův útok na nepřitele.

V předvečer boje, dne 24. května 1809, shromáždil náš hrdina své milé krajany o požádal zbožného vojenského kněze Josefa Albera, aby k nim promluvil. Bohonadšenou řečí rozněcoval sluha Páně shromážděné davy tyrolského lidu, aby statečně svatý bojovali boj pro Boha, vlast a Rakousko; však i v tom směru je roznítil, aby litovali hříchů, načež dal jim rozhrěšení. Po té pozdvihl Hofer oči i rukou k nebesům, a svatým zaslíboval se slibem ve jménu celé země, že bude konána důstojná oslava božského Srdce Páně, Bůh-li jim pomůže.

Dne 25. května ve třech vojích vytrženo z městečka Matrii proti nepříteli; střednímu voji velel sám Hofer; bral se císařskou silnicí na horu Isel. O čtvrté hodině odpolední rozzuřil se boj, a bojováno až do noci. Marně útočili Bavoři na horu Isel, marně na Paschberg; nerozbornými hradbami stáli tam Tyrolané; boj však toho dne nebyl dobojován; ustoupili zatím i Hofer se svým lidem i vrchní velitel bavorský Deroy; tento dožadoval se pomoci v Solnohradě u francouzského maršálka Lefebora, Hofer pak rychlými posly volal všecek okolní lid, aby pomohl; 29. května že nový útok bude učiněn na nepřitele, a to opět zejména s hory Iselu. Stalo se.

Ještě prve, než se s Iselu počalo bojovati, dobyl na pravém křídle přítel Hoferův Straub volderského mostu a sbíral ho Bavorům, druhý pak přítel Speckbacher statečně si vedl u města Hallu; na levém křídle na výšině mutterské

stál v čele statečných střelců nadšený kněz řádu kapucínského Pater Jáchym Haspinger s křížem v ruce a ohnivými slovy v ústech; kolem 9. hodiny ranní nepřítel z těch končin zahnán. Nejprudší boj rozproudil se ve středu, na hoře Iselu. Opět marny byly útoky bavorské. Kolem druhé hodiny odpolední byla palba tyrolských střelcův a skrovného rakouského vojska tak prudká, že musili Bavoři ustoupiti ke kostelu wiltenskému, a ještě níže do osady Wiltenu. Když pak opět ně útočili a již již zde všude na Iselu stanuli, vrhl se Hofer do nejprudší seče, a hory opět uchráněno, nepřítel opět odražen. 130 Bavorů padlo, 400 těžce, 100 lehce zraněno, 200 zajato, uchváčeno 5 děl a 13 zásobovacích vozů; Tyrolané měli 60 mrtvých, 97 zraněných; z rakouského vojska padlo 25 mužů, zraněno 59.

V noci tajně odešel generál Deroy s vojskem z Innomostí vida, že se tam už neudrží; ráno hemžilo se město samými tyrolskými zeměbranci, 12.000 až 15.000 bodrých venkovanův a sedláků; o čtvrté hodině odpolední přijel Hofer; kudy se bral, stály davy lidu nadšeně a radostně pozdravující slavného krajana, znamenitého vítěze. Generál Deroy měl co dělat, aby se dostal na pevnost Kufstein, kamž stihl dne 31. května; na slavnost Božího Těla dne 1. června nebylo vyjmouc onu pevnost nepříteli v zemi; zajisté nikdy nebyla s větší radostí a vroucností konána slavnost ta, jako tenkrát; z tisícův a tisícův srdcí upřímný vznášel se dík k Pánu Bohu zástupů za dobyté vítězství.

*

*

*

Tyrolsko bylo tedy opět šťastně osvobozeno, avšak další jeho osud závisel na tom, jaký konec vezme veliký boj, jenž zatím s Napoleonem bojován na březích dunajských; porazil sice arcivévoda Karel vojsko Napoleonovo u Ošper (Aspern), ale nebyla to ještě poslední bitva; i jsouc ze všech stran obklíčeno a císařské pomoci takto pozbaveno, musilo opět jenom na svou sílu, na rekovnost svého lidu spoléhati, aby si získané svobody uhájilo. Proto hned po slavnosti Božího Těla vydal Ondřej Hofer z města Rattenberga (v severovýchodním cípu Tyrolska) všem obcím tyrolským tento rozkaz:

„Podepsané velitelství ustanovilo dnešního dne vzhledem ku příští ochraně Tyrolska, jež vyjmouc pevnost Kufstein všecko jest nepříteli prasto, — a naděje se do vlastenecké lásky všech obcí, že bude věrně poslechnuto:

1. Mužstvo z poříčí Adyže se vrátí domů, ostatní vytrvají ve zbraní;

2. všechny pohraniční obce budou míti ve dne v noci postaveny na hranicích i za nimi dovedné a věrné vyzvědače, kteří co nejrychleji budou museť oznámiti příchod nepřítelův;

3. všechny obce všemi směry, ve vzdálenostech nevelikých budou míti ve dne v noci postaveny pěší a jízdné ordonance (posly), aby okamžitá výzva rychle se dostala do blízkých i vzdálených krajů, a vůbec listy aby rychle byly doručeny;

4. pevné úziny a průsmyky buďtež ustavičně od sousedních střelcův obsazeny;

5. všichni střelcové v celé zemi buďtež neustále pohotově, aby bylo možno i h n e d přijíti na pomoc . . .

Tento veřejný rozkaz budiž z Rattenberga rychlými posly donesen všem obcím celého Tyrolska a všude budiž opsán; aby pak jistojistě vzat byla vědomost, podepiš se každá obec, a poslední vrátíž jej podepsanému velitelství.“

Rozkaz ten byl všecek přiměřen odvěkému Tyrolskému zřízení, už často osvědčené domobraně, jakáž úplně souhlasí s tamnějšími horami, s neschůdnými cestami, kdež nestačí obyčejného vojska způsoby a zřízení.

Dne 2. června přišel Hofer se svými Passeiřany z Rattenberga do Innomostí; jest slavně uvítán od obyvatelstva i úřadů; týž den večer tiše přibyl vrchní intendant (správce) svob. pán Hormayr, aby se opětně ujal řízení zemského; p ř í l i š n é lásky u lidu sice neměl, ale jakž takž se přece dohadovali.

Vítězové i s e l š t í požadovali, aby na poděkování za jejich vítězství i za vítězství u Ošper slavné byly konány služby Boží. Stalo se dne 4. června ve farním kostele innomostském. Hofer pak nad to se přičiňoval, aby v celé zemi byl splněn slib, jež byl on na h o ř e I s e l u učinil, slib o oslavě božského Srdce Páně. Proto ohlášeno lidu tiskem: „Za příčinou slibu před posledním osvobozením vlasti učiněného, povýšena jest památka Srdce Ježíšova na stálý sváteční den; v tyrolském kalendáři budiž vždycky červeně vytištěn . . . Na věčnou paměť vítězství dne 29. května t. r dobytého

budiž každý rok v poslední pondělek měsíce května ve všech kostelích sloužena slavná mše svatá před vystavenou velebnou svátostí, budiž konán průvod p. hřbitovů a na konec „Te Deum laudamus.“

Tato zbožná nařízení Hoferova více povzbudila lid než všeliká provolání Hormayrova, obyčejně plná planých slov a frází. Vítanějším slov Hormayrových byl list císaře Františka, kterýmž oznamoval Tyrolanům zmíněné vítězství ošperské, děkoval za jejich rekovnost a sliboval, že jim brzy pošle arcivévodu Jana vrchním velitelem.

Se dva měsíce bylo klidno a pokojno. Hofer meškal v rodném domě až do polovice července. Dne 12. července učiněno ve Z n o j m ě p ř í m ě ř í s N a p o l e o n e m; ač tam nikterak nebylo řečeno, že Tyrolsko Bavorům vráceno a jejich vojskem i Francouzi znova má býti obsazeno, hrnuli se tito i onino ze všech stran do země; pokládaje to Hofer porušením znojemského příměří, volal lid do zbraně: „Důvěřujte v Boha! Vykonali jsme už dílo, že užasl svět; vykonali, ne silou lidskou, ale pomocí shůry. Ctnost dodává pravé statečnosti a činí i slabého hrdinou. Neběží o záchranu časného majetku, nýbrž svaté víře naší hrozí nebezpečí; pro ni dali jsme se do díla velikého; nyní jest je dokonati. Nuže bratří a sousedé, povstaňte, chopte se zbraně proti velikému nepříteli nebe i země. Nikdo neotálej. Naším jediným a posledním heslem budiž: „Pro Boha a císaře Františka zvítěziti nebo zemřít!“

II.

Dne 30. července vešel francouzský maršálek Lefebore do Innomostí a ubytoval se se svým generáluím štábem v císařském hradě; rovněž i druhé dva voje vtrhly do země. Tyrolané vyzváni, aby položili zbraň, aby se podrobili bavorskému panství a všichni náčelníci aby se dne 10. srpna dostavili do jeho hlavního stanu v Innomostí; mezi náčelníky těmi jmenován na prvním místě Ondřej Hofer.

Odpovědí na tuto výzvu bylo úsilné a rychlé svolání zemské hotovosti. Hroznými tresty hrozil Lefebore a veliké peníze sliboval tomu, kdo přivede Hofera. Marné hrozby, marné sliby. Dne 2. srpna byla zemská hotovost již shromážděna, a vedena P. Haspingrem, Speckbachrem a Mayrem zničila v údolí eissackém za tři dni celý saský pluk. Po té ujal se Hofer vrchního velení, porazil Lefebora u Sterzingu (mezi Innomostí a Brixenem), generála Rusku v údolí pusterckém a oddíl bavorského vojska u mostu pontlackého. Opět zaměřeno na horu Isel, kdež mělo býti bojováno jako dne 29. května. Bylo 13. srpna. Časně ráno — byla neděle — slouženy mše svaté, udělována generální absoluce. Pravému křídlu velel zvláště Speckbacher, levému P. Haspinger, středu Hofer. Kolem 10. hodiny zuřil už hrozný boj na všech stranách, ale zvláště na Iselu; Lefebore poroučel stůj co stůj vzít horu; sedmkrát na ni útočeno; všecko úsilí Bavorů zlomeno rekowností Tyrolanů.

Nadešla noc, ustal boj. Nepřítel padlo přes 2000, Tyrolané měli 50 mrtvých a 140 raněných. Vida Lefebore, že neobstojí, odtáhl druhý den v noci o jedenácté hodině z Innomostí. Země potřeťi osvobozena. Hofer zvolen za nejvyššího správce civilního i vojenského; byl vládařem země.

* *

Říkává se, že „honores mutant mores — důstojnost mění mrav“, avšak na Hoferovi se přísloví to neosvědčilo; ač vládařem, zůstal Hoferem, poctivým, ryzím Tyrolanem; ač vládařem, nosil se a žil jako dřívě. Ovšem ubytoval se se svými pobočníky a důvěrníky v císařském hradě; ale zvolil si komnaty méně nádherně zařízené. Do jídelny pověsil kříž a obraz Matky Boží vece: „A bisl a chrislsas Zoachen konn nit sched'n!“ *) Ráno i večer chodíval do sousedního farního kostela a uctíval tam zvláště obraz Panny Marie Pomocné! Denně po večeři předmodlíval se svým druhům růženec, přidávaje kolik Otčenášů na vyprošení přímlyvy různých svatých. Kde kdo musil se modliti; říkával: „Habt's mitg'essen, könnt's auch mitbet'n.“ **) Stravu pro sebe i pro družinu bral z blízkého hostince; hrdá nebyla; stálat pro osobu 45 kr. Před spánkem zpívány duchovní, světské i vojenské písně; zakouřili si vespolek norymberského knastru, i v karty si zahráli. Po vznešenějším,

*) Něco křesťanských znamení neuškodí!

**) Jedli jste se mnou, modlete se se mnou

pánštějším životě Hofer netoužil; říkával: „J s m e s e d l á c i a n e p á n i.“ Na stráži stávali většinou H ofe rovi krajané Passeiřané.

Kněží a sedláci mohli bez ohlášení předstoupiti před vladaře; jiným osobám bylo napřed se hlásiti; takovýchto návštěvníkův a prosebníků bylo plno celý den. Udíleje audience míval na hlavě, jediné před knězem smekal. Pochleboval-li mu kdo titulem „Excellence“, durdil se a namítal: „Ich heisse Andrä Hofer, Wirt am Sand in Passeier!“

V císařském hradě bydlely též zajaté hraběnky Spaurová a Eppleová; občas je Hofer navštívil a přátelsky s nimi hovořil a žertoval; chtěl-li vyjeti se čtyřmi bělouši, kteří byli hraběti Spaurovi ukořistěni, dovoloval se hraběnky Spaurové.

* * *

Vše, co vladař Hofer konal, nařizoval, ustanovoval, bylo ve jménu císaře Františka nebo ve jménu arcivévody Jana; pokládali se jejich náměstkem. Dobře věděl, že se Tyrolsko neudrží, leč bude-li s Rakouskem spojeno; proto napsal císaři obšírný list, v němž praví na konec: „V této zuboženosti osměluji se jménem celého národa o pomoc se utéci k otcovskému srdci Vašeho Veličenstva a přeznažně prositi, aby Vaše Veličenstvo nejmilostivěji ráčilo co možná nejdříve přispěti naší stísněné, se všech stran od nepřátel obklíčené otčině, aneb jsou-li okolnosti takové, že bezprostředná pomoc jest nemožna, aby ráčilo Vaše Veličenstvo své věrné zemi alespoň ozná-

miti, jak se věci mají, bychom z toho usoudili, zdaž další náš odpor proti nepříteli přivodí drahé naší vlasti spásu či úplnou zkázu.“

* * *

Pečuje o poctivý řád, o bezpečnost života i majetku i cti, vzkřísil Hofer všechny bývalé úřady a v čelo jim postavil „generální zemskou administraci“ v Innomostí. Každý bývalý v zemi meškající úředník byl přísně vyzván, by se svého úřadu znova ujal; sic prohlášen nepřítelům vlasti a podle toho s ním naloženo. Výnosy „generální zemské administrace“ nabývaly platnosti teprv potvrzením Hoferovým.

Ovšem bez peněz nemohla země býti ani spravována, ani hájena; proto jak vladaři, tak administraci bylo postarati se o peníze. Byla to perná úloha; ale i ta šťastně řešena; Hoferova poctivost krásně i zde zazářila: svědomitě pečuje o zemské finance sám zůstal chudým!

Ze všech úspěchů vzdával náš hrdina vroucí díky lásce Boží — jenom do pomoci Boží, do přispění Panny přesvaté nadál se spásy a záchrany drahé otčiny; lid měl poctivým životem ukázati se hodným oné pomoci.

* * *

Blažej Troymann, setník první střelecké čety z Moisu, přinesl od arcivévody Jana tuto zprávu: „Rakousko neučiní s Napoleonem míru, nýbrž bude dále válčeno. Arcivévoda si přeje, aby se Tyrolané vytrvale a statečně bránili; budiž k němu znova

vypraven spolehlivý posel, jenž by vyličil stav Tyrolska a přinesl pak do otčiny obšírnější poučení a pokyny.⁴

Všaktě Hofer, vrchní velitel zemský, už byl vystihl toho přání arcivévodovo, už byl poručil, aby všichni schopní mužové — od 18 do 60 roků — byli sepsáni, v čtyry rozděleni, v četách schopní a poctiví důstojníci zvoleni, a všecek ten soupis aby byl zaslán jemu, vrchnímu veliteli. Kdo byl boje neschopen, ale měl jmění, uloženo mu přispěti poplatkem bratřím do boje táhnoucím. V Meraně, Bozenu, Brixenu a Brunneku zařízena skladiště obilí na zásobování střelců; každý poplatný sedlák musil dodati dvě měrice žita nebo 8 zl. Ve všech prachárnách pilně pracováno. Hranice opevňovány. Zatím nemělo býti činěno útoku na nepřitele, nýbrž mělo se vyčkati, až vyprší příměří a znova začne boj; teprv potom vši silou vytrhnou Tyrolané. To byla vůle Hoferova; avšak bojechtiví krajané jeho nedali se zdržeti, a jednak údolím pusterským, jednak pomezím solnohradským vrhli se na voje nepřátelské. Pusterská výprava se nezdařila, ale na solnohradské dobyto nad Bavorsy u města Unken a znamenitého vítězství a hojná kořist uchválena; když pak v týchž končinách rekovný kněz P. Haspinger vzal prusský a brzy potom i města Berchtesgaden a Hallein, a generál Lefebore se svým vojskem musil se utéci až do města Solnohradu: měli Tyrolané téměř celé Solnohradsko. Událo se to na konci měsíce září.

Dne 29. září přivedeni bavorští zajatci do

Innomostí. Mírně s nimi nakládáno. Týž den přibyli i střelečtí majoři Sieberer a Eisenstecken, kteří se byli přidrželi odcházejícího rakouského vojska a dostali se až k císaři, přibyli nesouce Hoferovi císařské dary a vyznamenání, zlatou medaili na zlatém řetězi a 3000 dukátů, příspěvek to na obhájení země. Z té duše byl potěšen náš hrdina. Hned psal všem velitelstvím: „Znamenité zprávy nás došly na slavný den sv. Michaela. Páni faráři se uctivě žádají, aby zařídili zvláštní pobožnost na svátek sv. Františka — 4. října t. r. — a slavné Te Deum laudamus, jakožto o jmeninách našeho milovaného císaře; jestli se radovati nám Tyrolanům.“ Stalo se. Zvláště v Innomostí konány s velikou slávou zmíněné služby Boží. Všichni úřadové doprovázeli vladaře Hofera u velikém průvodu do kostela; prelát premonstrátské kanonie wiltenské dovedl ho do presbytáře ku klekátku knížecí nádhrou ozdobenému; setnina střelců stála ve chrámě čestnou stráží; miláček Hoferův, bývalý jesuita P. Tschiderer, byl slavnostním kazatelem; dobře zmínil, že vedle střelných koulí pomáhaly vítěziti jiné koule, kuličky, korálky růženců, jež se zbožní střelci a jejich rodiny tak rádi modlívali. Po pontifikální mši svaté posvětil zmíněný prelát císařskou medaili s řetězem, a ozdobil jimi prsa Hoferova. Kde kdo blahopřál.

* * *

Bezděky připadá nám na mysl rek Hoferovi podobný, rek dávnověký, přeslavný Judas Makabejský, z II. století před Kristem. Tenkrát

úpěl vyvolený národ israelský pod strašným jhem pohanským, pod brozným tyranem Antiochem Epifanem, králem syrským (175—163 před Kristem) Zapovědělt Antioch trestem hrdelným všeliké oběti podle zákona Mojžíšova, obřízku, svěcení svátků, vůbec všecko zachovávání zákona nejen v Jerusalemě, ale všude, kde Židé bydleli. Chrám jerusalemský věnován Jupiterovi Olympskému a modla jeho tam na oltáři vystavena; rovněž ve všech ostatních městech oltáře vzdělány pohanským modlám. Knihy zákona Božího trhány a páleny. Židé násilím nuceni obcovati slavnostem pohanským, modlám obětovati a nečistých pokrmů požívati, sic smrti hrozeno; a věru mnoho mučeníkův umíralo. Avšak když bylo nejhůře, vzbudil Hospodin kněze Maticiáše a pět synů jeho, zvláště Judu, a bídné ono jho pohanské svrženo s národa vyvoleného. Kde jakého vojevůdce syrského, kde jakého stoupence Antiochova porazil Judas; jest přemožen Apollonius, Seron, Lysiáš, Gorgiáš; jsou poraženi Edomité, Ammomité, Filistyni; jest očištěn chrám, jest obnovena bohoslužba, jest osvobozen lid.

Tato chvála jest zaznamenána o Judovi v Písmě svatém: „I povstal Judas — a pomáhali mu všichni bratři jeho, a všichni, kteří se byli přivinuli k otci jeho, a bojovali boj israelský s veselím. I rozšířil slávu lidu svého, a oblékl se v pancíř jako obr, a vzal na sebe odění své válečné v bitvách, a hájil vojska mečem svým. A podoběn byl lvu ve skutech svých, a jako lvice řvoucí v lovení“ . . .

„I sháněl se po nepravých, vyhledáváje jich, a ty, kteří bouřili lid jeho, pálil ohněm; a odehnání jsou nepřátelé jeho, a všichni činitelé nepravosti skormoucení jsou; a zřízeno jest spasení skrze ruku jeho. A přivodil ke kyselosti krále mnohé, ale obveseloval Jakoba*) skutky svými, a památka jeho na věky v požehnání bude. A táhl po městech judských, a hubil bezbožné z nich, a odvrátil hněv od Israele. A slovný byl až kraj země, a shromazďoval ty, kteříž hynuli.“ (Mak 3, 1.—9) — I řekl Judas: „Snadnoť jest Bohu zavřít mnohé v ruce nemnohých, a neníť rozdílu u Boha nebeského, vysvoboditi ve mnoze aneb v mále; neboť ne ve množství vojska jest vítězství boje, ale s nebe jest síla. Oniž táhnou proti nám s množstvím zpuřným a s pýchou, aby pohubili nás a ženy naše a syny naše, a aby zloupili nás; ale my bojovati budeme za duše naše a zákony naše, a Hospodin sám potře je před obličejem naším; vy tedy nebojte se jich!“ (Tamt. 18.—22.) Opět řekl Judas lidu svému: „Přepašte se, a buďte synové mocní, a buďte hotovi k jitru, abyste bojovali proti národům těmto, kteří se sešli proti nám, aby shladili nás i svatyni naši; nebo lépe jest nám umřítí v boji, nežli viděti zlé věci národa našeho a svatyně. Avšak jakž bude vůle na nebi, tak se staň.“ (Tamt. 58.—60.) — „Nebojte se množství jejich a útoku jejich nestrachujte se. Pomněte, kterak vysvobození jsou otcové naši v moři Rudém, když je honil Farao s vojskem velikým. A nyní volejme

*) Národ israelský.

k nebi; a smilujet se nad námi Pán a rozpomene se na úmluvu otců našich, a potře vojsko toto před obličejem naším dnes; a zvědí všichni národové, že jest, kdo by vykoupil a vysvobodil Jsraele.“ (1. Mak. 4, 8.—11.)

Nikdy, nikdy nebyla slova Judova marna; vždycky zvítězil. „A navrátivše se zpívali píseň a dobrořečili Boha k nebi, že dobrý jest a na věky trvá milosrdenství jeho.“ (Tamt 24.)

Dva tisíce let dělilo Ondřeje Hofera od Judy Makabejského; avšak spojovala ho s ním a působila v něm táž horlivost o čest a slávu Boží, o svatý jeho zákon, táž důvěra v nebeskou pomoc, táž láska k zubožené vlasti, táž vděčnost za Boží přispění. Věkové plynou, ale Bůh se nemění, aniž věrní sluhové jeho!

III.

Radost a plesání ze dne 4. října 1809 počala bohužel ustupovati novým trudům a starostem. Jižní část Tyrol, vlašská, nespolehlivější části severní, octla se přes všecko úsilné přičinění vrchního velitele Eisensteckena v rukách francouzského generála Peyriho, zvláště město Trident; dne pak 14. října přichvátal tam posel italského místokrále Eugena Beauharnaisa, oznamuje, že ve Vídni učiněn už mír mezi císařem Františkem a Napoleonem.

Severovýchodní část Tyrol taktéž pozbývala bezpečnosti, že se generál Lefebvre znova zmocnil blízkého města Halleinu, že musili Tyrolané

odejiti z města Berchtesgadenu, a že nepřítel o p ě t směřoval do Tyrolska. I v Innomostí octla se zpráva, že prý Rakousko učinilo s Francií už trvalý mír, že prý jest mír onen císaři Františkovi a zvláště Tyrolanům velmi výhodný. Zpráva ta věstěna innomostskými novinami; avšak ihned zase oznamoval Hoferovi setník Harrasser, že prý jest to jenom marné mluvení, že míru není, že se válčí dále, že prý Francouzi jsou už daleko za Vídeň zabnání a podobně.

Harrasserovi věeno. Všecka hotovost volána do dolního innského údolí proti Lefeborovu nástupci generálu Drouet d'Erlonu a Bavorům; tamnějším velitelům přísně připomenuto, by zprávám o míru nevěřili, nýbrž aby bedlivě střežili hranic proti nepříteli, přišel-li by však jaký c. k. rakouský důstojník se zprávou o vídeňském míru, aby ihned doprovodil ho střelecký důstojník do hlavního stanu do Innomostí.

* * *

Mír vídeňský učiněn skutečně dne 14. října 1809; avšak ještě před tím byl poručil Napoleon svrchu zmíněnému generálu Drouet d'Erlonu, aby s třemi bavorskými sbory vtrhl ze Solnohradska bavorským městem Rosenheimem do Tyrol. Rozkazu poslechnuto dne 16. října. Ohromné přesile nepřátelské neodolal na hranicích ani rekovný Speckbacher, ani statečný P. Haspinger. Marno bylo úsilí Tyrolanův i u města Rattenberga a na řece Zilleře; nepřítel stále postupoval.

Hlavní město hemžilo se branným lidem. Nebezpečí bylo veliké. Hofer viděl, že nezbývá, leč opět utéci se na horu Isel a na hřbet horský, odtud až po Brenner se táhnoucí, tyrolské to Thermopyly. Stalo se dne 21. října. Hlavní stan zvolen ve Steinachu pod Brennerem; odtud psal Hofer veliteli meranskému: „Už tak jsme osudem stíženi, že jsme včera večer musili Innomostí opustiti. Stanuli jme na hoře Iselu; avšak bojím se, že zde neobstojíme; lidé se lekají, málokdo vytrvá.“

Vrchní velitel Drouet vyzval z města Hallu našeho hrdinu, aby maje zřetel k učiněnému míru vídeňskému, nechal nepřátelství, nechal boje.

Hofer od povídaje Drouetovi žádal příměří, až by přišel kurýr císařského domu rakouského, aneb aby vydal volný průvodní list poslu tyrolskému, jenž by byl vypraven k císaři Františkovi. „Pravíte, že jest mír mezi Rakouskem a Francií; a přes to vtrhli jste nepřátelsky do naší země, žádáte rukojmí, ohrožujete majetek i život našeho lidu. Toť věru nešetření svatého slova obou císařův! Jen popatřte, pane generáli, a vizte, kterak tisícové mých krajanů jsou každou chvíli hotovi dáti se do boje.“ Na konec napsal: „Oznamte nám tudíž, jak jste se rozhodli, a vězte zároveň, že nikterak nebudeme malátni, jestliže pohrdnouce naším návrhem boj s námi začnete.“

* * *

Na hoře Iselu byl opět střed vojáků tyrolských, levé křídlo stanulo na levém břehu řeky Innu, pravé na pravém. 25. října stíhala nepřátel-

ská jízda ozbrojené čty selské až k Iselu, odtud však páleno na ni tak prudce, že brzy ustoupila. Týž den odpoledne přitáhla pěchota a s ní bavorský korunní princ, generálové Drouet a Wrede. Prohlédli si postavení Tyrolská, vzali jakožto rukojmí členy zemské administrace a odešli z Innomostí opět k městu Hallu. I 26. října bojováno. Dne 27. přicválal do Innomostí bavorský dragon, mávaje bílým praporem; ve dvou balících nesl Hoferovi a městské radě tištěná návěstí, jimiž ohlašuje italský místokráľ Eugen Beauharnaise, že císař Napoleon učinil s císařem Františkem mír, a že země Tyrolská nikterak nebude trestána, ač zanechá-li ihned boje. Návěstí byla datována v korutanském městě Bělaku ze dne 25. října; papír však zdál se ještě vlhkým od tisku; proto pokládána za podvržená a nevěřeno jim. Bojováno dále.

Konečně dne 29. října přibyl rakouský kurýr svobodný pán Josef Lichtenthurn; podal Hoferovi provolání italského místokrále, jakož i list arcivévody Jana, v němž píše: „Zvěst o učiněném míru došla zajisté i Vás. Jest mně ji z nejvyššího rozkazu potvrditi. Císař byl by se všeho podjal, aby vyplnil přání země tyrolské; avšak ač jest mu na výsost drahý bodrý ten lid, nadešla neodvratná nutnost učiniti mír. Oznamuji Vám to z nejvyššího rozkazu, podotýkaje, že si přeje Jeho Veličenstvo, aby se Tyrolané utišili a nadarmo už životů svých neobětovali.“

Jako bleskem ohromena jsou srdce věrných

vlastenců touto zprávou; i posel Lichtenthurn tak se rozželel, že byl zachvácen svou nemocí padoucní a s hrozným křikem klesl na zemi. Hofer i tajná rada jeho domlouvali se po té s císařským komissařem Roschmannem; i tento radil, aby se ustalo bojovati, aby lid byl rozpuštěn. Přijato. Ibner napsal Roschmann listy a rozkazy toho smyslu všem velitelům, jakož i ohlášení míru generálům francouzským a bavorským. Hofer všecko podepsal. Rychlí poslové rozběhli se na všechny strany.

Nežli Roschmann odešel do Švýcar, dal Hoferovi rakouských bankovek za 20.000 zl., aby s nimi naložil, jak se mu zdá, a byl mu ještě radou, aby si dal zapřáhnouti čtyři bělouše plukovníka Spaura, aby zajel do bavorského hlavního ležení, koně tam odevzdal a představil se korunnímu princí. Hofer se chystal. Už bylo zapřaženo. V té však přichvátal P. Haspinger, a pln zanícení a hněvu jal se dokazovati, že všecko byla leť a klam, že žádný mír nebyl učiněn, však že i trestem Božím poražen byl na zemi kurýr Lichtenthurn, když podával svcu zprávu. Hofer stál jako zkamenělý. Prostý rozum jeho se zde nevyznal. Překonán konečně doléháním Haspingrovým, nedbaje námitek ostatních přítomných, nejel za korunním princem bavorským, nýbrž s P. Haspingrem do města Matrei. Listy a rozkazy ze dne 29. října odvolány, boj obnoven.

* * *

Ráno 1. listopadu měli se Tyrolané na levém břehu Innu vrhnouti na nepřitele; velel tam Martin

Fizler; omeškal se však. Zatím mlhou kryti dostali se dva sborové nepřátelští, sbor korunního prince a sbor Wredův z Hallu Innomostí až k hoře Iselu, a ze 40 děl spuštěna hrozná střelba. Také levý břeh innský lehce od Bavorův vzat. Tyrolané z předu i z boku tak ohroženi, že se na Iselu už nemohli udržeti; ustoupili na hřbet horský, odtud až k Brenneru se táhnoucí; chtěje tamtéž všecek branný lid shromáždit, posunul Hofer dne 2. listopadu svůj hlavní stan z Matreie do Steinachu.

Ve Steinachu přiveden k Hoferovi chycený francouzský štábní důstojník Sevelinges, kurýr to ze Solnohradska do Tyrol chvátající a nesoucí králi bavorskému, korunnímu princovi i generálu Drouetovi listy italského místokrále Eugena Beauharnaisa. Rychle zavolaný vojenský kněz Donay, jenž uměl francouzsky. První dva listy potvrzovaly, že skutečně učiněn ve Vídni mír, v třetím však oznamováno, že 2. listopadu přibudou tři sbory italské armády do Lienzu (v Tyrolsku na hranicích korutanských), dne pak 6. listopadu že stanou už v Müllbachu (sev. od Brixenu); generálu Peyrimu prý poručeno udeřiti na Tyrolany bokem, generál pak Vial že má z Tridenta postupovati do Bozena; výslovně však připomíná místokrál, aby se všecko dalo co možná nejšetrněji, ježto prý bezpečně se naděje, že se Tyrolané vzdají a s pokojem domů se vrátí.

Chycený kurýr vedl si velmi slušně a způsobně; radil, že by věru bylo nejlépe, aby vrchní velitel a poslancové zeměti vypravili k místokráli

deputaci a jemu oznámili, že se vzdávají. Souhlasili Druhý den jednáno místněji o té věci; přišliť důvěrníci i z okolí blízkého i vzdálenějšího; zvláště lidumilný soudce Märli z Meranu, jenž rozumnou, obšírnou řečí a důvody nezvratnými dokazoval, jak nutno jest se vzdáti. Přisvědčeno mu; jen P. Haspinger činil námitky; ale nečbáno jich. —

Vojenský kněz Donay sepsal listinu o onom dojednání; první se podepsal Hofer pravě: „Nuže, ve jménu Páně!“ Týž kněz a major zemských střelců Sieberer vypraveni deputací k místokráli do Bělaku; však už i obyvatelé údolí pusterského byli o své újmě podobnou deputaci vypravili, dobrého se jim dostalo přijetí a slibu, že se s Tyrolany šetrně na'loží, ač nechají-li ihned nepřátelství a pokojně si povedou.

Ve Sterzingu (mezi Innomostí a Bozenem) čekal Hofer návratu Donayova a Siebererova; tam zatím nebojováno; avšak vůkol ustavičně byly krvavé potyčky Dne 5. listopadu stanula deputace v Bělaku u místokrále Eugena Beauharnaisa. Výmluvnými slovy ospravedlňoval Donay boj Tyrolanův a prosil na konec za milosrdenství a ochranu své nešťastné vlasti. Obě slíbil místokrál a poslal též písemnou odpověď vrchnímu veliteli Hoferovi. Šťastně se vrátili. I vydal náš hrdina dne 8. listopadu provolání všemu lidu, v němž oznamuje svým milým bratřím, že se vzdává velitelství, jelikož Rakousko skutečně učinilo mír s Francií; oznamuje jim obsah listu místokrálova a končí

těmito slovy: „Už nemohu býti vaším velitelem, jakož ani nemohu býti zodpovědným za další neštěstí, za další plenění a pálení. Odevzdejme se do vůle Boží, abychom příště byli hodni nebeské ochrany; milujme se bratrsky, svorně se podrobme, bychom byli hodni i přízně a milosti Napoleonovy.“

Pořízeny opisy tohoto svolání, podepsány Hoferem i pečeti jeho stvrzeny, a všude rozeslány. Po té uchýlil se bývalý vladař do svého rodného domu, ač mu byl Donay radil, aby se někam jinam vybral a tam se zatím ukryl; kéž by byl poslechl!

* * *

Doma nebylo Hoferovi klidu a pokoje; vyznal sice důvěrným přátelům Holzkechtovi a Ilmerovi, že na další boj nelze už ani pomyslet, avšak co chvíle doráželi naň zástupové rozvášněného lidu, jen aby se znova postavil v čelo, jen aby znova svolal zemskou hotovost; vášnivý bojovník Kolb co chvíle posílal mu vábivé zprávy a poselství; přišli Korutanci, přišli lidé z horního údolí pusterského, opět a opět dokazovali, že mír nebyl učiněn; přišel P. Haspinger, pobízel opět k boji; přimlouval se i švagr Josef Gufler; vypravoval nový tajemník Hoferův, student Kajetán Sweth, zvaný Düniger, že lidem v údolí sarnském jen pokynouti, a vrhnou se na nepřitele.

Jaké to pokušení! Navštívil v Saltause přítele a strýce Josefa Hallera; důvěrně rozmlouvali; byl přítomen i svrchu zmíněný Düniger. V té vrazil do světnice Passeřan, všecek rozčilen,

s nabitou puškou v ruce. „Jak pak, Ondřeji? Co počneme s Francouzi? Pustíš se do nich či nepusíš? Pakli ne, věz, že má puška tak dobře na tebe nabitá, jako na Francouze. Dokonej, co's začal!“

Marně jal se Hofer omlouvat; zběsilec už naň mřil. Omámen pravil Hofer: „Düüingře, piš!“ I psal; lid znova volán do zbraně. Hofer podepsal výzvu. Toho osudného podpisu!

* * *

Nadarmo sráželi prozřaví mužové, zvláště kněží, rozvášněný lid s tohoto marného odboje. Dne 12. listopadu přitáhl generál Ruska s 2000 mužů z Bozena do Merana. Meranským slíbeno, že jich bude ušetřeno, dostaví-li se Hofer dobrovolně. I vypravil magistrát posly na Sandhof pro Hofera. Poslové se vrátili oznamující, že prý Hofer není svoboden, že mu hrozeno smrtí, nechopí-li se opět zbraně. Bojováno tedy, strašně bojováno. Ruska musil ustoupiti z Merana na jih, tam však hrozně byl sevřen, mnoho lidu mu porubáno, velké zásoby mu ukořistěny. Nejinak se vedlo francouzským vojům u osady Sv. Leonharda, rodiště Hoferova. To však už byla poslední vítězství Tyrolanů. Dne 24. listopadu slavil francouzský vrbní velitel hrabě Baraguay d' Hilliers vítězoslavný vjezd do Merana. Srdce Tyrolska omráčeno.

* * *

Hofer přijat s rodinou i s tajemníkem Kajetánem Swethem pohostinu na brantašské alpě u sedláka Pfandlera. Tam za ním vypravil generál Baraguay

dva kněze kapucíny; sliboval mu, že se zaň přimluví u místokrále, přičiní-li se, aby Passeirané vydali zbraň u boje už nechali. Hofer nedbal poselstva. Chtěje býti lépe ukryt, poslal manželku s pěti dětmi na Sněžku, sám pak se Swethem vydal se 2. prosince ještě výše na alpu brantašskou. Šťastně se dostali do salaše téhož Pfandlera. Mysleli, že jsou bezpečně skryti; avšak nemálo se podivili a nemálo byli znepokojeni, kdyžtž v seně našli dvanácte pušek, pět nabitých. Úkryt už nebyl tajným úkrytem. Než kam jinam se pustiti ve spoustě sněhu a v balvanech ledu? Zůstali tam. Jaká to změna! Nedávno v císařském hradě, nyní v pusté salaši na vysoké hoře! Občas navštívili Hofera a zásobili potravou švagr Josef Gufler a příbuzní Wild a Abfalter; zvěděl od nich, co se dole v údolí děje; zvěděl, že naň vypsáno 1500 zl. odměny tomu, kdo ho Francouzům přivede. Raděno našemu hrdinovi, aby se vystěhoval do Rakous, ba sám císař František byl mu učinil takového pozvání; avšak srdci, jež otčinu tak vroucně milovalo, zdál se odchod z ní smrtí.

Už čtyři neděle meškal na salaši. Pojednou přichvátala manželka se synem Janem; bylt jejich útulek na Sněžce zrazen, a jen s těžší unikli Francouzům; čtyři dcery světila věrnému příteli poblíž osady Sv. Martina. Nebezpečí přibývalo. Na začátku ledna roku 1810. objevil se na salaši František Raffl, Passeiran, ale člověk nepoctivý a špatný; osudný to host, bídný Jidáš. Byltě dole v údolí zpozoroval, že se na hoře ze salaše kouří; i vylezl

tam, aby zvěděl, kdo v zimě na salaši bydlí. Nyní viděl obyvatele — rodinu Hoferovu. Proseno ho a peníze mu nabízeny, aby nevyzrazoval úkrytu toho. Peníze sice přijal, ale zradu spáchal. Dne 27. ledna stanul zrádce v Meraně před generálem Huardem. Hofer zrazen. Večer téhož dne vypraven z Merana sbor 1500 mužů do údolí passeirského; Raffi ukazoval cestu. Šli celou noc. Došli Sv. Martina; 900 vojáků tam zůstalo, 600 jich vedl Raffi na alpu brantašskou. O 4. hodině ranní stanuli u salaše. Obyvatelé salaše ještě spali. První procitl tajemník Sweth; spal se čtrnáctiletým synem Hoferovým na půdě v seně; probudilo ho křupání sněhu pod nohama vojáků; pohleděl štěrbinou; spatřil vojsko, i Raffla. Vzbudil mladého Hofera; slezli zadní stranou; však i tam stáli vojáci. Jsou chyceni, svázáni a na zemi povaleni. Nářek synův probudil otce i matku, kteří spali dole v salaši. Hofer otevřel. Vida vojsko, ptá se: „Kdo z vás umí německy?“ Přišel náčelník; dí mu Hofer: „Přišli jste mne zajat. Já jsem Ondřej Hofer. Naložte se mnou, jak se vám líbí; jáť jsem vinen; avšak prosím za milost mé manželce, mému synu a tomuto mladíkovi (Swethovi); oniť jsou vpravdě nevinní.“

Slyšme, co vypravuje nyní Sweth: „Jako mně, svázali vojáci i Hoferovi ruce na zad, na krk hodili mu řemen, na bocích sevřeli ho provazem. Kdyžť takto učiněn Hofer bezbranným, rvali mu vojáci vousy, řkouce: „Schováme si na památku, abychom mohli doma dosvědčiti, že jsme byli přiúčastněni, když byl zajat „generál Barbone“ (vousáč)“

Syn a manželka byli svázáni jenom v půli. Salaš prohledána, peníze, šavle Hoferova, pistoly i oněch dvanácte pušek vzato. Tak skončil osmý týden našeho úkrytu. Nastal pochod. Hofer i já šli jsme napřed, jeho choť a syn za námi. Vedli nás srážnou cestou k Sv. Martinu. Sotva že jsme kráčeli čtvrt hodiny, už jsme skrápěli sníh a led krví; nebyloť nám dovoleno ani se abouti, šli jsme bosí; Hoferovi krvácela i tvář. Šlechtný muž co chvíle pohledl k hvězdnaté obloze; těšil nás: „Modlete se, buďte zmužili, trpte a obětujte vše Bohu; můžete si alespoň odkáti něco svých hříchů.“ Tak promlouval křesťanský hrdina; na nepřítele se nehněval, všecko příkoří trpělivě nesa.“

Oddělení vojska, jež bylo zatím dole zůstalo, vydrancovalo a zpustošilo dům Hoferův „Am Sand“. O 7. hod. ranní vedeni zajatci už osadou Svatého Martina. Sešlo se mnoho lidu; plakali, naříkali, hněvem sršeli. Ale což naplat. Došli Merana. U passeirské brány čekali francouzští generálové a důstojníci. Hudba hrála vítězné pochody. Francouzi jásali, měšťané meranští plakali. Generál Huard vytrhl konečně ubché zajatce z rukou sveřepých vojáků, promluvil s nimi a poručil dáti jim pokrm i nápoj První výslech. Hofer vyznal a nezapřel, že jest původcem povstání, že byl vybídnut od Jeho Veličenstva císaře rakouského, když pak učiněn byl mír, že ho krajané, smrti mu hrozíce, přinutili, aby bojoval dále.

Druhý den — 29. ledna — časně ráno posláni zajatci na voze do B o z e n a. Šetrně tam

s nimi nakládal vrchní velitel hrabě Baraguay d' Hilliers; byltě nemálo roztrpčen, zvěděv, co ubožákům bylo snášeti. Obyvatelé bozenští snesli, co mohli, aby přispěli nevinným trpitelům. Mladý Hofer i Sweth měli nohy plny ran a zcela omrzlé; ihned jal se je ošetřovati francouzský lékař. Urozená a nejváženější dáma bozenská, šlechtična Marie Anna Giovanelli, padla na kolena před generálem Baraguayem a vroucími prosbami — však jí pomáhala i šlechtná choť generálova — dosáhla, že manželka Hoferova i syn puštění; dána jim svoboda. Tklivě a bolestně loučili se s otcem, jenž po té se Swethem vezeň do Italie do Mantovy. Dojeli tam dne 5. února 1810; spolu uvězněni v jednom žaláři tamnější pevnosti.

Všechna země tyrolská truchlila. Bídák Raffl neměl nikdež stání, každý s ošklivostí od něho se odvracel; odešel do Bavor.

* * *

Nikdy nezastkvěl se Ondřej Hofer zářnějším leskem, než když byl uvězněn v Mantově. Jeho šlechtná, pomilování hodná povaha, horoucí nadšenost pro vlast a císaře, pro poctivé právo a víru po otcích zdělenou; mocný vliv na všecken národ, náčelnictví v hrdinském boji za svobodu; zásluhy, jichž si získal, jsa vladařem osiřelé země — to vše zajisté už by postačilo, aby jméno Hoferovo po všecky věky čestně bylo jmenováno v dějinách světových; avšak více nežli v životě proslavil se ve smrti! Jevíť se nám umíraje pravým kře-

stanským hrdinou, jenž pevně a nezvratně těší se blaženou věčností, a touto nadějí posilněn neohroženě kráčí vstříc své poslední hodině.

* * *

Nejen všecko Tyrolsko, nýbrž i Mantované byli jati upřímnou soustrastí; sami platili stravu Hoferovi a Swethovi, ba sebrali i 5000 skudů*) na jejich vysvobození; ovšem marná to byla nabídka.

Naši vězňové modlili se denně kolik růženců. Občas, chtěje své tělesné síle, nyní ve čtyřech úzkých stěnách sevřené, uvolniti, pojal milého mu Swetha do náručí jako dítě a nosil ho po žaláři; pravil: „Svých dítek jsem nenosil, jakmile se naučily choditi; tebe však přece nosím; zamilovalť jsem si tebe jako vlastní dítě. Dopřeje-li mně Bůh života, oznámím světu, jakou věrnou duši shledal jsem v tobě, jak jsi všecko trpělivě se mnou snášel až sem, do těchto zdí pevnostních; umru-li však, doufám, že dojdou věčné blaženosti, tam pak budu se za tebe modliti, abys byl šťasten zde na zemi a jednou blažen v nebi.“ Vrátiv se z druhého výslechu, pravil: „Vidím, že brzy zemru. Zemru rád; jestiť lépe, abych já zemřel za drahou otčinu, než aby ještě mnoho Tyrolanů umíralo pro mne.“

Velitel pevnosti mantovské, generál Bissou, týž, jenž za prvního osvobození Tyrolska musil se u Innomostí vzdáti sešlákům, generál ten navštívil několikráte Hofera v žaláři a radil mu, aby vstoupil do služeb Napoleonových; onť prý jest nyní pánem

*) 20.000 K.

světa a také jím zůstane; radil mu to a dokazoval, jak prý by si netoliko života uchránil, ale i úřadu že dojde znamenitějšího, než jaký prve měl. Odpověděl Hofer rozhodně a slavně: „Byl jsem a zůstanu věren domu rakouskému a císaři Františkovi. Třebas i na smrt budu odsouzen, budu se pokládati šťastnějším mnoha jiných tisícův lidí; buďte mi známa moje poslední hodinka, budu se moci pořádně připravit; mnozí jiní toho štěstí nemají.“

Smutnější hodin denních bývaly našim vězňům hodiny noční; co chvíle hřmotily těžké závory otvírány od žalářníka; co chvíle břínčely na chodbách zbraně vojáků stojících na stráži, co chvíle bylo slyšeti pusté a zlomyslné jejich řeči; trapně mijely takovéto hodiny, spánku nebylo. Nejtrapnější noc však byla, když odveden od Hofera milý Sweth; vřele podali si naposled ruce, upřímně řekli si poslední „s Bohem!“

* * *

V noci z 18. na 19. února sešel se vojenský soud, aby vyřkl rozsudek nad Hoferem; byl pak tento: „Hlasy podle řádu a důstojenství podanými odsuzuje komisse Ondřeje Hofera, zvaného „Barbone“, na smrt, a to na základě II. článku nařízení Jeho císařské Výsosti z roku 1809.“ — Telegrafováno do Milána místokráli; ihned odpověděno: „Hofer budiž ve 24 hodinách zastřelen!“ Tímto chvatem mělo býti zamezeno všeliké sprostředkování milosti se strany rakouského císaře; ten by byl býval prostředníkem.

Náš hrdina nebyl nikterak překvapen; nyní jen o to mu běželo, aby byl posílněn svatými svátostmi. Svatou tu službu prokázal mu mantovský arcikněz Manifesti. Tento sluha Páně vykonal i všeliká poslední pořízení Hoferova; Swethovi vyřídil poslední pozdrav a odevzdal mu něco peněz i lístek, na nějž byl Hofer tužkou napsal: „Milý Kajetáne! Přijmi poslední jmění, co mám. Buď s Bohem a modli se za mne; dnes o 11. hodině musím umřít.“ Dojemný list napsal Hofer také svob. pánu Pühlerovi v Neumarktě (jižně pod Bozenem), věrnému příteli; oznamuje tam svou závěť a dojemně se loučí. Září z listu toho nebeský poklid šlechetné duše Hoferovy, ovoce to jeho čistých a svatých záměrů a úmyslů při všem počínání, nezvratná důvěra v Boha, mužná odevzdanost a pravý názor o ceně věcí pozemských. Září z listu toho šlechetné srdce křesťanského hrdiny; neboť jen takový mohl napsati na konec: „Ade, du schnöde Welt! So leicht kombt' mir das Sterben, dass mir nit die Augen nass werden. Um 11 Uhr reiss ich mit der Hilf aller Heiligen zu Gott.“*)

V témže listě si určil, kolik mší svatých má za něho býti slouženo ve farních kostelích ve Sv. Leonhardu a Sv. Martinu; kdo přijdou na ty zádušní služby Boží, buďtež počastováni. Manželce laskavě přimlouvá, by nepoddávala se přílišnému

*) S Bohem, ošemetný světe! Tak lehko připadá mi umřítí, že mně oči ani neslzí. O 11. hodině беру se s pomocí všech svatých k Bohu.

hoří; milých rodáků passeirských a všech známých prosí, by naň pamatovali modlitbou.

Dne 20. února kolem 11. hodiny dopolední zazněl generální pochod. Důstojníci vedli Hofera. Kráčel statečně; v ruce svatý kříž, doprovázen svým zpovědníkem arciknězem Manifestim. Veden jest na širokou baštu, nedaleko brány zvané Porta Ceresa. Došli. Pomodlil se ještě vroucně s arciknězem; daroval mu na památku svůj stříbrný kříž s růžencem. Dvanácte vojinů s nabitými puškami přistoupilo na dvacet kroků od Hofera. Podán mu bílý šátek, aby si zavázal oči; nepřijal ho. Pokynuto mu, aby klekl. „Nikoliv,“ pravil; „jáť stoje vrátím duši svou Bohu, jenž mě stvořil.“ Po chvíli zvolal: „Ať žije císař František!“ Ještě několik minut modlil se s pozdvíženými rukama, načež sám povel vojnům: „Palte!“

Šest ran zahouklo. Klesl na kolena a na ruku. Nových šest výstřelů. Klesl celý na zemi, avšak mrtev ještě nebyl; jakoby se zdvihal; i střelen ještě do hlavy, a vypustil duši.

Mrtvola nepohřbena na popravišti, jak se obyčejně dalo u jiných popravenců, nýbrž bílým prostěradlem přikryta, na máry položena a od granátníků počestně zanesena do farního chrámu sv. Michaela. Tam vykonány slavné církevní obřady, načež pohřben jest přeslavný rek v zahradě fary svatomichalské, bývalém to hřbitově; farář Antonín Branchi opatřil hrob mramorovou deskou s tímto nápisem: „Qui giace la spoglia del fu Andrea

Hofer, detto General Barbone, Commandante supremo delle milizie del Tirolo, fucilato in questa fortezza nel giorno 20. Febr. 1810, sepolto in questo luogo.“*)

Jak zaúpěli věrní Tyrolané, když došla zpráva, že Hofer popraven! Však nejen v Tyrolsku, nýbrž i v ostatních zemích od Francouzů zotročených mocně projevovala se nevole nad jejich činem na Hoferovi spáchaným, a nevole ona mocněji zažehla touhu shoditi se sebe jho francouzského násilnictví. I působilo jméno Hoferovo jako za živa, tak i po smrti. Znamenití básníci opěvovali činy jeho velebnými písněmi.

* * *

V lednu 1823 vracel se oddíl Tyrolských myslivců z Italie do své otčiny; 8. ledna stanuli v Mantově; důstojníci dohodli se večer téhož dne, že si odnesou kosti Hoferovy. I bylo si pospíšiti. V noci o desáté hodině přišli k faráři Antonínu Bianchimu prosíce, by jim vydal drahé ostatky. Zdráhal se s počátku, ale povolil. Zavolán i hrobař, jenž před 13 lety Hofera byl pochoval. Za jasné hvězdnaté noci vykopána kostra. Farář Bianchi napsal pověřující listinu, jež pak z Verony spolu s listem, v němž ona noční událost vylíčena, poslána do Innomostí plukovnímu velitelství císařských myslivců

*) Zde odpočívá tělesná schránka nebožtíka Ondřeje Hofera, zvaného generál Barbone, vrchního velitele vojska tyrolského, zastřeleného v této pevnosti dne 20. února 1810, pochovaného na tomto místě.

Když došel zmíněný oddíl myslivců svého nového stanoviště v Tridentu, spojil vojenský lékař Murka kosti Hoferovy drátem, a uloženy jsou do rakve; nyní měly slavným způsobem býti pochovány na panství setníka svob. pána Sternbacha na hřbitově matreiském nedaleko Sterzinga; toť bylo přáním Sternbachovým; avšak od hlavního velitelství přišel rozkaz, aby byly poslány do Innomosti. Stalo se. Zavezeny do kláštera servitského. Odtud konán dne 21. února téhož roku 1823. slavný, přeslavný pohřeb, jakého Innomosti jaktěživo nevidělo. Všecko duchovenstvo, všichni úřadové, všechny korporace, vojsko a nesčetné davy lidu doprovázeli velikého Hofera do dvorního chrámu, kdež z rozkazu císařského ve výklenku — v levo od hlavního vchodu — pochován. Než nejen hrobu dopřál císař František drahému Hoferovi ve svém chrámě, nýbrž roku 1834. vyznamenal jej tamtéž překrásným mramorovým pomníkem. Stojí rekovná postava našeho hrdiny v kroji národním, pušku na rameně, prapor v ruce, hlavu obnaženu, oči k nebi pozdviženy; vedle skála dubovým listím a břečtanem ovinutá, obraz to síly a věrnosti; tyrolský orel a široký klobouk. Z očí rekových jakoby zářila neohroženost statečného velitele, z té duše Bohu i císaři oddaného bojovníka. Na podstavci vypouklou práci znázorněna slavnostní přísaha tyrolských stavů, kterouž se spolu s Hoferem zavazovali, že život i statek položí za vlast a císaře; Hofer drží nachýlený prapor, druzí se ho dotýkají; celkem 32 osob zobrazeno.

Tamtéž vedle Hofera dopřáno císařskou milostí odpočinku i tělesné schránce slavného kněze řádu kapucínského, P. Jáchyma Haspingra; nade hrobem spatřuje se jeho poprsí, jakož s druhé strany i poprsí setníka Speckbachera; toť byli tři velební hrdinové a vlastenci. Naproti těmto hrobům — Hoferovu a Haspingrovu — ční pomník věnovaný památce všech Tyrolanů, kteří padli v bojích za vlast počínajíc od roku 1796.

Už dne 10. května 1809 rozhodnuto, že bude Hoferovi propůjčeno šlechtictví; avšak válečnými bouřemi vše se zdrželo až do roku 1818.; téhož roku totiž dne 26. dubna udělil císař František šlechtictví vdově po Hoferovi a rodině její — čtyřem dcerám a synu Janovi — jakož jí také určena roční pense. R. 1838. koupil císař Ferdinand rodný dům Hoferův — Sandhof, proměnil jej v zeměpanský lenní statek, jenž po všecky časy lénem bude propůjčován potomkům Heferovým; prvním lenním pánem byl Dr. Ondřej Hofer, vnuk našeho hrdiny, c. k. notář.

*
*

Roku 1867. velkolepým způsobem slavili Tyrolané sté narozeniny svého přeslavného reka a vlastimila. Trvalou památkou na toto jubileum měla zůstat kaple božského Srdce Páně, kterouž vlastenci tyrolští usnesli se vystavěti u rodného domu Hoferova. Provolání v té příčině vydané veleochotně a s radostí všude přijato; náš císař pán přispěl ihned 500 zl. na onu kapli, jakož

i druzí členové nejjasnějšího domu císařského bohaté podali příspěvky. Slavnost konána 28. října. Už v předvečer brali se údolím passeirským velicí zástupové bodrých Tyrolanů, sborové zemských střelců, vojenských vysloužilců. Zavítali četní hodnostáři duchovní, světští i vojenští. „Sandhof“ stkvěl se přesličnou ozdobou; i osady Sv. Leonhard a Sv. Martin ve slavnostním byly úboře. Jak se sešerilo, zaplály na horách slavnostní ohně. Druhý den sloužil ve Sv. Leonhardě pontifikální mši svatou nejdůstojnější pan kníže — biskup brixenský a oslavil Hofera překrásnou řečí. Velkolepé processí bralo se po té na Sandhof, kdež položen základní kámen zmíněné kapli božského Srdce Páně; do kamene vložena tato latinská listina:

„Roku 1867. Za všemohoucího a prozřetelného panování Pána našeho Ježíše Krista; když velekněz Pius IX. nerozlomnou silou těšil církev trpce zkoušenou; když za nejspravedlivějšího z knížat, za císaře Františka Josefa klamný duch času zápasil s upřímnou věrností: vrátil se po stokrátě den, ve kterýž Boží milostí spatřil světlo světa prostý a přímý muž, ochránce víry a mravu náboženského, statečný a věrný vrchní velitel, osvoboditel vlasti, bídně zrazený, avšak velebně umírající vítězný hrdina Ondřej Hofer.

Nezkažení synové zbožných otců toužebně čekali toho dne a jásali radostí; u veliké cti chovající slavné činy svých předků, ustanovili se podle zděděné zbožnosti na tom, že důstojně ozdobí kolébku nejslavnějšího muže a sté narozeniny jeho že slavně

oslaví. Pamětlivi staré smlouvy, kterouž předkové přijali pod ochranu nejsvětějšího Srdce Ježíšova, čerpali z pramenů Spasitelových sílu a statečnost, dohodli se, že vystaví kapli na počest nejsvětějšího Srdce Ježíšova, a doprovázeni přízní nejštěstějšiho císaře, podporování od krajanův i sousedů, položili dnes za svatých obřadův a u přítomnosti podepsaných, za slavného požehnání a velebného lesku základní kámen — na zbožnou památku předkům a na věčné svědectví potomkům.“

Za několik let kaple šťastně dobudována a slavnostně posvěcena. Jak důstojná to oslava přeslavného reka, avšak ještě slavnějšího křesťana a ctitele božského Srdce Páně!

Také jiná místa a města jsou ozdobena sochami anebo pamětními deskami Hoferovými; jemu pějící vděční Tyrolané dojemnou píseň: „Zu Mantua in Banden der treue Hofer war . . .“

»Tam v Mantově v okovech
když věrný Hofer dlel,
ku smrti kruté vedla
jej tlupa nepřátel.
Bol svíral jeho bratří hruď
a celá říše jeden trud —
s ní věrné Tyrolsko.

Když z oken zamřížených,
jež hledí na valy,
mu bratří uvěznění
„Buď s Bohem!“ dávali,
zavolal: »Bůh vás zachovej
a celé říši štěstí dej —
i mému Tyrolsku!«

S rukama svázanýma
jde Hofer naposled,
jde klidným, pevným krokem,
smrt nekálí mu hled,
již metal s Islu kolikrát
dol do vetřelců mrzkých řad
tam v svatém Tyrolsku.

Když kázali mu pokleknout,
tu dí: »Ne, Bůh mne chraň!
Chci umřít, jak zde stojím,
tak, jak jsem nosil zbraň.
Jak muž chci skončit život svůj.
Ať žije dobrý císař můj —
i moje Tyrolsko!«

Když desátník mu pouta
na rukou rozepjal,
naposled Hofer ruce
k nebesům povzepjal.
Pak di: »Ať dobře cílíte! —
Pal!! — Ó, jak špatně střílíte!
S Bohem, mé Tyrolsko!«

(Václav Kosmák)

Jej opěvá i náš pěvec Ant. Kosina:

Tam na horách tyrolských
byl Ondřej Hofer jat;
jím klesl k hoři vlasti
obránců statný řad.

»Již s Bohem buďte hory,
a vlasti pevná buď,
své volnosti a práva —
ach, nikdy nezapuď.

Však ty se dočkáš brzy,
že přijde spásy čas;
pak perlou v mocné říši
se budeš stkvěti zas.

Pak na tvých horách opět
veselý zazní zpěv,
že ne nadarmo tekla
tvých věrných synů krev «

Na mantuanské bradby
již Hofer vyveden,
by nepřátelskou kulí
byl tamo zastřelen.

Však neleká se smrti
ten volný horstva syn,
ten alpský orel smělý,
jemuž byl heslem čin.

»Já stoje, jak jsem válčil,
chci smrti hledět vstříc,
jen pryč tu pásku s očí,
mně volnou nechte líc!

Nuž mějte dobře, hoši,
zde věrná prsa má!
Čísati mému sláva!
Buď s Bohem, vlasti má!«



DANIEL O'CONNELL,
osvoboditel Irska.

Napsal

František Janovský.





„Tělo do Irska, srdce
do Říma, duši do nebe.“
(O'Connell.)



álokterá země podstoupila pro svatou víru naši tak velké a dlouhé mučeníství jak Irsko. Byvši původně samostatné, dostalo se Irsko r. 1541. do rukou anglického krále Jindřicha VIII. Jako v Anglii, prohlásil se Jindřich i v Irsku hlavou církve; avšak duchovenstvo i věřící lid zůstali věrni římskému papeži, a reformační, vlastně revoluční snaha Jindřichova spokojila se v Irsku zatím rušením klášterův a poutních míst. Za královny Marie Katolické (1553—1558) oddechli si Irové; ale jen na krátko. Hrozně, velmi hrozně řádila potom kalvínská královna Alžběta (1558—1603). Marně se bránili ubozí Irové. Válčeno, krutě válčeno. Anglický vojevůdce líče poražené Irsko, pravil královně: „Mimo mrtvoly a popel zůstalo v Irsku málo toho, čemu Vaše Veličenství bude moci panovati.“

Od krále Jakuba I (1603—1625) očekávali Irčové zmírnění svých strastí. Marně. Prosebná deputace irská vržena do žaláře. Katolické služby Boží zakázány. Kněží vyhnáni, sic brozeno jim smrtí. Majetek domorodců zabavován a Angličanům i Skotům rozdělován.

Nejinak se dalo za Karla I. (1625—1649); když pak tento doma od buřičských puritánů svržen *) a přičiněním Cromwellovým popraven, nastaly Irsku teprve hrozné, přehrozné časy. Přitáhl tam sám Cromwell s 50.000 vojíny, většinou fanatických puritánů; heslem byl jim rozkaz anglického parlamentu: „Všecko zabiti, povraždití, zahubiti, zloupiti, spáliti, zničiti, jak to kdysi učinili Israelité Kananejským!“

*) Angličtí protestanté vedli si právě tak, jako čeští; zpronevěřivše se církvi zpronevěřili se i svému panovníkovi; revoluce církevní přivedla revoluci státní. Vímeť, kterak protestanté čeští vzepjali se revolučně proti pravému králi svému, Ferdinandu II., a zvolili si místo něho kalvince, Bedřicha V., Němce, kurfiřta falckého — dne 26. srpna 1619. Avšak ani tímto zločinem není vyčerpána zloba a věrolomnost protestantských pánů českých; oni nad to spojili se s úhlavním nepřítelem křesťanstva, s Turkem. Turecký sultán Osman II. poslal poselství ke vzdorokráli Bedřichovi a slíbil mu pomoc (5. července 1620); za to však slíbil mu český vzdorokrál dary a poplatek 700.000 tolarův a že bude s královstvím Českým a provinciemi státi sultánovi ve věrnosti a oddanosti! („Paměti nejvyššího kancléře království Českého Viléma hraběte Slavaty“, sv. II., str. 250.) O tom zrádném, hanebném skutku mlčívají u nás, kdož ony protestantské odbojníky české velebí jako bojovníky a mučeníky za svobodu. Pěkní to vlastenci! Prodávali samostatné království České Turkovi!

Město Drogheda statečně se bránilo. Cromwell jim slíbil milost, vzdají-li se. I vzdali se; avšak místo milosti pět dní vražděno, v kostele 1000 lidí zabito. Ukrutník Cromwell chlubil se tím surovstvím, vece: „To nebyla naše moc, ale Duch Boží!“ Podobně událo se v městě Wexfordu. Ženy i dítky vražděny, kněží spalováni, kostely loupeny a bořeny, mužové na lodi nakládáni a do moře metáni. Tenkrát uteklo se 40.000 ubožáků do cizích zemí, 20.000 prodáno za otroky do Indie. Na hlavu knězovu vypsáno 5 liber šterl., jako se dávalo za zastřeleného vlka. Anglický dějepisec Hallam vyznává, že strasti národa irského za hrůzovlády Cromwellovy převýšeny jenom strastmi národa israelského při zkáze Jerusalema roku 70. po Kristu. Ještě dnes slýchati slova: „Kletba Cromwellova přijdiž na tebe.“

Když Karlem II. (1660—1685) království v Anglii obnoveno, zdálo se, že nadejdou Irsku lepší časy; avšak mírný Karlův začátek překažen hrozbou zarytých puritánů, takže se ani neodvážil zachrániti nevinného arcibiskupa armaghského Plunketa; byltě tento muž Boží násilně přivlečen do Londýna, nespravedlivě souzen a popraven, ač se za něho přimlouval sám místodržitel irský hrabě Essex.

Když pak nástupce Karlův Jakub II. r. 1687. prohlásil náboženskou svobodu, vyhnán jest ze země, a uchvatitel Vilém III. Oranžský stal se králem — 1691. Týž rok dne 3. října smlouvou limerickou, dovolena Irům víra katolická, dána jim náboženská svoboda, slíbeno pokojné držení majetku;

avšak byly to opět jen sliby, marné sliby. Až do roku 1775., kdy se vzbouřily proti Anglii kolonie severoamerické, svíráno Irsko takovýmito zákony: Katolík nesmí dceři dáti věna, nesmí závěti učiniti. Stane-li se manželka protestantkou, musí jí manžel ponechati výchovu všech dítek. Stane-li se syn protestantem, patří mu všechno jmění otcovo. Koupí-li katolík pozemek, může mu jej protestant vzíti a není povinen ničádnou náhradou. Totéž platí, nabyli-li katolík jakého majetku darováním, sňubní smlouvou, závětí. Katolík nesmí si pronajati pozemku na delší dobu jedenatřiceti let; získá-li více třetiny nájemného, může ho protestant z nájmu vyhnati. Katolík nesmí míti koně dražšího pěti liber šterl.; má-li dražšího, může mu ho protestant vzíti, ač dá-li mu pět liber šterl. náhrady. Katolík nesmí vyučovati. Kdo dá děti katolíkovi na učenou, pozbuje všeho jmění; rovněž tak katolické dítě, jež v cizině po katolicku vychováno. Katolík nemá prážádných politických práv, nesmí býti státním úředníkem, důstojníkem. S protestantem, jenž se ožení s katoličkou, nebo po katolicku vychovává děti, budiž naloženo jako s katolíkem. Vykonávání, rozšiřování katolického náboženství, mnišstvo, kněžstvo trestáno vyhnanstvím, a kdo by se opovážil vrátiti, budiž popraven.

Nad to musili ubozí irští nájemníci desátkem přispívati na zvelebení přebohaté anglikánské státní církve; ač sami hladem hynuli, musili podporovati rouhavý přepych anglikánských arcibiskupů, biskupův a kazatelů, kteří se v Irsku uvelebili, nemajíce nic na práci. Anglický zákon neznal a neznal

opovržených „papeženců“. Ubozí katolíci směli jen jako červi plížit se po zemi, dokud jich někdo nezašlápl.

Tot hanebná, nesmazatelná skvrna v dějinách protestantismu, jenž se chvástal a dosud chvástá svobodou svobodných dítek Božích! — Dobře napsal nedávno dějepisec Gervínus, ač sám protestant: „Pokrytecká státní církev ráda se nazývala matkou svobody; avšak svobodná Anglie měla se k svým katolickým dítkám jako chůva, jež kojí krví.“

Přes všechny ty surové a násilnické zákony zůstali Irové katolíky. Každý neúrodný rok schvátil tisíce a tisíce ubožáků hladem do hrobu. Kdož zůstali na živu, starali se bédným halířem o svou chudičkou církev katolickou, jakož musili platiti též bohaté církvi anglikánské. Věrně se drželi svých štvaných a pronásledovaných kněží. Když pak se Anglie za osmdesát let „milostivě“ ohlédla po Irsku, spatřila tam dvakrát tolik obyvatelstva, a to katolického! Kdož by tu neviděl vedle ďábelských cest cesty Boží?

A proč se ohlédla „milostivě“ Anglie? Roku 1775. byla její moc a síla povážlivě ohrožena vzpourou amerických kolonií! Proto uráčila se roku 1778. tyranské zákony irské poněkud zmírniti. Katolíkům dovoleno nabyvati majetku. Po té ubývalo povlovně i jiných strohostí, a tož dle toho, jak Anglie odjinud svírána. Tíseň Anglie byla nadějí Irska. Aby však naděje ta nezůstala marnou, dopřála prozřetelnost Boží

svému mučenickému národu slavného Gedeona, dopřála mu Daniela O'Connella, jenž se právě nazývá „osvoboditelem Irska.“ *)

* * *

Daniel O'Connell narodil se 6. srpna 1775 v Carhenu v jihozápadním Irsku. Přes všecko pronásledování a utiskování byla si stará katolická rodina O'Connellova zachovala své pozemky a jakýs blahobyt. Výchova Danielova i vzdělání měly býti ovšem katolickými; ale v Irsku nebylo to možná. I vypraven r. 1791. do Francie do Sv. Omera do proslulé kolleje bývalých Jesuitův. Už za rok napsal o něm ředitel: „Jaktěživ nebyl bych tak zklamán, jako bych byl nyní zklamán, kdyby se nesplnila moje pevná naděje, že Daniel jest povolán k velikým, velmi velikým věcem, že se znamenitě proslaví ve službách společnosti lidské.“

Zatím zmírněny anglické zákony v Irsku tak, že se Ir směl státí advokátem. I stal se jím také O'Connell. Uložil si býti osvoboditelem svého politicky i nábožensky utlačeného národa, ne násilím, nýbrž pokojnou agitací, zejména ve schůzích a táborech lidu, jakých potom konal na tisíce. Sorganisoval katolíky spolky a jednotami, a kdykoliv byly londýnskými rozkazy zrušeny, vzkřísil je u svém právnickém důmyslu v jiné podobě.

Anglie viděla, že na dlouho neudrží otroctví irského. Už r. 1794. zřízen kněžský seminář

*) Srov. Hammersteinovy »Charakterní obrazy ze života církve«.

v Maynoothě. Nemohlať už církev katolická v Irsku býti zneuznávána; za to však měla býti učiněna všechna odvislou na anglické vládě; katoličtí kněží budou prý placeni od státu, avšak Stolica římská nejmenujž biskupů, leč kteří se budou líbiti vládě. Vší silou se přičinil O'Connell, že tyto vládní návrhy zmařeny.

Centralisací a organisací soustředil kde jakou rozptýlenou sílu katolických Irů do jednoho ohniska, aby zvítězili; ohniskem tím byl on sám; už od roku 1810. pokládán v údcem katolíků, nazýván „králem Danielem“; kde kdo věrný katolík důvěřoval mu, poslouchal ho; byl politickým vychovatelem svého národu.

* * *

Běželo o to, dostati se do anglického parlamentu: irského nebylo; katolíkům bylo by však v parlamentní přísaze zapřítí víru; proto spokojovali se volbou mírných, rozvážných protestantův.

Roku 1828. uprázdnil se poslanecký mandát v hrabství clarském. O'Connell kandidoval. Privil voličům: „Řeknou vám, že nemohu býti volen. Přátelé, není to pravda. Podle zákona jsem schopen býti volen, býti vaším zástupcem. Ovšem jako katolík nemohu a nikdy nebudu přísahati přísahy, jakáž se v Londýně žádá na poslancích; avšak parlament, který přísahu tu zavedl, může ji opět odstraniti. A já věru pevně doufám, budu li zvolen, že i naši nejzapřísáhlejší nepřátelé uznají, že zvolenému zástupci lidu musí býti uklizena překážka,

pro niž by nemohl plniti svých povinností ku králi a vlasti.

Přísaha, jakéž dosavad platný zákon na poslanci žádá, obsahuje také tuto větu: „Mše svatá a vzývání blahoslavené Panny Marie, jakož i ostatních svatých, jak to činí církev římská, jest bezbožné a modlářské.“ Zajisté že nikdy neposkvrním své duše takovouto přísahou. To ať si učiní můj ctěný spolukandidát; onť to přísahal už kolikrát, jest ochoten opět to přísahati; uchází se o vaše hlasy, abyste mu pomohli opět tak přísahati. Já bych si raději úd po údu dal s těla utrhati. Voličové hrabství clarského! Volte! Mně se přísaha ona oškliví, a můj protivník Fitzgerald přísahal již dvacetkrát! Vypravte mne do parlamentu, a doufám, že rouhavá ta přísaha zmizí z něho na vždy. Buda vaším zastupcem přičiním se o to. Ať si mne uvrhnou do žaláře! Rád tam půjdu, jen když prospěju katolíkům a svobodě“

O'Connell zvolen; dostal 2057 hlasů. Fitzgerald 982. Jaký to jásot a plesání vítězoslavné!

Dne 5. února 1829 zahájen v Londýně parlament. Nemoha jinak podal ministr Robert Peel návrh o emancipaci katolíků. Bylo to 5. března. Pravidl:

„Už po léta snažil jsem se katolíky vzdáliti parlamentu a vysokých státních úřadů. Nemyslím sice, že to byl nepřirozený a nerozumný boj; avšak nyní přestaniž; vímť, že by na dále nebyl s prospěchem; nestačíť už nám naše prostředky a zbraně. Vzdávám se tudíž mravní nutnosti . . .“

Po dlouhém rokování přijat Peelův návrh dne 30. března 320 hlasy proti 142. Hůře bylo v panské sněmovně. Tu však povstal vévoda Wellington, vítěz waterlooský, rozený Ir a pravil:

„Větší část života, než kdokoliv jiný strávil jsem ve válce občanské. Vyznávám, že kdybych mohl jakou obětí, třebaš vlastním životem, zameziti měsíce války občanské v zemi, které náležím, přinesl bych milerád tu oběť. Ničím zajisté nekažen majetek, nebořen blahobyť, nehanoben charakter tak, jako občanskou válkou. A tu bychom chtěli vznítiti, toho prostředku chtěli bychom se chopiti proti katolíkům?

Víte zajisté, vznešení pánové, že s polovice vojska, jehož velení mně Milost královská svěřila na obhájení bezpečnosti a nedovislosti naší otčiny, jest katolická. To-li zde připomenu, myslím, že jsem se s dostatek zastal katolíků. Jestli nám všem vyznati, že bez katolické krve, bez katolické statečnosti nebyli bychom zvítězili; bez nich marně by se byli namáhali sebe výtečnější vojevůdcové evropští.

Lordové, kdybych byl v předvečer dne, kdy jsme statečně bojovali a zvítězili, já vrchní velitel takto promluvil svým katolickým vojnům: Víte, že naše říše nedůvěřuje vaší loyaltě, anebo nepříznivě posuzuje vaše náboženství, nepokládá vás za schopny pojeti vás mezi své oprávněné občany. Soudíte-li tedy vzhledem k tomu, že jest nespravedливо, abyste svou krev prolili na obhájení oné říše, dovoluji vám, abyste nebojovali a odesli —

jsem z té duše přesvědčen, že by nebyli odešli, třebaž tak trpké vzpomínky procitly v srdci jejich. Nebož ve chvíli nebezpečnosti a slávy zná statečný Irčan nejlépe svou povinnost a ze všech sil se přičiňuje, by ji vykonal . . . Kdykoli potkám kterého z těchto bodrých mužů, jimž tento zákon má vrátiti poctivá práva a kteří mě tak často dopomohli k vítězství, cítím se zahanbena, povážím-li, že takovíto mužové ustavičně prohlašováni neschopnými, aby měli účastenství v našem státoprávním zřízení; cítím se zahanbena tím více, že mně tolik cti prokázáno.“

Dne 10. dubna 1829 návrh Peelův přijat i v panské sněmovně 213 hlasy proti 109. Nový tento zákon podán králi Jiřímu IV., by mu udělil sankci. Naříkal, hněval se, plakal, volal: „Vévoda Wellington jest anglickým králem, O'Connell jest irským králem, a já ještě jenom děkanem windsorským!“ Ale přece zákon podepsal — dne 13. dubna 1829. Tím zahájena emancipace katolíků ve Velké Británii i v Irsku. Největší zásluha o světodějnou událost tuto přináleží slovutnému, ryze katolickému advokátu dublinskému — Danielu O'Connellovi. Veliká byla jeho odvaha v parlamentě, neodolatelná výmluvnost, velemoudrá rozvaha a opatrnost.

Katolíkům vůbec a Irčanům zvláště se ulehčilo sice, ale dobře jim ještě nebylo. Bohatí anglikánští statkáři byli pány téměř veškeré úrodné půdy irské, o niž Irové v dobách minulých oloupeni, okradeni; bývalí poctiví vlastníci byli ubohými nájemníky;

do úpadu bylo se jim dřítí, aby sehnali i krvavé platy zahálčivým anglikánským kněžím, jichž nikterak nepotřebovali. Obchodu a průmyslu takorča ani nebylo. Každý neúrodný rok přivodil hlad a bídu hroznou.

Dobře soudil Daniel O'Connell, že nebude lépe, dokud se nedostane Irsku bývalé samosprávy, dokud nebude mít vlastního parlamentu, dokud vedle náboženské svobody nebude mít i politickou. Tomuto dílu věnoval náš hrdina ostátek života.

Konal pak to dílo mírnou, zákonitou agitací, zejména schůzemi a tábory lidu. Jaké to schůze! V Limericku shromáždil 100 000 lidí, v Kilkenny 200.000, z nichž 20.000 bylo na koních. Mnohdy konáno takových schůzí deset až dvanácte za měsíc. Na schůzi v Taře dne 15. srpna 1843 načítáno půl milionu účastníků.

Bylo-li kde pro bezpráví a nátisky báti se vzpoury, přichvátal O'Connell, anebc poslal svého věrného pomocníka, Toma Steelého s bílým, zeleně vroubeným praporem, na němž napsáno: „Kdo spáchá z'ocin, posilní nepřitele.“ Kde kdo poslechl.

Angličanům se ovšem tato agitace nelíbila. Než co počítí? Slídili úskočně. Pojednou otec Daniel O'Connell i syn jeho Jan a několik jiných Irův obžalováno ze dvanácti zločinův a jiných ještě věcí, jež prý oznámí generální státní zástupce; běžít prý o spiknutí. Obžaloba sepsána na šesti pergamenových závitcích, 79 stop dlouhých, jakoby délka měla nahraditi nedostatek právnických důvodů.

Porota záležela z náboženských i politických nepřátel O'Connellových.

Dne 30. května 1844 rozsudek prohlášen. O'Connell odsouzen na rok do žaláře a zaplatí 2000 liber šterl. pokuty; nad to musil položit 5000 liber a dva jeho rukojmí po 2500 liber, aby prý vláda měla jistotu, že po sedm příštích let dá pokoj. Soudce Bruton pro slzy na rozsudek takofka neviděl, když jej předčítal.

Náš hrdina odvolal se z rozsudku toho k panské sněmovně anglické; zatím však bylo mu týž den odebrati se se spoludruhy do žaláře. Lid doprovázel v posvátném klidu svého drahého osvoboditele. Ve mnohých městech zavřeny obchody na znamení smutku; noviny vydány ve smutečním úboru. Vznešený vézeň vydal svolání k svému národu, prose ho a zapřísahaje, aby zůstali klidni.

Celé Irsko modlilo se za osvobození svého miláčka. Tisíce mší sv. obětovány na zachování jeho života. Z ciziny docházely četné adressy soustrastné. Francouzská adressa, složená od hraběte Montalemberta, byla tato:

„Už dávno jest nám Vaše jméno milé, tak milé, jako nejslechetnější jména z našich vlastních dějin. Podivujeme se Vaší statečností a vytrvalostí. Chvějeme se, slyšíce ohlas Vašeho neodolatelného slova. Závidíme Vám moci a síly, jakou jste projevil na prospěch své vlasti a naší církve. Vděčností nás naplňuje vaše nevyčerpatelná výmluvnost, vděčností jati jsme k víře katolické, která založila pravou lásku bratrskou u lidí a národů. Známe

Irsko, milujeme Irsko jako sestru, na výsost si vážíme oběti, již podstoupilo za nezlomnou věrnost k víře katolické. Za obyčejných poměrů nebyli bychom projevíli těchto svých citův, aby se ani z daleka nezdálo, že se mísíme do bojů, jež, abychom vedli, nejsme povoláni. Avšak bývají doby, kdy katolický svět má zvědět, že si v lůně katolické církve nejsme cizí. Dnes, kdy Vy pykáte v žaláři za lesk své popularity a za vznešenou úlohu, kterou si Vaše hrdinská mysl uložila, dnes, kdy pronásledování korunuje Vaši slávu novou korunou, dnes jsme nutkáni veřejně Vám projevit svůj podiv, svou účast. Věztež, že obraz Váš stojí před naší duší a doprovází nás na stupně našich oltářův! Pomněte často ve svém žaláři, že francouzští katolíci se za vás modlí, že Boha prosí, by Vám ráčil zmírniti břímě zajetí; pomněte, že vás ctíme a milujeme jako nejposlušnějšího syna církve a nejupřímnějšího a nejmocnějšího bojovníka za svobodu.“

Anglická vláda dovolila slavnému vězni, že směl denně obcovati mši svatě, jak to vždy činíval; dovoleno mu též přijímati návštěvy, obědvati i večereti se spoludruhy a se svou rodinou.

Uplynulo čtvrt roku, než v Londýně ve sněmovně lordů jednáno o zrušení rozsudku. Dne 4. září 1844 bylo rozhodné sezení. Jenom právníci měli účastenství. Bylo jich pět. Tři — lordové Denmann, Cottenham a Campbell — hlasovali pro osvobození O'Connellovo. Denmann pravil: „Stane-li se způsob, jakým v přelíčení O'Connellově bylo jednáno, pra-

vidlem, zvrhne se porota ve směšnost, bude na hanbu, bude osidlem nevinnosti.“

Rozsudek zrušen, O'Connell osvobozen. Už 5 září přinesl parník „Medusa“ radostnou tu zvěst do Irska; na vlajkách měl nápis: „Právo a zákon zvítězily. Rozsudek zvržen — O'Connell osvobozen!“ Zvony svatohavelského chrámu se radostně rozezvučely. Dublin slavnostně osvětlen. Jásání nevýslovné.

O'Connell vybral se potichu ze žaláře, v sobotu však dne 7. září vrátil se tam, aby ještě obcovoal mši svaté a ukončil devítidenní pobožnost, kterou konal se všemi katolickými vězni jako přípravu na svátek Narození Panny Marie. Mnozí tam věznění, že pro chudobu nemohli zaplatiti pokuty. O'Connell za ně zaplatil, a tak vyšlo s ním na svobodu čtyřicet mužův.

V poledne došel si pro svého miláčka velkolepý, vítězoslavný průvod. Byli to samí mužové dospělí, ve svátečních úborech, mezi nimi nejváženější, nejbohatší občané dublínští, a celá obecní rada; průmyslníci a řemeslníci doprovázeni hudebními sbory. Kolem dvanácté hodiny nastoupil průvod, a teprve o druhé hodině dospěl k žaláři vítězoslavný vůz, do něhož měl O'Connell usednouti. Osvobozený hrdina objevil se ve bráně žalářní. Usedl ve voze. Nastal bouřný, hromový jásot.

Druhý den, na svátek Panny Marie, sloužena na poděkování slavná mše svatá a zpíváno radostné Te Deum. Celé Irsko klečelo ve chrámech a děkovalo Bohu, že jim vrácen Osvoboditel.

Utrpení nebylo ještě konce. V zimě s roku 1846. na 1847. zuřily hlad a nouze. Zdraví O'Connellovo nebylo valné. Lékaři radili mu, by se odebral do teplejšího podnebí. Už dávno toužil po Římě, středu světa katolického. I vydal se na cestu.

V Paříži pozdravila O'Connella deputace, vedená hrabětem Montalembertem:

„Vaše sláva není jen irská, jestiž katolická. Kdekoli začínají katolíci hleděti si občanských ctností a domáhati se občanských práv, všude způsobil to váš příklad, jest dílem vaším. Kdekoliv se náboženství vyprošťuje z otroctví, do něhož je minulá pokolení uvrhla, děkuje z toho po Bohu vám. Kéž vás sílí toto vědomí, kéž vás osvěží v nemoci, potěší v zármutku, jenž se nyní vtírá do vašeho vlasteneckého srdce. Upřímné přání francouzských katolíků doprovází vás na cestě do Říma. V den, kdy dojdete k Piu IX., v den, kdy nejvyšší a nejslavnější katolík naší doby bude klečeti u nohou papežových, v ten den nadejde nejvýznamnější chvíle v dějinách naší doby. Bude-li v tu chvíli nejhlubší pohnutí ve vašem srdci, plném Říma a Irska, ještě jakés prázdno místečko, vzpomeňte na nás. Hold lásky, úcty a oddanosti francouzských katolíků ke hlavě církve nemůže zajisté lépe býti vyjádřen, než ústy katolického osvoboditele Irska.“

Dne 6. května dospěl O'Connell Janova. Přitížilo se mu. Dne 15. května o 2. hodině s půlnoci bylo jej zaopatřiti sv. svátostmi. Sám arcibiskup janovský, kmet 88letý, přinesl mu Tělo Páně. U

jasném vědomí a pln víry přijal nemocný božského Spasitele. Ustavičně vyslovoval nejladší jméno Ježíš, modlil se modlitbu sv. Bernarda „Vzpomeň, ó Královno milá“, jakož i jiné modlitby. Skonal téhož dne 15. května 1847, večer o půl desáté. Tato byla jeho závěť: „Tělo do Irska, srdce do Říma, duši do nebe!“

Syn jeho Daniel skutečně přinesl srdce otcovo v drahé nádobě do Říma. Sv. Otec, Pius IX. přijal ho s otcovskou láskou a pravil: „Že mi nebylo dopřáno štěstí objati hrdinu křesťanstva, objímám alespoň jeho syna. S vroucí účastí četl jsem zprávu o jeho posledních chvílích. Jeho smrt byla vpravdě svatá, Bohem požehnaná.“

Protestant a svobodný zednář Bluntschli napsal o zvěčnělém hrdinovi:

„Dějiny nemají jasnějšího zjevu mírumilovného srdce národa nad O'Connella, osvoboditele Irska. Jsa prostým soukromníkem zjednal si u svého lidu autoritu královskou. Opovržené Irsko osvíceno paprsky jeho slávy, zotročeným Irům vráceno jeho přičiněním vědomí, že jim přísluší rovnost s jejich dosavadními utlačovateli. Z ničeho zbudoval mocnou stranu národní, již přibývalo jako strže řítící se s nebetyčné hory. Jeho agitace hýbala miliony. Kde kdo naslouchal jeho slovu, kde kdo poslouchal jeho pokynu. Jako moderní tribun lidu podjal se boje s velemocnými a politicky na výrost vytříbenými protivníky, a znamenitě vítězil. Na kolbišti parlamentárním porážel pyšnou a tvrdou aristokracii a přinutil ji, by byla spravedlivá k jeho otčině.

Při tom však zamítal velkodušně všeliké prostředky hrubého násilí, jakýchž se obyčejně chápou rozčilená knížata a národové. Krotil a mírnil náruživosti ujařmeného lidu, ač je probouzel a jich užíval jako mocných morálních sil. Jeho voji byly svobodné spolky a veliké tábory lidu, jeho zbraní živé slovo a klidné resoluce. Od dob Periklových nebylo muže, jenž by jako Daniel O'Connell v takové míře ve své osobě byl představil všechny národní city a myšlenky tak dokonale, aniž se domáhal jakés úřední moci, aniž zneužíval morální moci, již mu láska spoluobčanů propůjčila. Možná, že byli větší státníci, ale nebylo většího a poctivějšího tribuna lidu nad O'Connella.“

* * *

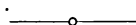
Zdaž by neslušel rodnému domu O'Connellovu nápis, jaký napsán na rodném domě slavné panny Orleanské: „Ať žije skutek!“

Skutkové taci rodí se však jen z pevné, živé víry. „Toť jest to vítězství, kteréž přemáhá svět, víra naše.“ (1. Jan. 5, 4.)



Opravy.

Str 3, ř. 8.	shora,	místo Scipona	čti Scipiona.
» 4., » 10.	»	» pokání	» poznání.
» 5., » 4.	zdola	» 2500	» 250.
» 7., » 5.	»	» Calderou	» Calderon.
» 9., » 1.	»	» strojilo	» stropilo.
» 19., » 5.	shora	» skrovných	» slavných.
» 27., » 3.	zdola	» 97.	» 79.
» 41., » 15.	»	» nedostojí	» neobstojí.
» 44., » 13.	»	» měla	» mělo.
» 44., » 3.	»	» pověrného	» pověřeného.
» 45., » 8.	shora	» opouštěli	» opouštěl.
» 49., » 4.	»	» jejíž	» jejichž.
» 60., » 11.	zdola	» musej	» musejí.
» 80., » 2.	»	» jndenácte	» jedenácte.
» 131., ř. 6.	»	» hledal	» hlásal.



O B S A H.

	Strana
Proslov	1
Hrabě Bedřich Leopold Stolberg.	
I. Protestantem	15
II. Cesta do Němec, Švýcar, Italic a Sicilie	18
III. Kde jest pravda?	31
IV. Katolikem	41
V. Dějiny náboženství Ježíše Krista	57
VI. Ostatek života	79
František Maria Libermann.	
I. V domě otcovském	85
II. Libermann křesťanem	88
III. V semináři sv. Sulpicia	93
IV. Apoštolem ve své rodině	96
V. Nemoc	101
VI. Libermann ujímá se moučenínů	107
VII. V Římě	113
VIII. Noviciát misijnářů nejsv. Srdce P. Marie v Neuville les-Amiens	117
IX. První misijnáři v horkém pásmu. Těžké zkoušky	119
X. Upevnění misijní afrických	121
XI. O povaze a ctnostech služby Božího	126
XII. Nemoc a smrt	131
XIII. Pověst o svatosti Libermannově	136
Jindřich Edvard kardinál Manning.	
I. Anglikánem	145
II. Katolickým knězem	149
III. Arcibiskupem	151
IV. Kardinálem	163
V. Otcem dělnictva a chudiny	188
VI. Jubilantem	214

Dva ruští konvertité a jich snahy o sjednocení s Římem.

I.	Kníže Jan Gagarin T. J.	229
II.	Řehoř hrabě Šuvalov	252

Mučeníci z kongregace nejsv. Srdcí Ježíšova a Mariina v Paříži r. 1871.

I.	Útrapy sester, kněží i bratří laiků	309
II.	Listy uvězněných otců. — Tři otcové pnáštní na svobodu	313
III.	Bratří laikové a sestry znovu týráni a do vězení zavlečeni. Kněží v žaláři la Roquette. Smrt . . .	317
IV.	Návrat ostatních členů kongregace. Pocta mučovníků . . .	325

Otec Milleriot, apoštol Paříže.

I.	Mládi	333
II.	Professorem a prefektem	335
III.	Jesuitou	337
IV.	U Sv. Sulpice v Paříži	340
V.	Na kazatelně	347
VI.	Škapulíř a medailka	357
VII.	Úcta k církvi a papeži	362
VIII.	Společnost sv. Františka Xav. Svatá rodina . . .	364
IX.	Povaha P. Milleriotova. Kommuna	366
X.	Ve vyhnanství. Poslední dnové	370
XI.	Svatá smrt	372
U pomníku Hoferova na hoře Iselu		379
Daniel O'Connell, osvoboditel Irska		427



STANOVY

Dědictví sv. Cyrilla a Methoděje

v Brně.

§ 1. Účel Dědictví sv. Cyrilla a Methoděje.

Dědictví pečuje o zvedení lidu moravského, jakého náš čas požaduje; o zvedení všestranné, avšak na základě víry katolické s vyloučením všeliké politiky.

§ 2. Prostředky k dosažení účelu tohoto.

Spisování a vydávání knih a sice netoliko výhradně náboženských, nýbrž vůbec vzdělávacích a k duchovním potřebám věku našeho prohlédajících, zvláště dějepisu, zeměpisu, poznání vlasti, přírody, řemesel a orby, atd. — I v zábavných spisech obsažena býti má buď obrana, buď utvrzování pravdy některé katolické, jižto se odpor časový dotýká.

Vydávati se budou Dědictvím, pokud jmění stačí:

1. Obšírné životopisy svatých,
2. Spisy poučné,
3. Spisy zábavné,
4. Časopisy a všeliké listy běžné,
5. Předměty umělecké, ku př. obrazy, zeměvidy čili mapy atd.

Poznámka: Orgánem Dědictví sv. Cyrilla a Methoděje jest »ILAS«, časopis církevní.

§ 3. Šetření zákonův tiskových.

Při vydávání časopisův, knih běžných, obrazův atd. budou se stávající zákony tiskové zevrubně zachovávat.

§ 4. Zřízení Dědictví.

1. Spoluúdem Dědictví státi se může každý, kdo za sebe jedenkrát na vždy položí 10 zl. r. m.

2. Vklad tento může se zapraviti buď najednou, anebo ve dvou po sobě jdoucích ročních lhůtách po 5 zl. r. m., které až do dne 30. září každého roku vyplaceny buďtež. Kdo by do té doby vklad nezaplatil, přestává býti údem Dědictví.

3. Kdo však témuž ústavu 100 zl. věnuje, považován bude za spoluzakladatele a obdrží 4 výtisky věci Dědictvím vydaných zdarma.

4. Kdo jednou na vždy dá 50 zl., bude téhož ústavu spoluúdem I. třídy a obdrží 3 výtisky. Kdo 20 zl. dá, stane se spoluúdem II. třídy a obdrží 2 výtisky. Kdo 10 zl. položí, bude spoluúdem III. třídy a obdrží 1 výtisk zdarma.

Spojí-li se manžel s manželkou v jeden toliko základ o 10 zl., vydávati se jim budou knihy jen do úmrtí toho, který první v diplomu poznamenán jest.

Poznamenání. Bylo-li by potřebí druhého nebo třetího vydání některé již vydané knihy, spoluúdomvé ji dostávati nebudou, nýbrž knihy ty prodávati se budou ve prospěch pokladnice Dědictví, aby se nákladnější díla vydávati mohla.

Aby úmrtí spoluúda přišlo ústavu tomuto ve známost, žádají se vpp. duchovní pastýřové, aby úmrtí takové pokladníkovi Dědictví, třebaš přímo poštou oznámili ráčili. Podobného oznámení písemného potřebí jest, kdykoliv spoluúd některý buď k vyšší důstojnosti vynikl, nebo jinam se přestěhoval.

5. Řehole, děkanství (vikariáty), osady, knihovny, školy, rodiny, spolky, bratrstva atd. vstupují dvojnásobným vkladem za spoluzakladatele nebo za spoluúdy věčné do Dědictví podle tříd svrchu jmenovaných.

6. Každému volno doplněním vkladu u vyšší třídu postoupiti. Zašle-li tudíž na př. spoluúd III. třídy k prvním 10 zl. opět 10 zl., stane se spoluúdem II. třídy atd. Avšak spoluúdství postoupiti jinému nedovoluje se.

7. Každý přistupující račiž jméno a místo přebývání svého, jakož i biskupství a děkanství (vikariát) a poslední poštu zevrubně udati.

8. Každý kněz, který jest údem Dědictví sv. Cyrilla a Methoděje, bře na sebe povinnost, buď ve slavnost, buď některý den v oktávě sv. apoštolů Cyrilla a Methoděje každoročně sloužití mši svatou za všechny živé a mrtvé spoluúdy dotčeného Dědictví; a bude-li líbo a možno-li jinou mši svatou za obrdcent národů slovanských od jednoty církevní odloučených, kterouž pobožnost jistě každý spoluúd jakožto věrný katolík spolu konati neopomine.

9. Zemřelí, za které někdo vklad k Dědictví učinil, tak jako ti, kteří na smrtelné posteli nejméně 10 zl. za sebe do Dědictví odkázali, stávají se účastnými duchovních milostí v předešlém (8.) čísle jmenovaných.

Každý, jenž byl vklad ten učinil za mrtvého, pokud živ jest, knihy bez ohledu na velikost vkladu, ovšem nejméně 10 zl., po jednom výtisku dostávají má.

10. Správu Dědictví ss. Cyrilla a Methoděje vede výbor sestávající z kněží, kteří buď v Brně, buď na blízku přebývají.

11. U jiných osob a úřadů zastupuje Dědictví sv. Cyrilla a Methoděje starosta, a nemá-li prázdne od jiného zaměstnání, jeden z jednatelů.

12. Výbor schází se čtvrtletně a k vyzvání starosty i častěji v Brně, aby, čeho potřebí, v poradu bral, a většinou hlasů přítomných výborníkův o nálezech pro celé Dědictví platných rozhodoval. — Výbor má právo, počet údův svých odcházejících doplniti nebo i rozmnožovati, avšak ne jinak, než katolickými kněžími, a každoročně uveřejňuje zprávu o činnosti své.

13. Každý spoluúd Dědictví má právo, písemné návrhy své činiti a přání svá projevovati dotčenému výboru, kterýžto při svých shromážděních zavázán jest, jich svědomitě v úvahu bráti a dle nich, pokud potřebno, prospěšno a možno jest, se zachovati.

14. Ve sporech, z poměru spolkového snad vzniklých, dře se odvolání k starostovi, a v domněle nedostatečném vyhovění ku příslušcím c. k. úřadům.

15. Kdo témuž Dědictví obětuje, práce své literární neb umělecké, obdrží na výslovnou žádost honorář podle výbornosti, obšírnosti a důležitosti spisu svého, o čemž výbor úsudek pronese

§ 5. Rozesílání knih a výtvorův uměleckých.

O rozesílání knih, spisův a jiných předmětů Dědictvím vydaných, postará se výbor. Každý přistupující k Dědictví hned račiž oznámiti, ze které z ustanovených expedicií si knihy bráti bude.

Poznamenání I. Pravidlem v této věci zůstane, co na lístku tištěno jest: že na poukázání lístku svého každý spolu-úd v hlavní komisi u p. K. Winikera, knihkupce v Brně, v Cyrillo-Methodějském knihkupectví (Gustava Francla) v Praze a Bedřicha Grosse v Olomouci knihy sobě vybíráti má. Kdo by však chtěl poštou knihy své dostati, račiž se obrátiti frankovaným listem na jmenovaná knihkupectví a přiložiti 3 kr., kterýžto peníz přísluší knihkupci za práci a obálku, mimo to ještě 6 kr. na kolkovaný list nákladní.

Poznamenání II. Všeliké dopisy v záležitostech Dědictví ss. Cyrilla a Methoděje buďtež posílány pod adressou: Vd. msgr. Vladimír Štastný, bisk. rada a pap. komoří v Brně, starosta Dědictví Cyrillo-Methodějského; zásilky peněz a objednávký knih pak buďtež činěny v listech frankovaných pod adressou:

Pokladnictví Dědictví sv. Cyrilla a Methoděje
v Brně, ulice Dominikánská, biskupský alumnát.

§ 6. Poměr k vládnímu řízení.

1. Vládnímu řízení se ponechává, nahlédati v jednání spolku, bdíti nad zachováním nařízení v propůjčeném potvrzení daných, anebo všeobecnými předpisy ustanovených, a uzná-li toho potřebu, přidati spolku od příslušícího úřadu určeného císařského komisaře.

2. Kdyby se spolek rozejíti měl, rozhodne výbor o jmění v Duchu Dědictví svatého Cyrilla a Methoděje, a podá o tom předběžnou zprávu vys. c. k. místodržitelství a svému P. T. nejdůstojnějšímu panu biskupovi.

Stanovy tyto potvrzeny jsou výnosem nejd. bisk. konsistoře v Brně ze dne 7. srpna 1879, č. 2297, a výnosem vys. c. k. místodržitelství v Brně ze dne 2. srpna 1879, č. 28 376.

Poznámka redakce. Dle § 5. stanov přijímají se rod y položením 20 zl.; k tomu podotknouti třeba, že rod se béře, dokud jméno se netratí. Dcery provdané, není-li synův, odebíratí budou knihy, pokud žijí, dítky pak jejich, jiné jméno nesoucí, nemají už práva toho.

* * *

Údů stavu kněžského snažně žádáme, aby, jak stanovami určeno jest, a jak veškeré údstvo očekává, o slavnosti svatých apoštolů Cyrilla a Methoděje, nebo v některý den v oktávě téže slavnosti mši svatou za živé a zemřelé spoluúdy sloužili; mimo to, je-li možná a libo-li, druhou mši svatou za obrácení národů slovanských od jednoty církve odloučených. Ostatní údové nekněží konejtez s týmže nábožným úmyslem v naznačeném čase vroucí modlitby.

Nesmí se také mlčením pominouti fundace, kterouž učinil první starosta Dědictví František Sušil u ctihodných otců Minoritů v Brně, aby totiž v jejich chrámě každoročně v oktávě svatého Cyrilla a Methoděje dvě mše svaté za údy Dědictví se sloužily.

Údům, kteří o slavnosti sv. Cyrilla a Methoděje nebo v oktávě téže slavnosti svátosti hodně přijmou, některý kostel navštíví a na úmysl sv. Otce se pomodlí, udělil papež Pius IX. brevem ze dne 21. listopadu 1856 plnomocné odpustky, které se i duším v očistci přivlastniti mohou.

Prosba k velebnému duchovenstvu.

Stává se nejednou, že po úmrtí horlivého šífitele knih našeho Dědictví, jenž pro všechny jeho členy ve farnosti a v okolí obstarával vyzvedání ročního podílu v knihkupectví k tomu ustanoveném, odběrací lístky na tyto podíly přicházejí na zmar a že tím členové, kteří dle stanov povinni jsou na odběrací lístky své v dotčeném knihkupectví roční podíl vyzvednouti, ve veliké nesnázce uvedeni bývají, nevědouce, co sobě počítí. Obrátí-li se podílníci ti na představenstvo Dědictví, na starostu a pokladníka, jsou i tito v nemenších nesnázích, zvláště ztratily-li se podílníkům ve větším počtu i diplomy, v nichž čísla podílníkův a rok, v němž do Dědictví vstoupili, zaznamenány jsou. Pak nezbývá, leč pracně vyhledávati v repertoiru jména podílníků těch, vystopovati v matrice Dědictví rok a vklad jejich, a v knihkupectví, k němuž příkázání byli, vyšetřovati, kolik ročních podílů již sobě vyzvedl a kolik ještě vyzvednouti právo mají. To vše však s velikou ztrátou času a spolu s výlohami poštovními i s výlohou za nově vystavený lístek odběrací spojeno jest. A což teprve, když se ztratily nejen lístky a diplomy s čísly podílníků, nýbrž i jména jejich nejsou známa a na představenstvu Dědictví se žádá, aby najednou veliký počet všech údů Dědictví celého okolí nebo celé rozsáhlé farnosti, jichž ani jména ani čísla nebyla udána, v matrikách vyhledalo a jim nové lístky vydalo!

Aby se takovým zmatkům a obtížím předešlo, prosíme velebné duchovenstvo, kteréž vyzvedání ročních podílů pro členy Dědictví z děkanství, z farnosti nebo z okolí obstarává, aby lístky odběrací na bezpečném místě, totiž v archivu farním uschovávalo a k němu i úplný seznam všech tamních členů Dědictví i s čísly diplomů přiložiti a tak zachovávali ráčilo. — Zároveň se p. t. velebné duchovenstvo česko-slovanské snažně žádá, aby Dědictví Cyrillo-Methodějské opět, jak bývalo jindy, mezi lidem hojně šířiti, rovněž i samo do Dědictví hojně přistupovati ráčilo.

Vladimír Šťastný,
starosta Dědictví.

K laskavému povšimnutí p. t. údům!

1. Každý úd nechť sobě lístek odběrací buď u sebe nebo na farním úřadě uschová, poněvadž toliko na poukázání jeho díla Dědictvím vydaná obdrží.

2. Kdo by list odběrací ztratil anebo komu dochází, nechť ve vyplaceném psaní (franko) od »Pokladnictví Dědictví sv. Cyrilla a Methoděje v Brně« nového listu sobě vyžádá a k tomuž cíli číslo listu ztraceného udá, které v diplomu zaznamenáno nalézá, a nemá-li ani toho, aspoň nechť řádně jméno své a rok přistoupení k Dědictví oznámí; na poštovní výlohy a za zhotovení nového lístku nechť 10 kr. (nejlépe v poštovních známkách) přiloží.

3. Každoročně na podzim, když to oznámeno bude »Hlasem«, nechť každý úd list odběrací dá podepsati od svého duchovního pastýře na důkaz, že na živě jest a právo má, díla odebírat, a takto podepsaným listem nechť se vykáže v knihkupectví na listě zpředu naznačeném, kde se mu kniha vydá.

4. Od vydávání a zaobalení zásilky každoročně platí se v knihkupectví za knihu po 3 kr. r. č. Kdo však ve dvou letech díla svá z knihkupectví nevyzdvihne, bude se za to míti, že se práva svého vzdává a je Dědictví věnuje.

5. Radno jest, aby všichni údové farnosti neb i celého dekanátu (vikariátu) se společně o svá díla v náležitém knihkupectví přihlásili, jelikož jim takovým způsobem povozných útrat ubude; ovšem musejí všichni své odběrací lístky od duchovního pastýře podepsané neb aspoň čísla těch lístků s připojenými jmény a s potvrzením vel. duchovního pastýře na své knihkupectví zaslati, zároveň i poplatek vypadající za vydání oněch knih po 3 kr. za knihu (jakož nad to 6 kr. za poštovní lístek, dče-li se zásilka poštou) připojiti a útraty zasláním způsobené sami zapraviti. Kdo by chtěl, aby mu byla jednotlivě podílňá kniha poslána pod křížovou obálkou, nechť ve vyplaceném listě svému knihkupectví pošle svůj odběrací lístek a přiloží ve známkách poštovních kromě 3 kr. za knihu ještě 15 kr. na poštovné.

6. Pro uvarování všelikého zmatku jest každý úd povinnen, knihy své odebírat z toho knihkupectví, kteréž mu zpředu vykázano jest; přestěhuje-li se však blíže jiného, jemu přístupnějšího knihkupectví, nechť to »Pokladníkovi Dědictví Cyrillo-Methodějského« oznámí, a stane se po vůli jeho.

7. Úmrtí každého úda nebo vymření rodiny za úda zapsané račtež dpp. duchovní správcové nebo p. t. příbuzní zemřelého pokladníkovi laskavě oznámiti.

Řídící výbor „Dědictví sv. Cyrilla a Methoda“.

Mgr. Vladimír Šťastný, pap. komoří a bisk. rada, rytíř cíř. rak. řádu Františka Josefa, em. professor gymn. v Brně, starosta. — **Dr. Robert Neuschl**, bisk. rada a konsist. assessor, professor bohosloví v Brně, jednatel. — **Antonín Adamec**, bisk. rada a konsist. assessor, regens bisk. bohosloveckého úřadu v Brně, pokladník. — **Vilém Ambrož**, konsist. rada a katecheta při vyšší dívčí škole v Brně. — **Dr. Karel Eichler**, kons. rada, katecheta v Brně. — **Tomáš Hájek**, č. konsist. rada, farář na odpoč. v Kroměříži. — **Ferdinand Harna**, farář ve Chvalkovících u Olomouce. — **Mgr. Dr. Jak. Hodr**, síd. kanovník král. kapitoly, pap. komoří, bisk. rada a konsist. assessor, professor bohosloví v Brně, revisor účtů Dědictví sv. Cyr. a Meth. — **Dr. František Hošek**, kons. rada, emer. prof. bohosloví v Meranu. — **Alois Hrudíčka**, bisk. a kons. rada, děkan a farář v Telči. — **Mgr. Ed. Karlík**, pap. komoří, bisk. a konsist. rada, kanovník a děkan v Mikulově. — **Dr. Fr. Kolísek**, konsist. rada, správce fary a I. vikář při síd. bisk. chrámu P. v Brně. — **František Korec**, konsist. rada a farář v Urbanově. — **Beneš Method Kulda**, kanovník na Vyšehradě v Praze, os. děkan, em. vikář, konsist. rada Pražský a Budějovický. — **Dr. Jos. Kupka**, bisk. rada a konsist. assessor, prof. bohosloví v Brně. — **Jan Novotný**, kons. rada, děkan a farář v Radostíně. — **Fr. Polmon**, kons. rada, č. děkan a farář na odpočinku v Polné. — **Mgr. Dr. Jos. Pospíšil**, pap. komoří, síd. kanovník král. kapitoly, em. prof. theologie a em. regens bisk. alumnátu v Brně. — **Fabian Roháček**, bisk. a kons. rada, děkan a farář ve Fryšavě. — **P. Alois Slovák**, novicmistr řádu svatého Augustina v Brně. — **Jos. Svoboda**, č. kanovník, bisk. rada a konsist. assessor, arcikněz, děkan a farář v Lulči. — **Mgr. Robert Šuderla**, inful. prelát I. a kapitolský děkan stol. chrámu Páně Brně, domácí prelát J. Svatosti, býv. revisor účtů Děd. sv. Cyr. a Meth. — **Fr. Weber**, farář v Miloticích, expositorio can. orn., rytíř. b. hrobu Jerusalema, zemský poslanec. — **Maxmilian Weinberger**, konsist. auditor a II. vikář při síd. bisk. chrámu Páně v Brně. — **Mgr. Jan Kř. Vojtěch**, inful. prelát II. a arcijáhen stol. chrámu Páně v Brně, pap. komoří, direktor boh. alumnátu, em. prof. theologie. — **Theodor Wolf**, č. kanovník, bisk. rada a konsist. assessor, c. k. prof. v Brně. — **Ignát Wurm**, vikář stol. chrámu Páně, kn. arcib. rada a konsist. assessor v Olomouci, rada nejđ. biskupa Ďakovského, konsist. rada Bosenský, Srjenský a Lvovský.

Příjem a výdaj Dědictví sv. Cyr. a Meth.

od 1. ledna do 31. prosince 1900.

Číslo	Příjem a výdaj	Na úpisec	Na hotovosti	
		K	K	h
	Zbytek od roku 1899.:			
	A) Ve veřejných fondcích . . .	176600	—	—
	B) Na hotovosti	—	48	35
	Nový příjem:			
I.	Úroky	—	7418	80
II.	Za tažený dlužní úpis lot. půjčky z r. 1854	—	607	—
III.	Za prodané státní dluhopisy . . .	—	3948	99
IV.	Vklady nových údů, splátky, dary a odkazy	—	1943	88
V.	Za prodané knihy	—	559	40
VI.	Rozličné příjmy	—	126	46
	Souhrn příjmů . . .	176600	14652	88
	Výdaj:			
I.	Za tisk a papír (s doplatkem účtů za Život. P. M. Středý a Katechismus	—	10910	97
II.	Honorář	—	600	—
III.	Za vazbu	—	2030	—
IV.	Dané (aequivalent poplatkový s přirážkou školskou)	—	387	01
V.	Tahem dl. úpisu lot. půjčky z r. 1854 ubylo	500	—	—
VI.	Prodejem státních dluhopisů ubylo	4000	—	—
VII.	Poštovné a povozné	—	248	97
VIII.	Různé výdaje	—	462	—
	Souhrn výdajů . . .	4500	14638	95
	Bilance:			
	Když se od příjmů	176600	14652	88
	odpočítá vydání	4500	14638	95
	zbyvá koncem roku 1900 . . .	172100	13	93

Vladimír Šťastný,

t. č. starosta.

Dr. Jak. Hodr,

t. č. zkoumatel účtů.

Antonín Adamec,

t. č. pokladník.

Seznam spisů,

které Dědictví sv. Cyrilla a Methoděje v Brně za 51 roků své činnosti vydalo :

R. 1851. — Moravan, kalendář na r. 1852. (pořadatel v r. 1852 až 1859 B. M. Kulda)	ve	5.000	výt.
R. 1852. — Moravan, kalendář na r. 1853	"	2.000	"
Obraz sv. Ludmily od Jos. Hellicha	"	2.000	"
R. 1853. — Moravan, kalendář na r. 1854	"	2.000	"
Podíl č. 1. Procházka Tom., Putování Krista Pána po sv. zemi	"	2.000	"
Mapa Palestiny od Jana B. Fáborského	"	2.000	"
R. 1854. — Moravan, kalendář na r. 1855,	"	4.000	"
Podíl č. 2. Fr. X. Škorpík, Missie tichomořské,	"	3.000	"
Mapa Černé Hory od Jana B. Fáborského	"	3.000	"
R. 1855. — Moravan, kalendář na r. 1856,	"	4.500	"
Podíl č. 3. Procházka J., Montalembertův Život sv. Alžběty,	"	3.500	"
Manes Josef, Diplom pro údy D. sv. C. a M. (umělecká mědirytina) dává se každému novému údu.			
R. 1856. — Podíl č. 4. Sušil Fr., Josefa Flavia O válce židovské	"	4.000	"
Moravan, kalendář na r. 1857,	"	8.000	"
Mapa Palestiny 2. vyd.	"	2.000	"
Procházka Jak., Život sv. Alžběty 2. vyd.	"	2.000	"
R. 1857. — Moravan, kalendář na r. 1858,	"	10.000	"
Podíl č. 5. Štulc V., Život sv. Cyrilla a Methoděje	"	8.000	"
Obraz sv. Cyrilla a Methoděje od Jos. Hellicha	"	8.000	"
Podíl č. 6. Novotný V., Fabiola od Wisemana	"	8.000	"
Mapa Italie stf. od Jana B. Fáborského	"	8.000	"
Obrázek sv. Cyrilla a Methoděje (8°) od Jos. Hellicha	"	24.000	"
R. 1858. — Moravan, kalendář na r. 1859,	"	10.000	"
Podíl č. 7. Valouch Fr., Život sv. Jana Kapistrana	"	10.000	"
Podíl č. 8. Dudík Ant., Právě dějiny sv. mučovníků vých.	"	10.000	"

R. 1859. — Moravan, kalendář na r. 1860, (poř. B. M. Kulda a Ig. Wurm)	ve 12.000 výt.
Podíl č. 9. Dr. Bílý Jan, Dějepis sv. kat. církve	" 12.000 "
Obraz sv. Vojtěcha od Jos. Hellicha,	" 12.000 "
R. 1860. — Moravan, kalendář na r. 1861, (poř. v r. 1861—1866 Ig. Wurm)	" 15.000 "
Podíl č. 10. Procházka Jak., Život sv. Františka Borg.	" 13.000 "
R. 1861. — Moravan, kalendář na r. 1862,	" 15.000 "
Podíl č. 11. Procházka Mat., Život Bl. Jana Sarkandra	" 15.000 "
R. 1862. — Moravan, kalendář na r. 1863,	" 14.000 "
Podíl č. 12. Procházka Jak., Život sv. Angely z Mer.	" 13.000 "
R. 1863. — Moravan, kalendář na r. 1864,	" 14.000 "
Podíl čís. 13. Dr. Hošek Fr. X., Život a spisy sv. Augustina	" 13.000 "
R. 1864. — Moravan, kalendář na r. 1865,	" 13.000 "
Podíl č. 14. Ronovský Fr., Ho- spodářská kniha	" 13.000 "
R. 1865. — Moravan, kalendář na r. 1866,	" 15.000 "
Podíl č. 15. Dr. Chmelíček Jos., Cesta do sv. země I.	" 13.000 "
R. 1866. — Moravan, kalendář na r. 1867, (poř. Ig. Wurm a Jan Kř. Vojtěch)	" 12.000 ,
R. 1867. — Moravan, kalendář na r. 1868, (poř. v r. 1868—1873 Jan Kř. Vojtěch)	" 14.000 "
Podíl č. 16. Dr. Chmelíček Josef, Cesta do sv. země II.	" 13.000 "
R. 1868. — Moravan, kalendář na r. 1869,	" 12.000 "
R. 1869. — Moravan, kalendář na r. 1870,	" 14.000 "
Podíl č. 17. Dr. Chmelíček Josef, Cesta do Francouz a Španěl I.	" 13.000 "
R. 1870. — Moravan, kalendář na r. 1871,	" 13.000 "
R. 1871. — Moravan, kalendář na r. 1872,	" 15.000 "
R. 1872. — Podíl č. 18. Dr. Chmelíček Josef, Cesta do Francouz a Španěl II.	" 13.000 "
(Moravan, kalendář na r. 1873. vydán byl již nákladem Bedřicha hraběte Sylva Tarouccy.)	
R. 1873. — Podíl č. 19. Dr. Chmelíček Josef, Cesta do Francouz a Španěl III. a Soukop Jan, Výlet do Solno- hradu	" 13.000 "
R. 1874. — Podíl č. 20. Poimon Fr., Žena křesť. dle Marchala	" 12.000 "

R. 1875. — Podíl č. 21. Procházka Mat., Křest. muž od Marchala	ve 12.000 výt.
R. 1876. — Podíl č. 22. Kosmák V., Kukátko I.	" 13.000 "
R. 1877. — Podíl č. 23. Dumek J., Hospodářská čítanka	" 11 800 "
R. 1878. — Podíl č. 24. Kosmák V., Kukátko II.	" 11.500 "
R. 1879. — Podíl č. 25. Procházka Jak., Život sv. Františka Sal. I.	" 10.000 "
R. 1880. — Podíl č. 26. Procházka Jak., Život sv. Františka Sal. II.	" 10.000 "
R. 1881. — Podíl č. 27. Hák Boh., Cesta do Říma	" 9.500 "
R. 1882. — Podíl č. 28. Dobrý J., Haringera Život cth. Klem. M. Hofbauera	" 9.500 "
R. 1883. — Podíl č. 29. Kosmák V., Kukátko III.	" 9.500 "
R. 1884. — Podíl č. 30. Procházka Mat., Sborník sv.-Methodějský	" 9.550 "
R. 1885. — Podíl č. 31. Rejzek A., Sv. Josafat	" 9.050 "
R. 1886. — Podíl č. 32. Dr. Procházka Mat., Missie jesuitské	" 9.050 "
R. 1887. — Podíl č. 33. Eichler K., Poutní kniha I. díl, Poutní místa 1. část . . .	" 9.050 "
R. 1888. — Podíl č. 34. Eichler K., Poutní kniha I. díl, Poutní místa 2. část . . .	" 9.050 "
R. 1889. — Podíl č. 35. Rejzek A., Bl. Edmund Kampion	" 9.050 "
R. 1890. — Podíl č. 36. Kosmák V., Kukátko IV.	" 9.100 "
R. 1891. — Podíl č. 37. Jos. Koudelka, Život sv. Aloisia	" 9.100 "
R. 1892. — Podíl č. 38. Kosmák V., Kukátko V.	" 9.100 "
R. 1893. — Podíl č. 39. Korec, Poutní kniha II. díl, Modlitby a písně	" 15.000 "
R. 1894. — Podíl č. 40. Rejzek A., Bl. Anežka Česká	" 9.500 "
R. 1895. — Podíl č. 41. Weinberger M., Obrazy z katolických missií	" 9 500 "
R. 1896. — Podíl č. 42. Čtvero vzorů kř. života. Napsali Fr. Tater, A. Hruďka, F. Janovský	" 9.500 "
R. 1897. — Podíl č. 43. Tři povídky. Napsal František Valoušek	" 9.500 "
R. 1898. — Podíl č. 44. Učení katol. náboženství — Podíl č. 45. Tenora Jan, Život sluby B. P. Martina Středy	" 8.000 "
R. 1899. — Podíl č. 46. Kolísek Leop., Lurdy	" 9.500 "
R. 1900. — Podíl č. 47. Bartoš Fr., Domácí čítanka	" 10.000 "
R. 1901. — Podíl č. 48. Zpět k Římu. Napsali Fr. Janovský, J. Weiss a P. Pavelka	" 9.500 "

Výprodej knih

**z dědictví sv. Cyrilla a Methoda v Brně
za cenu velmi sníženou.**

Dědictví sv. Cyrilla a Methoděje má, jak z níže položeného seznamu spatřiti lze, hojnost knih na skladě, kteréž za velmi levnou, v témž seznamu naznačenou cenu prodává. I vybízí všechny ušlechtilé podporovatele dobrého čtení, aby si neobtěžovali tu neb onu knihu neb i více knih z našeho Dědictví buď pro sebe nebo pro místní knihovnu objednat. Poslouží tím předně sobě samým, neboť obdrží knihy obsahu dobrého, velmi poučného a namnoze i mile zábavného, na nichž spolu nelpí nic z onoho kalu jedovaté nevěry a nemravnosti, jimž za našich dnů mnohé knihy potřísněny jsou; poslouží tím však také našemu Dědictví a umožní, aby se budoucně údům větší podíly dávati mohly. — Kdo si řečené knihy opatřiti hodlá, ať se obrátí ústně nebo písemně na pokladníka téhož Dědictví, vdp. **Antonína Adamce**, regenta v bohosloveckém ústavě v Brně, Dominikánská ulice, biskupský alumnát. — Kdo již napřed peníze posílá, přidejž, objednávali se více knih, ku ceně knih také 12 h na kolkovaný nákladní list, objednávali se jen jedna kniha, 20 h na vyplacenou zásilku pod křížovou obálkou. — Zároveň vybízí ctěné příznivce dobrého tisku, aby hojně za údy přistupovali. Vklad III. tř. pro osobu doživotně obnáší 20 K, pro rod, pro knihovny a podobné věčné údy na vždy 40 K, a mohou vklady i v ročních lhůtách po 10 K aneb i v menších jakýchkoli lhůtách dle možnosti se spláceti. Každý nově přistouplý úd obdrží ihned kromě posledního podílu ještě 3 knihy nádavkem v odměnu, a členové kněží slouží každoročně za všechny živé i zemřelé spoluúdy mše sv. — Ptp. údové, kteří na splátky do D. C. M. vstoupili, žádají se, aby další splátky a doplatky posílali.

Seznam knih, které Děd. sv. Cyr. a Meth. za snížené ceny prodává.

Jméno díla	Počet exempl. na skladě	Přv. cena		Sníž. cena	
		K	h	K	h
Valouch F., Život sv. Jana Kapistrana	140	3	20	1	—
Dr. Blůž J., Dějepis církve katolické	166	4	—	1	60
Procházka J., Život sv. Františka Borgiáše	91	2	40	1	—
Procházka M., Život bl. Jana Sarkandra	866	4	—	1	60
Procházka J., Život sv. Angely	70	1	20	1	—
Dr. Chmelíček J., Cesta do sv. země, I. díl	33	3	—	1	60
" " " " " II. "	295	3	—	1	60
" Cesta do Francie a Španěl, I. díl	30	2	—	1	—
" " " " " " " III. "	1131	1	50	—	60
Poimon F., Žena křesťanská	1131	1	—	—	40
Procházka M., Muž křesťanský	116	1	20	—	60
Dumek J. Hospodářská čítanka	178	1	60	1	—
Procházka J., Život sv. Františka Sal., I. d.	1109	1	60	1	—
" " " " " II. "	81	1	60	1	—
Hakl B., Cesta do Říma a do Neapole	269	1	60	1	—
Dobryš J., Život bl. Klem. Hofbauera	215	2	—	1	40
Procházka M. Sborník svato-Methodějský	160	1	80	1	40
Rejzek A., Sv. Josefata	221	1	80	1	40
Procházka M. Missie jezuitské	289	2	—	1	60
Dr. Eichler K. Poutní kniha, I. díl Poutní místa I. část	489	1	80	1	40
" " " " " II. " " " 2. "	112	1	60	1	20
Rejzek A., Bl. Edmund Kampian	505	2	40	2	—
Kosmák V., Kukátko, IV. díl	621	2	40	2	—
Koudelka J., Život sv. Aloisia	57	2	40	2	—
Kosmák V., Kukátko, V. díl	773	2	40	2	—
Korec, Poutní kniha II. d. Modlitby a písně	308	2	40	2	—
Rejzek A., Bl. Anežka Česká	4693	3	—	2	—
Weinberger M., Obrazy z katol. misii	1451	2	40	2	—
Tater, Hrudička, Janovský, Čtvero vzorů křesťanského života	1703	2	40	2	—
Valoušek F., Tři povídky	1844	2	40	2	—
Tenora Jan, Život P. Martina Strady T. J.	2408	2	40	—	—
Kollsek Leopold, Lurdy a pout do Lurd	2513	3	—	—	—
Bartoš Frant., Domácí čítanka	2568	2	40	—	—
Janovský, Weiss, Pavelka, Zpět k Římu	3082	2	40	—	—
Mimo to je na skladě:	9500	2	—	—	—
„Moravan“, kalendář od roku 1864	—	—	72	—	30
" " " " 1868	—	—	72	—	30
" " " " 1870	—	—	72	—	30
" " " " 1871	—	—	72	—	30
" " " " 1872	—	—	72	—	30
Obráz svatého Vojtěcha	—	—	66	—	40
Mapa Cernégory	—	—	20	—	6
Mapa Střední Itálie	—	—	40	—	10

Statistický výkaz údů Dědictví sv. Cyrilla a Methoda podle roků, kdy vstoupili.

Roku	přistoupilo úďů	z nichž jest zaklada- telů	I. třída	II. třída	III. třída	Rodů a úďů věčných	Kněží
1850	59	5	6	5	43	4	45
1851	350	10	5	17	318	61	168
1852	535	8	5	5	517	161	147
1853	745	—	—	4	741	221	71
1854	799	—	—	1	798	144	67
1855	1247	1	—	6	1240	268	137
1856	1228	1	—	2	1225	287	122
1857	1697	—	—	3	1694	276	259
1858	1291	—	—	2	1289	202	95
1859	1475	1	—	2	1472	352	107
1860	1041	1	—	—	1040	184	50
1861	831	—	—	1	830	186	70
1862	695	—	—	1	694	122	22
1863	593	—	—	—	593	77	25
1864	205	—	—	—	205	55	5
1865	126	—	—	—	126	14	2
1866	130	—	—	2	128	34	2
1867	151	—	—	—	151	50	10
1868	170	—	—	2	168	48	28
1869	106	—	—	—	106	36	10
1870	78	—	—	1	77	5	6
1871	40	—	—	—	40	—	2
1872	48	1	—	—	47	1	5
1873	50	1	—	—	49	2	9
1874	68	1	—	1	66	1	12
1875	49	1	—	9	39	—	11
1876	45	—	1	6	38	—	14
1877	47	1	—	9	37	2	10
1878	21	1	—	10	10	—	5
1879	64	1	—	13	50	8	12
1880	51	4	—	—	47	12	11
1881	56	1	—	—	55	3	14
1882	59	—	—	—	59	8	22
1883	54	—	—	—	54	7	14
1884	57	—	—	—	57	10	22
1885	162	1	—	—	161	82	36
1886	47	—	—	1	46	13	6
1887	38	—	—	—	38	8	4
1888	61	—	—	—	61	11	25
1889	66	—	—	—	66	13	27
Snešeno	14635	40	17	103	14475	2918	1709

Roku	přistoupilo údů	z nichž jest zaklada- telů	I. třídy	II. třídy	III. třídy	Rodů a údů včasných	Kněží
Přeneseno	14635	40	17	103	14475	2918	1709
1890	106	—	—	1	104	15	57
1891	140	—	—	—	140	13	78
1892	183	—	—	—	182	16	114
1893	154	1	—	—	154	16	76
1894	151	—	—	—	151	14	61
1895	118	1	—	—	117	14	59
1896	149	—	—	—	149	14	89
1897	73	—	—	—	73	10	42
1898	172	—	—	—	172	7	123
1899	181	1	—	—	180	15	56
1900	86	—	—	—	86	19	33
Souhrn	16147	43	17	104	15983	3071	2497



Seznam zemřelých údů Dědictví ss. Cyrilla a Methoděje.*)

Z diecése Brněnské:

Dp. Deutsch Florián, kněz na odp ve Slavkově.

Doupovcova Anna z Pavlovic.

Dvořák Josef z Vážan.

Dp. Eliáš Jakub, kom. rada a professor náboženství v Brně.

Fasora František z Telnice.

Jelínek Josef z Křižanova.

Kostihova Marie z Brna.

*) Uctivě žádáme všech p. t. příznivců našeho Dědictví, aby úmrtí spoluúddů správě Dědictví rychle oznamovali, jelikož se to u mnohých teprve po letech stávalo.

Kozáčkova Anežka z Brna.

Krátký Johanna (provd. Nevímová) z Ostrova.

Vdp. Kunstmüller Jan, kons. rada a farář ve Vedrovicích.

Mikuláš František v Červené Lhotě.

Moravus Štěpán z Brna

Novotný Jakub v Novém Rousínově.

Novotný Martin ve Vážanech, zakladatel rodu.

Poláček Jakub z Brna.

Vdp. Rambousek Anselm, inful. prelát a opat řádu sv. Aug. na Starém Brně.

Vd. Msgr. Raus Jan Kř., inful. prelát II. a arcijáhen při sídelním chrámu P. v Brně.

Rosendorf Jakub ze Zbejšova.

Ryzí Vincenc ze Skalice

Vdp. Seifert František, kons. rada a farář v Rudíkově.

Vp. Štrajt František, kaplan v Pouzďřanech

Vd. Msgr. Dr. Zeibrť František, inful. prelát I. a kapitulní děkan při sídelním chrámu P. v Brně, člen výboru D. C.-M.

Z diecése Olomoucké:

Horáková Františka (Spilková) z Rudounic.

Jakubcova Anna (provd. Kuličková) z Dol. Nččic.

Jančíkova Pertronilla z Horních Nččic.

Justus Friedrich, zakladatel rodu z Trnávky.

Kolář Antonín z Kokor.

Kotouč František z Majetína.

Kozlíkova Marianna z Nové ulice u Olomouce.

Krečmerova Terezie z Kateřinek.

Lakosil Antonín z Velehradu.

Machálka Jan z Rakova.

Mikšánek Kliment z Martěnic.

Dp. Mikulka Jan z Komné.

Navrátil Jan z Olšan.

Pavlíkova Josefa z Oseku.

Dp. Pucek Josef, farář na odp. ze Štáblovic

Přikrylova Marie z Čechovic.

Řehák František z Holice.

Soják Antonín z Nové Vsi.

Spurra František z Kokor.

Stoklas Petr z Kateřinek.

Šafaříkova Magdalena z Kateřinek.

Ševčík Josef z Hostětína.

Šubova Kateřina z Tynečku.

Vd. Msgr. Šum Josef, inf. probošt rytířského něm. řádu, arcikněz a děkan v Opavě, člen výboru D. C. M.

Župkova Anna z Měrovic.

Z arcidiecése Pražské :

Ecklova Barbora z Těsn.
Liska Emanuel z Prahy.
Pýšova Rozálie z Božkova.

Z diecése Litoměřické :

Koudelkova Anna ze Škodějova.

Z diecése Krávéhradecké :

Vlp. Daniel Engelbert, kooperator z Ponchova.
Firbas Josef v Provodově.
Hort Helvich z Králové Hradce.
Hronovský Václav z Bohuslavic.
Vlp. Kvapil Antonín, církv. kněz z Jablonného nad Orl.
Dp. Miffek Antonín, farář z Modletína.
Mikula Emanuel z Jablonného nad Orl.
Voborník Václav z Bohuslavic.

Z diecése Budějovické :

Štěpánková Anna z Vodňan.

Z arcidiecése Solnohradské :

Dp. Pacholík Gabriel, Ř. sv. B. v Solnohradě.

Roč. 64. „HLAS“ 1902.

časopis věnovaný zájmům našeho lidu vůbec a jednotlivých stavů zvláště, psán jest slohem řízným, srozumitelným a jasným.

»HLAS« přináší články úvodní o všech událostech sběh-nuvších se na poli politickém, národním, církevním, národohospodářském a společenském, dále přehledy politické, různé zprávy, dopisy, články hospodářské, literární, bursu, trhy, loterii atd. — Části zábavné věnuje se obzvláště péče. Jmenovitě píš pod čáru oblíbení u našeho lidu proslulí spisovatelé Dostál, Veselý, Křen a m. j. — Pro velikou svou rozšířenost hodí se »HLAS« pp. obchodníkům, živnostníkům k ohlášení inserátů nejrozmanitějšího druhu. Ceny levné.

„HLAS“ vychází jako denník a týdeník.

Denník stojí poštou měsíčně 2 K 50 h, ročně 30 K, týdeník čtvrtletně 2 K, ročně 8 K.

Administrace „HLASU“ v Brně, v Besedním domě.

Roč. 25. „OBZOR“ 1902.

Časopis pro poučení a zábavu.

Vychází dvakrát za měsíc.

Redaktor Vlad. Štastný.

Předplatné celoročně s poštovní zásilkou 4 K přijímá administrace »OBZORU« v Brně.

Za heslem »Dědictví otcův zachovej nám Pánc!« hledí »OBZOR« hojným a vybraným čtením poučným i zábavným utvrzovati lid náš ve víře a lásce k církvi a vlasti a nabádati hlavně k dobře a po křesťanskou spořádanému životu rodinnému našich zbožných předků, který se bohužel čím dále tím žalostněji porušuje. — Cena ročníku 4 K (2 zl.) Každému řádnému předplatiteli jest volno objednat ku svému výtisku libovolný počet výtisků mimořádných po 2 K na rok, čímž stává se »OBZOR« nejlacinějším podobným listem. Zřejmo však, že může se udržeti jen hojným odbíráním a šířením ve všech vrstvách národa našeho. Budiž tedy údům našeho »Dědictví« vřele doporučen.

„Obrana práce a Dělnictva.“

Orgán česko-slovanské strany

křesť.-sociální, věnovaný zájmům dělnictva, řemeslnictva a rolnictva.

Vychází každý pátek.

Předplatné celoročně s poštovní zásilkou 4 K.

Redakce i admin. v Brně, Dominik. ul. č. 4.

Oznámení.

Dědictví sv. Cyrilla a Methoda vydalo a hojnému šíření doporučuje:

POUTNÍ KNIHU. M o d l i t b y a p í s n ě.

Sestavili Fr. Korec, farář v Řeznovicích, a Dr. Tomáš Korec, katecheta na c. k. II. českém gymnasiu v Brně.

Prodává se u pokladníka dp. Ant. Adamce, regenta bohosl. ústavu v Brně, ve snížené ceně za 1 zl. č. 2 K.

Poutní knize dostalo se církevního schválení a doporučení od nejdůst. biskupské konsistoře v Brně:

Přihlízejíc k žádosti ze dne 26. listopadu 1893 schvaluje biskupská konsistoř předloženou sobě »Poutní knihu« a přeje, aby dílo toto dlouhé a úsilovné práce hojného užitku mezi věřícím lidem přineslo. Spolu pak dosvědčuje, že odpustkové modlitby, v knize této uvedené, jsouc vřnými překlady modliteb v »Raccolta di orazioni e pie opere« obsažených, spolehlivými a správnými jsou a že odpustky za modlitby tyto — jak na str. 27. udáno jest — i duším v očistci způsobem přimluvy přivlastniti lze.

Dáno v biskupské konsistoři v Brně dne 30. listop. 1893, č. 5346.

Dr. Fr. Zeibert,
kapit. děkan.

Homolka,
sekretář.

Od nejdůst. arcibiskupské konsistoře v Olomouci:

Librum ab Haereditate SS. Cyrilli et Methodii pro anno 1893 editum »Poutní kniha« attentioni Ven. Cleri recommendamus. (Currenda Consistorialis IV, a. 1894, n. 5577)

Zvláště pak schválila a všele doporučila »Poutní knihu« nejdůst. biskupská konsistoř v Hradci Králové:

Vyřizujíc žádost ze dne 31. března 1894, klademe sobě za čest sdělit, že v nejbližším čísle zdejšího Ordinariátního listu bude uveřejněno:

Poutní kniha. Modlitby a písně. Sestavil František Korec, farář v Řeznovicích, a Dr. Tomáš Korec, katecheta na c. k. českém gymnasiu v Brně. Tiskem benediktinů rajhradských v Brně.

Po předmluvě a úvodu, ve kterém jest velmi dobré poučení o pouti a o odpustcích, následuje na 837 stranách veliký výběr krásných, v duchu církevním sepsaných modliteb, rozjímání, promluv a notami opatřených písní. Účelem knihy jest odstraniti rozjímání, promluvy a písně nevhodné a nevkusné, které uvádějí samu poutní pobožnost v lehkost a nevážnost, a podati vůdčím poutníkův a jednotlivým poutníkům pobožnosti dobré. Kniha tato vyhovuje tomuto účelu dokonale. Vřele ji doporučujeme a žádáme, aby duchovní správy na ni důtklivě upozornily a obzvláště vůdce poutníkův, aby si ji opatřili a jí jako nejlepší příručky užívaly. Úprava jest velmi slušná, cena (1 zl. 50 kr.) mírná.

Biskupská konsistoř v Hradci Králové, dne 12. dub. 1894.

Ed. Prašinger,
gen. vikář.

Fr. Hampl,
rada.

Z časopisů velmi příznivě posoudili a důtklivě doporučili »Poutní knihu« »Obzor«, »Hlas« a »Hlídka« v Brně, »Vlast« a »Čech« v Praze.

Oznámení.

Pan **Jau E. Tomola**, majitel ústavu sochařského a kamenického v Brně, v silniční třídě č. 43., jenž provedl pomník Sušilův a Procházkův, zhotovil ve prospěch téhož pomníku zdařilé sádrové odlitky medaillonu v průměru 41 cm. s dvojitým poprsím Sušila a Procházky. Medaillon ten bude milou památkou na oba naše slavné muže, pěknou ozdobou pokoje, a čistý výtěžek bude věnován na uhrazení výloh za pomník a na fond pro budoucí trvalé zachování pomníku; protož zvou se ctitelé obou našich oslavencův, aby sobě medaillon ten hojně objednávali.

Ceny medaillonu na místě u p. Tomoly v Brně jsou:
medaillonu bílého 4 K 80 h
» bílého lakovaného 5 K 20 h
» bronzovaného nebo pozlaceného . . . 5 K 40 h

Kdo by sobě přál zasluku poštou, nevyplacenou, dlužno, aby poslal kromě ceny za medaillon ještě 2 K 40 h za bednu, balivo a nákladní list.

Objednávky zprostředkuje

Ant. Adamec,

pokladník »Dědictví sv. Cyr. a Meth.« v Brně.

Papežská knihtiskárna benediktinů rajhrad. v Brně vydává tyto časopisy :

H L Í D K A.

Měsíčník vědecký se zvláštním zřetelem k apologetice a filosofii. Vedou kanovník Dr. Josef Pospíšil, prof. Dr. Jakub Hodr a Dr. Pavel Vychodil. Sešity po 5 arších velké 8°. Předplatné ročně 8 K.

Škola Božského Srdce Páně.

Měsíčník pro katol. lid, zvláště však pro bratrstva. Celoročně i s poštovní zásilkou 3 K 20 h. — Přílohy ku „Škole B. S. P.“ bývají ve zvláštním předplacení tyto :

Knihovna našeho lidu. Ročně nejméně 60 archů, předplatné jen 4 K ročně. — **Knihovna duchovní.** Sběrka spisů vedoucích a povzbuzujících ku zdravé zbožnosti, vychází v ročnících v předplacení za 4 K ročně. — **Anděl Strážný.** Časopis pro křesťanskou mládež, hojně obrázky vykrášený, vychází mimo prázdniny měsíčně o 2 arších v barevné obálce a stojí v předplacení 1 K 60 h ročně. Za prémii (bez doplatku) dár krásný obraz v barvotisku. — **Květy Marianské.** List měsíční ctitelů Panny Marie. Vychází měsíčně o 1½ archu v barevné obálce a stojí v předplacení 1 K 60 h ročně.

Václava Kosmáka Sebrané spisy.

II. Větší povídky. 1884. Str. 501. Cena 2 K. — III. Kukátko, díli život lidský v obrazech. 1884. Sv. I. Str. 480. Cena 2 K. — IV. Slečna Eugenie a Paní Eugenie. 1885. Str. 436. Cena 2 K. — V. Kukátko díli Život lidský v obrazech. 1887 Sv. II. Str. 675. Cena 2 K 80 h

O pouti. Str. 48. Cena 30 h. — Cesta ku klidu. Str. 144. Cena 60 h. — Cesty Boží I. Myslivec Anton. 1888. Str. 84. Cena 60 h Zrcadlo kořalečnicků. Seš. 1. 1888. Str. 39. Cena 24 h. — Druhá várka. 1890. Str. 36. Cena 24 h.

Kosmák Václ. Sebrané Spisy. Nové vydání!

Vychází po sešitech. Posud vyšlo 33 sešitů.

Vydání laicnějši arch po 4 h; na lepším papíře po 8 h.

MORAVAN.

Kalendář na rok 1902. Roč. 51. Uspořádal P. Kristin Lux, O. S. B. Cena 90 h.

Benediktinská knihtiskárna má hojný sklad knih, obstarává tiskopisy všeho druhu správně a levně, a také má své vlastní knihatství a hojný výběr menších i větších obrázků. — Seznam knih lze dostat zdarma a franko.

Od spisovatele Frant. Janovského

vyšla :

1. **Sváteční kázání** na celý rok. Brno. Papežská knihtiskárna benediktinů rajhradských.
2. **U kříže Kristova.** Postní kázání. Brno. Josef Schmidt. Křidlovická ulice.
3. **Pán Ježíš na hoře Kalvarii.** Postní kázání. Brno. Papežská knihtiskárna benediktinů rajhradských.
4. **Sláva na výsostech Bohu.** Kázání na posvátnou dobu vánoční. Telč. Emil Šolc.
5. **Hvězda Jitřní.** Sváteční kázání Marianská. Brno. Papežská knihtiskárna benediktinů rajhradských.
6. **P. Marco d'Aviano.** Strážný duch Vídně a Rakouska za tísně turecké roku 1683. Brno. Papež. knihtiskárna.
7. **Beránek Boží.** Postní kázání. Telč. Emil Šolc.
8. **Práce křesťanstvím posvěcená** a svatí patronové její. Telč. Emil Šolc.
9. **Práce před Kristem a po Kristu.** Slavnostní řeč při svěcení praporu Jednoty sv. Josefa v Telči. II. vydání. Telč. Fr. Janovský.
10. **Co mluví hodiny.** Úvahy denní. II. vydání. Telč. Fr. Janovský.

11. **Ježíš, cesta, pravda a život.** Kázání na posvátnou dobu velikonoční. Dačice. Antonín Kasalý.
12. **Paraklitus.** Kázání na dobu svato-dušní. Brno. Papežská knihtiskárna benediktinů rajhradských.
13. **Tomáš Morus.** Obrázek z dějin anglických. **Adolf Kolping.** Zakladatel a generální předseda Jednot katolických tovaryšů. Brno. Dědictví sv. Cyrilla a Methoda.
14. **Milujme se!** Úvahy o lásce k bližnímu. Telč. Fr. Janovský.
15. **Hrdinové křesťanství.** Obrazy ze života slavných sluhů Páně a dobrodinců lidstva. Dačice. Antonín Kasalý.
16. **Rosa Mystica.** Sváteční kázání Marian-ská. Olomouc. R. Promberger.
17. **Emmanuel.** Kázání na posvátnou dobu vánoční. Praha. Cyrillo-Methodějská knihtiskárna (V. Kotrba).





Tiskem pap. knihtiskárny benediktinů rajhradských v Brně.